

Opettajan pedagogiset opinnot 60 op

Laaja-alainen opettajakelpoisuus – tilannekuvaus 2021

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:41

Riitta Jyrhämä

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:41

Opettajan pedagogiset opinnot 60 op

Laaja-alainen opettajakelpoisuus –
tilannekuvaus 2021

Riitta Jyrhämä

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

© 2021 tekijät ja opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN pdf: 978-952-263-866-3

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Opettajan pedagogiset opinnot 60 op Laaja-alainen opettajakelpoisuus – tilannekuvaus 2021

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:41		Teema	Koulutus
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Tekijä/t	Riitta Jyrhämä		
Toimittaja/t			
Yhteisötekijä			
Kieli	suomi	Sivumäärä	202
Tiivistelmä	<p>Selvityksessä tarkastellaan opettajakelpoisuuden tuottavia opettajan pedagogisia opintoja (60 op) ja niiden sisältöjä eri opettajankoulutuksissa. Pyrkimyksenä on ollut tulkita nykytilaa ja pohtia suosituksia, ja herättää keskustelua. Ajatuksena on ollut löytää opettajan pedagogisten opintojen yhteinen ydin – sikäli kuin se on löydettävissä. Selvityksen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan opettajankoulutuksen kehittämissohjelman kannalta tärkeitä opettajan pedagogisten opintojen kehittämiskohteita.</p> <p>Havainnot opettajan pedagogisten opintojen rakenteesta viittaavat suureen vaihteluun. Osa vaihtelusta saattaa selittyä terminologian perusteella, osittain pedagogisten opintojen sisältö todella vaihtelee yliopiston ja ammattikorkeakoulun omien painotusten mukaan. Selvityksen perusteella näyttää siltä, että, pedagogiset opinnot ovat pirstaleisia ja kelpoisuusasetuksen (986/1998) yhteisen opettajuuden toteutumisesta ja yhtenäisestä ja yleisestä pedagogisesta kelpoisuudesta puhuminen on haastavaa.</p>		
Asiasanat	opettajankoulutus, opettajat, kelpoisuus, kehittäminen		
ISBN PDF	978-952-263-866-3	ISSN PDF	1799-0351
ISBN painettu		ISSN painettu	
Asianumero		Hankenumero	
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-866-3		

Pedagogiska studier för lärare 60 sp Omfattande lärarbehörighet – lägesbeskrivning 2021

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:41**Tema**

Utbildning

Utgivare Undervisnings- och kulturministeriet**Författare** Riitta Jyrhämä**Redigerare****Utarbetad av****Språk** finska**Sidantal**

202

Referat

I utredningen granskas de pedagogiska studier för lärare (60 sp) som ger lärarbehörighet och deras innehåll inom olika lärarutbildningar. Avsikten har varit att tolka nuläget och dryfta rekommendationer samt att väcka diskussion. Tanken har varit att hitta en gemensam kärna i lärarens pedagogiska studier – i den mån det går att hitta en sådan. Syftet med utredningen är att hjälpa till att identifiera sådana utvecklingsobjekt i de pedagogiska studierna för lärare som är viktiga med tanke på utvecklingsprogrammet för lärarutbildningen.

lakttagelserna av strukturen på de pedagogiska studierna för lärare tyder på stora variationer. En del av variationen kan förklaras av terminologi. Beroende på universitetets och yrkeshögskolans egna prioriteringar finns det också verkliga skillnader i innehållet i de pedagogiska studierna. Utifrån utredningen ser det ut som om de pedagogiska studierna är splittrade och att det är svårt att föra någon dialog om genomförandet av ett gemensamt lärarskap och om en enhetlig och allmän pedagogisk behörighet enligt behörighetsförordningen (986/1998).

Nyckelord lärarutbildning, lärare, behörighet, utveckling**ISBN PDF** 978-952-263-866-3**ISBN tryckt**
Ärendenummer**ISSN PDF** 1799-0351**ISSN tryckt**
Projektnummer**URN-adress** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-866-3>

Teacher's pedagogical studies 60 credits

Broad-based studies for teacher qualification – situation description 2021

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2021:41 **Subject** Education

Publisher Ministry of Education and Culture

Author(s) Riitta Jyrhämä

Editor(s)

Group author

Language Finnish

Pages 202

Abstract

The study examines teacher pedagogical studies (60 credits) that produce qualifications and their contents in different teacher trainings. The aim has been to interpret the current situation, consider recommendations and stimulate debate to find the common core of teacher pedagogical studies – insofar as it can be found. The purpose of the study is to help identify areas for the development of teacher pedagogical studies that are important for the teacher education development programme.

Observations on the structure of teacher pedagogical studies suggest a great variation. Some variations may be explained by terminology, while some of the content of pedagogical studies varies according to the priorities of universities and universities of applied sciences. The findings of the study suggest that pedagogical studies are fragmented and it is challenging to discuss the implementation of the common teaching and the uniform and general pedagogical qualifications of the decree (986/1998).

Keywords teacher training, teachers, qualifications, development

ISBN PDF 978-952-263-866-3

ISBN printed

Reference number

ISSN PDF 1799-0351

ISSN printed

Project number

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-866-3>

Sisältö

1	Johdanto	8
1.1	Lähtökohtia	8
1.2	Selvityksen toteutus	9
1.3	Opettajankoulutusta koskeva lainsäädäntö	10
1.3.1	Yliopistot	10
1.3.2	Ammattikorkeakoulut	11
1.4	Tietoa opettajista	12
1.5	Opettajan pedagogisia opintoja järjestävät yliopistot	16
1.6	Opettajan pedagogisia opintoja järjestävät ammattikorkeakoulut	23
2	Opettajankoulutuksen kehittämiseksi asetettuja suuntaviivoja	27
3	Eri koulutusasteiden opettajuuksien tarkastelu	36
3.1	Luokanopettajan pedagogiset opinnot	37
3.2	Erytisopettajan pedagogiset opinnot	50
3.3	Aineenopettajan pedagogiset opinnot 60 op (perus- ja lukio-opetus)	57
3.3.1	Aineenopettaja	57
3.3.2	Opinto-ohjaaja	72
3.4	Ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot	75
3.4.1	Ammatillinen opettajankoulutus	76
3.4.2	Taidepedagogien ammatillinen opettajankoulutus	90
3.5	Aikuisopettajan pedagogiset opinnot	106
3.5.1	Aikuisopetukseen suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot	107
3.5.2	Yliopistopedagogiikka	113
3.5.3	Terveystieteiden opettajan pedagogiset opinnot	121
4	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen (maisteri)opettajat	128
4.1	Varhaiskasvatuksen maisteriopettajat	129
4.2	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	137
5	Yhteenvetoa opettajan pedagogisista opinnoista	140

6 Opettajan pedagogiset opinnot – näkykulmia	143
6.1 Opettajan pedagogiset opinnot vai kasvatustieteen perus- ja aineopinnot	144
6.2 Opetussuunnitelma-ajattelu vai kulloisetkin opetussuunnitelman sisällöt	147
6.3 Kestävä opettajankoulutus vai ajan ilmiöt	148
6.4 Opettajaksi yliopistossa vai ammattikorkeakoulussa.....	150
6.5 Käsitteellisen käytännöllistäminen vai käytännöllisen käsitteellistäminen.....	153
6.6 Opetusharjoittelua vai työharjoittelua.....	155
6.7 Yleinen opettajuus vai eri opettajuudet	156
6.8 Opiskelijavalinnat vai henkilöstökoulutus.....	157
6.9 Kuka opettajia opettaa vai opettaako kukaan.....	159
7 Pohdintaa.....	164
7.1 Havaintoja	164
7.2 Toimenpidesuosituksia.....	168
Lähteet	171
Liitteet	174
Liite 1. Yliopistot – Opettajan pedagogiset opinnot 60 op yliopistoittain	174
Liite 2. Terveystieteiden opettajat	197
Liite 3. Ammattikorkeakoulujen opettajan pedagogiset opinnot.....	199

1 Johdanto

1.1 Lähtökohtia

Selvityksen tavoitteena on tehdä koonti opettajakelpoisuuden tuottavista opettajan pedagogisten opintojen (60 op) sisällöistä eri opettajankoulutuksissa. Pyrkimyksenä on myös tulkita nykytilaa ja pohtia suosituksia, tai ainakin herättää keskustelua. Ajatuksena on löytää opettajan pedagogisten opintojen yhteinen ydin – sikäli kuin se on löydettävissä. Selvityksen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelman kannalta tärkeitä opettajan pedagogisten opintojen kehittämiskohteita.

Tähänastiset havainnot opettajan pedagogisten opintojen rakenteesta viittaavat suureen vaihteluun. Osa vaihtelusta saattaa selittyä terminologian perusteella, osittain pedagogisten opintojen sisältö todella vaihtelee yliopiston ja ammattikorkeakoulun omien painotusten mukaan. On tarpeen selvittää, onko pirstaleisuuden taustalla tilanne, jossa ei voida puhua kelpoisuusasetuksen (986/1998) yhteisen opettajuuden toteutumisesta ja yhtenäisestä ja yleisestä pedagogisesta kelpoisuudesta.

Vuosina 2003–2006 toiminut Valtakunnallinen opettajankoulutuksen ja kasvatustieteiden tutkimuskeskuksen kehittämishanke VOKKE loi ehdotukset yliopistollisten kasvatustieteiden tutkimuskeskuksien rakennemuutoksiksi mukaan lukien opettajan pedagogiset opinnot 60 op. Projektissa oli edustus kaikista opettajakelpoisuuksia tuottavista yliopistoista, joten sen tuottamat rakenteet ovat konsensus yliopistojen näkemyksestä sen suhteen, miten opettajan pedagogiset opinnot tulisi jäsentää. Mitä noin viidessätoista vuodessa on tapahtunut? Missä määrin VOKKEN viitoittamat lähtökohdat ovat edelleen tunnistettavissa? Entä miltä näyttävät ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot? Missä määrin niissä on yhteisiä aineksia, missä määrin eroja?

Opettajan pedagogisten opintojen ollessa yleisen ja laaja-alaisen opettajakelpoisuuden tuottavat, on pohdittava missä määrin eri konteksteissa suoritettavat opettajaopinnot antavat osaamista muihin opettajatehtäviin kuin niihin, jotka alun perin on suoritettu. Tämä lienee tärkeä kysymys liikkuvuuden kannalta, ydinkysymys kuitenkin on, miten opettajan pedagogiset opinnot ylipäättään antavat valmiuksia opettajan tehtäviin. Jossain määrin opetuksen järjestäjiltä tulee kommentteja sen suhteen, että ei ole selkeyttä millaisin valmiuksin opettajat eri opettajankoulutuksista tulevat töihin.

1.2 Selvityksen toteutus

Selvitys tehdään Opettajankoulutusfoorumin työvaliokunnan toimeksiannosta. Työvaliokunta on toiminut selvityksen ohjausryhmänä. Opettajankoulutusfoorumin puheenjohtajan, professori Jari Lavosen, varapuheenjohtaja, johtaja Seija Mahlamäki-Kultasen, opetusneuvos Marjo Vesalaisen ja erityisasiantuntija Sanna Vahtivuori-Hännisen kanssa on käyty rakentavia keskusteluja, kiitokset heille siitä. Työn vaiheita on esitelty työvaliokunnan ja Opettajankoulutusfoorumin tilaisuuksissa. Niissä saadut kommentit on otettu huomioon soveltuvin osin.

Tämän selvityksen opetussuunnitelma-aineiston jäsentäminen lähti liikkeelle korkeakouluharjoittelija Jyri Tuokon raportin *Opettajan pedagogisten opintojen selvitys* (8/2019, julkaisematon) pohjalta. Siihen on koottu eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajan pedagogisten opintojen sisältöjä sanallisina kuvauksina. Työn edetessä ilmeni, että kaikki opetussuunnitelmat on tarkistettava ja tiedot päivitettävä suoraan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen omista opinto-oppaista. Joiltakin osin tiedot olivat selkeästi löydettävissä, mutta erityisesti tutkintokoulutuksissa opettajan pedagogisten opintojen kokonaisuutta (60 op) ei ole aina erikseen merkitty opetussuunnitelmiin eivätkä kurssien kooditkaan sitä välttämättä ilmaise. Tiettyjä tarkistuksia on siis tehty suoraan yksiköistä kysymällä. On mahdollista, että taulukoissa on huolellisesta pyrkimyksestä huolimatta joitakin epätarkkuuksia. Ne eivät liene kokonaistarkastelun kannalta ratkaisevia, kun pyrkimyksenä on yhtäältä tunnistaa opettajan pedagogisten opintojen yhteistä ydintä ja toisaalta kuvata tarjonnan moninaisuutta.

Lisäksi mm. seuraavat aineistot ovat olleet taustalla selvitystä tehtäessä:

- *Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko* (2021)
- *Selvitys opettajankoulutuksen opetussuunnitelmista, pedagogisista opinnoista ja opettajankoulutuksen rakenteesta. Tekoälyllä tuotetut osaamiskartat.* (2019)
- *Selvitys opettajankoulutuksen rakenteesta yliopistoissa* (2019)
- *Ammatillinen opettajankoulutus Suomessa: reunaehdot, rakenteet ja profiilit* (2019)
- *Opettajat ja opettajankoulutus – suuntia tulevaan. Selvitys ajankohtaisesta opettaja- ja opettajankoulutustutkimuksesta opettajankoulutuksen kehittämisohjelman laatimisen tueksi* (2016)
- *Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opettajankoulutusfoorumin ideoita ja ehdotuksia* (2016)
- *Opettajankoulutuksen tilannekatsaus: tilannekatsaus marraskuu 2014.*

Selvityksen tiedot perustuvat kevään 2021 tilanteeseen. Joissakin yksiköissä on ollut opetussuunnitelmakerros ja on tehty muutoksia syyslukukaudella 2021 alkaviin opintoihin. Kaikki tietoon tulleet muutokset on otettu selvitykseen, joten informaation pitäisi olla ajantasainen kaikkien opettajan pedagogisten osalta ajatellen lukuvuotta 2021–2022.

1.3 Opettajankoulutusta koskeva lainsäädäntö

1.3.1 Yliopistot

Yliopistolaki (558/2009) ohjaa yliopistojen toimintaa mm. itsehallinnon ja tehtävien osalta. Myös tutkimus, opetus, organisaatio, henkilöstö, opiskelijat ja ylioppilaskunnat, yliopistojen ohjaus, rahoitus, taloudenpito sekä muutoksenhaku määritellään yliopistolaissa.

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004) säättää mm. yliopistojen tutkintokohtaisista koulutusvastuista, koulutuksen järjestämisestä, opintojen mitoituksesta, laajuudesta ja hyväksilukemisesta, tutkintojen tavoitteista ja rakenteesta sekä suorittamisesta ja oppiarvoista. Lisäksi asetuksessa säädetään yliopistojen erikoistumiskoulutuksista.

Opettajankoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet itsenäiseen toimintaan opettajana, ohjaajana ja kasvattajana. (VNa 794/2004, 18§.)

Valtioneuvoston tutkintoasetuksen 19 § mukaan "opettajankoulutuksen opintoja ovat:

1. varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot;
2. perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot, jotka antavat ammatillisia valmiuksia perusopetuslain (628/1998) 11 §:n mukaan perusopetuksen oppimäärään kuuluvien kaikille yhteisten aineiden opettamiseen;
3. erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot;
4. oppilaanohjauksen ja opinto-ohjauksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot;
5. **opettajan pedagogiset opinnot, jotka ovat didaktisesti painottuneita ja ohjattua harjoittelua sisältäviä kasvatustieteellisiä opintoja ja jotka voivat suuntautua erityisesti perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen tai aikuiskoulutuksen tehtäviin;** sekä
6. aineenopettajan koulutukseen kuuluvat opettavan aineen opinnot, jotka ovat perusopetuksen, lukion tai muun koulutuksen opetukseen kuuluvan oppiaineen hallintaa edistäviä opintoja."

Edellä 1 momentin 1–5 kohdissa tarkoitetut opinnot ovat vähintään 60 opintopisteen laajuisia opintoja, joita järjestävät ne yliopistot, joilla on kasvatustieteellisen alan koulutusvastuu. Mainitun momentin 5 kohdassa tarkoitettu harjoittelu suoritetaan harjoittelukoulussa, muussa yliopiston hyväksymässä oppilaitoksessa tai muulla yliopiston hyväksymällä tavalla.

Opettajan pedagogiset opinnot (60 op) eivät yksinään riitä opettajan kelpoisuuksiin, mutta ne ovat juuri se osa opinnoista, joka erottaa opettajat muista maistereista. Erityisesti asetuksen 19. pykälän kohta viisi on nyt tarkastelussa.

Asetusluonnehdinnan mukaisesti kyse on siis

- didaktisesti painottuneista
- ohjattua harjoittelua sisältävistä
- kasvatustieteellisistä opinnoista.

Ne voivat suuntautua erityisesti

- perusopetuksen
- lukion
- ammatillisen koulutuksen tai
- aikuiskoulutuksen tehtäviin.

1.3.2 Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoululaki (932/2014) säättää mm. ammattikorkeakoulujen tehtävistä, organisaatiosta, tutkinnoista, opiskelijoista, henkilöstöstä ja rahoituksesta.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (18.12.2014/1129) säättää ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja laajuudesta. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen tavoitteena on, että opettajankoulutuksen suorittaneella on valmiudet: 1) ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista; ja 2) kehittää opetusalaansa ottaen huomioon työelämän ja ammattien kehittyminen. (VNa 1129/2014 6 §).

Asetuksen mukaan ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin kuuluu

- kasvatustieteellisiä perusopintoja,
- ammattipedagogisia opintoja,
- opetusharjoittelua sekä
- muita opintoja

(VNa 1129/2014 2.3 §) ja ne ovat 60 opintopisteen laajuisia (VNa 1129/2014 3.6 §). Ammatillinen opettajankoulutus ei johda tutkintoon.

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opetuksen itse, yhteistyössä toisen korkeakoulun kanssa tai hankkia sitä toiselta korkeakoululta. (AmKL 8 a.2 §, 941/2017). Ammattikorkeakoulut voivat täten tehdä koulutusyhteistyötä opettajankoulutuksessa myös yliopistojen kanssa. Ammattikorkeakoulun tulee kuitenkin antaa pääosa koulutusvastuuseensa kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta itse. (AmKL 8 a.2 §).

Ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen tavoitteellinen suorittamisaika on yksi vuosi. (AmKL 14.3 §, 325/2015). Opinnot saa suorittaa enintään vuotta niiden tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitettut opettajan pedagogiset opinnot on suoritettava kolmessa vuodessa. (AmKL 30.3 §, 325/2015). Ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijoiden asema rinnastuu pääsääntöisesti tutkinto-opiskelijoihin, vaikka opettajaopinnot eivät johdakaan tutkintoon. Ammatillisesta opettajankoulutuksesta tehty selvitys (Lyytinen ym., 2019, 23) toteaa: ”Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että ammattikorkeakoululain säännösmuotoiluissa käytetyllä opiskelija-käsitteellä viitataan laajasti ammattikorkeakoulun opiskelijoihin mukaan lukien ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijat.” Aivan kaikkia opintososiaalisia etuuksia heillä ei kuitenkaan ole.

Yhteisiä aineksia

Edellä mainituista opettajan pedagogisten opintojen sisällöllisestä luonnehdinnasta erotuu yhteisiä aineksia. Yliopistojen osalta todetaan yksiselitteisesti, että ne ovat kasvatustieteellisiä opintoja, ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin puolestaan kuuluu kasvatustieteellisiä perusopintoja. Molempien järjestäjätahojen pedagogisissa opinnoissa on opetusharjoittelua (ohjattua harjoittelua) ja yliopistojen didaktinen painotus ja ammattikorkeakoulujen ammattipedagogiset opinnot voidaan katsoa pedagogisen sisältötiedon piiriin kuuluviksi asioiksi. Ammattikorkeakouluissa on lisäksi muita opintoja sisällytettynä opettajan pedagogisiin opintoihin. Niitä ei yliopistopuolella mainita.

1.4 Tietoa opettajista

Selvityksen taustaksi esitetään muutamia tunnuslukuja, siten lukijan on helpompi suhteuttaa opettajamääriä eri oppilaitoksissa ja eri koulutusasteiden mukaan. Tiedot ovat Tilastokeskuksen vuoden 2019 opettajatiedonkeruun yhteydessä koottuja.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) olevat luvut ovat kouluille kohdistetun yhteystietokeruun perusteella saadut opettajamäärät. Kyselyyn vastanneiden määrä on näitä lukuja alhaisempi, keskimäärin alle puolet perusjoukosta, ja se vaihtelee oppilaitostyypeittäin.

Opettajien pedagogisten opintojen kannalta on olennaisempaa saada käsitys opettajamäärästä yleensä ja sen vuoksi käytetään oppilaitosjohdon ilmoittamia eri opettajaryhmiin kuuluvien opettajien määriä, eikä vastanneiden määriä.

Taulukko 1. Yhteystietokeruun opettajamäärät oppilaitostyypeittäin (Saari & Attila, 2020, 6.)

Oppilaitostyyppi	n
Peruskoulut	40 927
Peruskouluasteen erityiskoulut	822
Lukiot	6 086
Perus- ja lukioasteen koulut	2 164
Ammatilliset oppilaitokset	10 338
Ammatilliset erityisoppilaitokset	506
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	127
Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	843
Palo-, poliisi- ja vartiointialojen oppilaitokset	59
Musiikkioppilaitokset	1 517
Liikunnan koulutuskeskukset	149
Kansanopistot	680
Kansalaisopistot	1 373
Opintokeskukset	17
Muut oppilaitokset	42
Taiteen perusopetus (ei rekisterissä olevat)	1 447
Kaikki yhteensä	65 652

Taiteen perusopetuksen opettajat opettavat taiteen perusoppilaitosten ohella usein myös vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Taidepedagogien määrät muissa oppilaitostyypeissä opettajien omien vastausten perusteella ovat suuruusjärjestyksessä seuraavat: musiikkioppilaitokset (593), kansalaisopistot (137), peruskoulut (37), ammatilliset oppilaitokset (22), lukiot (9), kansanopistot (1) ja muut oppilaitokset (1). Nämä luvut ovat vastanneilta saatuja. (Saari & Attila, 2020, 6.)

Työssäkäyntitilasto (taulukko 2) vuodelta 2017 antaa käsityksen opettaja-ammattissa toimivista ammattiryhmittäin.

Taulukko 2. Opettajien määrä Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastossa 2017 (Saari & Attila, 2020, 8.)

Työlliset ammattiryhmittäin, opettaja-ammattissa toimivat	n
Ammatillisen koulutuksen opettajat	13 223
Lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat	22 259
Peruskoulun alaluokkien opettajat	26 775
Luokanopettajat	19 568
Aineenopettajat	7 207
Erityisopettajat	7 990
Yhteensä	70 247

Työssäkäyntitilasto ei anna täsmällistä informaatiota opettajien koulutustaustasta. On kuitenkin oletettavaa, että perus- ja lukioasteen kouluissa ja lukioissa työskentelevät ovat muilta kuin luokan- ja erityisopettajien osalta enimmäkseen aineenopettajia. Siten opettajaryhmät suuruusjärjestyksessä ovat: aineenopettajat (n. 30 000), luokanopettajat (n. 20 000), ammatillisen koulutuksen opettajat (n. 13 000) ja erityisopettajat (n. 8 000).

Taulukosta 3 ilmenee opettajien sukupuolijakautuma sekä yli 50-vuotiaiden ja muodollisesti kelpoisten osuus suomenkielisissä oppilaitoksissa. Ruotsinkielisten osuudessa on opettajien ohella mukana rehtorit.

Taulukko 3. Sukupuolijakautuma, yli 50-vuotiaiden ja muodollisesti kelpoisten opettajien osuus suomenkielisissä oppilaitoksissa ja ruotsinkielisten osuus sisältäen opettajat ja rehtorit (%) (Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019.)

Oppilaitosmuoto	Naisten osuus	Vähintään 50 v.	Muodollisesti kelpoisten osuus
Esi- ja perusopetus	78	41	95
Lukiokoulutus	69	44	97
Ammatillinen koulutus	57	62	93
Vapaa sivistystyö	73	57	85
<i>Grundläggande utbildning</i>	79	36	91
<i>Gymnasie-utbildning</i>	66	42	93
<i>Yrkesutbildning</i>	58	64	89
<i>Fritt bildningsarbete</i>	72	56	83

Opettajankoulutukseen hakemiseen ja aloituspaikkojen määriin liittyvät tiedot vuodelta 2020 antavat myös pohjaa eri opettajuuksien ja opettajan pedagogisten opintojen määrälliseen sekä hakupaineeseen liittyvään tarkasteluun. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajaksi hyväksyttiin suomenkielisellä puolella 39 % ja ruotsinkielisellä puolella 37 % hakijoista. Luokanopettajien osalta suomenkielisiä hyväksyttiin 15 % ja ruotsinkielisiä 32 %. Ammatilliseen opettajankoulutukseen hyväksytyjä oli 36 %. (Opetushallitus, 2020b)

Opettajankoulutuksen tutkintotyypit yliopistojen osalta ovat joko tutkintoon johtavaa koulutusta sisältäen opettajan pedagogiset opinnot 60 op tai kasvatustieteellisissä tiedekunnassa suoritettavia tai niiden kanssa yhteistyössä tehtäviä opettajan pedagogisia opintoja 60 op. Ammatillisella puolella ammatillisen opettajan (AmO) opettajankoulutus ei johda tutkintoon, vaan se on opettajan pedagogisten opintojen 60 opintopisteen tuottama yleinen opettajakelpoisuus. Ammattikorkeakoulujen taidepedagogien 240 opintopisteen tutkintoihin opettajan pedagogiset opinnot (60 op) sisältyvät.

Taulukko 4. Opettajankoulutuksen hakupaikkojen määriä vuoden 2020 tilanteen mukaan (Opetushallitus, 2020.)

Hakukohde	Opiskelijapaikat
Varhaiskasvatuksen opettaja (maisterihauissa 100)	1 056
Luokanopettaja	1 100
Opinto-ohjaaja (tutkintokoulutus yliopilaille)	80
Erytispedagogiikka (erityisopettaja tutkintokoulutuksena)	60
Kotitalousopettaja	80
Käsityönopettaja	113
Ammatillinen opettaja	1 494
<i>Lärare inom småbarnspedagogik (valittuja n. 70, paikat eivät täyty)</i>	100
<i>Klasslärare</i>	117
<i>Ruotsinkielinen kotitalousopettaja (paikat eivät täyty)</i>	20
<i>Ruotsinkielinen käsityönopettaja (paikat eivät täyty)</i>	20

Opettajankoulutuksen hakutilastointi on osoittautunut ongelmalliseksi. Opettajakelpoisuuden voi saada useita eri väyliä pitkin eikä niitä kaikkia löydy luotettavasti tilastoista. Yllä olevassa taulukossa on tutkintokoulutuksia koskevia opiskelijapaikkamääriä valtakunnallisesti. Esimerkiksi aineenopettajien pedagogisten opintojen opiskelijapaikat puuttuvat tästä. Niihin haetaan yleensä vasta opintojen aikana ja sen vuoksi niitä ei ole Vipusen tietokannoissa.

1.5 Opettajan pedagogisia opintoja järjestävät yliopistot

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä (1451/2014) määrittelee opettajankoulutuksen koulutusvastuun jakautumisesta kasvatustieteellisellä alalla.

Taulukko 5. Yliopistojen koulutusvastuut opettajankoulutuksen osalta

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅÅ
Varhaiskasvatuksen opettajankoulutus	x	x	x		x	x	x	x
Luokanopettajakoulutus	x	x	x	x	x	x	x	x
Kotitalouden aineenopettajakoulutus	x	x						x
Käsityön aineenopettajakoulutus	x	x					x	x
Musiikin aineenopettajakoulutus					x			
Erityisopettajakoulutus	x	x	x		x		x	x
Opinto-ohjaajakoulutus		x	x					x
Opettajan pedagogiset opinnot	x	x	x	x	x	x	x	x
Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus								x

Kaikissa kasvatustieteellisissä tiedekunnissa on luonnollisesti kasvatustieteiden pääaine-opetus. Erityispedagogiikan pääaineopetus on muissa paitsi Lapin ja Tampereen yliopistoissa. Varhaiskasvatustiedettä ei ole pääaineena Lapin yliopistossa. Kotitaloustieteen pääaineopinnot ovat kolmessa tiedekunnassa ja käsityötieteen pääaineopinnot ovat neljässä kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Musiikkikasvatus on pääaineena Oulun yliopistossa. Tietyt kasvatustieteelliset tiedekunnat toimivat siis ainetiedekuntana kotitaloustieteelle, käsityötieteelle ja musiikkikasvatukselle.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (1998/986) määrittelee seuraavasti: opettajan pedagogisilla opinnoilla tarkoitetaan tässä asetuksessa yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 5 kohdan ja kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen mukaisia *opettajan pedagogisia opintoja*, kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opinnoista annetun asetuksen mukaisia *aineenopettajan kasvatustieteellisiä opintoja*, ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisia *ammatillisia opettajankoulutusopintoja* sekä aikaisempien säännösten ja määräysten mukaisia, vähintään 35 opintoviikon laajuisia ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogisia opintoja, jotka on suoritettu erillisinä tai tutkintoon kuuluvina.

Yliopistoissa opettajankoulutusta järjestetään eri puolilla maata. Kahdeksassa eri yliopistossa on kasvatustieteellisen alan tiedekunta sekä opettajankoulutusta tarjoavia yksiköitä.

Opettajankoulutusta järjestetään yhteistyösopimuksien avulla myös Aalto-yliopistossa yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Taideyliopistossa on myös opettajan pedagogiset opinnot. Yhteistyö toteutuu niissä Tampereen yliopiston kanssa. Turun yliopisto järjestää opettajankoulutusta myös Raumalla ja Jyväskylän yliopisto Kokkolassa yliopistokeskus Chydeniuksessa. Åbo Akademin erityistehtävänä on vastata ruotsinkielisestä ammatillisesta opettajankoulutuksesta, joka toteutuu yhteistyössä ammattikorkeakoulujen verkoston kanssa. Åbo Akademi toimii Turussa ja Vaasassa.

Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon (KK) pohjalta on mahdollisuus hakeutua maisteriopintoihin varhaiskasvatuksen maisteriohjelmiin. Opettajan pedagogisia opintoja on suoritettu kandidaatin tutkinnon aikana ja ne voi maisteriopinnoissa täydentää 60 opintopisteen yleiseksi opettajakelpoisuudeksi. Yleensä toteutus noudattelee tällöin aikuisopetukseen suuntautuneiden opettajaopintojen toteutuksia, toki vaihtelua opintojaksojen osalta on.

Opettajan pedagogiset opinnot (60 op) on mahdollista suorittaa myös erillisinä opintoina jo suoritettun maisterintutkinnon lisäksi.

Helsingin yliopisto on opettajankouluttajana kolmikielinen, koulutusta tarjotaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ruotsin kielellä opettajankoulutusta on tarjolla varhaiskasvatuksen opettajan (småbarnspedagogik) ja luokanopettajan (klasslärarutbildning) opintosuunnissa. Myös opettajan pedagogiset opinnot (60 op) on mahdollista suorittaa sekä ruotsiksi (ämneslärarutbildning) että englanniksi (STEP eli Subject Teacher Education Programme in English). Opettajan pedagogiset opinnot (60 op) ainetiedekuntien opiskelijoille sisältyvät kokonaisuudessaan maisterin tutkintoon. Kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkinto-ohjelmissa opettajan pedagogiset opinnot voidaan jakaa kandi- ja maisteriohjelman opetussuunnitelmiin. Opettajakelpoisuutta tavoittelevat ainetiedekuntien opiskelijat hakevat opettajan pedagogisiin opintoihin ennen maisterivaihetta ja ne voi suorittaa joko yhden lukuvuoden aikana tai jakaa kahdelle lukuvuodelle.

Varhaiskasvatustiedettä maisterin tutkintoon jatkavat opiskelijat saavat mahdollisuuden laaja-alaiseen opettajakelpoisuuteen sisällyttämällä maisterin tutkintoonsa 25 opintopistettä opettajan pedagogisia opintoja niiden 35 opintopisteen lisäksi, jotka on suoritettu varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnossa.

Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa on kolme perustutkintoa antavaa koulutusohjelmaa: Kasvatustieteiden kandiohjelma, kasvatustieteiden maisteriohjelma ja kansainvälinen maisteriohjelma Changing Education. Kansainvälinen ohjelma ei sisällä mahdollisuutta opettajakelpoisuuteen. Tohtoriohjelmiä tiedekunnassa on kaksi: SEDUCE ja CLICK. Niistä voi hakeutua henkilöstökoulutuksena hankittaviin opettajan pedagogisiin opintoihin

monitieteisessä yliopistopedagogiikka-opintokokonaisuudessa, joka ei ole vapaasti haettavissa oleva hakukohde perusopiskelijoille.

Kasvatustieteiden maisteriohjelma vastaa aineenopettajien pedagogisista opinnoista (60 op). Näiltä osin toteutuu yhteistyö HY:n kuuden muun tiedekunnan ja Aalto-yliopiston kanssa. Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelman osalta opettajan pedagogiset opinnot suoritetaan yhteistyösopimuksen mukaisesti Helsingin yliopistossa, joskin käytännössä useat opintojaksot toteuttaa Aalto-yliopisto.

Helsingin yliopistossa pedagogiset opinnot suoritettuaan

”opiskelijalla on opettajan työssä tarvittavien pedagogisten tietojen ja taitojen hyvät perusteet ja hän osaa

- tarkastella kasvatusta sen yhteiskunnallisessa kontekstissa
 - suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta ja oppimista oppijan ja oppijayhteisön ikäkauteen liittyvät kehitystehtävät, oppimisen mahdollisuudet ja haasteet huomioon ottaen
 - kehittää itseään ja työyhteisöään tutkimusperustaisesti.”
- (HY, Opinto-opas, 2021.)

Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa on kaksi osastoa: kasvatustieteiden osasto ja normaalikoulut.

Itä-Suomen yliopistossa opettajankoulutuksesta vastaavat filosofisen tiedekunnan neljästä osastosta kaksi: soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto (SKOPE) ja kasvatustieteiden ja psykologian osasto (KAPSY). Itä-Suomen yliopistossa on laaja opettajankoulutusvastuu mukaan lukien opinto-ohjaajakoulutus.

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto vastaa luokanopettajan, kotitaloustieteen ja käsityötieteen opettajankoulutuksesta sekä varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksesta. Aineenopettajakoulutus järjestetään humanistisen, luonnontieteiden, matematiikan, teologisen ja osin yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijoille. Myös aikuisopettajan suuntautuminen on vaihtoehtona. Kasvatustieteiden ja psykologian osaston vastuulla on erityispedagogiikan ja ohjausalan opettajankoulutus, mutta yhteistyötä osastojen kesken on. (Pursiainen ym., 2019, 32, 43.)

Itä-Suomen yliopiston opettajan pedagogiset opinnot suoritettuaan

”opiskelijalla on edellytykset opettaa, ohjata ja kasvattaa iältään, taustoiltaan, tavoitteiltaan ja oppimisvalmiuksiltaan monenlaisia oppijoita koulutuksen tavoitteiden

mukaisesti. Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetussuunnitelmien mukaista monipuolista ja eheyttävää opetusta ottamalla huomioon opetus- ja kasvatustyön eettisen perustan sekä oppilaiden ikäkauden, erilaisuuden ja koulu yhteisön asettamat vaatimukset. Hän tuntee opetuksen kasvat-, kehitys- ja oppimispsykologiset sekä didaktiset perusteet ja osaa soveltaa niitä opetuksessaan. Opiskelija osaa käyttää pedagogisia vuorovaikutustaitoja monipuolisesti oppilaiden oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin sekä koulutuspolkujen tukemiseen, soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa opetustyössä sekä rakentaa ilmaisu- ja luovuutta tukevia oppimisympäristöjä. Opiskelija on motivoitunut ja kykenevä arvioimaan ja kehittämään omaa työtään ja opetustyyliään luovasti ja tutkimusperustaisesti muuttuvan yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti. Opiskelija hahmottaa monikulttuurisuuden ja kansainvälistymisen mahdollisuuksia ja haasteita kasvatuksessa ja koulutuksessa osana kestävää tulevaisuutta. Opiskelija osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä jaetun asiantuntijuuden periaatteiden mukaisesti sekä hallitsee sidosryhmäyhteistyön ja kasvatuskumppanuuden toimintamuotoja.” (ISY, Opinto-opas, 2021.)

Jyväskylän yliopistossa kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta (KPTK) muodostuu neljästä yksiköstä: kasvatustieteiden laitoksesta, opettajankoulutuslaitoksesta, psykologian laitoksesta ja normaalikoulusta. Aineenopettajankoulutuksen opiskelijat tulevat neljästä tiedekunnasta (HYTK, MLTK, ITK ja LTK) ja he suorittavat opettajan pedagogiset opinnot kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnassa. (Pursiainen ym., 2019, 19–20.)

Jyväskylän yliopistossa on luokanopettajankoulutus, varhaiskasvatuksen koulutukset, erityispedagogiikan koulutukset, aikuiskasvatustiede, ohjausala, koulutusjohtaminen, aineenopettajakoulutus luonnontieteiden, informaatioteknologian, humanististen ja yhteiskunnallisten alojen aineenopettajaksi sekä liikunnanopettajaksi opiskeleville, terveystieteiden opettajien koulutus ja aikuiskouluttajien koulutus (APO). Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa on erityisesti luokanopettajien aikuiskoulutus.

Opettajan pedagogiset opinnot suoritettuaan opiskelija

- tunnistaa ja osaa perustella oman opetus- ja kasvatustajattelunsa sekä käytänteensä eettisesti ja pedagogisesti
- osaa kehittää kouludemokratiaa ja oppijoiden osallisuutta sekä toimia työssään globaalin vastuun mukaisesti
- osaa eritellä ja analysoida ryhmäprosesseja ja yksilön toimintaa ryhmän jäsenenä
- osaa pedagogisilla ratkaisuilla tukea moninaisten oppijoiden oppimista, tasavertaista osallisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia
- osaa hyödyntää pedagogisia sisältötietojaan oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioimisessa

- osaa kehittää omaa työtään tutkivan opettajuuden periaatteita soveltaen
- ymmärtää tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen opettajan työssä ja osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä. (JY, opinto-opas 2020–2023.)

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta vastaa opettajankoulutuksesta ja opettajan pedagogisista opinnoista. Kuvataideopettajan pedagogiset opinnot toteutetaan yhteistyössä taiteiden tiedekunnan kanssa. Luokanopettajakoulutus, kuvataidekasvatuksen aineenopettajakoulutus ja erilliset opettajan pedagogiset opinnot ovat tiedekunnan vastuulla. Erityisesti aikuiskoulutukseen suuntautuvat erilliset opettajan pedagogiset opinnot ovat suosittuja, aikuiskasvatusta valitaan myös pääaineeksi.

Lapin yliopistossa on myös luontokasvatuspainotteinen luokanopettajakoulutus, joka alkoi vuonna 2015. Mediakasvatuksen voi valita Lapin yliopistossa pääaineeksi ja yliopistossa on mediapedagogiikkakeskus, jonka tutkimus tukee mediakasvatuksen yliopisto-opetusta. Maisterivaihe on englanninkielinen. (Pursiainen ym., 2019, 33–34.)

”Erillisten opettajan pedagogisten opintojen lähtökohtana on näkemys opiskelijasta oman oppimisensa ja opettajuutensa itsenäisenä rakentajana, tutkivaa työtettä toteuttavana, omatoimisena ja aktiivisena oppijana. Opiskelija nähdään myös opetuksen kehittämisen kriittisenä yhteistyökumppanina, jonka toiveita ja tavoitteita kuullaan ja niitä käytetään opintojen kehittämisessä. Opiskelijapalautetta kerätään aktiivisesti ja sitä käytetään kehittämis- ja tutkimustyön aineistona.

Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat lähtökohtansa huomioiden henkilökohtaiset oppimistavoitteet, arvioi opiskeluaan ja oppimistaan opintojen kuluessa, saa palautetta sekä henkilökohtaisesti että ryhmän jäsenenä ja suuntaa tavoitteitaan arvioinnin perusteella.” (LY, Opinto-opas 2021–2022.)

Oulun yliopiston aineenopettajaksi opiskelevat tulevat humanistisesta, luonnontieteellisestä ja teknillisestä tiedekunnasta. Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa ei ole laitosrakennetta, vaan se on organisoitunut kolmeen tutkimusyksikköön: 1) oppiminen ja oppimisprosessit, 2) opettajat, opettaminen ja kasvatusyhteisöt ja 3) kasvatuksen arvot, aatteet ja yhteiskunnalliset kontekstit. (Pursiainen ym., 2019, 21.)

Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta järjestää ainoana kasvatustieteiden tiedekuntana Suomessa musiikkikasvatuksen koulutusta. Luokanopettajakoulutuksen voi suorittaa englanniksi ohjelmassa Intercultural Teacher Education (ITE), joka on viisivuotinen opetus- ja kasvatustieteiden tutkimusohjelma ja tuottaa myös Suomessa vaaditun opettajan kelpoisuuden. (Pursiainen ym., 2019, 34.)

Kasvatustieteiden koulutuksen opiskelijoille tarkoitetut pedagogiset opinnot suoritettuaan opiskelija

- *osaa laatia opetussuunnitelmia ja suunnitella opetusta koulutuksia, kursseja ja yksittäisiä opetustilanteita varten*
- *osaa käyttää joustavasti ja luovasti erilaisia opetusmenetelmiä*
- *osaa kehittää opetustaan ja itseään opettajana*
- *osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä*
- *osaa kohdata erilaisia oppijoita ja toimia heidän kanssaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisilla tavoilla*
- *osaa suhtautua työhönsä tutkivalla otteella ja soveltaa teorian tietoa opetuksen käytäntöön*
- *osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla*
- *saa toimia pedagogisesti tahdikkaalla ja eettisesti vastuullisella tavalla opetustyössä*
(OY, Opinto-opas 2021–2022.)

Tampereen yliopisto on organisoitunut uudelleen ja siellä on seitsemän tiedekuntaa. Kasvatusalan koulutuksesta vastaa kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta (EDU). Laaja-alaisessa kasvatustieteiden tutkinto-ohjelmassa on kolme hakukohdetta: 1) varhaiskasvatus, 2) luokanopettaja ja 3) elinikäinen oppiminen ja kasvatus (ml. aikuiskoulutuksen pedagogiset opinnot). Aineenopettajakoulutus on sisällöllisesti integroituna tutkinto-ohjelmaan. Opettajan pedagogisten opintojen rakennetta on yhtenäistetty siten, että pohjana ovat yhteiset kasvatustieteelliset perusopinnot. Aineopinnot koostuvat kaikille yhteisistä pedagogista sekä kasvatustieteellistä asiantuntijuutta tukevista opinnoista. Opintojaksojen toteutukset voivat eriytyä koulutuksittain. (vrt. Pursiainen ym., 2019, 35.)

Osa opettajan pedagogisista opinnoista toteutetaan yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajankoulutusyksikön kanssa. Aineenopettajakoulutus toteutetaan yhteistyönä Tampereen yliopiston normaalikoulun, kasvatustieteiden tiedekunnan sekä muiden tiedekuntien kanssa. Tampereen yliopisto vastaa Sibelius-Akatemian opettajan pedagogisista opinnoista.

Opiskelija osaa toimia yhteiskuntaa rakentavana ja uudistavana opettajana yhteistyössä yksilöiden ja yhteisöjen kanssa. Hän osaa toimia oppimisen ja kasvun edistäjänä erilaisissa kasvatus- ja koulutusinstituutioissa. Opiskelijalla on ainedidaktiset valmiudet tutkimusperustaiseen ja refleктоivaan opettajan työhön ja oppimisyhteisöjen kehittämiseen, moninaisuuden kohtaamiseen sekä yhdenvertaisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen. Osaamistavoitteet painottuvat eri tavoin eri hakukohteiden pedagogisissa opinnoissa. (TaY, Opinto-opas 2021–2022.)

Turun yliopistossa tiedekuntia on seitsemän. Kasvatustieteiden tiedekunnalla on kaksi kampusta, Turussa ja Raumalla. Raumalla keskitytään varhaiskasvatukseen sekä luokanopettajien ja käsityönopettajien koulutukseen.

Tutkinto-opiskelijoille järjestetään Turun yliopistossa aineenopettajakoulutusta tiettyjen humanististen, matemaattisten ja luonnontieteellisten pääaineiden opiskelijoille. Aikuisopetukseen suuntautuneita opettajan pedagogisia opintoja on kasvatustieteiden pääaineopiskelijoille, yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijoille ja vuorovuosina tietojenkäsittelytieteiden, taidehistorian, mediatutkimuksen ja musiikkitehteen pääopiskelijoille. (Pursiainen ym., 2019, 45.)

Åbo Akademi on neljä tiedekuntaa. Kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen tiedekunta vastaa opettajan pedagogisista opinnoista. Åbo Akademi järjestää ruotsinkielistä opettajankoulutusta. Samanaikaisesti Åbo Akademi vastaa myös Vaasassa toteutettavasta ruotsinkielisestä ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Åbo Akademi opettajankoulutus on monipuolista, koska kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen tiedekunta tarjoaa eri koulutusasteiden koulutusta ruotsinkieliseen koululaitokseen. Aineenopettajakoulutuksessa tehdään yhteistyötä humanististen tieteiden, psykologian ja teologian tiedekunnan, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan sekä luonnontieteiden ja tekniikan tiedekuntien kanssa. (Pursiainen ym., 2019, 27, 38.)

1.6 Opettajan pedagogisia opintoja järjestävät ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulut ovat organisoineet ammatillisen opettajankoulutuksen yhdeksi koulutusyksiköksi, jonka nimi on ammatillinen opettajakorkeakoulu (AOKK) tai ammatillinen opettajankoulutus (AOK). (Lyytinen ym., 2019, 11.) Jokaisella ammattikorkeakoululla on tulosyksikkö, jolla on oma johtajansa. Yksiköt toimivat suoraan rehtorin alaisuudessa. Opettajakorkeakoulujen pedagogista ammattitaitoa hyödynnetään monipuolisesti ammattikorkeakoulujen muissa yksiköissä erilaisten koulutusten ja kehitysprojektien järjestämisessä. (Lyytinen ym., 2019, 26–27.) Oikeus järjestää ammatillista opettajankoulutusta on seuraavilla ammattikorkeakouluilla: Haaga-Helian ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu sekä Tampereen ammattikorkeakoulu. Ruotsinkielisen ammatillisen opettajakoulutuksen järjestämisestä vastaa Åbo Akademi. Ammatillisissa opettajakorkeakouluissa voi opiskella myös ammatilliseksi erityisopettajaksi ja ammatilliseksi opinto-ohjaajaksi, mutta niihin edellytetään aiemmin hankittu opettajakelpoisuus, joten ne eivät kuulu tämän tarkastelun piiriin.

Haaga-Helian ammatillinen opettajakorkeakoulu toimii Helsingissä ja siellä voi opiskella ammatilliseksi opettajaksi ja koulutusta on tarjolla myös englannin kielellä. Avoimessa ammattikorkeakoulussa voi opiskella pedagogisia opettajaopintoja, joiden avulla voi kehittää omaa osaamistaan ja joista saa lisäpisteitä haettaessa ammatilliseen opettajakorkeakouluun. Ammatillisen opettajan opinnot ovat monimuotokoulutusta ja opiskeluryhmiä on Helsingissä, Turussa ja Porvoossa.

Henkilökohtainen kehityssuunnitelma on opettajaopintojen lähtökohta. Jokaisella opiskelijalla on oma ohjaaja. Oppiminen, ohjaaminen ja arviointi ovat keskeiset teemat, mutta niiden ohella opettajan työn etiikka, demokratia ja ihmisoikeudet opettajan työssä, opettaja yhteiskunnallisena vaikuttajana, yrittäjyys opettajan työssä ja opiskelijoiden tulevaisuudessa sekä digitalisaation tuomat muutokset opettajan työhön ovat tärkeitä yhteisiä teemoja. Kehittämishjelman opintokokonaisuudet on jaoteltu temaattisesti kolmeen osaan: tutkiva ja kehittävä opettaja (15 op), eettisesti ohjaava opettaja, opetusharjoittelu (35 op) ja yhteiskunnallisesti aktiivinen opettaja (10 op). Opetusharjoittelu voi toteutua oppilaitoksessa, työpaikoilla, verkossa, kolmannen sektorin toiminnoissa, simultaatioympäristöissä tai projekteissa oppilaitoksen ja työelämän välillä.

Haaga-Helian opettajankoulutuksen kehityssuunnitelman lähtökohdat ovat sivistys, ammattikasvatus, osaamisperustaisuus ja henkilökohtaistaminen sekä tutkiva kehittäminen. Esimerkiksi sivistyksestä todetaan seuraavasti:

”Kehityssuunnitelman arvoperustana on sivistys, joka edistää toimivaa arkea, laadukasta työelämää sekä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Sivistykseen kuuluvat totuudellisuuden tavoittelu, yhteisöllisyys, vastuullisuus ja eettisyys. Opinnoissa olennaista on kontekstuaalisuus, yhteisöllisyys ja dialogisuus.”
(Haaga-Helia, Opinto-opas 2021–2022.)

Haaga-Helian ammatillinen opettajakorkeakoulu tekee yhteistyötä Metropolia-ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Haaga-Helia vastaa musiikkipedagogin tutkintoon sisältyvistä opettajan pedagogisista opinnoista. Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia tanssinopettajat ja teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijat saavat myös opettajan pedagogiset opintonsa yhteistyössä Haaga-Helian kanssa. Vahvan ainepedagogiikan ohella on korostettu yleisiä opettamiseen ja opettajana toimimiseen liittyviä asioita.

Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu toimii Hämeenlinnassa ja siellä on myös englanninkielinen opettajankoulutus ”International Professional Teacher Education”. Opinnot lähtevät liikkeelle henkilökohtaisen kehityssuunnitelman laadinnalla. Toteutuksessa on viisi moduulia: Kasvatustieteelliset perusopinnot, ammattipedagogiset opinnot, syventävät ammattipedagogiset opinnot, opetusharjoittelu ja pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen.

HAMK Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa

”opit oppimisen ohjaamista erilaisissa oppimisympäristöissä erilaisten opiskelijoiden parissa. Opit opetuksen suunnittelua, opetus- ja ohjausmenetelmiä, osaamisen arviointia, dialogin taitoja, verkostoissa toimimista sekä kasvatustieteellisiä teorioita ja käsitteitä.” (Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu, verkkosivut, 2021.)

Koulutuksen kuvauksessa esitellään perusteellisesti osaamisperustainen opettajankoulutus eri kohtineen ja opintojen rakenne. Verkkosivuilla on myös runsaasti mielenkiintoista tietoa koulutukseen hakeutumiseen liittyen. Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu toteuttaa opetusta pääpaikan Hämeenlinnan ohella Espoossa, Lahdessa, Turussa ja verkossa.

Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu korostaa kahta keskeistä osaamisaluetta: oppimisen ohjaamista ja tulevaisuuden tekemistä. Kolmantena tekijänä mainitaan ammatillisen opettajuuden kehittyminen. Opiskelu on monimuotokoulutusta ja oppimispiirejä on Jyväskylässä, Kuopiossa, Iisalmissa, Joensuussa, Mikkelissä, Savonlinnassa, Lappeenrannassa, Kouvolassa, Vaasassa, Seinäjoella, Kokkolassa ja Kalajokilaaksossa. Verkko-opiskeluryhmä kattaa koko Suomen ja monimuoto-opiskelu myös englanninkielisessä ryhmässä on mahdollinen koulutuksessa ”International Professional Teacher Education for the Digital Era”. Verkossa opettajaksi -opiskelu edellyttää yhden lähipäivän Jyväskylässä. Muissa opiskelumuodoissa lähipäiviä on lukuvuodessa noin 14, yksi tai kaksi päivää kerrallaan.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa voi suorittaa musiikin koulutusohjelman, johon opettajan pedagogiset opinnot sisältyvät sekä tanssipedagogin pedagogiset opinnot, jolloin hakeudutaan opiskelijaksi Savonia-ammattikorkeakouluun.

JAMK:n ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogiset periaatteet:

- *Oppimisen keskeisenä lähtökohtana ovat mielekkäät oppimistehtävät ja niitä tukevat opetukselliset ja ohjaukselliset interventiot sekä oppimista edistävän arvioinnin toimintatavat.*
- *Oppiminen tapahtuu erilaisissa yhteistyökumppanuuksien verkostoissa, jotka mahdollistavat uuden tiedon yhteistoiminnallisen luomisen, monitahoisen vertaisoppimisen sekä palautteen saamisen ja antamisen.*
- *Digitaalisia mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa ja uuden tiedon luomisessa ja niihin liittyvissä yhteistoiminta- ja vuorovaikutussuhteissa sekä niitä palvelevassa tiedonhankinnassa.*

Opetussuunnitelman taustalla on humanistinen ihmiskäsitys ja konstruktivistinen oppimiskäsitys.

Oulun ammatillinen opettajakorkeakoulu on Suomen pohjoisin ammatillisten opettajien kouluttaja. Aloituspaiikkoja on 220, lisäksi on 20 opiskelijan englanninkielinen koulutus. Toimintaa on Oulun lisäksi Kajaanissa, Rovaniemellä, Länsi-Lapin alueella sekä etäopintoina verkossa. Aikataulutettua opiskelua opiskeluryhmissä on 19 opiskelupäivää ja niiden aikana painotutaan ammattipedagogisen osaamisen opintoihin, muissa opinnoissa edetään henkilökohtaisen opetussuunnitelman mukaan. Oulun ammattikorkeakoulu tukee tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöllään erityisesti Pohjois-Suomea ja keskittyy painoalajensa mukaisesti vähähiilisiin ja digitaalisiin ratkaisuihin sekä digipedagogiikkaan. Opiskelemisen tavan Oulun ammatillinen opettajakorkeakoulu kuvaa perustuvan opiskeluryhmässä opiskeluun ammattipedagogisen osaamisen opinnoissa. Kasvatustieteelliset perusopinnot, valinnaiset opinnot ja opetusharjoittelu opiskellaan oman henkilökohtaisen opetussuunnitelman mukaan.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu on osa Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston korkeakouluyhteisöä. Ammatilliseen opettajankoulutukseen valittiin vuoden 2021 keväällä 266 opiskelijaa. Englanninkielinen ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelma on nimeltään ”Professional Teacher Education”. Koulutusta järjestetään Tampereella, Porissa, Seinäjoella ja Itä-Suomessa Lappeenrannassa ja Savonlinnassa. Myös verkko-opiskeluryhmä on tarjolla. Opettajankoulutuksen tavoitteet on jaettu viiteen ydinosamisalueeseen: opetus- ja ohjaamis-, arviointi-, kulttuuri-, hyvinvointi- ja kumppanuusosaaminen. Osallistavan pedagogiikan idea on koulutuksen lähtökohtana.

Ammatillista opettajankoulutusta kuvataan seuraavasti:

”Ammatillisen opettajan tehtävässä tarvittava osaaminen on vaativaa asiantuntija-osaamista, jossa yhdistyvät oman ammatti- tai opintoalan syvälinen osaaminen sekä laaja-alainen pedagogien osaaminen. Tehtävässä korostuvat rinnakkaisina itsenäinen, yhteisöllinen ja verkostomainen työskentely, pedagogisten ratkaisujen ja oppimisympäristöjen tutkimusperustainen kehittäminen ja monimutkaisten yhteiskunnallisten, ammattipedagogisten ja ammattialakohtaisten ilmiöiden analysointi opettajan työn lähtökohtana. Koulutus antaa valmiuksia kestävän koulutuksen ja oppimisen edistämiseen.” (TAOK, opinto-opas 2021–20221.)

2 Opettajankoulutuksen kehittämiseksi asetettuja suuntaviivoja

Opetus- ja kulttuuriministeriön tammikuussa 2016 asettama Opettajankoulutusfoorumi, joka koostuu monipuolisesti yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, työnantajien, koulutuksenjärjestäjien, ammattijärjestöjen, opiskelijajärjestöjen, opetus- ja kulttuuriministeriön, opetushallituksen ym. edustajista, laati työtä aloittaessaan suuntaviivat opettajankoulutuksen kehittämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2016.) Ennen tämänhetkiseen opettajan pedagogisten opintoihin tilanteeseen perehtymistä kokoon joitakin keskeisiä kohtia ajatellen koulutuksen kehittämistä yhteiskunnan nopeiden muutosten keskellä. Tavoitteeksi asetettiin tuolloin suomalaisen koulutuksen uudistaminen varhaiskasvatuksesta korkeakouluun ja osaamisen tason nostaminen, tasa-arvon lisääminen sekä opintojen keskeyttämisen ja nuorten syrjäytymisen vähentäminen.

Opettajien työ on tässä pyrkimyksessä keskeinen. Huomiota kiinnitetään opettajan ihmisiä tiedonkäsityksiin, jotka ovat opettajan oppimiskäsityksen taustalla. Opettamiskäsitys syntyy niiden pohjalta, vaikka sitä käsitettä ei käytetäkään. Oman pedagogisen ajattelun ja osaamisen kehittäminen myös peruskoulutuksen jälkeen on tärkeää ja kiinnostuksen ja innostuksen syntyminen uusiin asioihin perehtymiseen on olennaista. Yhdessä tekeminen ja verkottuminen nähdään jatkuvan kehittymisen tärkeinä keinoina.

Opettajankoulutusfoorumin – tulevaisuudessa mahdollisesti kasvatus- ja koulutusalan foorumin – tarkoituksena on tarkastella opettajankoulutuksen kokonaisuutta: Opettajatarpeen ennakointi, valinnat, perus-, perehdyttämis- ja täydennyskoulutus sekä uranaikaisen osaamisen tuki ovat kaikki opettajuuden jatkumoa.

Tässä raportissa luon tilannekuvan peruskoulutuksen yhden – opettajakvalifikaation kanalta keskeisimmän osan – eli opettajan pedagogisten opintojen sisällöstä tässä kokonaisuudessa. Opettajakelpoisuuden ytimen – sen osan, joka erityisesti erottaa opettajat muista maistereista tai ammattipedagogeista – kuvaaminen tarjoaa tarkastelun mahdollisuuden myös edellä kuvattuihin opettajankoulutuksen kokonaisuuden muihin osiin.

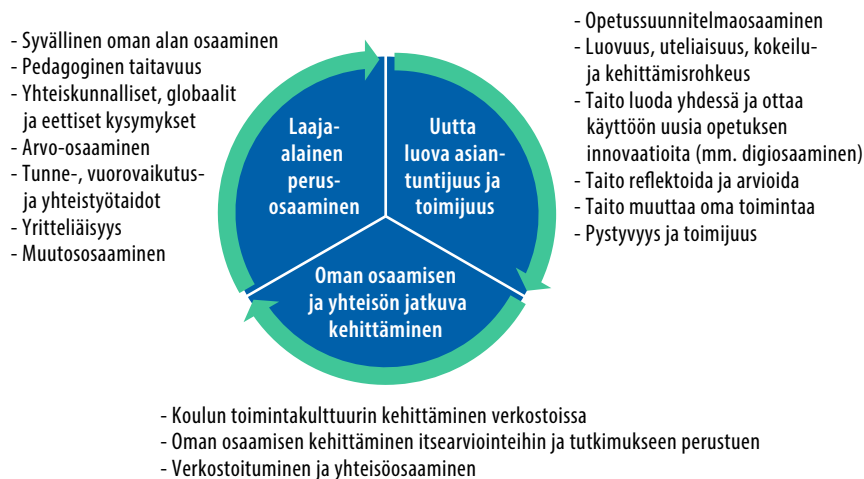
Opettajankoulutusfoorumin kehittämissasiikirjassa todetaan: ”Opettajuus on ihmissuhdeammatti, joka vaatii innostusta, muutoksen kohtaamista ja kehittävää otetta” (OKM, 2016:34, 15). Opettaja siis työskentelee ihmisten kanssa innostuneesti, muutoksia pelkäämättä ja kehittäväällä työotteella. Tavoitteiksi uutta luovalle ja yhteisölliselle opettajuudelle on asetettu kansallinen ja kansainvälinen arvostus, tulevaisuussuuntautuneisuus

ja asiantuntijuus, jossa on ymmärrystä inhimillisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tärkeydelle oppimisen kannalta.

Tavoitteet tulevaisuuden opettajan osaamiselle

Opettajankoulutusfoorumin jäsenitys opettajien perus-, perehdyttämisen- ja täydennyskoulutuksen osalta ilmenee seuraavasta kuviosta.

Kuvio 1. Tavoitteet tulevaisuuden opettajan osaamiselle (OKM, 2016, 17.)

Kokoan seuraavassa edellä mainittuihin kuvion kolmeen sektoriin sijoitetut tavoitteet, jotka Opettajankoulutusfoorumi (OKM, 2016, 18–19) on asettanut ja pyrin tunnistamaan sieltä ne kohdat, jotka erityisesti ovat kehitettävissä opettajan pedagogisten opintojen (60 op) aikana. Lukija voi siten myös itse pohtia jäljempänä tulevissa opettajaryhmien taulukoinneissa, miten näitä asioita on otettu huomioon.

1 Laaja-alainen perusosaaminen

Opettajat

- ovat pedagogisesti, ainedidaktisesti ja ammatillisesti taitavia.
- osaavat perustella pedagogiset ratkaisunsa ja soveltaa kasvatustieteellistä ja muuta opetukseen liittyvää tieteellistä tietoa käytäntöön.

- tuntevat kasvamisen ja kehittymisen lainalaisuudet ja osaavat toimia kaikenikäisten oppijoiden kanssa.
- hallitsevat tutkimusmenetelmiä ja osaavat hyödyntää niitä tutkimustyössä ja opetuksen kehittämisessä.
- hallitsevat monialaiset oppimiskokonaisuudet ja osaavat tukea oppijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.
- osaavat rakentaa ja tukea oppijoiden yhteisöllisyyttä.
- osaavat opettaa ja ohjata moninaisten lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden toimijuutta ja opiskeluprosessia yhteistyössä kollegojen kanssa.
- osaavat toimia alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- ovat yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti aktiivisia ja osaavia.
- osaavat hyödyntää pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti erilaisia opiskelu- ja oppimisympäristöjä.
- toimivat ammatillisesti, eettisesti ja arvotietoisesti.
- ennakoivat muutoksia ja ovat yritteliäitä.

2 Uutta luova asiantuntijuus ja toimijuus

Opettajat

- osaavat ottaa käyttöön uusia innovaatioita sekä käynnistää, ohjata ja johtaa luovia prosesseja.
- osaavat käyttää, yhdistää ja kehittää luovasti erilaisia oppimisympäristöjä ja ottaa käyttöön digitaalisia välineitä.
- tuntevat ja osaavat kehittää opetussuunnitelmia ja tutkintovaatimuksia.
- osaavat integroida yhteiskunnallisesti tärkeitä teemoja opetukseen.
- osaavat ajatella ja toimia luovasti muuttuvassa toimintaympäristössä sekä kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- osaavat arvioida oppijoiden osaamista ja omaa opetustaan monipuolisesti.
- osaavat muuttaa omaa toimintaansa ja olosuhteita sekä johtaa muutosta ja muutoksessa.
- ovat rohkeita kehittämään ja kokeilemaan.

3 Oman osaamisen ja oppilaitoksen jatkuva kehittäminen

Opettajat

- osaavat kehittää osaamistaan ja opetustaan tutkimukseen ja arviointeihin perustuen.

- osaavat toimia moniammatillisissa tiimeissä ja verkostoissa sekä tukea ja valmentaa kollegoja.
- osaavat arvioida osaamistaan ja johtaa itseään.
- osaavat kehittää oppilaitoksen toimintatapoja ja oppimisympäristöjä yhteistyöverkostoissa.
- osaavat pohtia ja reflektoida omia pedagogisia ratkaisujaan ja toimintatapojaan.
- osaavat tehdä yhteistyötä ja verkostoitua kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Yllä mainitussa listauksessa on melkoisesti odotuksia opettajalle. Opettajankoulutuksessa oleva ja aloitteleva opettaja saattaa pohtia, pystyykö hän koskaan täyttämään kaikkia odotuksia, joita opettajalle asetetaan. Kun asiat alkavat näyttää monimutkaisilta, kannattaa opetustilanteita valmistellessa pelkistää asiat kahteen opettamisen peruselementtiin: tavoitteisuuteen ja vuorovaikutukseen. *Tavoitteisuus* tulee opetussuunnitelman suunnasta ja tavoitteet ja sisällöt pilkotaan yhden opetustapahtuman suuruisiin hallittaviin pienempiin kokonaisuuksiin. *Vuorovaikutus* tulee pedagogiseen suhteeseen liittyvästä didaktisesta vuorovaikutuksesta, jossa yksittäisen opetustilanteen opetuksen järjestelyihin ja opetusmenetelmiin jne. liittyvät tavat suunnitellaan. (Ks. esim. Jyrhämä, Hellström, Uusikylä & Kansanen, 2016.)

Ensimmäisen kehittämisohjelman strategiset linjaukset opettajan pedagogisten opintojen kannalta

Opettajankoulutusfoorumin ensimmäisen kehittämisohjelman strategiset linjaukset vuodelta 2016 ovat seuraavat:

1. Opettajan osaaminen kokonaisuudeksi
2. Ennakoinnilla ja valinnoilla vetoa
3. Opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat keskiöön
4. Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä
5. Osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi
6. Vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta

Ensimmäisessä kohdassa eli **kokonaisuutta rakentavassa pyrkimyksessä** nostetaan esiin seuraava ajatus:

”Opettajankouluttajat kiteyttävät yhteistyössä opettajien yhteisen pedagogisen osaamisen varhaiskasvatuksesta, esi-, perus- ja lukio-opetuksesta, ammatillisesta koulutuksesta aina aikuiskoulutukseen, vapaaseen sivistystyöhön ja

korkeakouluopetukseen. Ainekohtainen ja erityinen muu tarvittava osaaminen määritellään alakohtaisesti.” (OKM, 2016, 20–21.)

Osin liittyen edellä mainittuun sitaattiin, osin tarpeeseen pohtia kysymystä ja mahdollisesti käynnistää prosessi opetussuunnitelmien yhtenäisyyden parantamiseksi, liittyy kysymys lainauksessa ensimmäisenä ja viimeisenä mainituista ryhmistä. Varhaiskasvatuksen opettajilta ja yliopiston opettajilta ei edellytetä opettajan pedagogisten opintojen (60 op) suorittamista eli täyttä yleistä opettajakelpoisuutta. Lainsäädännön tasolla sitä ei edellytetä myöskään ammattikorkeakoulujen opettajilta, ammattikorkeakoulujen johtosäännöissä kyllä. Varhaiskasvatuksen opettajien on kuitenkin mahdollista saavuttaa yleinen opettajakelpoisuus hakeutumalla joko varhaiskasvatuksen maisteriohjelmaan tai muuhun sellaiseen maisteriohjelmaan, jonka yhteydessä on mahdollista suorittaa aikuiskoulutukseen suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot. Opettajan pedagogiset opinnot voi toki suorittaa myös erillisinä, mutta tällöin varhaiskasvatuksen opettajalla on oltava jokin maisterin tutkinto taustalla.

Yliopiston opettajilta ei edellytetä lainsäädännössä opettajakelpoisuutta, ei myöskään enää ammattikorkeakoulujen opettajilta asetuksen tasolla. Käytännössä lähes kaikki ammattikorkeakoulut edellyttävät opettajakelpoisuutta omissa johtosäännöissään. Tämä siis nousee yhdeksi asiaksi keskustelussa, jossa opettajien yhteistä pedagogista osaamista pyritään kiteyttämään. Opettajiksi lähes kaikkia kutsutaan, vaikka ei edellytetä opettajakelpoisuutta. Kuka siis on opettaja? Keiden pitäisi olla opettajia? Miten kelpoisuus tulisi määritellä vai onko nykyinen tilanne hyvä?

Tarkasti ottaen sen enempiä varhaiskasvatuksen opettajat kandidaateina kuin yliopistojenkaan opettajat (maistereina, lisensiaatteina tai tohtoreina) eivät kuuluisi tämän selvityksen piiriin, mikäli asiaa tarkastellaan tiukasti Valtioneuvoston tutkintoasetuksen 19. pykälän mukaisesti, sillä kumpaakaan ryhmää ei siinä mainita. Koska sekä varhaiskasvatustajan opettajatutkinnon että korkeakoulututkinnon pohjalta oltaessa työsuhteessa yliopistoon on mahdollista saavuttaa opettajakelpoisuus, nämä ryhmät ja opettajan pedagogisiin opintoihin (60 op) hakeutumisen tavat esitellään ja nykytilaa kannattaa pohtia.

Toisessa kohdassa eli **ennakoinnilla ja valinnoilla vetovoimaa** todetaan muutamia asioita, joilla on merkitystä opettajan pedagogisten opintojen (60 op) kannalta.

”Opettajankoulutukseen valitaan opiskelijat, joilla on parhaat mahdolliset valmiudet kehittyä ja toimia uutta luovina opettajina. Opettajaksi hakevan soveltuvuus alalle huomioidaan opiskelijavalinnoissa.”

”Poistetaan sekä opettajien joustavan liikkumisen että kaksoiskelpoisuuden opiskelun rakenteellisia esteitä. Pedagogisia opintoja kehitetään niin, että ne antavat valmiudet kaikille koulutustasoille.”

”Opiskelijoille varmistetaan mahdollisuus hakeutua erillisiin pedagogisiin opintoihin maisterin tutkinnon jälkeen. Pedagogiset opinnot integroidaan koulutusohjelmissa oleviin opintojaksoihin.”

”Ammatilliset opettajankoulutukset päivittävät yhteistyössä opettajien pedagogisen koulutuksen opetussuunnitelmat. Varmistetaan ammatillisen koulutuksen reformin ja muiden uudistusten yhteydessä opettajien osaaminen uuden järjestelmän mukaiseksi.”

”Opettajankoulutuksen koulutusmäärien on seurattava opettajatarpeita ja maassa tarvittavaa osaamista. Koulutus kohdennetaan eri opetusaloille todellisen opettajatarpeen mukaan.”

(OKM, 2016, 23.)

Soveltuvuuteen opettajaksi on perinteisesti haluttu kiinnittää paljon huomiota, osoituksena tästä ovat monissa opettajankoulutusvalinnoissa soveltuvuuskokeet (ryhmätilanne, haastattelu jne.). Ammatilliseen opettajankoulutukseen valinnat tehdään hakuasiakirjojen hakupisteityksen mukaisesti. Tätä kysymystä kannattaa pohtia eri opettajaryhmien valintojen osalta. Kun tavoitteeksi on asetettu pedagogisten opintojen kehittäminen siten, että ne antavat valmiudet kaikille koulutustasoille, lukijan on hyvä pohtia eri opettajan pedagogisia opintoja tästä näkökulmasta. Erillisinä opintoina suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot ovat jossain määrin, mutta eivät aina, integroitu koulutusohjelmien opintojaksoihin, tätäkin kannattaa tarkata. Ammatillisten opettajankoulutusten pedagogisia opintoja kannattaa vertailla suhteessa reformiin. Kysymys kouluttamisesta todellisen opettajatarpeen mukaan on mielenkiintoinen, sillä opettajan pedagogisia opintoja suorittavat myös monet, joilla tähtäimenä ei ole opettajaksi hakeutuminen tai opettajakelpoisuutta ei tehtävässä vaadita. Ammattien pedagogisoituminen on tästä yksi osoitus (mm. korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstö, erilaiset kouluttajat, henkilöstöasiantuntijat, jne.)

Aivan täsmällistä tietoa opettajien liikkuvuudesta eri opettajantehtävien välillä ei taida olla. Luokanopettajien osalta ensimmäisten luokanopettajamaisterien urapolkuja on selvitetty *OpeUra-projektissa*, jonka tutkimustulosten maistiaisina on toistaiseksi väläytelty Luokanopettaja-lehdessä. Analysoituja vastauksia urapolku-kyselyssä on 106 opettajaksi valmistuneen osalta, joista naisia 72 ja miehiä 34. Heidän osaltaan tunnistettiin seitsemän erilaista urapolkua: luokanopettajat, rehtorit, erityisopettajat, korkeakouluun siirtyneet, luopuneet, hallintoon siirtyneet ja poistuneet. Liki kaikki aloittivat luokanopettajina ja vastaajajoukosta tehtävässä pysyi 40 luokanopettajaa, joista seitsemän koko työuransa samalla koululla. ”Vaeltajia” olivat ne neljä, jotka siirtyivät välillä yrityksiin tai

kansalaisjärjestöihin, mutta palasivat lopulta luokanopettajiksi. Rehtoreiksi siirtyi 25 ol-
tuaan aluksi useita vuosia luokanopettajina. Erityisopettajiksi hakeutui 15 ja opinnot
siihen suuntaan oli aloitettu jo uran alkuvaiheessa. Korkeakouluihin siirtyi 12, joista viisi
toimi aluksi luokanopettajina. Opintoja jatkettiin lähinnä kasvatustieteessä. Luopuneita oli
kuusi, he siirtyivät pois koulusta, esim. kouluhallintoon. Poistuneita oli kolme, he eivät val-
mistuttuaan koskaan toimineet luokanopettajina. (Hellström, Rokka, Jyrhämä & Kansanen,
2021.) Myös tyytyväisyyttä alan valintaan kartoitettiin ja kouluarvosanoina keskiarvo oli
8,8. Kuitenkaan joka viides ei enää hakeutuisi opettajaopintoihin ja siitä voi olla jo hieman
huolissaan. Mitkä asiat opettajan työssä ovat 35–40 vuodessa muuttuneet niin paljon, että
tehtävä ei enää houkuta? (Rokka, Hellström, Jyrhämä, Kansanen, 2021.)

Opettajien tyytyväisyyttä koskevat tiedot voivat osittain olla yhteydessä siirtymiin joko
ammatin sisällä tai pois ammatista. Esimerkiksi TALIS 2018 -tutkimuksen mukaan suoma-
laiset opettajat ovat tyytyväisiä työhönsä, mutta trendi on laskeva. Tähän kannattaa kiin-
nittää huomiota. (Taajamo & Puhakka, 2020.)

Kolmannessa kohdassa **opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat** keskiöön näkyy nykyi-
sin vallalla olevan oppimiskäsityksen – konstruktivismiin tai sosiokonstruktivismiin – lähes-
tymistapa. Varsinaiseksi opettamiskäsitykseksi ei konstruktivismia voine luonnehtia, sillä
esim. Siljanderin (2014, 236–237) mukaan opetus on toimintakäsite, oppiminen prosessi-
käsite eikä niiden välillä voi osoittaa välttämätöntä loogista yhteyttä. Kuitenkin ajatellaan,
että opettaja ammatillisen kompetenssinsa nojalla kykenee pedagogisoimaan opiskelta-
van aineksen siten, että oppilaan oppimisprosessi helpottuu ja oppilas säästyy harharet-
kiltä. Konstruktivistisessä käsityksessä opettajan työltä odotetaan oppimisprosessin ohjaa-
mista ja yhteisöllistä toimintaa, kuten alla olevat julkilausumat osoittavat.

*”Opettajankoulutus ja oppilaitokset vahvistavat yhteissuunnittelua ja tiimiopettajuutta
eri tieteiden välisessä yhteistyössä. Opettajan työtä kehitetään oppijan oppimisprosessia
ohjaavaan ja yhteisölliseen suuntaan.”*

*”Opiskelijat, opetushenkilöstö, opettajankouluttajat ja työelämän edustajat kehittävät
verkostoissa työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ohjaamisen malleja ja menetelmiä.”
(OKM, 2016, 26.)*

Neljännessä kohdassa **opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä** todetaan mm.

*”Opettajankoulutus, koulutuksen järjestäjät ja ainelaitokset edistävät yhteistyössä
opettajankoulutuksen yhteisöllisyyttä, verkostoitumista ja oppiaine-, koulutus- ja
tieteenalarajat ylittävää toimintaa. Toimijat rakentavat suunnitelmallisesti yhdessä
tekemisen kulttuurin, opettajankoulutuksen yhteistyömalleja ja toimivia käytäntöjä.”*

”Oppilaitokset ja opettajankoulutusyksiköt hyödyntävät opetuksessa ja osaamisen kehittämässä vertaistukijärjestelmiä, kuten tutoropettaja- ja mentorointimalleja sekä vahvistavat opettajaverkostoja ja työelämäyhteistyötä. Ammatillisen osaamisen kehittäminen tapahtuu yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Opiskelijoille tarjotaan kokemuksia moniammatillisesta verkostotyöskentelystä ja yhteisöllisestä oppivasta organisaatiosta.”

(OKM, 2016, 30.)

Edellä mainittujen asioiden toteutuminen ilmenee osittain opetussuunnitelmateksteistä, joita tässä selvityksessä ei ole mahdollista liittää taulukoihin eikä laajassa mitassa esitellä. Opintojaksojen nimet kertovat yleensä niiden luonteesta, tosin toisinaan opintojaksojen opetussuunnitelmakuvausten lukeminen antaa laajenevaa tietoutta. Kiinnostunutta lukijaa kehoitan hakeutumaan kunkin yksikön opetussuunnitelmakuvauksiin, varsinkin jos haluaa verrata oman yksikkönsä opetussuunnitelmasisältöjä, kirjallisuutta ja toteutustapoja toisten yksiköiden vastaaviin opintojaksoihin tai koko opettajan pedagogisiin opintoihin.

Tässä tavoitekohdassa mainitaan myös halu vakiinnuttaa opettajankoulutusfoorumi opettajien ja opettajankouluttajien yhteiseksi pysyväksi yhteistyön ja osaamisen yhdistämisen toimintamalliksi. Koska tämä selvitystyö tehdään nimenomaan opettajankoulutusfoorumin työtä ohjaavan työvaliokunnan toimesta, raportti tarjoaa lähtökohdan tulevalle yhteiselle pohdinnalle ja kehittämiselle.

Viides kohta – **osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi** – korostaa strategista johtamista ja johtamisjärjestelmien vahvistamista mm. johtamiskoulutusten avulla.

”Opettajien perus- ja perehdyttämiskoulutukseen sisällytetään riittävästi tietoa oppilaitoksista, opetushallinnosta sekä opettajan työtä koskevista säädöksistä ja periaatteista. Opettaja on yhteiskunnallinen toimija, joka näkee itsensä osallisena koulutuksen suuriin strategisiin linjoihin. Opettaja on oman oppilaitoksen tasolla valmis vastuunottoon ja tarvittaessa osallistumaan johtamisen prosesseihin.”

(OKM, 2016:34, 32.)

Tämä tavoite ei toistaiseksi ilmene selkeästi läheskään kaikissa opettajan pedagogisissa opinnoissa. Muutamassa yksikössä on erikseen näkyvissä opetushallinnon opinnot (esim. 1 op) ja joissakin yksiköissä opiskelijoille pidetään vapaaehtoisia luentoja asiasta. Jokaisen opettajan on kuitenkin hyvä saada koulutuksensa aikana käsitys koulutusjärjestelmästä, opetushallinnosta ja omaa työtä koskevista säädöksistä. Myös valmius osallistua tulevaisuudessa johtamisen prosesseihin ja tarvittaessa hankkia erillinen johtamiskoulutus, kuuluu opettajan työn yleisiin valmiuksiin.

Kuudentena kohtana **vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta.**

”Opettajankoulutuksen ohjelmat ja toimintatavat perustuvat kasvatustieteiden ja muiden keskeisten tiedonalojen tutkimukseen. Koulutus tukee opettajan ammattidentiteetin kehittymistä tutkimukselliseen suuntaan.”

”Opettajankoulutus kouluttaa pedagogisesti taitavia, omaa työtään tutkivia ja kehittäviä kasvattajia ja opettajia. Opettajat soveltavat työssään ajankohtaista tieteellistä tutkimusta. Opettajat ja opettajankouluttajat osallistuvat kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.”

(OKM, 2016, 34.)

Edellä mainituista pyrkimyksistä saa käsitystä opintojaksojen, mutta tarkemmin vasta niiden kuvausten kautta. Yleensä käytettävä kirjallisuus kertoo alan tutkijoille aika paljon viitekehuksesta, johon opettajan pedagogiset opinnotkin kiinnittyvät. Myös kirjallisuuden kohtuullinen tuoreus kertoo jotakin, mutta on huomattava, että klassikot eivät vanhene koskaan. Siten julkaisuvuosi ei ole yksinomainen kriteeri. Valitettavasti läheskään kaikkien yksiköiden opettajan pedagogisissa opinnoissa käytettävä kirjallisuus ei ole opetussuunnitelmahakujen yhteydessä saatavilla. Varsinkin ammattikorkeakouluissa kirjallisuutta päivitetään opettajakohtaisesti vuosittain ja ilmoitetaan opiskelijoille erillisessä opiskeluoppaassa.

Tässä pääluvussa nostin esille sellaisia Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja, jotka ovat keskeisiä erityisesti opettajan pedagogisten opintojen (60 op) kannalta. Lukija voi edellä mainitun luettuaan peilata tavoitteeksi asetettuja asioita opettajan pedagogisten opintojen nykytilanteeseen.

Opettajankoulutuksen uudistetun kehittämisohjelman valmistelua

Tätä kirjoittaessani on meneillään vuonna 2019 asetetun Opettajankoulutusfoorumien jatko työskentely uudistettavan kehittämisohjelman valmistelemiseksi. Erityistä tutkimusperustaista huomiota kiinnitetään ainakin seuraaviin asioihin:

- Ennakoinnilla ja opiskelijavalinnoilla vetovoimaa, osuvuutta ja laatua
- Opettajien osaaminen ja jatkuva oppiminen
- Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä ja verkostoilla
- Osaavalla johtamisella oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi.

Edellä mainittujen teemoja on työstetty jaoksissa. Kehittämiskohteita on myös arvioitu verkkoavoriivissä.

3 Eri koulutusasteiden opettajuuksien tarkastelu

Tarkastelen aluksi opettajan pedagogisia opintoja koulutusasteittain. Tämä tekee tarkastelusta hallittavamman, koska erilaisia opettajan pedagogisia opintoja on kymmenittäin. Liitetaulukoista on löydettävissä opettajan pedagogiset opinnot ryhmiteltyinä yksiköittäin. Valtioneuvoston tutkintoasetuksen 19. §:ssä todetaan opettajan pedagogisten opintojen voivan suuntautua erityisesti *perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen tai aikuiskoulutuksen* tehtäviin.

Luokanopettaja toimii perusopetuksessa. Tämä opettajaryhmä vastaa pääosin kuuden ensimmäisen vuosiluokan opetuksesta.

Erityisopettaja toimii suurelta osin perusopetuksessa, mutta heitä on myös varhaiskasvatuksessa ja ammatillisissa oppilaitoksissa sekä lukioissa.

Aineenopettaja työskentelee yleensä sekä perusopetuksen yläluokkien että lukion puolella, joten yleissivistävän koulutuksen aineenopettajan pedagogiset opinnot tarkastellaan tässä yhteydessä.

Ammatillinen opettaja saa koulutuksensa ammatillisissa opettajakorkeakouluissa ja sitä koskeva tarkastelu tehdään omana ryhmänään.

Taidepedagogit koulutetaan ammattikorkeakouluissa ja he työskentelevät yleensä varhaiskasvatuksessa ja esimerkiksi musiikkioppilaitoksissa. Nimikkeitä ovat musiikkipedagogi, tanssinopettaja ja teatteri-ilmaisun ohjaaja.

Aikuisopettaja työskentelee aikuisten kanssa ja siihen liittyvä koulutus on aineenopettajuuteen rinnastettavaa. Kuitenkin opetettavat aineet voivat olla muitakin kuin yleissivistävän koulun oppiaineita. Aikuisopetukseen rinnastettava opettajaryhmä on *yliopistopedagogiikassa* opettajan pedagogiset opinnot suorittaneet.

Varhaiskasvatuksen maisteriopettajat voivat saada yleisen opettajakelpoisuuden varhaiskasvatuksen maisteriohjelmassa, jolloin opettajan pedagogiset opinnot suuntautuvat aikuisopetukseen. Tämä nimitys ei ole virallinen, se on apukäsite erottamaan varhaiskasvatukseen suuntautuneet yleisen opettajakelpoisuuden omaavat henkilöt muista opettajaryhmistä.

Joissakin ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa on opettajankoulutusta sekä ruotsin että englannin kielellä. Mahdollisuuksien mukaan nekin tuodaan esille, mutta päätarkastelu koskee suomenkielistä koulutusta.

Eräissä taulukoissa on täsmentäviä lyhenteitä, jotka tarkoittavat seuraavaa:

po = perusopinnot	gs = grundstudier	bs = basic studies
ao = aineopinnot	äs = ämnesstudier	is = intermediate studies
so = syventävät opinnot	fs = fördjupade studier	as = advanced studies

Taulukon alareunojen tummempi väritys tarkoittaa opettajan pedagogisten opintojen sijoittumista tutkintokoulutuksissa maisterivaiheeseen ja aineenopettajakoulutuksessa aineopintojen vaihetta.

3.1 Luokanopettajan pedagogiset opinnot

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅÅ
Luokanopettajakoulutus	X	X	X	X	X	X	X	X

Luokanopettajakoulutuksen osalta opettajan pedagogisten opintojen (60 op) hahmottaminen tutkintokoulutuksen sisällä on useissa tapauksissa hankalaa, sillä niitä ei ole aina merkitty selkeästi. Oulun yliopiston osalta ne olivat helpoimmin tunnistettavissa, sillä tutkintorakennetaulukossa opettajan pedagogisilla opinnoilla oli oma sarake. Aloituspai-koja luokanopettajakoulutukseen oli vuonna 2020 noin 1 000, joista 100 aloituspai-ikkaa oli maisterihauissa. Lisäpaikkoja annettiin 23. Hyväksymisprosentti on 16. Ruotsinkieliseen luokanopettajakoulutukseen valittiin 117 hyväksymisprosentin ollessa 30.

Luokanopettajakoulutusta on kaikissa kahdeksassa yliopistossa, joissa on kasvatustieteelli-nen tiedekunta.

Helsingin yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Luokanopettaja HY, kasvatustiede	60 op
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I 5 op (yhteinen osa 2 op ja eriytyvä osa 3 op)	5
Johdatus kasvatustieteeseen ja kehityspsykologiaan 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II 5 op	5
Monialainen harjoittelu 10 op	10
Opettaja työnsä tutkijana 10 op	10
Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op	5
Maisteriharjoittelu 10 op	10

Kasvatustiedettä pääaineena opiskelevilla (n=100) kasvatustieteen opettajuuden kannalta olennainen tieteenalarakenne on pohjana opettajan pedagogisten opintojen jaottelussa. Kasvatustiede pääaineenaan opiskelevat perehtyvät laaja-alaiseen osaamiseen monialaisten opintojen yhteydessä.

Kandivaiheessa opettajan pedagogiset opinnot noudattelevat perusopintojen osalta melko lailla kasvatustieteen tieteenalarakennetta. Kasvatussosiologia, -historiallisia ja -filosofia aineksia on yhdellä opintojaksolla. Opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin jaksot ovat didaktiikkaa ja sisältävät opintosuuntaakohtaisen eriytyvän osan. Kasvatustieteeseen ja kehityspsykologia on oma alueensa ja oppimisen ja hyvinvoinnin tuki puolestaan käsittelee erityispedagogisia aineksia. Ammatin kannalta keskeisiä didaktisia taitoja on harjoiteltuissa (yht. 20 op) samoin kuin kahdessa maisteriohjelman opintojaksossa, jotka syventävät opettaja- ja opetussuunnitelmatutkimuksen teoria-aineksia.

Luokanopettaja HY, kasvatopsykologia	60 op
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Kasvatopsykologian erikoiskurssi I, 5 op	5
Johdatus kasvatust- ja kehityopsykologiaan 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Kasvatopsykologian erikoiskurssi II, 5 op	5
Monialainen harjoittelu 10 op	10
Opettaja työnsä tutkijana 5 op	5
Laaja-alainen osaaminen ja ilmiölähtöiset projektit 5 op	5
Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op	5
Maisteriharjoittelu 10 op	10

Kasvatopsykologiaa pääaineen opiskelevilla (n=20) didaktisten Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I ja II-kurssien tilalla ovat *kasvatopsykologian erikoiskurssi I 5 op ja II 5 op*. *Opettaja työnsä tutkijana -kurssi on 5 op:n* laajuinen ja lisäksi on opintojakso *Laaja-alainen osaaminen ja ilmiölähtöiset projektit 5 op*. Kasvatopsykologiaa pääaineenaan opiskelevat eivät perehdy didaktikkaan muutoin kuin kenties monialaisten opintojen ainedidaktiikkojen yhteydessä.

Klasslärare HY, pedagogik	60 op
Pedagogikens sociala, kulturella och filosofiska grunder 5 sp	5
Didaktik 5 sp	5
Lärande och utveckling 5 sp	5
Stöd för lärande 5 sp	5
Bedömning och etik i undervisningen 5 sp	5
Biämnes praktikum 10 op	10
Lärares professionella identitet och utveckling 10 sp	10
Läroplansteori och utveckling av läroanstalten 5 sp	5
Magister praktikum 10 sp	10

Ruotsinkieliset **klasslärare**-opinnot noudattavat vastaavaa opetussuunnitelmaa kuin suomenkieliset. Ruotsin kielellä opiskelevien sisäänotto on 40 opiskelijaa.

Opetusharjoittelua Helsingin yliopiston luokanopettajan pedagogisissa opinnoissa on 20 opintopistettä.

Itä-Suomen yliopisto

Kandi 25 op + maisteri 35 op

Luokanopettaja ISY	60 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op	5
Orientoituminen kasvat- ja koulutusalueelle 2 op	2
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Erytispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op	5
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op	3
Perusharjoittelu 7 op	7
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op	5
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 3 op	3
Monialainen opettajuus, luennot 2 op + 3 op	5
Syventävä harjoittelu 7 op	7
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Vaihtoehtoiset 10 op (2 x 5 op)	10
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op	
Kehittävä ja jaettu asiantuntijuus 5 op	

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osaston järjestämät opettajan pedagogiset opinnot jakautuvat sisällöllisesti neljään teema-alueeseen: vuorovaikutus; oppiva yhteisö; osallisuus ja yhteiskunta; ilmaisu ja kulttuuri. Opettajan pedagogisten opintojen osalta kasvatustieteen tieteenalataustaa on löydettävissä kasvat- ja kehityspsykologian, erityispedagogiikan ja didaktiikan alueilta. Itä-Suomen yliopisto painottaa suuremman osan pedagogista opinnoista maisterivaiheeseen, tämä jaottelu itse asiassa noudattelee VOKKE-periaatteita. Opetusharjoittelua on 22 op.

Jyväskylän yliopisto

Kandi 38 op + maisteri 34–36 op, yht. 72–74 op

Luokanopettaja JY	> 60 op
Oppiminen ja ohjaus 5 op	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op	5
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	5
Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 1, 5 op	5
Vuorovaikutus ja oppiminen 6 op	6
Opetushallinnon opinnot 1 op	1
Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 2, 6 op	6
Arviointi opettajan työssä 4 op	4
Syventävät ilmiöopinnot 1: Yksilö, ryhmäilmiöt ja oppiminen 4 op	4
Syventävät ilmiöopinnot 2: Kouluyhteisö ja yhteiskunta 6 op	6
Syventävät ilmiöopinnot 3: Itsenäinen työskentelyjakso 4–6 op	4–6
Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 3, 6 op	6
Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 4, 10 op	10

Jyväskylän yliopistossa luokanopettajakoulutuksen lähtökohtana on opettajankoulutuksessa opiskeltavat ja tutkittavat ilmiöt. Ilmiöt ovat Oppiminen ja ohjaus, Vuorovaikutus ja yhteistyö, Osaaminen ja asiantuntijuus, Tieteellinen tieto ja ajattelu, Kasvatus, yhteiskunta ja muutos. Koulutuksen kuvauksessa sana opettaja esiintyi vain otsikon sanassa opettajankoulutus. Sana opetus löytyi kaksi kertaa yhdyssanassa opetussuunnitelma.

Pedagogisen osaamisen tavoitteena on, että opiskelija kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan, eriyttämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia oppimisprosesseja. Opettajan pedagogisissa opinnoissa käytettävä kirjallisuus on pääosin Jyväskylän yliopistossa työskentelevien julkaisuja. Koulutus on kasvatuspsykologisesti orientoitunut. Opetusharjoittelua on 27 opintopistettä ja opettajien pedagogisiin opintoihin luettavat opintojaksot ovat enemmän kuin 60 op. Olisi kiintoisaa tietää, mitkä opinnot täsmällisesti sisällytettäisiin niihin 60 opintopisteeseen, jotka tuottavat yleisen opettajakelpoisuuden.

Jyväskylän yliopisto – Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Kandi 37 (18 op + 19 op) + maisteri 23 op (muuntokoulutus)

Luokanopettaja JY, Chydenius	60 op
Kasvatustieteen perusopinnot 25 op (hyväksiluetaan 18 op)	18
Perusopetuksen toimintaympäristö ja koulun kehittäminen 6 op	6
Oppilaslähtöinen oppiminen 3 op	3
Opintoarjoittelu 5 op	5
Pedagoginen harjoittelu 5 op	5
Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen 4 op	4
Osallistavan kasvatuksen harjoittelu 3 op	3
Vuorovaikutus erilaisissa kasvatuksen konteksteissa 3 op	3
Kestävän kehityksen kasvatusta 2 op	2
Syventävä harjoittelu 8 op	8
Valinnainen harjoittelu 3 op	3
Laaja-alainen opettajuus yhtenäiskoulussa 3 op	
Kieli- ja kulttuuritaustaltaan moninainen opetusryhmä 3 op	
Ulkomailla harjoittelu 3 op	

Luokanopettajan aikuiskoulutuksessa suoritetaan kasvatustieteen kandidaatin ja maisterin tutkinnot. Opiskelija on suorittanut aiemmin kasvatustieteen, aikuiskasvatustieteen tai varhaiskasvatustieteen perusopinnot (25 op). Koulutuksen pedagogisina ja didaktisina painoituksina korostetaan oppimisympäristön avoimuutta ja opiskelijälähtöisyyttä, teorian ja käytännön yhteyttä sekä oppimisen yhteisöllisyyttä. Opettajan pedagogiset opinnot koostuvat kasvatustieteen perus-, aine ja syventävistä opinnoista siten, että luokanopettajakoulutusta edeltävistä kasvatustieteen perusopinnoista hyväksiluetaan opettajan pedagogisiksi opinnoiksi 18 op ja koulutuksen aikana järjestettävistä opettajan pedagogisista opinnoista 42 op, joista kandidaatintutkintoon sisältyy 19 op, josta 10 op opetusharjoittelua ja maisterin tutkintoon 23 op. Opetusharjoittelua maisterivaiheessa on 14 op, joten opetusharjoittelun kokonaislaajuus on 24 opintopistettä.

Opintojakso Perusopetuksen toimintaympäristö ja koulun kehittäminen 6 op on jakautunut kolmeen osioon: Oppimisen teoriat 1 op, Opetushallinto ja lainsäädäntö 2 op ja Koulun kehittäminen 3 op. Kestävän kehityksen kasvatusta -niminen opintojakso sisältää demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen peruskäsitteitä, kestävän kasvatuksen normiperustan,

kriittistä ajattelua, kunnioittavaa suhtautumista eri näkemyksiin ja toimimista kasvatusalan asiantuntijana ohjaamalla dialogia rakentavan seminaarin.

Lapin yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Luokanopettaja LY	60 op
Johdatus kasvatustieteeseen 5 op	5
Kasvatuspsykologian perusteet 5 op	5
Koulutuksen yhteiskunta 5 op	5
Oppimisympäristöt ja niiden suunnittelu 5 op	5
Aikuiskasvatus ja mediakasvatus 5 op	5
Orientoiva harjoittelu 2 op	2
Pedagoginen seminaari I ,2 op	2
Ainedidaktinen harjoittelu 6 op	6
Opetussuunnitelma, arviointi ja koulun kehittäminen 5 op	5
Opettajuus ja ammatillinen kehittyminen 5 op	5
Valinnainen opintojakso 3 op	3
Oppimisen moninaisuus 3 op tai	
Inklusion ulottuvuudet 3 op	
Syventävä harjoittelu 7 op	7
Soveltava harjoittelu 5 op	5

Lapin yliopiston luokanopettajakoulutus on kestävyys- ja luontokasvatuspainotteinen. Opetusharjoittelun osuus on 20 opintopistettä.

Oulun yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Luokanopettaja OY	60 op
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op (po)	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op (po)	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op (po)	5
Kasvatuksen yhteiskunnalliskulttuuriset kontekstit 5 op (po)	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op (po)	5
Erityiskasvatus perusopetuksessa 5 op (ao)	5
Opetussuunnitelma, koulun kehittäminen ja arviointi 5 op (ao)	5
Opetushallinto ja kasvatusyhteistyö koulussa 5 op (so)	5
Koulu yhteiskunnassa – yhteiskunta koulussa 5 op (so)	5
Maisterivaiheen koulutyöskentely ja pedagoginen seminaari 15 op (so)	15

Opettajan pedagogisten opintojen kandidaattivaiheen opinnot ovat kasvatustieteen perusopinnot ja kaksi aineopintojen kurssia. Oulun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa kandidaattivaiheen harjoittelu toteutuu peruskoulussa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaisten opintojen yhteydessä on nimeltään Kandidaattivaiheen koulutyöskentely 5 op, se ei siis kuulu opettajan pedagogisiin opintoihin. Opetusharjoittelua opettajan pedagogisissa opinnoissa on 15 op ja lisäksi tuo monialaisten opintojen 5 op.

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Intercultural Teacher Education OY (class teacher)	60 op
Education as a Science 5 cr (bs)	5
Human Development and Learning 5 cr (bs)	5
Teaching and Educational Interaction 5 cr (bs)	5
Educational Philosophy and Ethics 5 cr (bs)	5
Society, Education and Culture 5 cr (bs)	5
Inclusive and Special Education 5 cr (is)	5
Curriculum, Planning and Evaluation 5 cr (is)	5
Educational policy, planning and leadership 5 cr (as)	5
Global Education Development 5 cr (as)	5
Master´s Level School Experience and Pedagogical Seminar 15 op (as)	15

Intercultural Teacher Education -koulutus vastaa monikulttuurisuuden asettamiin haasteisiin suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ja antaa valmiuksia kansainvälisiin kasvatustalouden tehtäviin. Koulutus antaa luokanopettajan kelpoisuuden Suomessa. Opetusharjoittelua 15 op ja ilmeisesti samoin kuin suomenkielisessä koulutuksessa 5 op monialaisten yhteydessä.

Tampereen yliopisto

Kandi 50 op + maisteri 10 op

Luokanopettaja TaY	60 op
Kasvatuksen ja koulutuksen filosofiset ja historialliset lähtökohdat 5 op (kasvatushistoria, kasvatustilfilosofia, ympäristökasvatus) (po)	5
Kasvatus ja koulutus yhteiskunnassa 5 op (kasvatustilfilosofia ja koulutuspolitiikka) (po)	5
Kehitys ja oppiminen elämäkulussa 5 op (kasvatustilfilosofia) (po)	5
Opetus ja ohjaus 5 op (kasvatustilfilosofia, pedagogiikka) (po)	5
Perusharjoittelu A, luokanopettaja 5 op (ao)	5
Perusharjoittelu B, luokanopettaja 5 op (ao)	5
Laajentava harjoittelu, luokanopettaja 5 op (ao)	5
Suomalainen kasvatus- ja koulutusjärjestelmä 5 op (kasvatustilfilosofia ja koulutuspol.) (ao)	5
Kasvatustilfilosofia ja yhdenvertaisuus 5 op (ao)	5
Medialukutaito digiyhteiskunnassa 5 op	5
Laatu ja arviointi koulutuksessa 5 op (so)	5
Tutkiva harjoittelu 5 op (so)	5

Tampereen yliopiston ratkaisu opettajan pedagogisten opintojen jakautumisesta kandi- ja maisterivaiheeseen poikkeaa muista yliopistoista selkeästi. Kandidivaiheeseen on sijoitettu peräti 50 op opettajan pedagogisista opinnoista ja maisterivaiheeseen on siten jäänyt suoritettavaksi vain 10 op. Opetusharjoittelun osuus on 20 op, josta 15 op kandidivaiheessa. Tampereen yliopiston pedagogisissa opinnoissa on yhteiskunnallisesti ja kasvatustilfilosofisesti virittynyttä painotusta. Opinto-oppaassa on merkitty perusopintojen kurssien tiedetausta (sulkeissa). Tämä auttaa opiskelijaa liittämään sisällöt laajempaan kokonaisuuteen.

Turun yliopisto

Kandi 25 op + maisteri 35 op

Luokanopettaja TY, Turku	60 op
Johdatus kasvatustieteisiin 4 op tai Johdatus kasvatustieteeseen (kirjatentti) 4 op (po)	4
Kehitys- ja kasvatopsykologia 6 op (po)	6
Didaktiikan perusteet 5 op (po)	5
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op (po)	4
Toimivat ja hyvinvoivat kasvatus- ja opetusyhteisöt 6 op (po)	6
Opettajana ja kasvattajana III 10 op (so)	10
Teemaharjoittelu 10 op (osa opintojaksosta) (so)	7
Oppimisen tuen mahdollisuudet ja haasteet 4 op (so)	4
Koulu organisaationa, johtaminen ja koululaki 4 op (so)	4
Näkökulmia varhais- ja alkukasvatukseen 3 op (so)	3
Arviointi ja etiikka 3 op (so)	3
Learning Environments, Motivation, and Regulation of Learning 4 op (so)	4

Turussa luokanopettajakoulutuksessa KK-tutkintoon sisältyy yhteensä 13 op opetusharjoittelua, jotka ovat osa kasvatustieteen aineopintoja. Näin ollen opettajan pedagogisiin opintoihin (60 op) sisällytetty opetusharjoittelun määrä on 7 op, joka on osa teemaharjoittelun 10 op:n kokonaismäärästä, koska syventävien opintojen kokonaismäärä on 35 op. Opetusharjoittelun kokonaismäärä Turussa on suurempi, mutta loppuosa harjoitteleista on sijoitettu tutkintoon kuuluviksi harjoitteleiksi. Opettajan pedagogiset opinnot on jaoteltu Turussa perusopintoihin ja syventäviin opintoihin.

Kandi 25 op + maisteri 35 op

Luokanopettaja TY, Rauma	60 op
Johdatus kasvatustieteisiin 4 op (po)	4
Kehitys- ja kasvatopsykologia 6 op (po)	6
Didaktiikan perusteet 5 op (po)	5
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op (po)	4
Toimivat ja hyvinvoivat kasvatus- ja opetusyhteisöt 6 op (po)	6
Kokonaisharjoittelu alakoulussa 6 op (so)	6
Syventävä didaktinen harjoittelu 8 op (so)	8
Opettajuuteen perehtyminen 5 op (so)	5
Kasvatustieteen syventävä menetelmätyöpaja 5 op (so)	5
Opetuksen ja oppimisen teoria 5 op (so)	5
Opettajan vuorovaikutusosaaminen 3 op (so)	3
Yksilöllinen ja yhteisöllinen oppimisen tuki 3 op (so)	3

Raumalla opettajan pedagogisiin opintoihin 60 op on sisällytetty 14 op opetusharjoittelua. Kaikkineen KK-tutkintoon sisältyy 12 op ja KM-tutkintoon 14 op ohjattua opetusharjoittelua. Ohjattu harjoittelu toteutetaan tavoitteellisesti ja toiminnallisesti etenevissä jaksoissa, jotka integroituvat muihin opintoihin. Ohjatut harjoittelut sisältävät kasvatustieteen aine- ja syventäviin opintoihin, kandidaattivaiheen osalta siis tutkintoon – ei opettajan pedagogisiin opintoihin – kuuluvina harjoitteluuina. Turun yliopiston molempien yksiköiden opettajien pedagogisten opintojen painottaminen syventävien opintojen vaiheeseen viitanee siihen, että kandidaattivaiheessa hankitaan perusteellisempaa muiden taitojen pohjaa pedagogisen ajattelun kehittämistä ajatellen. Opetustapahtuma on luonteeltaan monimutkainen ja siihen kytköksissä olevia asioita ehdittäneen käydä läpi enemmän ennen kuin tarkastellaan pedagogisia näkökulmia.

Åbo Akademi

Kandi 30 op + maisteri 30 op

Klasslärare ÅÅ	60 op
Pedagogikens psykologi 5 sp (gs)	5
Pedagogikens sosiologi 5 sp (gs)	5
Förskole och nybörjarundervisning 5 sp (gs)	5
Didaktik I för klasslärare 5 sp (gs)	5
Praktik I: Grundläggande praktik (gs)	5
Valinnainen osio	5
Pedagogisk psykologi II 5 sp (äs)	5
Didaktik II 5 sp (äs)	5
Praktik II: Fältpraktik 5 sp (äs)	
Specialpedagogik och inkludering 5 sp	5
Lärarskap och arbetsgemenskap 5 sp	5
Praktik III: Ämnespraktik 5 sp	5
Praktik IV: Avslutande praktik 5 sp	5

Abo Akademi kouluttaa myös luokanopettajia kielikylpysuuntauksella (språkbadsklasslärare).

Språkbadsklasslärare ÅÅ

Opettajan pedagogisten opintojen osuus vastaava kuin klasslärarella.

Åbo Akademin opettajan pedagogisten opintojen osalta voi todeta, että kasvatustieteen perusopintojen ainekset ovat melko selkeästi jaotellut kasvatustieteen tieteenalarakenteeseen. Tietysti kaikkea ei voi olla, mutta opettajana toimimisen kannalta keskeiset tieteenalan suuntaukset ovat esillä.

Lyhyesti

Jyväskylän luokanopettajakoulutus poikkeaa sisällöltään, mutta varsinkin toteutukseltaan selkeästi muista. Didaktiikkaa ei sanatasolla opintojaksoista löydy, kuten ei löydy Helsingin yliopiston kasvatuspsykologia pääaineenaan opiskelevillakaan.

Opetusharjoitteluiden osalta Turun yliopiston ratkaisu poikkeaa muista sikäli, että suuri osa harjoiteluista on sisällytetty tutkintoon kokonaisuutena, ei ainoastaan opettajan pedagogisiin opintoihin. Samoin hieman muista poikkeava on pedagogisten opintojen sijoittaminen kasvatustieteen sisällä perus- ja syventävien opintojen kokonaisuuteen.

Pedagogisten opintojen sijoittaminen kandi- ja maisterivaiheeseen poikkeaa erityisesti Tampereen yliopiston kohdalla. Itä-Suomen ja Turun yliopistot ovat pysyneet valtakunnallisen opettajankoulutuksen ja kasvatusalan tutkintojen kehittämisryhmän alkuperäisessä suosituksessa. Åbo Akademi on tasajako.

Luokanopettajan pedagogiset opinnot toteutuvat jokaisessa yliopistossa kasvatustieteen tieteenalarakenteen mukaisesti ainakin noin 15–20 opintopisteen osalta. Opintojaksojen taustalla ovat kasvatussosiologia, kasvatusta ja kehityspsykologia, didaktiikka ja kasvatustieteiden filosofia sekä vähäisessä määrin kasvatustieteellisiä aineksia. Opetusharjoittelua on opettajan pedagogisiin opintoihin sijoitettu 13–27 op.

Luokanopettajien opettajan pedagogiset opinnot ovat sisällöltään ainakin kymmenet erilaiset ja lisäksi Helsingissä ja Oulussa kielivariantit eli kaksi lisää. Kielivariantit eroavat vähintäänkin kirjallisuuden osalta suomenkielisistä pedagogisista opinnoista. Yhteensä siis 12.

3.2 Erityisopettajan pedagogiset opinnot

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅA
Erityisopettajakoulutus	X	X	X		X		X	X

Erityisopettajilla on monenlaisia työnkuvia. *Laaja-alaiset erityisopettajat* opettavat osittain tehostetun tuen tarpeessa olevia oppilaita ja he voivat toimia samanaikais-, pienryhmä- ja yksilöopetuksessa. *Erityisluokanopettaja* opettaa tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevia oppilaita tai oppilasryhmiä, opetus on luokkamuotoista ja oppilaalle joko jatkuva tai periodisoitua. Erityisluokanopettaja opettaa ainakin puolet ryhmänsä opetuksesta. *Pienluokan erityisopettaja* opettaa pidennetyn oppivelvollisuuden erityisen tuen tarpeessa olevia oppilaita.

Erityisopettajakoulutuksen ylioppilaspohjalta tapahtuvaan yhteishakuun oli vuonna 2020 aloituspaikkoja noin 60 ja hyväksymisprosentti oli alimmillaan noin 12. Lisäaloituspaikkoja annettiin kymmenen erityisesti ruotsinkieliseen koulutukseen.

Helsingin yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Erityisopettaja, HY	60 op
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Johdatus kasvatus- ja kehityspsykologiaan 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I: Suomen kieli koulussa – erityisopetuksen näkökulmia 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II: Matematiikan didaktiikka erityisopettajalle 5 op	5
Perusopetuksen harjoittelu 10 op	10
Opettaja työnsä tutkijana: didaktiikka 2 op + tutkimusseminaari 8 op	10
Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op	5
Harjoittelu II: valinnainen harjoittelu 10 op	10

Erityispedagogiikassa on Opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kurssi (yht. 10 op) jouduttu suuntaamaan suomen kielen ja matematiikan didaktisille näkökulmille, jotta erityispedagogiikan ja opettajan pedagogisten opintojen sisällöt saadaan toimimaan tutkinnossa. Erityisopetuksessa yleisdidaktinen 2 opintopisteen kaikille yhteinen osa Opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kurssista on rakenteessa sijoitettu Opettaja työnsä tutkijana -kurssin osioksi. Opetusharjoittelua erityisopetukseen suuntautuvissa opettajan pedagogisissa opinnoissa on 20 op.

Itä-Suomen yliopisto

Kandi 25/35 op + maisteri 35/25 op

Erityisopettaja, ISY	60 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op (ep)	5
Orientoituminen kasvatus- ja koulutuslalle 2 op	2
Orientoiva harjoittelu (H1) 3 op	3
Erityispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op (ep)(ao)	5
<i>Vaihtoehtoiset kahden opintojakson paketit, yht. 10 op</i>	10
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op ja	
<i>Valinnaiset 5 op</i>	
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op tai	
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op ja	3
Perusharjoittelu (H2) 7 op	7
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 3 op	3
Monialainen opettajuus 5 op	5
Valinnaiset 5 op (jota ei ole suoritettu kandivaiheessa)	5
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op	
Kehittävä ja jaettu asiantuntijuus 5 op	
Syventävä harjoittelu (H3) 7 op (ep)	7
Soveltava harjoittelu (H4) 5 op (ep)	5

Itä-Suomen yliopistossa on mahdollista suorittaa erityisopettajien koulutus kahdessa koulutuslinjassa: joko erityisluokanopettajan ja erityisopettajan koulutus tai erityisopettajan koulutus. Pääaine molemmissa on erityispedagogiikka, mutta sivuaineet tuottavat erilaiset erityisopettajakelpoisuudet.

Erityisopettajan pedagogisista opinnoista yhteensä 10+23 eli 33 op on yhteisiä opettajan pedagogisia opintoja, loput ovat erityispedagogiikkaan sisältyviä tai siihen suuntautuneita opettajan pedagogisia opintoja. Opintojaksot Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi (3 op) yhdessä perusharjoittelun (7 op) kanssa voi suorittaa joko kandi- tai maisterivaiheessa. Opetusharjoittelua on yhteensä 24 op.

Jyväskylän yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op+ 1 op

Erityisopettaja, JY	60 op
Oppiminen ja ohjaus 5 op (kpo)	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op (kpo)	5
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op (kpo)	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op (kpo)	5
Osaaminen ja asiantuntijuus: orientoiva harjoittelu 5 op (kpo)	5
Työyhteisö ja yhteiskunta 5 op (eao)	5
Harjoittelu: Yksilöllisen oppimisen ohjaaminen 5 op (eao)	5
<i>Opiskelijan pitää tehdä näistä sisältöopinnoista vähintään 10 op, mutta halutessaan hän voi tehdä näistä myös 15 op tai kaikki tarvittavat 20 op (eso)</i>	10–20
Pedagogiset suuntaukset ja oppimisteoriat 5 op	
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	
International Perspectives on Special Education 5 op	
Education, Ethics, and Moral Education (Kasvatus, etiikka ja eettinen kasvatus) 5 op	
Cultural Diversity in Education and Pedagogy 5 op	
Monialainen ohjaus ja konsultatiivinen työote 5 op	
<i>Yllämainittujen lisäksi opiskelija voi valita tiedekunnan yhteiseltä kurssitarjottimelta enintään 10 op sen mukaan, paljonko hän on tehnyt yllämainituista.*</i>	0–10
Harjoittelu 5 op (opiskelija valitsee yhden):	5
Valinnainen syventävä harjoittelu: Opetusharjoittelu 5 op	
Valinnainen syventävä harjoittelu: Ohjaus-, tutkimus- tai hallinnon harjoittelu 5 op	
Valinnainen syventävä harjoittelu: Harjoittelu ulkomailta 5 op	
Opetushallinnon opinnot (ped) 1 op	1

* Valinnaisia opintoja 0–10 op

Identity and Agency in Professional Work (5 op)

Family and Upbringing - Current Issues (5 op)

Educational Leadership (5 op)

Cultural Diversity in Education and Pedagogy (5 op)

Education, Ethics, and Moral Education (Kasvatus, etiikka ja eettinen kasvatus) (5 op)

Monialainen ohjaus ja konsultatiivinen työote (5 op)

Pedagogical Practices Across the World (5 op)

Instructional Design: Creating an Interactive Digital Product for Education (5 op)

Intercultural Competence and Collaborative Learning (5 op)

International Education Policies and Practices (5 op)

Introduction to Guidance and Counselling (5 op)
 Guidance and Counselling Interaction (5 op)
 Career Guidance and Counselling (5 op)
 Pedagogical Leadership (5 op)
 Enacting Educational Leadership as Management (5 op)
 Educational Policy, Governance and Reform (5 op)
 Ethical Leadership and Human Resources Management (5 op)
 Managing Change and Understanding Diversity (5 op)
 Creativity and Innovation in Education and Educational Leadership (5 op)
 Issues in Education (5 op)
 Teaching in Multilingual and Multicultural Settings (5 op)

Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan opettajan pedagogisissa opinnoissa on huomattavan paljon valinnaisuutta. Opetusharjoittelua erityisopetukseen suuntautuvilla on 15 op.

Oulun yliopisto

Kandi 40 op + maisteri 20 op

Erityisopettaja, OY	60 op
Erityispedagogiikan peruskurssi 5 op	5
Taitojen ja kommunikaation tuki 5 op	5
Harjoittelu 1 – Erityispedagogiikan toimintaympäristöt 5 op	5
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op	5
Kasvatuksen yhteiskunnallis-kulttuuriset kontekstit 5 op	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op	5
<i>Vaihtoehtoiset kurssit a tai b</i>	5
Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot 5 op	
Pedagogiset haasteet tutkimuksessa: Kirjapakettikurssi 5 op	
Työyhteisö ja erityispedagoginen johtajuus 5 op	5
Yhteiskunta ja inklusiivinen kasvatus 5 op	5
Harjoittelu 4: Päätösharjoittelu 5 op	5

Kasvatustieteen opintoja 25 op ja erityispedagogiikan perus- ja aineopintojen sisällä olevia pedagogisia opintoja 15 op, erityispedagogiikan syventäviä pedagogisia opintoja on 20 op. Opetusharjoittelua on opettajan pedagogisiin opintoihin sisällytetty 10 op.

Turun yliopisto

Kandi 24 op + maisteri 36 op

Erityisopettaja, TY	60 op
Kehitys- ja kasvatopsykologia 4 op	4
Johdatus oppimiseen, opetukseen ja arviointiin 6 op	6
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op	4
Kasvatusfilosofia 3 op	3
Kasvatuksen psykologia 4 op	4
Koulutuksen suunnittelu ja kehittäminen 3 op	3
Koulutuspolitiikka 6 op	6
Koulutuksen hallinto ja kehittäminen 4 op	4
Opetustyön tutkimusseminaari 8 op	8
Opettajana ja kasvattajana I (ohjattu harjoittelu) 4 op	4
Ohjattu harjoittelu II 8 op	8
Erityispedagogiikan pääaineopinnot korvaavat 6 op opettajan pedagogista opinnoista	6

Turun yliopiston erityispedagogiikan opiskelijoiden opettajien pedagogiset opinnot vastaavat melko lailla yleisiä pedagogisia opintoja. Opetusharjoittelua on 12 op.

Åbo Akademi

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Erityisopettaja, ÅÅ	60 op
Pedagogikens psykologi 5 sp	5
Pedagogikens sociologi 5 sp	5
Didaktik I för klasslärare 5 sp	5
Praktik 1: Inledande praktik 5 sp	5
Förskole- och nybörjarundervisning 5 sp	5
Praktik 2: Grundläggande praktik 5 sp	5
Intercultural education 5 sp	5
Pedagogisk psykologi II 5 sp	5
Didaktik II 5 sp	5
Praktik 3: Klasslärarpraktik 5 sp	5
Lärarskap och arbetsgemenskap 5 sp	5
Praktik 4: Avslutande praktik 5 sp	5

Opettajan pedagogiset opinnot noudattelevat Åbo Akademin yleistä linjaa. Opetusharjoittelua on 20 op.

Lyhyesti

Erityisopetuksessa opettajan pedagogiset opinnot noudattelevat yleisesti ottaen melko lailla opettajan pedagogisten opintojen yliopistokohtaisia ratkaisuja. Kuitenkin lähes kaikissa yksiköissä on selvästi erityispedagogiikkaan suuntautuvia aineksia, Jyväskylässä valinnaisuuden kautta. Oulun yliopistossa erityispedagogiset opettajan pedagogiset opinnot ovat selvästi erityispedagogiikkaan painottuneet. Åbo Akademiassa erityisopettajaksi opiskelevat noudattavat yhteisiä opettajan pedagogisia opintoja. Harjoittelujen kautta tietysti kaikissa yksiköissä erityispedagogiset näkökulmat tulevat esiin. Erityispedagogiikassa on erilaisia opettajan pedagogisia opintoja kuusi ja lisävaihtoina erityisluokanopettajan koulutus, jonka pedagogiset opinnot käytännössä noudattelevat melko samaa linjaa.

3.3 Aineenopettajan pedagogiset opinnot 60 op (perus- ja lukio-opetus)

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅÅ
Opettajan pedagogiset opinnot	x	x	x		x	x	x	x

Perus- ja lukio-opetukseen suuntautuneita aineenopettajan pedagogisia opintoja on seitsemässä yliopistossa. Lapin yliopiston opettajan pedagogiset opinnot ovat aikuisopetukseen painottuneet, joten ne esitellään siinä yhteydessä. Toki Lapin yliopistosta saa aineenopettajakelpoisuuden, jos maisterilla on tutkinnossaan koulussa opetettava aine.

3.3.1 Aineenopettaja

Helsingin yliopisto

Aineenopettaja, HY	60 op
Johdatus kasvatukseen ja kehityspsykologiaan 5 op	5
Ainedidaktiikka I: Opetussuunnitelma ja opetus 10 op	10
Perusharjoittelu 10 op	10
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Ainedidaktiikka II: Arviointi ja kehittäminen 5 op	5
Syventävä harjoittelu 10 op	10
Opettaja työnsä tutkijana – Didaktiikka 2 op + Tutkimusseminaari 8 op	10

Helsingin yliopiston opinto-oppaassa opettajan pedagogiset opinnot esiintyvät nimityksellä Kasvatustieteen perus- ja aineopinnot, sulkeissa opettajan pedagogiset opinnot, perus- ja lukio-opetus (60 op). Yksityiskohtaisemmassa kuvauksessa nämä ilmaisut ovat toisin päin. Opetusharjoittelun määrä on 20 op.

Ämneslärare, HY	60 op
Lärande och utveckling 5 sp	5
Didaktik, gemensam del 2 sp	2
Grundläggande praktik 10 sp	10
Ämnesdidaktik 5 sp	5
Didaktik, studieriktningsdel 3 sp	3
Pedagogikens sociala, kulturella och filosofiska grunder 5 sp	5
Stöd för lärande 5 sp	5
Läroplansteori och utveckling av läroanstalten 5 sp	5
Fördjupad praktik 10 sp	10
Lärares professionella identitet och utveckling 8–10 sp	8

STEp Pedagogical Studies for Teachers 60 ECTS, HY	60 cr
Psychology of Learning and Development 5 cr	5
Subject Didactics I: Curriculum and Teaching 10 cr	10
Basic Practice 10 cr	10
Social, Cultural and Philosophical Foundations of Education 5 cr	5
Support for Learning and Well-being 5 cr	5
Subject Didactics II: Assessment and Development 5 cr	5
Advanced Practice 10 cr	10
Teacher as a Researcher - Seminar 8 cr– Didactics 2 cr	10

Ruotsin- ja englanninkielisten aineenopettajan pedagogisten opintojen sisällöt ovat samat kuin suomenkielisten. Rakenne saattaa hieman vaihdella, mutta kurssit ovat toisiaan vastaavat.

AO, Kuvataiteen opettaja (HY & Aalto)	60 op
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op (HY)	5
Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa 4 op (Taideyliopisto)	4
Kuvataideopetuksen didaktiikka I, 2 op	2
Orientoiva harjoittelu 2 op	2
Ainedidaktiikka I: Opetussuunnitelma ja opetus 5 op (HY)	5
Perusharjoittelu 5 op (HY)	5
Taidekasvatuksen tutkimusmenetelmät 2 op	2
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op (HY)	5
Vuorovaikutustaidot 3 op	3
Kuvataideopetuksen didaktiikka III 5 op	5
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Kuvataideopetuksen didaktiikka IV ja aikuiskasvatusharjoittelu 5 op (Aalto + HY)	5
Ainedidaktiikka II: Arviointi ja kehittäminen 5 op (Aalto + HY)	5
Syventävä harjoittelu 5 op (HY)	5
Opettajan portfolio 2 op (Aalto + HY 2 op tai TaY 3 op)	2

Kandidivaiheen opettajan pedagogiset opinnot (25 op) sisältävät yleispedagogisia ja ainedidaktisia opintoja sekä eri kouluasteilla suoritettavia opetusharjoittelujaksoja ja ne järjestetään yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Taideyliopiston kanssa. Maisterin tutkinnon opettajan pedagogiset opinnot (35 op) sisältävät yleispedagogisia ja ainedidaktisia opintoja sekä opetusharjoittelujaksoja eri kouluasteilla ja muissa toimintaympäristöissä. Ne järjestetään yhteistyössä Helsingin ja Tampereen yliopistojen sekä Taideyliopiston kanssa. Opetusharjoittelua on merkitty 22 op, josta yksi kurssi yhdistyy kuvataideopetuksen didaktiikka IV:n kanssa.

AO, Kuvataiteen opettaja, erilliset opettajan pedagogiset opinnot (HY & Aalto & TaY, TaiY)	60 op
Kasvatuksen historialliset ja filosofiset perusteet 4 op (TaiY)	4
Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa 4 op (TaiY))	4
Kuvataideopetuksen didaktiikka I, 3 op	3
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Johdatus taiteidenväliseen pedagogiikkaan 3 op	3
Kuvataiteen opetusharjoittelu 5 op	5
Taidekasvatuksen tutkimusmenetelmät 3 op	3
Taideaineiden erityispedagogiikka 4 op	4
Vuorovaikutustaidot 4 op	4
Kuvataideopetuksen didaktiikka III 5 op	5
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Kuvataideopetuksen didaktiikka IV ja aikuiskasvatusharjoittelu 5 op (Aalto + HY)	5
Syventävät projektiopinnot 9 op	9
Opettajan portfolio 3 op (HY 2 op tai TaY 3 op)	3

Aalto-yliopiston Taiteen laitoksen harjoittelut on nimetty opettajan pedagogisissa opinnoissa opinto-oppaan tekstissä lajiltaan työharjoitteluiksi. Kuitenkin esimerkiksi yhdistelmäkurssi kuvataideopetuksen didaktiikka IV ja aikuiskasvatusharjoittelu on lajiltaan opintojakso. Erillisissä opettajan pedagogisissa opinnoissa on ainakin neljä eri toimijaa: Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto, Taideyliopisto ja Tampereen yliopisto. Opintojen kuvaus on Aalto-yliopiston Taiteen laitoksen kuvataidekasvatuksen erillisen maisteriohjelman yhteydessä.

Itä-Suomen yliopisto

Aineenopettaja, ISY	60 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op	5
Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op	2
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Erityispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op	5
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op	3
Perusharjoittelu 7 op	7
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op	5
Monialainen opettajuus 5 op	5
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 3 op	3
Syventävä harjoittelu 7 op	7
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Vaihtoehtoiset 10 op	10
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op	
Kehittävä ja jaettu asiantuntijuus 5 op	

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osaston järjestämät opettajan pedagogiset opinnot jakautuvat sisällöllisesti neljään teema-alueeseen: vuorovaikutus; oppiva yhteisö; osallisuus ja yhteiskunta; ilmaisu ja kulttuuri.

Itä-Suomen yliopistossa voi hakeutua aineenopettajan pedagogisiin opintoihin sivuaineena seuraavista pääaineista:

- Suomen historia tai yleinen historia
- Suomen kieli tai kirjallisuus
- Englannin kieli ja kulttuuri, ruotsin kieli, saksan kieli, venäjän kieli
- Biologia, maantiede, fysiikka, matematiikka, kemia, tietojenkäsittelytiede
- Läntinen teologia tai ortodoksinen teologia (mahdollista jo suoravalinnassa)

Itä-Suomen yliopiston opettajan pedagogiset opinnot ovat puhtaasti asetuksen määrittämiä opettajan pedagogisia opintoja ilman kytköstä kasvatustieteen perus- ja aineopintoihin. Tämä ilmenee esimerkiksi tilanteissa, joissa koulutukseen tulee kasvatustieteen

perusopinnot 25 op suorittanut. Hän ei saa koko kokonaisuutta korvaavuutena, ainoastaan 15 op ja suorittaa pedagogisesti painottuneet opinnot lisäksi.

Harjoittelu jakaantuu neljään eri jaksoon. Ohjattua harjoittelua suoritetaan yliopiston harjoittelukoulussa ja muussa oppilaitoksessa koulutuksittain jonkin verran eriytyen opetussuunnitelmassa täsmennetyllä tavalla. Joensuussa on kaksi normaalikoulun toimipistettä: yksi sijaitsee kampusalueella (luokka-asteet 1–6 sekä luokka-asteet 7–9 ja lukio) ja toinen Rantakylässä (luokka-asteet esikoulu–9). Opetusharjoittelua Itä-Suomen yliopiston opettajan pedagogisissa opinnoissa on 22 op.

Jyväskylän yliopisto

Aineenopettaja, JY	60 op
Oppiminen ja ohjaus 5 op	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op	5
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	5
Osaaminen ja asiantuntijuus: (opetusharjoittelu 1) 5 op	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 2, 5 op	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 2, 4 op	4
Ammatillinen kasvu, oppimisen ohjaaminen ja tutkiva opettajuus 10 op	10
Osaaminen ja asiantuntijuus: Ohjattu perusharjoittelu 5 op	5
Osaaminen ja asiantuntijuus: Syventävä ohjattu harjoittelu 7 op	7
Osaaminen ja asiantuntijuus: Soveltava ohjattu harjoittelu 3 op	3
Opetushallinnon opinnot 1 op	1

Perusopinnoista erottuu kasvatussociologia, kasvatustilofosofia ja kasvatustsukologisia aineksia. Didaktiikkaa ei sanana esiinny, mutta sana pedagogiikka esiintyy. Opetusharjoittelua on 20 op.

”Opettajan pedagogisissa aineopinnoissa keskiössä ovat

- *oman opetus- ja kasvatustsajattelun analysointi ja työstäminen*
- *demokratia, tasa-arvo ja osallisuus koulu- ja koulutusyhteisöissä sekä globaali vastuu*

- vuorovaikutuksen, tunteiden ja oppimisen yhteydet sekä ryhmäilmiöt ja ryhmän ohjaaminen
- tutkivan opettajuuden periaatteet ja niiden soveltaminen käytännössä
- oman oppiaineen pedagogiikka ja sen soveltaminen käytännössä”
(JY, Opinto-opas, 2021.)

Jyväskylän yliopistossa voi opiskella musiikkikasvatusta pääaineena humanistis-yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa ja liikuntapedagogiikkaa liikuntatieteellisessä tiedekunnassa. Opettajan pedagogiset opinnot toteutuvat samalla tavalla kuin muillakin aineenopettajaksi valmistuvilla muista tiedekunnista.

Lapin yliopisto

Lapin yliopiston erillisinä suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot on kohdennettu lähinnä aikuisopetukseen, joten opinnot esitellään aikuisopetuksen käsittelyn yhteydessä.

Oulun yliopisto

Kandi 30 op + maisteri 30 op

Aineenopettaja, OY	60 op
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op	5
Ainedidaktiikka 5 op	5
Laaja-alainen ainedidaktiikka 5 op	5
Perusharjoittelu 5 op	5
Kasvatuksen yhteiskunnalliskulttuuriset kontekstit 5 op	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op	5
Tutkiva ainedidaktiikka 10 op	10
Syventävä harjoittelu 5 op	5
Tutkiva opettajuus harjoittelussa 5 op	5

Kandidaattivaiheessa suoritetaan 30 op ja maisterivaiheessa samoin 30 op. Opinnot suoritetaan kolmannen opintovuoden keväällä ja neljännen opintovuoden syksyllä. Opetusharjoittelua on 15 op.

Tampereen yliopisto

Perusopinnot 20 op + aineopinnot 40 op

Aineenopettaja, TaY	60 op
Kasvatuksen ja koulutuksen filosofiset ja historialliset lähtökohdat 5 op	5
Kasvatus ja koulutus yhteiskunnassa 5 op	5
Kehitys ja oppiminen elämäkulussa 5 op	5
Opetus ja ohjaus 5 op	5
Kasvatusyhteisöt ja yhdenvertaisuus 5 op	5
Ainedidaktiikan perusteet 5 op	5
Ainedidaktiikan syventävät ja laajentavat näkökulmat 5 op	5
Ainedidaktinen tutkimus 5 op	5
Perusharjoittelu, aineenopettaja 5 op	5
Syventävä harjoittelu, aineenopettaja 5 op	5
Laajentava harjoittelu, aineenopettaja 5 op	5
Tutkiva harjoittelu, aineenopettaja 5 op	5

Aineenopettajan pedagogisissa opinnoissa painottuvat ainedidaktiset opinnot, jolloin opetussuunnitelmat, omien oppiaineiden ainedidaktiikan perusteet, opetus- ja arviointimenetelmät sekä oppimisympäristöt kuuluvat käsiteltäviin sisältöihin. Opintojaksojen nimet vaikuttavat selkeiltä. Opetusharjoittelua on 20 op, joka on sijoitettu aineopinnojen osuuteen.

Mikäli aineenopettajan pedagogisia opintoja (60 op) suorittava opiskelija suorittaa kasvatustieteiden perusopinnot 25 op kokonaan, vastaavat edellä mainitut opinnot yhdessä kasvatustieteen aineopinnoista. Ryhmät: äidinkieli ja kirjallisuus, historia ja yhteiskuntatieteet, ruotsi ja vieraat kielet, matemaattiset aineet (matematiikkapainotus) ja matemaattiset aineet (luonnontiedepainotus). Tampereen yliopisto tarjoaa erillisen haun kautta Suomen ainoan haku-kohteen yhdistettyyn diplomi-insinöörin tutkintoon ja aineenopettajan pätevyyteen.

3.3.1.1 Taidealojen opettajan pedagogiset opinnot Tampereen yliopiston ja Taideyliopiston yhteistyönä

Tampereen yliopiston verkkosivuilta ei löydy hakusanoilla musiikinopettaja, teatteriopettaja, tanssinopettaja tai taidealojen erilliset opettajan pedagogiset opinnot informaatiota. Yliopistolliset taidealojen opettajat esitellään kuitenkin sen vastuuyliopiston yhteydessä, jonka kanssa on yhteistyösopimus. Valtioneuvoston tutkintoasetuksen (794/2004) 19. §

mukaan opettajankoulutuksen opintoja ovat mm. opettajan pedagogiset opinnot. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä (1451/2014) määrittelee koulutusvastuut kasvatustieteellisellä alalla ja opettajan pedagogisten opintojen vastuu on annettu kahdeksalle yliopistolle. Erilaisilla yhteistyösopimuksilla näitä opintoja järjestävät myös muut oppilaitokset. Opiskelijat hakeutuvat näihin yhteistyöoppilaitoksiin suorittamaan tutkintoaan ja niihin sisältyvistä opettajan pedagogisista opinnoista vastaa se kasvatustieteellinen tiedekunta, jonka kanssa on hakeuduttu yhteistyöhön.

Musiikinopettaja

Kandi 30 op + maisteri 30–34 op

Musiikinopettaja, TaY+TaiY (SibA)	60 op
Musiikinopetuksen perusteet 2 op	2
Ainedidaktiikka 1, 5 op	5
Ainedidaktiikka 2, 5 op	5
Johdatus musiikin opettajan työhön 2 op	2
Musiikkikasvatuksen perusteet 3 op	3
Perusharjoittelu 1, 5 op	5
Perusharjoittelu 2, 5 op	5
Johdatus taiteidenväliseen pedagogiikkaan 3 op	3
Opetussuunnitelmatyön ja -arvioinnin seminaari 3 op	3
Musiikkikasvatuksen ajankohtaiset kysymykset 3 op	3
Päätösharjoittelu 6 op	6
Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa 4 op	4
Taideaineiden erityispedagogiikka 4 op	4
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, historialliset ja filosofiset perusteet 4 op	4
<i>Pedagoginen syventymiskohde, vaihtoehtoja 6–10 op</i>	6–10
Yhteismusisoinnin pedagogiikka 6 op	
Rytmimusiikin laulupedagogiikka 1, 10 op	
Rytmimusiikin laulupedagogiikka 2, 10 op	
Varhaisiän musiikkikasvatus syventymiskohteena, syventävät opinnot 6 op	
Pianon vapaan säestyksen pedagogiikka 7 op	

Musiikinopettaja, TaY+TaiY (SibA)**60 op**

Pianon vapaan säestyksen pedagogiikka 2, 10 op
Musiikkiliikunta syventymiskohteena, syventävät opinnot 6 op
Musiikkiterapia syventymiskohteena 6 op
Pedagogiikka 1, 10 op
Pedagogiikka 2, 10 op

Musiikkikasvatuksen koulutusohjelman valinnat toteutetaan suoravalintana eli tutkinto-oikeuden saadessaan saa oikeuden opettajan pedagogisiin opintoihin osana tutkintoa. Opettajina toimii Sibelius-Akatemian oman opetushenkilöstön lisäksi joukko kasvatuksen, oppimisen ja opettamisen sekä opetushallinnon asiantuntijavierailijoita. Tampereen yliopisto hyväksyy opetussuunnitelman ja sen mahdolliset vuosittain tehtävät päivitykset Sibelius-Akatemiassa valmisteltujen ehdotusten pohjalta.

Musiikkikasvatuksen koulutuksen läpäisyteemat ovat yhteisöllinen oppiminen ja vuorovaikutus, kehollisuus, säveltäminen ja muu luova tuottaminen, taiteiden ja muiden oppiaineiden välisyys, yhdenvertaisuus, oppimaan oppiminen, yhteiskunnalliset ja kommunikointitaidot, teknologia- ja medialukutaidot, tutkimus, hyvinvointi ja turvallisuus sekä kestävä kehitys.

Osa opintojakoista sisältää maininnan svensk. Näissäkin kurssikuvaukset ovat suomeksi. Jotkin opintojaksot ovat myös englanninkielisellä nimellä (esim. Current issues in music education), mutta niidenkin kuvaukset ovat suomeksi. Opetuskieleksi mainitaan englanti.

Tampereen yliopistolla ja Taideyliopistolla on musiikkikasvatuksen lisäksi yhteistyösopimus myös SibA:n instrumenttiopettajakoulutuksen, Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan ja tanssiopettajan maisteriohjelmien sekä TeaK:ssa erillisinä suoritettavien ja edelleen Taideyliopiston yliopistopedagogisen koulutuksen opettajan pedagogisten opintojen järjestämisestä. Avoimen kampusen kautta tarjottavat uudet taidealojen erilliset opettajan pedagogiset opinnot ovat korvanneet myös TeaK:n aiemmin tarjoaman erillisen kokonaisuuden. Erillisistä opettajan pedagogisista opinnoista vastaa Taideyliopiston Avoin kampus, TeaK:n koulutuksista TeaK ja soitin- ja laulupedagogiikan kokonaisuuksista SibA:n klassisen musiikin osasto. Kaikkien edellä mainittujen koulutusten opettajan pedagogisten opintojen opetussuunnitelman vahvistaa Tampereen yliopisto.

Instrumenttiopettaja

Soitin- ja/tai laulupedagogiikan opettaja, TaY & TaiY & SibA	60 op
Johdatus pedagogiikkaan 1 op	1
Soitin- ja laulupedagogiikka 1–2, 20 op (Pedagogiikka 1, 10 op ja Pedagogiikka 2, 10 op)	20
Musiikinopetuksen perusteet 2 op	2
Johdatus musiikin opettajan työhön 2 op	2
Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa 4 op	4
Taideaineiden erityispedagogiikka 4 op	4
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, historialliset ja filosofiset perusteet 4 op	4
Vuorovaikutustaidot 3 op	3
Musiikkikasvatuksen ajankohtaiset kysymykset 3 op	3
Praktikum (Syventävä harjoittelu) 5 op	5
Tutkimusmenetelmät 4 op	4
Seminaari ja kirjallinen työ 8 op	8

Tampereen yliopisto toimii yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa ja perusopiskelijoille on räätälöity 60 op:n opintokokonaisuus, johon kaikkien aineryhmien opiskelijat voivat hakeutua. Suoritettuaan 1. pedagogiikan, voi hakeutua opettajaopintoihin, mikäli kandidatkinto on valmis tai lähes valmis. Pääaineen pedagogiikkaopinnot ovat osa opettajan 60 op pedagogisia opintoja. Opinto-oppaasta ei suoraan ilmene, mitkä opintojaksot toteutetaan Tampereen yliopiston toimesta. Osa opetuksesta järjestetään taideyliopistojen yhteistyönä. Opetusharjoittelua musiikinopettajiksi valmistuvilla on 5 op.

Tavoitteena ilmaistaan:

”Aineenopettajan pedagogiset opinnot suoritettuaan opiskelija osaa opettaa musiikkia ja musisointia oppijälähtöisesti eri menetelmiä sekä tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia hyödyntäen. Opiskelija kykenee tietoiseen ja perusteltuun pedagogiseen päätöksentekoon, opetussuunnitelmatyöhön, arviointiin ja muuhun alansa kehittämiseen. Opiskelija osaa toimia yhteistyössä muiden opettajien ja kulttuurialan toimijoiden ja yhteisöjen kanssa. Opiskelija on omaksunut laajan kuvan musiikkikasvattajuudesta, jonka keskeisenä piirteenä on kriittinen, refleктоiva ja tutkiva ote. Opiskelija on omaksunut ennakkoluulottoman asenteen oman alan kehittämiseen ja uudistamiseen. Opiskelija osaa tukea ja ohjata eri ikäisten oppijoiden psyko-fyysis-sosiaalista kasvua ja oppimista moniarvoisessa ja monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Opiskelija kykenee yhdistämään ainedidaktisen ja

muun kasvatustieteellisen teorian ja käytännön pedagogiseksi tietotaidoksi. Opiskelija tuntee kasvatus-, opetus- ja koulutustyön yhteiskunnallisia ulottuvuuksia sekä filosofisia, psykologisia, sosiologisia, erityispedagogisia ja historiallisia perusteita. Opiskelija hahmottaa oman alansa koulutusjärjestelmän kokonaisuudessaan ja kykenee integroimaan oman ai-neensa muihin opetettaviin aineisiin ja oppilaitoksen yleisiin kasvatus- ja opetustyön pää-määriin ja arvoperustaan. Opiskelija osaa toimia opetustyössä eettisesti ja vastuullisesti. Opiskelija ymmärtää, että opettajana kehittyminen on elinikäinen prosessi ja on saanut valmiudet kehittyä ja kasvaa opettajana koko ammattiuran ajan.”

Teatteriopettaja tai tanssinopettaja

Teatteriopettajan maisteriohjelmassa voi valmistua teatteriopettajaksi. Tutkintoon sisältyy opettajan pedagogisten opintojen kokonaisuus. Tanssinopettajan maisteriohjelmassa opettajan pedagogiset opinnot ovat samat kuin teatteriopettajilla. Teatteriopettajan ja tanssinopettajan opinnot perustuvat kyseisen taiteenalan kandidaatin tutkintoon ja koulutusta annetaan Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa.

Teatteriopettaja tai tanssinopettaja, TaY + TaiY + TeaK	60 op
Taidepedagogiikka 1., 10 op	
Kasvatuksen historialliset ja filosofiset perusteet 4 op	4
Taideopettajuuden kokemuksellinen perusta 3 op	3
Johdatus taiteiden väliseen pedagogiikkaan 3 op	3
Taidepedagogiikka 2., 10 op	
Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa 3 op	3
Taideaineiden erityispedagogiikka 4 op	4
Dialogisuus taideopetuksessa 3 op	3
Tutkiva oppiminen 1., 10 op	
Taidepedagogiikka tutkijana 5 op	5
Taidepedagogiikan seminaari 5 op	5
Opetusharjoittelu 20 op	
Opetusharjoittelu 1, 10 op	10
Opetusharjoittelu 2, 10 op	10
Taiteellis-pedagoginen tapahtuma 10 op	
Ryhmä taiteellisena toimijana 2 op	2
Taiteellis-pedagogisen tapahtuman suunnittelu ja toteutus 6 op	6
Kansainvälinen toiminta 2 op	2

Taidepedagogiikka 1. -kokonaisuuden tavoitteena on tuntee taidepedagogiikan filosofisia ja historiallisia perusteita ja kyetä rinnastamaan niitä omiin oppimiskokemuksiin ja elämänhistoriaan. Toisessa taidepedagogiikan kokonaisuudessa pyritään ymmärtämään moninaisuuden ja erilaisuuden ilmiöitä ja tiedostamaan yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden merkitys omassa työssä. Ihmis- ja oppimiskäsitysten perusteisiin perehtyminen, dialogisuus ilmiönä ja käsitteenä sekä ryhmäilmiöt ja pedagogisen ajattelun perustelu filosofisesti ja teoreettisesti kuuluvat niin ikään tavoitteisiin. Tutkivan oppimisen kokonaisuudessa tutustutaan tulkinnallisen tutkimuksen perusteisiin ja sovelletaan niitä. Liitetään toisiinsa kokemuksellista, käsitteellistä ja teoreettista tietoa ja jäsenetään niiden välisiä suhteita kirjoittamalla. Opetusharjoittelussa syvennetään ja kehitetään omakohtaista tapaa toimia taidepedagogina. Oppilaiden erityistarpeiden, erilaisuuden ja moninaisuuden tunnistaminen on osaamistavoitteena myös. Opetusharjoittelua on 20 op.

Taidealojen erilliset opettajan pedagogiset opinnot

Opinnot ovat tutkinnon jälkeistä koulutusta. Hakukelpoisuus on ylemmän korkeakoulututkinnon tai vastaavan esittävien taiteiden, musiikin tai kuvataiteen alan tutkinnon pohjalta. Koulutus on monimuotokoulutusta ja sen voi suorittaa työn ohella. Opinnot suoritetaan kahden vuoden aikana ja vuonna 2020 aloituspaikkoja on ollut 16. Opinnoista vastaa Taideyliopiston Avoin kampus ja yhteistyöyliopisto on Tampereen yliopisto, joka hyväksyy opettajan pedagogiset opinnot.

Aineenopettaja, Taidealojen erilliset opettajan pedagogiset opinnot TaY & TaiY	60 op
Taidepedagogiset opinnot 1, 15 op	15
Taidepedagogiset opinnot 2, 15 op	15
Opetusharjoittelu 20 op	20
Tutkimukselliset opinnot 10 op	10

Taidepedagogisten opintojen ensimmäisestä osuudesta todetaan, että ryhmätapaamisten yhteistyöskentely tapahtuu vuorotellen lähiovetuspäivinä ja verkko-oppimisolustalla ja keskeistä on monialaisessa ryhmässä toimiminen ja vertaisoppiminen. Taidepedagogisten opintojen kakkososa linkittyy edelliseen syventämällä taidepedagogiikan alan keskeisiä aihealueita. Tutkimukselliset opinnot koostuvat menetelmäopinnoista, seminaarityöskentelystä ja kirjallisesta seminaarityöstä. Ne tukevat opettajuuteen ja pedagogiseen toimintaan liittyvää ajattelua. Opetusharjoittelua on 20 op ja se tutustuttaa eri ympäristöissä opiskelijan erilaisiin pedagogisiin toimintakulttuureihin ja tukee kasvua tutkivaksi ja kehittävaksi taidepedagogisten prosessien asiantuntijaksi.

Turun yliopisto

Aineenopettaja, TY	60 op
Johdatus kasvatustieteisiin (osallistuminen tai kirjatentti) 4 op	4
Kehitys- ja kasvatopsykologia 4 op	4
Didaktiikan perusteet 3 op	3
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op	4
Oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen 3 op	3
Koulutuksen hallinnon ja lainsäädännön perusteet 2 op	2
Ohjattu harjoittelu I Orientoituminen opettajan ammattiin	5
Ainedidaktiikka I: Aineenopetuksen perusteet 5 op	5
Ainedidaktiikka II: Aineenopettajuuteen kehittyminen 5 op	5
Ainedidaktiikka III: Aineenopettaja asiantuntijana ja yhteisöllisenä toimijana 5 op	5
Ainedidaktiikka IV: Ainedidaktinen tutkimusseminaari 5 op	5
Ohjattu harjoittelu II Opiskelun ja kasvun ohjaaminen 5 op	5
Ohjattu harjoittelu III Opettajan kouluyhteisössä 6 op	6
Ohjattu harjoittelu IV Opettaja tulevaisuuden tekijänä 4 op	4

Turun yliopiston aineenopettajien pedagogisten opintojen perusopintovaihe rakentuu melko selkeästi kasvatustieteen perusopintojen teemojen varaan ja näyttäytyvät rakenteeltaan selkeinä. Ainedidaktinen painotus on vahva. Opetusharjoittelun osuus 20 op.

Åbo Akademi

Aineenopettaja, ÅA	60 op
Pedagogikens psykologi 5 sp	5
Pedagogikens sociologi 5 sp	5
Specialpedagogik och inkludering 5 sp	5
Didaktik I för ämneslärare 5 sp	5
Inledande praktik för ämneslärare 5 sp	5
Fältpraktik 5 sp	5
Kommunikation, relationer och medier I skolan 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och praktik 1 10 sp	10
Didaktik II 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och praktik 2 10 sp	10

Kasvatustieteen tieteenala-aineisia ilmenee selkeästi opintojaksojen nimissä. Opetusharjoittelun osuus on 20 op siten laskien, että opintojaksoista Ämnesdidaktisk teori och praktik 1 ja 2 on puolitetu harjoittelulle.

Teaching and Learning (teaching qualification) ÅA

Teaching qualification, ÅA	60 op
Basic pedagogical studies completed before admission	25
Pedagogical studies for teachers, 35 ECTS	
School development and cooperation 5 cr	5
Teaching practice I 5 cr	5
Communication and group processes 5 cr	5
Teacherhood and working community 5 cr	5
The philosophical basis of teacher's work 5 cr	5
Educational planning and evaluation 5 cr	5
Teaching practice II 5 cr	5

Opetusharjoittelua on 10 op aineopinnojen kokonaisuudessa ja mahdollisesti 5 op perusopinnoissa.

Lyhyesti

Aineenopettajan pedagogisia opintoja on seitsemässä yliopistossa ja Lapin yliopistossa ne voi suorittaa aikuisopetukseen suuntautuneina. Lisäksi taidealojen opettajan pedagogisia opintoja neljät ja yksi kielivariantti eli ainakin 12 erilaiset opettajan pedagogiset opinnot.

Aineenopettajien pedagogiset opinnot ovat opettajuuden ydinaineiksia ja sellaisenaan äärimmäisen tärkeitä ajatellen muista tiedekunnista valmistuneiden maistereiden suuntautumista opetustehtäviin. Tulevalla aineenopettajalla ei välttämättä ole muuta kosketuspintaa kasvatustieteeseen kuin opettajan pedagogisten opintojen kautta tuleva asiantuntemus.

Taideaineissa opettajiksi valmistuvilla on vain harvoja samannimisiä opintojaksoja kuin yhteistyöyliopistossa. Eniten yhtäläisyyttä on Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston kuva-taideopettajan pedagogisissa opinnoissa. Tampereen yliopistolla ja Taideyliopiston opettajan pedagogisilla opinnoilla ei ole yhtäkään täsmällisesti samannimistä opintojaksoa. Yhteisiä teemoja on kyllä esim. kasvatuksen filosofisten ja historiallisten lähtökohtien tai oppimis- ja ihmiskäsitysten osalta ja harjoittelut tietysti ovat aina omaan oppiaineeseen suuntautuneita. Taideopettajien pedagogisissa opinnoissa on yleisesti ottaen enemmän erilaisia opintojaksoja kuin yhteistyöyliopistossa ja ne ovat opintopistemäärältään osittain pienempiä. Poikkeuksena tästä ovat taidealojen erilliset opettajan pedagogiset opinnot, jotka on jaoteltu vain neljään eri kokonaisuuteen, todennäköisesti ne sisältävät kuitenkin useita eri opintojaksoja.

Aineenopettajat ovat tavattoman suuri opettajaryhmä ja kun opettajan pedagogiset opinnot ovat ainoat opettajuuteen suoraan valmentavat opinnot, niiden sisältö ja toteutus on erittäin tärkeä asia pohdittavaksi. Aineenopettajat työskentelevät yleensä murrosikäisten oppilaiden ja useiden oppilas-/opiskelijaryhmien kanssa ja työskentely tämän ikäluokan kanssa on palkitsevaa ja samalla pedagogista osaamista vaativaa.

3.3.2 Opinto-ohjaaja

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅA
Opinto-ohjaajakoulutus		x	x					x

Opinto-ohjaajia koulutetaan kolmessa yliopistossa: Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa. Myös ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteydessä on opinto-ohjaajakoulutusta ammatilliselle puolelle, mutta hakuedellytyksenä on jo suoritettujen opettajan pedagogiset opinnot. Sen vuoksi ammatillinen opinto-ohjaajakoulutus ei kuulu opettajan pedagogisten opintojen tarkastelun piiriin.

Opinto-ohjaajakoulutuksessa oli vuonna 2020 aloituspaikkoja Itä-Suomen yliopistossa 30 vuosittain ja Jyväskylän yliopistossa keskimäärin 50 joka toinen vuosi. Hyväksymisprosentti Itä-Suomen yliopistoon on 10 ja Jyväskylän yliopistoon vaihdellen 10–20 %.

Opinto-ohjaajien järjestön jäsenmäärä on yhteensä 970, joista 403 on ilmoittanut työskentelevänsä muualla kuin peruskoulussa tai lukioissa, joissa opinto-ohjaajia on 567. (Vuorinen, 2020, 10–11.)

Itä-Suomen yliopisto

Kandi 25 op + maisteri 37 op

Opinto-ohjaaja, ISY	62 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op	5
Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op	2
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Erytispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op	5
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op	3
Perusharjoittelu 7 op	7
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op	5
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Syventävä harjoittelu 7 op	7
Valinnaiset opintojaksot 5 op	5
Koulutuksen suunnittelu, kasvatustiede tai aikuiskasvatustiede 5 op tai	
Monialainen opettajuus 5 op	
Valinnainen opintojakso 5 op	5
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 5 op tai	
Aikuiskoulutuksen hallinto ja säädösperusta 5 op	
Valinnaiset opintojaksot 10 op	10
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	
Asiantuntijuus koulutus ja työelämä kasvatustiede tai aikuiskasvatustiede 5 op	
Oppiminen ja oppimisympäristöt 5 op	

Tavoitteena on tuntee ohjauksen yhteiskunnallinen sekä kasvatus- ja ohjauspsykologinen viitekehys ja orientoituminen ohjaajan ja opettajan työhön. Teoreettinen tietämys ja työvälineet monikanavaisen ohjaukseen sekä asiantuntemus ohjauksellisten ja konsultatiivisten työtapojen käyttöön ovat pyrkimyksenä. Moninaisuuden ja monikulttuurisuuden merkityksen tunnistaminen ohjaustyön kulttuurisena perustana on olennaista. Kolmen valinnaisen kokonaisuuden osalta voi kussakin kohdassa jättää yhden opintojakson valitsematta. Opetusharjoittelua on 22 op.

Jyväskylän yliopisto

Ohjausalan maisteriohjelman pääaineena on kasvatustiede.

Opinto-ohjaaja, JY	35+25 op
<i>Aiemman tutkinnon tai erikseen suoritettujen kasvatustieteen perus- ja aineopinnot pohjalla</i>	35
Arvot, elämäkatsomus ja ihmiskäsitys 5 op	5
Ohjaussuhde ja -prosessi 5 op	5
Oppimisen ulottuvuudet (ped. harjoittelu) 5 op	5
Yhteiskunnalliset rakenteet ja koulutus 5 op	5
Kansalaiskasvatus pedagogiikan haasteena 4 op	4
Opetushallinnon opinnot (ped.) 1 op	1

Sisällössä kiinnitetään huomiota oman elämäkatsomuksen, ihmiskäsityksen ja omien arvojen tunnistamiseen ja ohjaajana toimimisen kriittiseen tarkasteluun eli oman ohjaajuuden perustan rakentamiseen. Ohjaussuhteen eri ulottuvuuksien ja dynamiikan tarkasteluun sekä erilaisuuden huomioon ottamiseen ohjauksessa kiinnitetään huomiota. Tarkastelussa ovat myös erilaiset oppimisen ja ohjaamisen teoriat, samoin kriittisen pedagogiikan näkökulmat. Demokratiakasvatus, toimijuuden teoriat ja kansalaisuuden kompetenssit käsitellään kansalaiskasvatuksen pedagogiikassa. Opetushallinnon kurssi perehdyttää koulutusta koskevaan lainsäädäntöön ja Finlex-ohjelman käyttöön. Opetusharjoittelun osuus on vain 5 opintopistettä, aiemman harjoittelun määrä riippuu pohjaopinnoista, jotka ovat 35 opintopistettä joko opettajan pedagogiset opinnot tai aiemmassa tutkinnossa (tai erikseen) suoritettujen kasvatustieteen perus- ja aineopinnot.

Åbo Akademi

Opinto-ohjauksen sivuaineen 60 op sisällyttäminen opintoihin edellyttää, että opiskelijalla on opinto-oikeus kasvatustieteelliseen tiedekunnan kandi- tai maisteriohjelmaan. Opettajan pedagogiset opinnot tulevat opettajatutkinnon myötä.

Lyhyesti

Opinto-ohjaajilta edellytetään opettajakelpoisuutta, poikkeuksena koulukoti, jossa ohjausta voi antaa muukin kuin perusopetuksen opettajan tehtävään kelpoinen. Ammatillisissa opettajakorkeakouluissa opinto-ohjaajiksi opiskelevilla henkilöillä on hakukelpoisuuteen liittyvänä opettajan pedagogiset opinnot.

Itä-Suomen yliopistossa voi suorittaa koko opinto-ohjaajan tutkinnon kandi- ja maisterivaiheineen. Jyväskylässä ohjausalan maisteriohjelmassa voi täydentää opettajan pedagogiset opinnot aiempien perus- ja aineopintojen pohjalta tai kandidaatin tutkinnon pohjalta yleiseksi opettajakelpoisuudeksi. Åbo Akademiassa opinto-ohjaus (elev- och studiehandledning) on sivuaine.

3.4 Ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot

Ammatilliset opettajakorkeakoulut tarjoavat ammatillista opettajankoulutusta sekä suomeksi että englanniksi. Oulun ammattikorkeakoulussa on tarjolla saamenkielistä opettajankoulutusta, kun aloittavan ryhmän koko on kymmenen henkilöä.

Ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin kuuluu asetuksen (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014) mukaan

1. kasvatustieteellisiä perusopintoja,
2. ammattipedagogisia opintoja,
3. opetusharjoittelua sekä
4. muita opintoja.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen yleisenä tavoitteena on, että opettajankoulutuksen suorittaneella on valmiudet ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista ja kehittää opetusalaansa ottaen huomioon työelämän ja ammattien kehittyminen (Asetus 1129/2014, 6§).

Ammatillisissa opettajankoulutusyksiköissä järjestetään opettajien jatkokoulutuksena ammatillisen erityisopettajan ja ammatillisen opinto-ohjaajan koulutusta. Ne eivät ole

mukana tässä tarkastelussa, koska sinne valittavilla on jo opettajan pedagogiset opinnot suoritettuina ja kyseessä on alalle erikoistuminen.

3.4.1 Ammatillinen opettajankoulutus

Ammatillinen opettajankoulutus on suunnattu erityisesti ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajille ja niille, jotka aikovat näihin tehtäviin. Koulutus antaa pedagogisen kelpoisuuden myös muun kuin ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun opettajan virkaan/tehtävään, esim. vapaaseen sivistystyöhön. Koulutus antaa hyviä valmiuksia toimia myös mm. yrityksen henkilöstön kehittäjänä, konsulttina ja koulutusyrittäjänä. Yleinen hakukelpoisuus syntyy soveltuvalla joko ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettulla tutkinnolla ja vähintään kolmen vuoden työkokemuksella omalta ammattialalta. Jos opettaa yhteisiä tutkinnon osia ei vaadita oman ammattialan työkokemusta ja ilman korkeakoulututkintoakin on erityisestä syystä mahdollista päästä koulutukseen, mikäli työskentelee ammatillisten tutkinnon osien opettajana ja työkokemusta on vähintään viisi vuotta. Tämä koskee lähinnä erityisen käsityövaltaisia aloja, joihin ei tutkintorakenteessa ole korkeakoulututkintoa, mutta kuitenkin alan työvoimatarve on olemassa.

Ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on hieman erilaisia ratkaisuja opettajaopintojen jäsentämisen suhteen. Hämeen ammattikorkeakoulun jäsenyys on asetuksen nimikkeiden mukainen kuitenkin hieman yksityiskohtaisemmalla tasolla, muissa on päädytty teema-kohtaisiin ratkaisuihin. Tällöin on hieman hankalampi erottaa, mitkä sisällöt erityisesti ovat kasvatustieteen opintoja, mitkä ammatillisia opintoja ja mitkä harjoittelua tai muita opintoja, koska opintojaksojen tai moduulien nimet eivät sitä suoraan kerro. Kaikissa opinnoissa on kuitenkin asetuksen mukaisia opintoja. Pääsisältöalueet ovat taulukossa 6 eri ammattikorkeakoulujen vertailuna. Tiedot on poimittu opetussuunnitelmista.

Vuonna 2020 ammatilliseen opettajankoulutukseen hyväksyttiin 1 600 hakijaa. Koulutukseen pääsemisprosentti on 34–42 % hakijoista. Vuonna 2020 hyväksymisprosentti oli noin 36.

Taulukko 6. Ammatillisten opettajankoulutusohjelmien pääsisältöalueet eri yksiköissä

Korkeakoulu	Teemakokonaisuus	Opintopisteet
Haaga-Helia	Tutkiva ja kehittävä opettaja	15
	Eettisesti ohjaava opettaja, opetusharjoittelu	35
	Yhteiskunnallisesti aktiivinen opettaja	10
HAMK	Kasvatustieteelliset perusopinnot	13
	Ammattipedagogiset opinnot	18
	Syventävät ammattipedagogiset opinnot	9
	Opetusharjoittelu	9
	Pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen	11
	Opettajan osaamista syventävät muut opinnot	6
JAMK	Oppimisen ohjaamisen moduuli	25
	Tulevaisuuden tekemisen moduuli	19
	Ammatillisen opettajuuden kehittämisen moduuli	16
	+ Valinnaiset opinnot 1–2 (0–10 op)	
OAMK	Kasvatustieteellinen osaaminen	10
	Ammattipedagoginen osaaminen opetuksen ja ohjauksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa	38
	Jatkuva kehittyminen opettajana	12
TAMK	Monimuotoiset oppimisympäristöt	15
	Ohjauksellinen opettajuus	20
	Kehittyvä opettajuus	20
	Valinnaiset pedagogiset opinnot	5

Haaga-Helia

Ammatillinen opettaja, H-H	60 op
<i>Tutkiva ja kehittävä opettaja 15 op</i>	
Kehittyminen ammatilliseksi opettajaksi 5 op (HEKS:n laadinta)	5
Oppimisen ja opetuksen lähtökohdat 5 op (kt)	5
Oppiminen työelämässä ja verkostoissa 5 op (kt)	5
<i>Ettisesti ohjaava opettaja, opetusharjoittelu 35 op</i>	
Opetuksen ja ohjaamisen havainnointi 5 op	5
Opetus- ja ohjaustoiminta oppilaitoksissa sekä yrityksissä 15 op	15
Valinnainen pedagoginen painotus 5 op*	5
Osaamisen arviointi 5 op	5
Uraohjaus 5 op	5
<i>Yhteiskunnallisesti aktiivinen opettaja 10 op</i>	
Ammattisivistys ja työelämän muutos 5 op (kt)	5
Uudistuva ammatillinen koulutus 5 op	5

- * Valinnainen pedagoginen painotus 5 op
- Yrittäjyyspedagogiikka
 - Erityinen tuki
 - Kansainvälisyysosaaminen ja ihmisoikeuspedagogiikka
 - Digipedagogiikka
 - Taidelähtöinen pedagogiikka
 - Pedagoginen johtaminen
 - Kestävän kehityksen pedagogiikka
 - Omaoivintainen pedagoginen painotus

Vocational Teacher Education, H-H	60 op
<i>Development-oriented and ethical teacher 15 cr</i>	
Building a teacher identity in professional environments 5 cr	5
Peer group mentoring 5 cr	5
Learning in working life and networks 5 cr (kt)	5
<i>Guiding and counseling teacher 35 cr</i>	
The basis of learning and teaching 5 cr	5
The observation of teaching and counseling in different operational environments 5 cr	5
Teaching, guidance and counseling in educational institutions and companies 20 cr	20
Optional pedagogical emphasis 5 cr	5
Assessment of competence 5 cr	5
<i>Socially active teacher 10 cr</i>	
Professional culture and changes in working life 5 cr	5
Regenerating and reformative educational politics and systems 5 cr	5

Ensimmäinen kurssi Kehittyminen ammatilliseksi opettajaksi 5 op on henkilökohtaisen kehittymissuunnitelman laadinta ja vertaistoiminta. Ensimmäinen HEKS-keskustelu käydään tässä yhteydessä. Eri kurseista voi hakea osaamismerkkejä, jotka ovat digitaalisia todistuksia osaamisesta. Englanninkielisessä toteutuksessa ei ole uraohjauksen opintojaksoa, harjoittelu on sen asemesta 5 op laajempi.

Aiemmin suoritetulla yliopistollisella kasvatustieteellisellä tai vastaavalla opintokokonaisuudella (25 op) voi hyväksilukea opintojaksot Oppimisen ja opetuksen lähtökohdat, Oppiminen työelämässä ja verkostoissa ja Ammattisivistys ja työelämän muutos (yht. 15 op). Nämä sisältyvät kasvatustieteellisiin opintoihin. Opetusharjoittelun osuus on 15 op. Haaga-Helian opintoja järjestetään Helsingissä, Porvoossa ja Turussa.

Erillisenä liitteenä oleva kirjallisuusluettelo osoittaa, että ihmisoikeudet, tasa-arvo, etiikka, kielitietoisuus ja vertaisryhmätoiminta ovat esillä koulutuksessa opetuksen perustekijöiden ja lainsäädännön ohella. Myös pedagogisen johtajuuden kysymykset ovat esillä. Oheismateriaalit koostuvat artikkeleiden ja kirjojen ohella podcasteista, videoista, blogeista ja verkkomateriaaleista. Artikkeleita on enemmän kuin kirjoja ja jokseenkin kaikki on suomenkielisiä. Englanninkielisen ohjelman kirjallisuusliite ilmeisesti jaetaan suoraan opiskelijoille.

HAMK – Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ammatillinen opettaja, HAMK	60 + 6 op
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 13 op</i>	
Kasvatustiede tieteenalana 4 op	4
Koulutus yhteiskunnallisena tehtävänä 4 op	4
Oppimisen keskeisiä teorioita 5 op	5
<i>Ammattipedagogiset opinnot 18 op</i>	
Dialoginen vuorovaikutus 3 op	3
Opetuksen suunnittelu ja henkilökohtaistaminen 6 op	6
Oppimiskäsitteet ja opetusmenetelmät 5 op	5
Arviointi 4 op	4
<i>Syventävät ammattipedagogiset opinnot 9 op</i>	
Kulttuuritietoisuus 3 op	3
Erityinen tuki 3 op	3
Koulutuksen verkostot 3 op	3
<i>Opetusharjoittelu 9 op</i>	
Orientaatio opetusharjoitteluun 3 op	3
Opetusharjoittelu oppilaitoksessa 6 op	6
<i>Pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen 11 op</i>	
Oma ammatillinen opettajaosaaminen 5 op	5
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaaminen 6 op	6
<i>Opettajan osaamista syventävät muut opinnot 6 op</i>	6

International Professional Teacher Education, HAMK**60 + 6 op**

<i>Basic Studies in Educational Sciences 13 cr</i>	
Educational Science as a Discipline 4 cr	4
Education and Society 4 cr	4
Key Theories of Learning 5 cr	5
<i>Studies in Professional Pedagogy 18 cr</i>	
Dialogue, Interaction and Communication 3 cr	3
Planning of Teaching and Individualisation of Learning 6 cr	6
Learning Solutions and Teaching Methods 5 cr	5
Assessment 4 cr	4
<i>Advanced Studies in Professional Pedagogy 9 cr</i>	
Cultural Awareness 3 cr	3
Specific Support 3 cr	3
Education Networks 3 cr	3
<i>Practical Teacher Training 9 cr</i>	
Orientation for Practical Teacher Training 3 cr	3
Research, Development and Innovation Skills 6 cr	6
<i>Studies Advancing the Teacher's Competence</i>	
Oma ammatillinen opettajaosaaminen 5 op	5
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaaminen 6 op	6
<i>Opettajan osaamista syventävät muut opinnot 6 op</i>	6

Kasvatustieteellisten perusopintojen (13 op) osaamistavoitteiksi on asetettu:

”Opettajaopiskelija ymmärtää kasvatustieteen arvopohjaa ja luonnetta tieteenalana. Hän osaa tarkastella opettajan työtä historiallisessa ja yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Hän tunnistaa koulutusjärjestelmän kehittämiseen liittyviä tulevaisuuden näkymiä. Hän ymmärtää oppimisen teoreettisia perusteita ja käsitteitä. Hän osaa jäsentää oppimista ihmisen eri kehitysvaiheissa.” (HAMK Ammatillinen opettajankoulutus, opinto-opas 2021–2022.)

Ammattipedagogisten opintojen (18 op) osalta korostetaan kykyä edistää dialogitaidoilla oppimista, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Myös työelämälähtöisen suunnittelun opetusta

ja ohjausta sekä henkilökohtaistamista korostetaan. Digiosaaminenkin on tärkeää, samoin tekijänoikeudet ja tietosuojaan periaatteet sekä luova tapa käyttää opetus- ja ohjausmenetelmiä. Arviointi ja palautteen antaminen ovat myös tärkeitä taitoja.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista voi hakea joko hyväksilukemisen tai osaamisen näytön kautta. Kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnoilla 25 op saa hyväksiluvun 13 opintopisteen verran kasvatustieteellisten perusopintojen kokonaisuudesta eli kaiken kasvatustieteen moduuliin sisältyvän.

Hämeen ammattikorkeakoulun opettajaopinnoissa kiinnitetään huomiota kieli-, kulttuuri- ja sukupuolitietoisuuden merkitykseen opetustyössä ja pyritään löytämään keinoja maahanmuuttajataustaisen opiskelijan integroitumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös erityisen tuen tarpeita ja menetelmällisiä ratkaisuja käsitellään. Koulutuksen kuvauksessa tuodaan esille muun muassa, kuinka opettaja tekee kaiken aikaa arvovalintoja, jonka vuoksi ammattieettisten kysymysten pohdinta on osa ammattitaitoa.

Opintojen kirjallisuus on käytännössä suomalaista, muutama vaihtoehtoinen englanninkielinen teos on mahdollinen valita. Arviointi tapahtuu asteikolla hyväksytty–hylätty/täydennettävä. Opiskelu tapahtuu monimuotoisesti ja kirjautumisen moduulikohtaiseen Moodleen tulee tapahtua viikon kuluessa moduulin alkamisesta. Toteutuksia on useita erilaisia, myös pelkkä verkkototeutus on mahdollinen, siinä on toimintaa harjoitteluoppilaitoksessa ja verkkoympäristössä yhteensä 15 opintopisteen verran. Opetusharjoittelun määrä on 9 op.

Englanninkielinen toteutus on suomenkielistä vastaava. Hämeen ammatillinen opettajakorkeakoulu tarjoaa 6 opintopistettä opettajan osaamista syventäviä muita opintoja.

Opintoja voi suorittaa Hämeenlinnassa, Espoossa, Lahdessa, Turussa tai verkkototeutuksena.

JAMK – Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ammatillinen opettaja, JAMK	60 op
<i>Oppimisen ohjaamisen moduuli 25 op</i>	
Oppiminen ja elämäntapa 6 op (kt)	6
Oppimisen ohjaaminen 14 op (opetusharjoittelu)	14
Yhdenvertaisuus opetuksessa ja ohjauksessa 5 op	5
<i>Tulevaisuuden tekemisen moduuli 19 op</i>	
Koulutuksen tulevaisuus 6 op (kt)	6
Tutkiva ja kehittävä opettajuus 8 op	8
Opettajan muuttuva toimintaympäristö 5 op (amm.ped.)	5
<i>Ammatillisen opettajuuden kehittämisen moduuli 16 op</i>	
Opettajuuden rakentaminen 6 op (amm.ped.)	6
Valinnaisia opintoja joko 5 op tai 10 op tai hyväksilukuja (amm.ped.)	10
<i>+ Valinnaiset opinnot 1–2, 0–10 op</i>	
Esim. Yrittäjyyskasvatus opettajan osaamisena 5 op (muut opinnot)	

Jyväskylän ammatillinen opettajankoulutus on uudistanut opetussuunnitelmansa teemapohjaisiksi moduuleiksi.

- * Valitaan 0–15 op, opintojaksot 5 op:n laajuisia
- Video pedagogisena työkaluna
- Verkko osaksi opetusta
- Monipuoliset verkko-oppimistehtävät
- Yrittäjyyskasvatus opettajan osaamisena
- Monikulttuurinen ohjaus
- Uraohjausvalmiudet opettajan työssä
- Ohjaus oppimisprosessissa
- Sosiaalinen media pedagogisissa ratkaisuissa
- Global Vocational Education and Training
- Pedagogical LAB
- Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa ja opettajan osaamisena
- Toimintaa ja kohtaamisia: Ihmisoikeusperustaisuus ja osallisuuden tukeminen
- Projektityön ABC
- Kohtaaminen ja vuorovaikutus esimiestyössä
- Designing a learning process in the digital environment
- Kiertotalouskoulu opettajalle
- Hyvinvoinnin edistäminen

Jyväskylän ammatillisessa opettajakorkeakoulussa kaksi keskeisintä osaamisaluetta ovat oppimisen ohjaaminen ja tulevaisuuden tekeminen. Kolmantena mainitaan ammatillisen opettajuuden kehittyminen. Kasvatustieteelliset opinnot 12 op pystyy korvaamaan kokonaan. Pedagogisen osaamisen kehittämisestä voi korvata tai sisällyttää 5–15 op. Osaamisen tunnistamisella on mahdollista saada Opettajan muuttuva toimintaympäristö 5 op ja valinnaisia opintoja 5–10 op sisällytetyksi opintoihin.

Opintojakso Koulutuksen tulevaisuus on kasvatus- ja koulutussosiologiaa. Oppiminen ja elämäntapa on lähinnä kasvatuspsykologinen ja kasvatuksen käsitteistöön perehdyttävä. Opettajan kehittyvä toimintaympäristö perehdyttää koulutusjärjestelmään ja opetushallintoon. Opetusharjoittelun osuus opinnoissa on 14 op.

Opinnot toteutetaan monimuoto-opiskeluna tai verkko-opiskeluna. Oppimisympäristö on Jyväskylässä, Kuopiossa, Iisalmissa, Joensuussa, Mikkelissä, Savonlinnassa, Lappeenrannassa, Kouvolassa, Vaasassa, Seinäjoella, Kokkolassa ja Kalajokilaaksossa. Englanninkielinen koulutus opintokokonaisuudessa International "Professional Teacher Education for the Digital Era".

Professional Teacher Education, JAMK	60 op
<i>Facilitating Learning module 25 cr</i>	
Understanding Learning 6 cr	6
Facilitating Learning 14 cr	14
Equality and Equity in Teaching and Guidance 5 cr	5
<i>Creating Future module 19 cr</i>	
The Future of Education 6 cr (kt)	6
Teacher as a Pedagogical Inquirer 8 cr	8
Teacher's Work Environment 5 cr (amm.ped.)	5
<i>Development as a Professional Teacher module 16 cr</i>	
Developing a Professional Teacher Identity 6 cr (amm.ped.)	6
+ <i>Optional Studies 1–2, 0–10 cr</i>	10
E.g. Entrepreneurship Education as a Teacher Competence 5 cr	

Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu vastaa opettajan pedagogisista opinnoista musiikki- ja tanssialalla Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (musiikki) ja Savonia-ammattikorkeakoulussa (musiikki ja tanssi). Taidealojen opettajan pedagogiset opinnot esitellään omana kokonaisuutenaan.

Kasvatustieteen, aikuiskasvatustieteen tai ammattikasvatuksen perusopinnoilla voi saada korvaavuuden seuraavista opintojaksoista: Opettaminen ammattina, Oppiminen ja opetussuunnitelmat ja Ohjaus ja arviointi.

Toteutuksesta sovitaan yhteistyöoppilaitosten kanssa ja opinnot voi suorittaa joko Jyväskylässä tai Kuopiossa. Kasvatustieteelliset perusopinnot liitetään musiikki- ja tanssialan opettajan käytännön työhön.

OAMK – Oulun ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ammatillinen opettaja, OAMK	60 op
<i>Kasvatustieteellinen osaaminen 10 op</i>	
Kasvatustieteelliset perusopinnot (Amok) tai	
Kasvatustieteen perusopinnot (avoin yliopisto) 10 op	10
<i>Ammattipedagoginen osaaminen opetuksen ja ohjauksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa 38 op</i>	
Pedagoginen osaaminen I 6 op	6
Pedagoginen osaaminen II (opetusharjoittelu) 10 op	10
Erytispedagoginen osaaminen 3 op	3
Digipedagoginen osaaminen 4 op	4
Turvallisuusosaaminen 2 op	2
Työelämä- ja verkosto-osaaminen 4 op	4
Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen 2 op	2
Arvo-osaaminen 2 op	2
Lainsäädäntöosaaminen 3 op	3
Tutkimus- ja kehittämisosaaminen 2 op	2
<i>Jatkuva kehittyminen opettajana 12 op</i>	
Ammattipedagogisen osaamisen itsearviointi 3 op	3
Opettajan osaamisen kehittämissuunnitelma 3 op	3
Valinnaiset opinnot 6 op*	6

- * Valinnaiset opinnot 6 op
- Ammatillisen koulutuksen kehittäminen 6 op
 - Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessin ohjaus 3 op
 - Digi-Ekspertti 3 op
 - Digi-Kehittäjä 5 op
 - Esiintymistaidot osana opettajan ammattitaitoa 3 op
 - Henkilökohtaistamisesta näyttöihin ja osaamisen arviointiin 6 op
 - Hyvinvoivana ja liikkuvana ammattiin 3 op
 - Itsensä johtaminen ja työhyvinvointi 6 op
 - Kansainvälisessä ympäristössä toimiminen 3 op
 - Korkeakoulupedagoginen osaaja 3 op
 - Laadukasta opetusta laadukkaassa oppilaitoksessa 3 op
 - Nuoren opiskelijan kehityksen ja kasvun tukeminen 3 op
 - Opetusvideon tuottaminen 3 op
 - Opiskelijan arviointi opettajan työssä 3 op
 - Osallisuutta edistävä opettaja 3 op
 - Syventävä ammattipedagoginen osaaminen 6 op
 - Tekijänoikeudet ammatillisessa opetuksessa 3 op
 - Tiedonhankinnan perusteet 1 op
 - Yrittäjyyskasvatuksen integroiminen opetukseen 6 op

Professional teacher education, OAMK	60 cr
<i>Competence in Educational Science 10 op</i>	
Basics of Educational Science (Amok)	10
<i>Pedagogical Competence in Planning, implementation and assessment 38 op</i>	
Pedagogical Competence I, 6 op	6
Pedagogical Competence II (Teaching Practice) 10 op	10
Competence in Special Pedagogy 3 op	3
Competence in Digital Pedagogy 4 op	4
Safety Competence 2 op	2
Competences in Working Life and Networks 4 op	4
International and Multicultural Competence 2 op	2
Value Competence 2 op	2
Competence in Laws and Amendments 3 op	3
Competence in Research and Development 2 op	2
<i>Continuous Development as a Teacher 12 op</i>	
Orientation and Assessment of Vocational Pedagogy Competence 3 op	3
Teacher Competence Development Plan 3 op	3
Optional Studies 6 op*	6

Opetusta järjestetään Oulussa, Kajaanissa, Rovaniemellä, Länsi-Lapin alueella ja verkossa. Englanninkielinen opintokokonaisuus on "Professional Teacher Education". Opintoihin hakeudutaan koulutusalan mukaisissa valintaryhmissä hakemuspisteiden perusteella, valintakoetta ei ole.

Kasvatustieteen opinnoissa pyritään näkökulmien ja käsitteiden saamiseen kasvatukseen ja opetuksen ilmiöiden tulkintaa varten sekä kasvatustieteen merkityksen ymmärtämiseen ammatillisen opettajan työvälineenä. Kasvatustieteen opinnot 10 op voidaan myös hyväksilukea joko kasvatustieteen, aikuiskasvatuksen, erityispedagogiikan tai ammattikasvatuksen perusopinnoilla 25 op. Opetusharjoittelun osuus on 10 op.

Muista ammatillisista opettajankoulutuksista poiketen Oulun ammattikorkeakoulun opintoihin sisältyy turvallisuusosaaminen 2 op. Tämä integroituu opetusharjoitteluun (Pedagoginen osaaminen II). Turvallisuusosaamisella tarkoitetaan opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden huomioon ottamista.

Oppimisresursseina esitellään eMateriaalisivusto ja Mozilla-säätiön kehittäneet Open Badges eli osaamismerkkit, joiden avulla tunnustetaan ja tunnustetaan eri tavoin saavutettua osaamista. Ne kohdentuvat erityisesti digipedagogisen osaamisen kehittämiseen ja yrittäjyyskasvatukseen.

Englanninkielisinä valinnaiskursseina tarjotaan How to Develop Vocational Education 6 cr, Working in an International Environment 3 cr, Quality Assurance in Educational Institution 3 cr, Production of Educational Videos 3 cr, Student Assessment as Part of Educational Practices 3 cr, Enhancing Competence in Professional Pedagogy 6 cr, The ABCs of Teaching in English 3 cr.

TAMK – Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu TAOK

Ammatillinen opettaja, TAMK	60 op
<i>Opettaja oppimisen ohjaajana 15 op</i>	
Oppimisprosessin muotoilu 5 op	5
Opetus- ja ohjausmenetelmät ammatillisessa koulutuksessa 5 op	5
Opiskelijoiden hyvinvointi ja oppimisen tuki 5 op	5
<i>Ammatillisen opettajan toimintaympäristöt 10 op</i>	
Monipuoliset oppimis- ja toimintaympäristöt 5 op	5
Opettaja yhteiskunnallisena toimijana ja vaikuttajana 5 op	5
<i>Opettaja kehittäjänä 10 op</i>	
Tulevaisuuden oppiminen ja koulutus 5 op	5
Valinnaiset pedagogiset opinnot 5 op	5
Kehittämistyö 5 op	
Valinnainen pedagoginen opintojakso 5 op	
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 10 op</i>	
Kasvatustiede ja kasvatuksen perusteet 5 op	5
Kasvatustiede ja työelämä 5 op	5
<i>Ammatillisena opettajana kasvu ja kehittyminen 15 op</i>	
HOPS ja portfolio 5 op	5
Harjoittelu 10 op	10

TAMK – Professional Teacher Education		60 op
<i>Teacher as Facilitator of Learning 15 op</i>		
Designing the Learning Process 5 op		5
Teaching and Facilitation Methods in Vocational Education 5 op		5
Student Well-being and Support for Learning 5 op		5
<i>Operating Environments of Professional Teachers 10 op</i>		
Diverse Learning and Operating Environments 5 op		5
Teacher as an Actor and Influencer in Society 5 op		5
<i>Teacher as Developer 10 op</i>		
Future Learning and Education 5 op		5
Optional Pedagogical Studies 5 op		5
Development Work 5 op		
Optional Pedagogical Study 5 op		
<i>Basic Studies in education 10 op</i>		
Education and the Basics of Pedagogy 5 op		5
Education and Working Life 5 op		5
<i>Growth and Development as a Professional Teacher 15 op</i>		
Personal Study Plan (PSP) 5 op		5
Teaching Practice 10 op		10

Tampereen ammattikorkeakoulun opettajaopinnoissa kasvatustieteellisiä perusopintoja on 10 op. Ammattipedagogisia opintoja on 35 op, muita opintoja 5 op ja opetusharjoittelea 10 op.

”Ammatillisen opettajankoulutuksen keskeisinä oppimis- ja arviointiympäristöinä toimivat opettajaopiskelijan työ- ja toimintaympäristöt sekä opettajakorkeakoulun järjestämä opetus, ohjaus ja digitaaliset resurssit. Ammatilliseksi opettajaksi kasvuun ja kehitykseen kuuluu osaamistavoitteiden saavuttamisen lisäksi oman opettajaidentiteetin pohdinta ja rakentaminen sekä oman kehityspotentiaalin ja innovatiivisuuden löytäminen.” (TAMK, opinto-opas 2021–2022.)

Tampereen ammatillisen opettajan opintojaksojen osaamistavoitteet kuvataan tavanomaiseen tapaan. Opintojakson sisältö kuvataan kysymyksinä seuraavaan tapaan.

Opintojakson aikana etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä ovat oppimisprosessin vaiheet ja miten oppimisprosesseja voidaan jäsentää?
- Miten muotoillaan oppimisprosesseja erilaisiin oppimisympäristöihin?
- Mikä on oppijan rooli oppimis- ja arviointiprosessissa?

Opintojaksolla Opiskelijoiden hyvinvointi ja oppimisen tuki käsitellään erilaisia oppimisen haasteita ja tuen tarpeita sekä toimintatapoja moninaisten oppijoiden ohjaajana. Opettajan työtä ohjaavia säädöksiä käsitellään opintojaksolla Monipuoliset oppimis- ja toimintaympäristöt. Suomalainen koulutusjärjestelmä tulee tutuksi opintojaksolla Opettaja yhteiskunnallisena toimijana ja vaikuttajana, jossa pohditaan myös opettajan työn arvoperustaa ja eettistä vastuuta. Kestävän kehityksen kysymykset tulevat esille Tulevaisuuden oppimisen ja koulutuksen yhteydessä. Kasvatustiede ja kasvatuksen perusteet pyrkii vastaamaan kasvatuksen tutkimukseen, oppimiskäsityksiin, kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen eri ikä- ja elämänvaiheissa, kasvatuskäytännöiden muutoksiin ja yhteiskunnallisiin kytköksiin. Valitettavasti opinto-oppaasta ei ilmene kursseilla mahdollisesti käytettävä kirjallisuus. Opintoista vastaa osaamisyksikkö nimeltä Pedagogiset ratkaisut.

Åbo Akademi (ÅA ja Yrkeshögskolan Novia)

Ammatillinen opettaja, ÅA & Novia	60 op
Pedagogikens psykologi 5 op	5
Pedagogikens sociologi 5 op	5
Pedagogisk idé- och samhällshistoria 5 op	5
Pedagogiskt ledarskap I organisationsperspektiv 5 op ja	10
Pedagogiskt ledarskap I samhällsperspektiv 5 op tai	
Vuxenutbildningens organisationer 5 op ja	10
Vuxenutbildning och samhälle 5 op	
Yrkes-och ämnesdidaktik I 5 op	5
Yrkeslärares profession 5 op	5
Specialpedagogik (yrkeslärostuderande) 5 op	5
Yrkes- och ämnesdidaktik II 5 op	5
Yrkespedagogiskt utvecklingsarbete 5 op	5
Undervisningspraktik 5 op	5
Kompetenspraktik 5 op	5

Kasvatustieteen perusopinnot 25 op suoritetaan avoimessa yliopistossa ennen pedagogisiin opintoihin hakemista. Perusopinnoissa voi valita pedagogisen johtamisen tai aikuiskasvatuksen painotuksen (10 op). Opetusharjoittelun osuus on 10 op.

Ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu Novia toimii Vaasassa, Turussa, Pietarsaareissa ja Raaseporissa.

Lyhyesti

Ammatillisia opettajan pedagogisia opintoja on viidet erilaiset ja lisäksi kussakin ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on vastaavat opinnot englannin kielellä. Opintoja järjestetään maantieteellisesti kattavasti ja verkkovaihtoehtoina, koska koulutuksen osallistujat ovat työssäkäyviä aikuisia. Opinnoissa on selvä ammattipedagoginen painotus. Kasvatustieteelliset opinnot voidaan hyväksilukea muualla suoritetuilla kasvatustieteellisillä perusopinnoilla.

3.4.2 Taidepedagogien ammatillinen opettajankoulutus

Taiteen perusopetus suuntautuu ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävään eri taiteenalojen opetukseen. Taiteen perusopetuksen opettajat työskentelevät usein musiikkioppilaitoksissa tai esim. tanssi-, käsityö- ja kuvataideoppilaitoksissa.

Musiikkipedagogit toimivat musiikin ammatillisessa koulutuksessa, taiteen perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä ja muissa musiikkipedagogista osaamista vaativissa tehtävissä sekä yrittäjinä. Kirkkomusiikkiin suuntautuneet voivat toimia kanttorina seurakunnissa, myös muusikon tehtävät ovat mahdollisia.

3.4.2.1 Musiikkipedagogi

Musiikkipedagogit (AMK) toimivat suuntautumisensa mukaisissa opetus-, ohjaus- ja asiantuntijatehtävissä musiikkiopistoissa, konservatorioissa, vapaassa sivistystyössä, musiikki-leikkikouluissa ja erilaisten kulttuuriorganisaatioiden palveluksessa.

Musiikkipedagogi Haaga-Helia ja Metropolia AMK

Musiikkipedagogi, Metropolia & H-H (soiton- ja laulunopetus)	60 op
Kasvatustieteen näkökulmia opettajuuteen 1, 10 op	10
Kasvatustieteen näkökulmia opettajuuteen 2, 5 op	5
Luova opettajuus 5 op	5
Täydentävät pedagogiset valmiudet 1, 5 op	5
Täydentävät pedagogiset valmiudet 2, 5 op	5
Harjoittelua	30

Yllä mainitut kasvatustieteen opinnot ovat tunnistettavissa opettajan pedagogisiin opintoihin kuuluviksi. Lisäksi on useita pedagogiikka-päätteisiä opintojaksoja, joiden yhteisöpintopistemäärä on kuitenkin yli 60 op.

Musiikkipedagogi, Metropolia & H-H (varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö)	60 op
Kasvatustieteen näkökulmia opettajuuteen 1, 10 op	10
Kasvatustieteen näkökulmia opettajuuteen 2, 5 op	5
Lapsi, musiikki ja oppiminen 5 op	5
Musiikkipedagogiikka ja taiteen soveltava käyttö erilaisissa ympäristöissä 5 op	5
Musiikkipedagogi ammatillisen maisemansa muovaajana 5 op	5
Harjoittelua	30

Taidealojen opintasuoritusten yksilöllisestä luonteesta johtuen opintojaksot opinnäyte-työtä lukuunottamatta arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty. Opetus tapahtuu Helsingin Arabian kampuksella Soiva-talossa.

Musiikkipedagogin koulutuksesta valmistuessaan opiskelija hallitsee monipuolisesti musiikillisia ja pedagogisia työtapoja ja on pedagogisen vuorovaikutuksen asiantuntija. Opiskelija ymmärtää musiikkikasvatuksen mahdollisuuksia laajalti ja osaa perustella niitä oppijalle, yhteisöille ja yhteiskunnalle. Opiskelija saa valmiudet oman toimintansa reflektointiin, tiimityöskentelyyn ja ammatilliseen vuorovaikutukseen työyhteisöissä.

Jyväskylän yliopistossa voi opiskella musiikkikasvatusta ja kevästä 2017 lähtien opintoihin kuuluvia opettajan pedagogisia opintoja hyväksiluetaan ristiin 20 opintopisteen verran.

Musiikkipedagogi Haaga-Helia ja Turun ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi Turun AMK (H-H) Soiton- tai laulunopettaja tai musiikin perusteiden opettaja	60 op
Opettajan ammattitaidon perusteet AOKK 10 op	10
Tutkiva ja kehittävä opettaja AOKK 5 op	5
Instrumenttipedagogiikka 1 / Musiikin hahmotusaineiden pedagogiikka 1, 5 op	5
Instrumenttipedagogiikka 2 / Musiikin hahmotusaineiden pedagogiikka 2, 5 op	5
Instrumenttipedagogiikka 3 / Musiikin hahmotusaineiden pedagogiikka 3, 5 op	5
Instrumenttipedagogiikka 4 / Musiikin hahmotusaineiden pedagogiikka 4, 5 op	5
Harjoittelua/opetusnäytteet? (Harjoittelua yhteensä 30 op)	5
Opinnäytetyö (seminaari 5 op, kirjallinen osio 10 op, taiteellinen osio 5 op)	20

Opettajan pedagogisia opintoja kuvataan seuraavasti ja olen pyrkinyt tunnistamaan alla mainitut osiot yllä olevaan taulukkoon.

”Pedagogisiin opintoihin (60 op) kuuluu koko opintoajan kestävät instrumenttipedagogiikkaopinnot tai musiikin perusteiden pedagogiikkaopinnot. Niihin sisältyy didaktiikkaopintoja sekä ohjattua opetusharjoittelua, jossa opiskelijat soveltavat hankkimiaan tietoja käytäntöön. Yleispedagogiset opinnot ajoittuvat kolmanteen opintovuoteen antaen opiskelijalle laajemman perspektiivin pedagogisiin kysymyksiin. Pedagogisissa opinnoissa opiskelija suorittaa opetusnäytteen toisen ja neljännen opiskeluvuoden lopulla sekä tekee opinnäytetyön viimeisenä opiskeluvuotenaan.”

(TuAmk, opinto-opas 2021–2022.)

Musiikkipedagogi JAMK

Musiikkipedagogi, JAMK	60 op
<i>Opetustyön perusteet 28 op (kaikki pakollisia)</i>	
Musiikkikasvatuksen perusteet 5 op	5
Opettaminen ammattina 5 op (AOKK)	5
Oppiminen ja opetussuunnitelmat 5 op (AOKK)	5
Ohjaus ja arviointi 5 op (AOKK)	5
Opettaja oman työnsä kehittäjänä 5 op (AOKK)	5
ICT-valmiudet 3 op	3
<i>Musiikin yksilö- ja ryhmäpedagogiikka (valitaan 10–50 op)</i>	10–50
Instrumenttididaktiikka 1 5 op	
Instrumenttididaktiikka 2 5 op	
Yhtyedidaktiikka (pop/jazz) 5 op	
Musiikin perusteiden didaktiikka 5 op	
Improvisoinnin ja säveltämisen perusteet ja pedagogiikka 5 op	
Kuoronjohto 1 5 op	
Kuoronjohto 2 5 op	
Orkesterinjohto 1 5 op	
Orkesterinjohto 2 5 op	
<i>Varhaisiän musiikkikasvatus ja laaja-alainen musiikkipedagogiikka (valitaan 0–44 op)</i>	0–44
Alle 3-vuotiaiden musiikkikasvatus 5 op	
Leikki- ja esikouluikäisten musiikkikasvatus 5 op	
Soiton alkeisopetus ja yhteismusisointi 5 op	
Varhaiserityiskasvatuksen pedagogiikka (EduFutura-tarjonta) 5 op	
Draama ja kirjallisuus (EduFutura-tarjonta) 4 op	
Kuvataide ja media (EduFutura-tarjonta) 5 op	
Varhaisiän tanssikasvatus (EduFutura-tarjonta) 5 op	
Taito- ja taideaineiden integrointi (EduFutura-tarjonta) 5 op	
Taidekasvatuksen monialainen opintojakso (EduFutura-tarjonta) 5 op	
<i>Harjoittelu 0–30 op</i>	0–30
Pedagoginen harjoittelu 0–30 op	

Opetustyön perusteiden tavoitteet on kirjattu seuraavasti:

”Moduulissa opiskelija rakentaa ymmärrystään siitä, mitä musiikkipedagogin työ on nyt ja tulevaisuudessa. Hänellä on valmiudet seurata opetustyöhön ja oman alansa kehittymiseen liittyviä ajankohtaisia tutkimuksia ja selvityksiä. Opiskelija ymmärtää ihmisen oppimista ja kehittymistä tarkastelevien tieteiden soveltamismahdollisuuksia oppimisen ohjaamisessa. Hän soveltaa kasvatustieteellistä käsitteistöä oman opetuksensa suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Opiskelija osaa arvioida ja kehittää omaa toimintaansa yhdessä muiden kanssa.”

(JAMK, Opinto-opas 2021–2022.)

Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu vastaa koulutuksen järjestämisestä yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa.

Musiikkipedagogi JAMK ja Centria

Musiikkipedagogi, JAMK & Centria	60 + 7 op
Johdatus musiikkipedagogiikkaan 3 op	3
Småbarns musikpedagogik 3 op	3
Pedagogiikka 1, 3 op	3
Pedagogiikka 2, 4 op	4
Pedagogiikka 3, 7 op	7
Musiikin perusteiden pedagogiikka 7 op	7
Multicultural Music Education 3 op	3
Opettaminen ammattina 5 op	5
Opetussuunnitelmat ja arviointi 5 op	5
Erityispedagogiikka 2 op	2
Oppiminen ja ohjaus 3 op	3
Tutkiva opettajuus 7 op	7
Opetusharjoittelu 1, 4 op	4
Opetusharjoittelu 2, 6 op	6
Opetusharjoittelu 3 (syventävä), 5 op	5

Opettajan pedagogisia opintoja oli merkitty opetussuunnitelmaan 45 opintopisteen verran, mutta kursseja on 52 opintopisteen edestä. Opetusharjoittelua on 15 op.

Centrian musiikkipedagogiopinnot toteutuvat Kokkolassa ja ne toteutettaneen yhteistyössä Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa. Aloituspaikkoja on 20.

Musiikkipedagogi JAMK & Savonia AMK

Musiikkipedagogi, Savonia & JAMK	65 op
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 20 op</i>	
Opettaminen ammattina 5 op	5
Oppiminen ja opetussuunnitelmat 5 op	5
Ohjaus ja arviointi 5 op	5
Tutkiva opettajuus 5 op	5
<i>Ammattipedagoginen osaaminen 45 op</i>	
Musiikkipedagogiikka 5 op	5
Evaluation and feedback 5 op	5
Pedagogiikan eri kontekstit 5 op	5
Työelämävalmiudet kulttuurialalla 5 op	5
Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 1 a 5 op	5
Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 1 b 5 op	5
Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 2 5 op	5
Kansalais- ja kansanopistoharjoittelu 5 op	5
Ryhmäopetuksen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 5 op	5

Musiikkipedagogin ammatillisten kompetenssien osaamisen kuvauksessa luonnehditaan, että tiedostava pedagogi

- osaa luoda sellaisen musiikkikasvatussuhteen, joka mahdollistaa ja edistää itseohjautuvaa oppimista
- löytää kulloinkin sopivimman opetusmenetelmän ymmärtämällä dialogisuuden, elinikäisen oppimisen ja käyttöteorian merkityksen
- osaa hyödyntää laaja-alaisesti pedagogisia tietoja ja taitoja sekä soveltaa niitä erilaisten oppijoiden kanssa ja erilaisissa oppimisympäristöissä.

Opintojen rakenneluonnehdinnassa pedagogisten opintojen ja pedagogisen harjoittelun osalta todetaan, että musiikkipedagogin tutkintoon sisältyvät ammatillisen

opettajakorkeakoulun kanssa yhdessä järjestettävät monipuoliset kasvatustieteelliset ja ainepedagogiset opinnot (60 op) opetusharjoitteluineen. Koulutus antaa laaja-alaisen yleisen opettajan pätevyyden. Opiskelija tiedostaa musiikkipedagogin työhön sisältyvien kontekstien ja lähestymistapojen moninaisuuden. Koulutus antaa mahdollisuuden perehtyä musiikin soveltavaan käyttöön erilaisissa konteksteissa. Opiskelijalla on tietoa musiikin merkityksestä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäjänä.

Opinnot on poimittu opetussuunnitelmasta otsikon pedagoginen osaaminen alta, jossa olivat osiot kasvatustieteelliset perusopinnot 20 op ja ammattipedagoginen osaaminen, yht. 45 op, josta 25 op on opetusharjoittelua. Esittelytekstissä pedagogisten opintojen ja pedagogisen harjoittelun opintopistemääräksi määritellään 60 op.

Musiikkipedagogi TAMK

(instrumenttipedagogi, musiikinteoriapedagogi, laaja-alainen musiikkipedagogiikka, kuoron- tai orkesterinjohtaja, musiikinteoriapedagogi, säveltäminen)

Pedagogisen osaamisen opintokokonaisuus (40 op) yhdessä Musiikkipedagogi (AMK) -tutkintoon sisältyvän pedagogisen harjoittelun (20 op) kanssa muodostaa yleisen opettajan kelpoisuuden tuottavat 60 op:n laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Musiikkipedagogi, TAMK	60 op
<i>Pedagoginen osaaminen 40 op</i>	
Opettajuuden perusta ja pedagogiset perustaidot 5 op	5
Kasvatustiede ja kasvatuksen perusteet 5 op	5
Kasvatustiede ja työelämä 5 op	5
Yhteisöllisyys ja opettajuuden kehittyminen 5 op	5
Musiikkipedagogiikka 1, 5 op	5
Musiikkipedagogiikka 2, 5 op	5
Musiikkipedagogiikka 3, 5 op	5
Musiikkipedagogiikka 4, 5 op	5
<i>Pedagoginen harjoittelu 20 op</i>	
Pedagoginen harjoittelu 1	5
Pedagoginen harjoittelu 2	5
Pedagoginen harjoittelu 3	5
Pedagoginen harjoittelu 4	5

Toteutuksia Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkipedagogeille on sekä päiväto-
teutuksena että monimuotokoulutuksena. Kasvatustieteellisiä opintoja on 20 op. Myös
ammattipedagogisia ja opetusharjoitteluopintoja on kumpiakin 20 op.

Musiikkipedagogi OAMK

Musiikkipedagogi OAMK	60 op
<i>Osaan ja opin:</i> Orientoidun oppimaan, Observoin musiikillista ja pedagogista ympäristöä, Rakennan pedagogista ymmärrystäni, Rakennan instrumenttiopetuksen perustaa, yht. 4 x 15 op	15
<i>Ohjaan ja oivallan:</i> Ohjaan oppijälhtöisesti, Opin ja ohjaan eri tavoin, Koen analysoin ja ymmärrän, Ilmaisen ja esiinnyin, yht. 4 x 15 op	15
<i>Learning and doing together:</i> Working in Art Communities and Projects, Acting Responsibly, Creating Well-being with Music, Preparing and Coaching, yht. 4 x 15 op	15
<i>Kasvan vastuulliseksi ammattilaiseksi:</i> Ohjaan ja organisoin toimintaa, Valmistaudun työelämään, Kokoan ammatillisen osaamiseni, Tiedostan asiantuntijuuteni ja musiikillisen ammatti-identiteettini, yht. 4 x 15 op	15

Pedagogiset opinnot ja opetusharjoittelu sisältyvät 15 opintopisteen laajuisiin periodeihin toteutuksen osana. Moduulit, joista jokaisen laajuus on 60 op, ovat nimeltään Osaan ja opin, Ohjaan ja oivallan, Learning and doing together, Kasvan vastuulliseksi ammattilaiseksi. Oppaan tietojen avulla ei pysty erittelemään opettajan pedagogisiin opintoihin erityisesti kuuluvia opintojaksoja tai niiden osia. Lisäksi voi valita vapaasti tiettyjä opintojaksoja moduulien sisälle.

Opetus toteutuu sekä yksilö-, ryhmä- että virtuaaliopetuksena, myös kansainvälinen vaihto on mahdollinen.

Musiikkipedagogi ÅA & Novia

Musiikkipedagogi Novia & ÅA	60 op
Pedagogikens sociologi 5 sp (ÅA)	5
Pedagogikens psykologi 5 sp (ÅA)	5
Förskole- och nybörjarundervisning 5 sp (ÅA)	5
Didaktik I, 5 sp (ÅA)	5
Ämnesdidaktik 1, 6 sp	6
Ämnesdidaktik 2, 6 sp	6
Musikpedagogik 5 sp	5
Undervisningsövning 1, 5 sp	5
Undervisningsövning 2 och gruppundervisning 5 sp	5
Valfria studier?	13

Neljä ensimmäiseksi mainittua opintojaksoa ovat Åbo Akademin vaatimusten mukaan ja ne ovat kasvatustieteen perusopintoja. Muut ovat syventäviä pedagogisia opintoja ja opetusharjoittelua. Valinnaisiksi opinnoiksi on nimetty jaksoja, joiden nimen perusteella ei voi tulkita niiden kuuluvan opettajan pedagogisiin opintoihin. Opetusharjoittelua on 10 op.

”Musiikkipedagogiopiskelijan opintosuunnitelmaan kuuluvat perusopinnot, ammattiopinnot, vapaasti valittavat opinnot ja työharjoittelu. Opinnot päätetään opinnäytetyöhön. Opintojen keskeinen osa muodostuu musikaalisesta käytännön työstä yhdistettynä pedagogiikkaan ja musiikin didaktiikkaan. Pedagogiset kurssit sisältävät opettajan ammatin kannalta tärkeitä osaamisalueita, eli tiedot ja valmiudet opettamisen taidossa, vuorovaikutustaidoissa ja viestinnässä, opettajuudessa ja johtamistaitoa. Pedagogiset opinnot tarjotaan yhteistyössä Åbo Akademin kanssa.”

Novia-ammattikorkeakoulu toimii Pietarsaareissa.

Lyhyesti

Musiikkipedagogien opinnot vaikuttavat niin kokonaisvaltaisilta, että vain osassa ammattikorkeakouluja oli eroteltu opettajan pedagogiset opinnot (60 op) omaksi kokonaisuudekseen. Jonkin verran on pitänyt tehdä päätelmiä. Tämä on toisaalta hieman hämmäntävää, koska kyseessä on kuitenkin yleisen opettajakelpoisuuden tuottava opintokokonaisuus.

3.4.2.2 Tanssinopettaja

Tanssinopettajat (AMK) voivat toimia yksityisissä tanssikouluissa, taidekouluissa, tanssiseuroissa, yhdistyksissä, opistoissa, yrittäjänä jne. Tapahtumatuottamiseen liittyvät tehtävät voivat myös olla keskeinen osa tehtäviä, samoin harrastuspohjaiset kerhot. Opettajana voi toimia myös tanssin perusopetusta ja ammatillista koulutusta antavissa kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa.

Tanssinopettaja Haaga-Helia ja Turun AMK:n Taideakatemia

Tanssinopettaja, H-H & Turun AMK (15 op H-H ja 45 op TuAMK)	60 op
Opettajan ammattitaidon perusteet AOKK 10 op	10
<i>Taidetanssin opettaminen</i>	
Lastentanssi 4 op	4
Baletti 4 op	4
Nykytanssi 3 op	3
Jazztanssi 3 op	3
<i>Taidetanssin opetusharjoittelu</i>	
Lastentanssi 3 op	3
Baletti 3 op	3
Nykytanssi 3 op	3
Jazztanssi 3 op	3
Tutkiva ja kehittävä opettaja AOKK 5 op	
Opintojaksoja?	24

Opinto-oppaan perusteella ei pysty tunnistamaan kaikkia opettajan pedagogisiin opintoihin kuuluvia opintojaksoja. Opetusharjoittelun määrä on 12 op. Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun osuus pedagogissa opinnoissa on 15 op. Opintojen vastuuyksiköksi on kuitenkin merkitty Taideakatemia.

Opettajan ammattitaidon perusteiden jaksolla käsitellään opettajuutta, koulutuspolitiikkaa sekä kasvatustieteistä ja kasvatustieteistä ajattelua.

Pedagogisiksi osaamistavoitteiksi esittävien taiteiden ja musiikin asiantuntijuuden ja ammattitaidon osalta mainitaan seuraavat.

Pedagogiset kompetenssit

- tuntee keskeiset oman taiteenalan opetusmenetelmät sekä opetusmateriaalit
- osaa toimia joustavasti eritasoisten ja eri-ikäisten oppijoiden kanssa eri toimintaympäristöissä
- on perehtynyt opettamiseen ja opettajan työhön yhteiskunnallisessa, filosofisessa ja psykologisessa viitekehyksessä sekä opettajan ammattitaidon perusteisiin
- osaa kehittää omaa opettajuuttaan ja taidepedagogiikkaa luovan ja tutkimuksellisen työtavan avulla
- mieltää itsensä opettajaksi ja kasvattajaksi, joka työskentelee oppijoiden taidesuhteen rakentajana.

Koulutukselle tyypillistä on tiivis opettaja–opiskelija-suhde ja siihen perustuva vuorovaikutus. Pedagogiset projektit ja opetusharjoittelut tapahtuvat ohjaavan opettajan johdolla jatkuvassa henkilökohtaisessa ohjauksessa. Yleispedagogiset opinnot ovat yhteiset muiden esittävien taiteiden opiskelijoiden kanssa. Haaga-Helia on yhteistyökumppani. Luettelossa olevista opintojaksoista kertyy 59 op, mutta kenties jokin yhden opintopisteen jakso kuuluu pedagogisiin opintoihin. Ammatillisen opettajakorkeakoulun vastuulle on merkitty kaksi opintojaksoa, yhteensä 15 op.

Tanssinopettaja JAMK ja Savonia AMK

Tanssinopettaja Savonia & JAMK	80 op
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 20 op</i>	
Opettaminen ammattina 5 op	5
Oppiminen ja opetussuunnitelmat 5 op	5
Ohjaus ja arviointi 5 op	5
Tutkiva opettajuus 5 op	5
<i>Taidepedagogiikan kontekstit 15 op</i>	
Tanssi elinikäisenä oppimisena 5 op	5
Taide eri yhteisöissä 5 op	5
Taide ja yrittäjyys 5 op	5
<i>Opetusharjoittelu 45 op</i>	
Tanssipedagogiikka 1, 5 op	5
Tanssipedagogiikka 2, 10 op	10
Tanssipedagogiikka 3, baletti 10 op	10
Tanssipedagogiikka 3, jazztanssi 10 op	10
Tanssipedagogiikka 3, nykytanssi 10 op	10

Tanssinopettajia koulutetaan Kuopiossa. Esittelyssä todetaan, että Savoniasta valmistuvana tanssinopettajana saat yleisen pedagogisen pätevyyden, joka on vahva valtti työelämässä. Pedagogisten opintojen luettelossa on opintoja enemmän kuin 60 opintopisteeseen edellyttäisiin.

Tanssi elinikäisenä oppimisena perehdyttää kehityspsykologisiin näkökulmiin. Tanssipedagogiikka 3 -opintojaksoissa arviointi on asteikolla 0–5. Muutoin arviointi on pääsääntöisesti hyväksyty-merkinnällä.

Tiedostavan pedagogin kompetensseina mainitaan

- Osaa luoda sellaisen kasvatussuhteen, joka mahdollistaa ja edistää itseohjautuvaa oppimista
- Löytää kulloinkin sopivimman opetusmenetelmän ymmärtämällä dialogisuuden, elinikäisen oppimisen ja käyttöteorian merkityksen

- Osaa opettaa ja ohjata erilaisia oppijoita.
(Savonia, opetussuunnitelma 2021–2022.)

Tanssinopettaja OAMK

Tanssinopettaja OAMK	60 op
Tanssin didaktiikka 3 op	3
Vuorovaikutus ja pedagoginen käsitteistö 5 op	5
Koulutanssi ja pedagogiikka 3 op	3
Oppiminen ja opetussuunnitelmatyö 5 op	5
Inklusiivinen tanssi ja pedagogiikka 3 op	3
Pedagoginen kehittäjä 5 op	5
Muita yleispedagogisia ja ammattipedagogisia opintoja?	17
Harjoittelu 19 op	19

Oulun ammattikorkeakoulun opinto-oppaassa kohdassa pedagogiset opinnot kerrotaan, että opettajan 60 opintopisteen ammatilliset pedagogiset opinnot sisältyvät tanssinopettaja (AMK) -tutkintoon. Ne on sijoitettu opetussuunnitelmaan siten, että ne sisältävät sekä perus- että ammattiopintoja, joita on yhteensä 125 opintopistettä, joista yleispedagogisia ja ammattipedagogisia opintoja on 48 op. Samassa kohdassa mainitaan, että lisäksi harjoittelusta (12 op) on osa pedagogisia opintoja. Kohdassa ammattitaitoa edistävä harjoittelu 30 op puolestaan mainitaan, että harjoittelusta 19 opintopistettä sisältyy 60 opintopisteen pedagogisiin opintoihin. Selvää merkintää, että opinnot kuuluisivat opettajan pedagogisiin opintoihin, ei löytynyt 17 opintopisteen osalta. Kirjallisuutta ei mainittu kaikkien kurssien osalta, joissakin oli maininta, mutta samaa kirjallisuutta löytyi useiden kurssien kohdalla. Opetusharjoittelua on joko 12 tai 19 op.

Pedagogista osaamista kuvaavat tavoitteet on ilmaistu seuraavasti.

Opiskelija:

- toimii tanssikasvattajana oppijalähtöisesti.
- analysoi ja kehittää omaa ammatillista identiteettiään tanssialan pedagogisena asiantuntijana.
- työskentelee vuorovaikutuksessa erilaisissa verkostoissa ja ympäristöissä.
- analysoi erilaisia oppimistarpeita.

- käyttää monipuolisia opetusmenetelmiä ja yhdistää käytännön ja yleispedagogisen teoreettisen tietämyksen tanssinopettajan työhön.
- suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja kehittää tanssinoppimista elinikäisen oppimisen periaatteet huomioon ottaen.
- käyttää soveltuvaa terminologiaa.
- soveltaa opettajan ammattieettisiä periaatteita toiminnassaan.
- käyttää tanssilajiin soveltuvaa musiikkia osana opetusta.

3.4.2.3 Teatteri-ilmaisun ohjaaja

Teatteri-ilmaisun ohjaaja, sirkus Haaga-Helia ja Turun AMK

Teatteri-ilmaisun ohjaaja, TuAMK & H-H	60 op
Opettajan ammattitaidon perusteet AOKK 10 op	10
<i>Sirkuksen opettamisen opinnot</i>	
Sirkuspedagogiikan perusteet 1a 2 op	2
Sirkuspedagogiikan perusteet 1b 3 op	3
Sirkusdidaktiikka 1a 2 op	2
Sirkusdidaktiikka 1b 3 op	3
<i>Harjoittelu</i>	
Sirkuksen opetusharjoittelu 1a, 2 op	2
Sirkuksen opetusharjoittelu 1b, 3 op	3
Sirkuksen opetusharjoittelu 2a, 2 op	2
Sirkuksen opetusharjoittelu 2b, 3 op	3
Sirkuksen opetusharjoittelu 3, 5 op	5
Sirkuksen ohjaustyön harjoittelu 10 op	10
Sirkuksen taiteellinen harjoittelu 5 op	5
Tutkiva ja kehittävä opettaja AOKK 5 op	5
Joitakin opintoja?	5

Yllä mainitut opintojaksot tuottavat 55 op, mutta varmaankin vielä 5 op löytyy kurssi-luettelosta, arvaamalla sen identifiointi ei onnistunut. Opetusharjoittelun osuus on 30 op,

mikäli kaikki edellä luetellut lasketaan opettajan pedagogisiin opintoihin. Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun opintojaksoksi on merkity kaksi kurssia, yhteensä 15 op.

Teatteri-ilmaisun ohjaaja, Haaga-Helia ja Turun AMK

Teatteri-ilmaisun ohjaaja TuAMK & H-H	60 op
Opettajan ammattitaidon perusteet 10 op (AOKK)	10
Ryhmän ohjaaminen ja pedagogiikka 1, 5 op	5
Ryhmän ohjaaminen ja pedagogiikka 2, 5 op	5
Opetusharjoittelu 1, 5 op	5
Opetusharjoittelu 2, 5 op	5
Tutkiva ja kehittävä opettaja 5 op (AOKK)	5
Joitakin opintoja?	25

Yllä mainitut opintojaksot olivat tunnistettavissa nimensä perusteella kuuluviksi opettajan pedagogisiin opintoihin. Haaga-Helia vastaa kahdesta opintojaksosta. Opetusharjoittelua on 10 op.

Pedagogiset kompetenssit

- tuntee keskeiset oman taiteenalan opetusmenetelmät sekä opetusmateriaalit
- osaa toimia joustavasti eritasoisten ja eri-ikäisten oppijoiden kanssa eri toimintaympäristöissä
- on perehtynyt opettamiseen ja opettajan työhön yhteiskunnallisessa, filosofisessa ja psykologisessa
- viitekehyksessä sekä opettajan ammattitaidon perusteisiin
- osaa kehittää omaa opettajuuttaan ja taidepedagogiikkaa luovan ja tutkimuksellisen työtavan avulla
- mieltää itsensä opettajaksi ja kasvattajaksi, joka työskentelee oppijoiden taidesuhteen rakentajana

Teatteri-ilmaisun ohjaaja – Scenkonstpedagog, Åbo Akademi ja Novia

Teatteri-ilmaisun ohjaaja, Novia & ÅÅ	60 op
Pedagogikens sociologi 5 sp	5
Pedagogikens psykologi 5 sp	5
Förskole- och nyborjarundervisning 5 sp	5
Didaktik 1 5 sp	5
Ämnespedagogik med fokus på drama: Konventioner och arbetssätt 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och praktik med fokus på barn och unga: Undervisningsövning 1 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och prakti med focus på professionell teater: Konstnärligt ledarskap 1, 5 sp	5
Ämnespedagogik med focus på tillämpad teater, ungdomar och vuxna 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och praktik med focus på professionell teater: Konstnärligt ledarskap 2, 5 sp	5
Ämnespedagogik med focus på publikarbete 5 sp	5
Ämnesdidaktisk teori och praktik med focus på specialgrupper: Undervisningsövning 2, 5 sp	5
Valfria studier	5

Perusopinnot toteutetaan Åbo Akademin tutkintovaatimusten mukaan. Novian teatteri-ilmaisun ohjaajan opinnot ovat Pietarsaassa.

Teatteri-ilmaisun ohjaajan opettajan pedagogisia on ainakin kolmenlaisia.

Lyhyesti

Opintojaksojen erilaisista nimikkeistä huolimatta kaikkien ammatillisten opettajakorkeakoulujen ammatillisen opettajan kasvatustieteelliset opinnot sisältävät kasvatustieteen perusteisiin ja keskeisiin käsitteisiin perehtymisen. (vrt. Lyytinen ym., 2019, 31.) Tämä ammatillisen koulutuksen selvityksessä tehty havainto pitää edelleen paikkansa, mutta opetussuunnitelmien tarkastelussa kasvatustieteellisen teoria-aineksen osuus jää selvästi pienemmäksi kuin yliopistojen opettajan pedagogisissa opinnoissa. Lisäksi määrä vaihtelee eri ammattikorkeakoulujen kesken.

Taidepedagogien opettajan pedagogiset opinnot ovat erityisen painottuneita kyseisen taiteen alalle ja sisältävät vain vähän yleisempää kasvatustieteellistä ainesta. Taidepedagogien koulutuksessa on mukana myös sellaisia ammattikorkeakouluja, joilla itsellään ei ole opettajan pedagogisten opintojen oikeutta (esim. Centria, Metropolia, Savonia, Turun ammattikorkeakoulu, Novia) ja ne toimivat yhteistyössä ammatillisten opettajakorkeakoulujen kanssa,

Novia Åbo Akademin kanssa. Ei ole aina selvää eikä verkkosivuilla kerrota, minkä ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa yhteistyö tapahtuu. Ei myöskään ole selvää tietoa, toteutuuko opetus ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajien toimesta vai omassa yksikössä.

Johtuen siitä, että opettajan pedagogisia opintoja 60 op ei kaikissa koulutuksissa ole selkeästi eroteltu, taulukoissa voi olla tulkintaa siitä, minkä opintojen arvelin olevan pedagogisia opintoja. Ammatilliset opettajakorkeakoulut tekevät keskenään yhteistyötä ja ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on yhteistyökumppaneina sellaisia ammattikorkeakouluja, joilla itsellään ei ole opettajien pedagogisten opintojen antamisoikeutta. Nämä yhteistyöammattikorkeakoulut ovat sellaisia, joissa on taidealojen koulutusta. Monet taidealojen pedagogit toimivat hyvin laajasti aivan kaikenikäisten kanssa ja hyvin monenlaisissa ympäristöissä. Pedagoginen koulutus on sen vuoksi heille varsin perusteltua. Sen havainnon voi kuitenkin tehdä kaikkien ammatillisten opettajakorkeakoulujen osalta, että niiden omat ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot eivät vastaa kuin muutamien yleispedagogisten kurssien osalta taidepedagogien opettajankoulutusta. Ammatillisen opettajan ammattipedagogiset opinnot ovat vastine taidepedagogien omien alojen ammattipedagogiikoille, mutta ne toteutetaan hyvin eri tavalla.

Ammatilliset opettajakorkeakoulut kouluttavat opettajia muihin ammattikorkeakouluihin, ammattikouluihin ja hyvin laajasti muihinkin opetustehtäviin, erityisesti yhteistyöoppilaitoksissa taiteen perusopetukseen, vapaaseen sivistystyöhön ja moniin muihin kasvatus-, opetus- ja koulutusalan tehtäviin. Lisäksi ammatillisia opettajia ja taidepedagogeja haakeutuu erilaisiin tehtäviin, joissa opettajan pedagogisista opinnoista on hyötyä.

3.5 Aikuisopettajan pedagogiset opinnot

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅA
Opettajan pedagogiset opinnot	X	X	X	X	X	X	X	

Aikuisopettaja voi toimia monenlaisissa tehtävissä. Tilastokeskuksen (2020) määritelmän mukaan:

”Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ohjattujen oppimistilaisuuksien järjestämistä aikuisille, jotka aikaisemmin päättäneen tai keskeytyneen koulujärjestelmäkoulutuksen jälkeen tavallisesti toimivat tai ovat toimineet työelämässä. Tunnusomaista on, että koulutus on erityisesti aikuisia ajatellen järjestettyä ja organisoitua. Erona koulujärjestelmäkoulutukseen voivat olla esim. opetuksen ajankohta ja opetustavat.

Aikuiskoulutustutkimuksessa aikuiskoulutus on rajattu koulutusta antavan organisaation (oppilaitoksen, koulutusyrityksen tms. koulutuksen järjestäjän) perusteella.”

3.5.1 Aikuisopetukseen suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot

Helsingin yliopisto

Aikuisopettaja, HY	60 op
Johdatus kasvatukseen ja kehityspsykologiaan 5 op	5
Ainedidaktiikka I: Opetussuunnitelma ja opetus 10 op	10
Perusharjoittelu 8 op	8
Perusharjoittelu: Etä- ja verkko-opetus 2 op	2
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Ainedidaktiikka II: Arviointi ja kehittäminen 5 op	5
Syventävä harjoittelu 10 op	10
Opettaja työnsä tutkijana 10 op (Didaktiikka 2 op + tutkimusseminaari 8 op)	10

Helsingin yliopiston aikuisopetukseen suuntautuvat opinnot noudattelevat aineenopettajien pedagogisia opintoja. Harjoittelun yhteydessä yksi osa on etä- ja verkko-opetusta.

Itä-Suomen yliopisto

Aikuisopettaja, ISY	60 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet (luennot ja kirjallisuus) 3 op	3
Oppimisen ja kehityksen perusteet (vuorovaikutus ja pienryhmä) 2 op	2
Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op	2
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Erytispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op	5
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op	3
Perusharjoittelu 7 op	7
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op	5
Soveltava harjoittelu 5 op	5
Koulutuksen suunnittelu 5 op	5
Aikuiskoulutuksen hallinto ja säädösperusta 3 op	3
Syventävä harjoittelu 7 op	7
<i>Valitaan kaksi seuraavista opintojaksoista, yhteensä 10 op</i>	10
Oppiminen ja oppimisympäristöt 5 op	
Asiantuntijuus, koulutus ja työelämä 5 op	
Ohjaustaidot työelämässä 5 op	

Ahotoitavat opinnot 5 op (Suomessa tai ulkomailla suoritettuja kasvatustieteellisiä, didaktisesti painottuneita korkeakouluopintoja)

Jyväskylän yliopisto

Aikuisopettaja, JY	60 op
Kasvatustieteen/aikuiskasvatustieteen/varhaiskasvatustieteen/ kasvatustieteen pedagogiset/ yliopisto-opettajan pedagogiset perusopinnot 25 op ja	25
Omaehtainen opettajuus – harjoittelu I, 5 op	5
Omaehtainen opettajuus – harjoittelu II, 5 op	5
Aikuiskoulutuksen teoreettinen ja filosofinen perusta 5 op	5
Aikuisen oppimisen yksilölliset ja yhteisölliset ulottuvuudet 5 op	5
Opettajuuden ja ohjaajuuden erilaiset tulkinnat 5 op	5
Yhteiskunnalliset rakenteet ja aikuiskoulutus 4 op	4
Kansalaiskasvatus aikuiskouluttajan haasteena 5 op	5
Opetushallinnon opinnot 1 op	1

Lapin yliopisto

Aikuisopettaja, LY	60 op
Johdatus kasvatustieteeseen 5 op	5
Kasvatuspsykologian perusteet 5 op	5
Koulutuksen yhteiskunta 5 op	5
Oppimisympäristöt ja niiden suunnittelu 5 op	5
Aikuiskasvatus ja mediakasvatus 5 op	5
Vuorovaikutustaidot 2 op	2
Erityinen tuki ja ohjaus aikuiskoulutuksessa 4 op	4
Aikuisten oppimisympäristöt ja aktivoivat työtavat 4 op	4
Aikuisten ja ikäihmisten oppiminen mediayhteiskunnassa 5 op	5
Opettajuus ja ammatillinen kehittyminen 5 op	5
Johdatus koulutusjohtamiseen ja opetushallintoon 3 op	3
Orientoiva harjoittelu 3 op	3
Syventävä harjoittelu 9 op	9

Lapin yliopistossa on nimenomaan aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot eikä aineenopettajan pedagogisia opintoja. Toki aikuisopetukseen suuntautuneet opinnot suorittamalla saa kelpoisuuden myös aineenopettajaksi, mikäli pääaine on koulussa opetettava aine.

Oulun yliopisto

Aikuisopettaja, OY	60 op
<i>Kasvatustieteen perusopinnot 25 op</i>	25
<i>Varhaiskasvatus</i>	
Lastentarhanopettajuus professiona (sis. Harj. III) 10 op	10
Työelämäopinnot (harjoittelu) 10 op	10
Ammattietiikka ja ihmissuhdetyö 5 op	5
Kasvatus- ja sivistysteoria: pedagoginen toiminta 5 op	5
Aikuiskoulutus ja pedagoginen ohjaus 5 op	5
<i>Kasvatustieteet</i>	
Didaktiikka 5 op	5
Pedagoginen seminaari 5 op	5
Harjoittelu 20 op (sis. Opetushallinnon perusteet 2 op)	20
Ammattietiikka ja ihmissuhdetyö 5 op	5

Tampereen yliopisto

Aikuiskoulutus (elinikäinen oppiminen ja kasvatusta ja varhaiskasvatusta)

Aikuisopettaja, TaY	60 op
Kasvatuksen ja koulutuksen filosofiset ja historialliset lähtökohdat 5 op (po)	5
Kasvatusta ja koulutusta yhteiskunnassa 5 op (po)	5
Kehitys ja oppiminen elämäkulussa 5 op (po)	5
Opetus ja ohjaus 5 op (po)	5
Suomalainen kasvatusta ja koulutusjärjestelmä 5 op (ao)	5
Kasvatustyhteisöt ja yhdenvertaisuus 5 op (ao)	5
Medialukutaito digiyhteiskunnassa 5 op (ao)	5
Laatu ja arviointi koulutuksessa 5 op (so)	5
Kasvatustajattelu 5 op (so)	5
Pedagoginen seminaari ja harjoittelu (elinikäinen oppiminen ja kasvatusta ja varhaiskasvatusta) 15 op (so)	15

Opinnot on jaoteltu perusopintoihin 20 op, aineopintoihin 15 op ja syventäviin opintoihin 25 op. Opetusharjoittelua on 15 op. Vastaava toteutus esitellään myöhemmin varhaiskasvatusta maistereiden yhteydessä.

Turun yliopisto

Aikuisopettaja, TY	60 op
Kori A, 14 op	14
Kehitys- ja kasvatopsykologia 4 op	
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op	
Johdanto oppimiseen, opetukseen ja arviointiin 6 op tai	
Kori B, 14 op	
Aikuiskasvatuksen psykologia 4 op	
Aikuis- ja työelämän koulutus 5 op	
Aikuiskoulutuksen sosiologia 5 op	
Koulutuksen hallinto ja kehittäminen 4 op	4
Sukupuoli opetustyön käytännöissä 3 op tai	3
Opetuksen ajankohtaiset asiat 3 op	
Johdatus kasvatustieteisiin 4 op tai	4
Opettajuus ja kasvatustiede: orientoituminen pedagogisiin opintoihin 4 op	
Pedagogisia erityiskysymyksiä 4 op	4
Koulutuksen ja oppimisympäristöjen suunnittelu aikuiskoulutuksessa 3 op	3
Aikuispedagogiikka 8 op	8
Opetustyön tutkimusseminaari 8 op	8
Ohjattu opetusharjoittelu normaalikoulussa 5 op	5
Ohjattu opetusharjoittelu aikuis- tai ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa 7 op	7

Turun yliopistossa aikuisopettajan opinnot ovat aikuispedagogiikan opintoja.

Lyhyesti

Aikuisopetukseen suuntautuvissa opettajan pedagogisissa opinnoissa kasvatustieteen perusopintojen kokonaisuus joko kaikin osin (25 op) tai osittain on pedagogisten opintojen pohjana. Erityisesti maisterivaiheen opinnoissa näkyvät aikuispedagogiset painotukset. Monille varhaiskasvatuksen opettajille aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen maisterivaihe on heidän suuntautumisensa kannalta järkevä vaihtoehto, koska he maistereina opettavat pikemminkin aikuisia kuin pieniä lapsia. Aikuisopetuksen suuntautumisessa annetaan joka tapauksessa valmiudet aikuisoppilaitoksen ja vapaan sivistystyön opettajan tehtäviin.

3.5.2 Yliopistopedagogiikka

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅA
Opettajan pedagogiset opinnot	x				x	x	x	x

Yliopistopedagoginen koulutus on tutkintoasetuksen mukaisista koulutuksista lähinnä aikuisopettajan tehtäviä, asetus itsessään ei mainitse yliopistopedagogiikkaa opettaja-suuntautumisena. Yliopisto-opetus on koulutusjärjestelmässämme jatkumoa lukio-opinnoille eikä siten välttämättä täytä sitä aikuiskoulutuksen ajatusta, että aikuiset olisivat olleet työelämässä ja tulevat sitten jatkamaan mahdollisesti keskeytyneitä opintojaan. Toki yliopisto-opiskelijoissa on tällaisiakin opiskelijoita ja yliopiston opiskelijat ovat aikuisia. Perusopiskelijoiden opetus yliopistoissa on kuitenkin pääsääntöisesti päätoimista päiväopiskelua. Koska tämän selvityksen tarkoituksena on kuvata erilaisia opettajan pedagogisia opintoja, jotka tuottavat yleisen opettajakelpoisuuden, yliopistopedagogiikka on tarkastelussa mukana, olkoonkin että hakukelpoisuus yliopistopedagogisiin opettajaopintoihin on rajattu työsuhdeperustaiseksi tai sitä vastaavaksi (esim. apurahatutkijoille). Yliopistopedagogisia opintoja suorittavat opiskelevat oman työnsä ohessa. Nimitys yliopistopedagoginen opettaja on tässä selvityksessä apukäsite, käsitettä yliopisto-opettaja ei voi käyttää, koska se on toimen nimike eikä lähtökohtaisesti sisällä opettajakelpoisuutta.

Helsingin yliopisto

Yliopistopedagoginen opettaja	60 op
Oppiminen yliopistossa 5 op	5
Opetuksen linjakas suunnittelu, toteutus ja arviointi 5 op	5
Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen 5 op	5
Ohjaus yliopistossa ja ohjausharjoittelu 5 op	5
Oman opetuksen kehittäminen ja opetusharjoittelu 5 op	5
Oppimisen ja opiskelun haasteet 5 op	5
Kansainvälinen ja yhteisöllinen toimintaympäristö 5 op	5
Pedagoginen johtaminen ja yliopisto-opetuksen kehittäminen 5 op	5
Yliopistopedagogiikan tutkimusmenetelmät 4 op	4
Yliopistopedagogiikan empiirinen tutkimus 6 op	6
Tieteenalakohtainen yliopistopedagogiikka ja opetusharjoittelu 5 op	5
Opetusharjoittelu koulu- ja aikuisopetuksessa 5 op	5

Helsingin yliopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa 60 opintopisteen yliopistopedagogiikan perus- ja aineopinnot henkilöstökoulutuksena. Perusopintojen suorittamiselle on henkilöstökoulutuksena omat valintakriteerinsä. Tiedekuntaneuvosto käsittelee valintaperusteet yliopistopedagogiikan aineopintoihin 35 op. Tämä opintokokonaisuus on lähtökohtaisesti suunnattu Helsingin yliopiston ja sen yhteistyöyliopistojen henkilöstölle, jotka ovat jo suorittaneet 25 op laajuiset yliopistopedagogiikan perusopinnot. Perus- ja aineopinnot yhdessä muodostavat 60 opintopisteen kokonaisuuden. Mahdollisuus opintoihin tarjotaan 20:lle aineopintoihin hakeutuvalla.

"Valinnassa noudatetaan Helsingin yliopiston henkilöstökoulutuksen sääntöjä siltä osin, että hakijan on oltava palvelussuhteessa Helsingin yliopistossa tai jossain muussa oppilaitoksessa, joka on tehnyt Helsingin yliopiston kanssa yhteistyösopimuksen yliopistopedagogiikan opintojen suorittamisesta."

Henkilöstökoulutuksen sääntöjen mukaan:

Ensisijaisesti koulutukseen voidaan ottaa

- Helsingin yliopistoon työsuhteessa oleva henkilö, jonka palkanmaksu tapahtuu yliopiston kautta ja jonka viikoittainen työaika on vähintään 1 tunti
- myös vuorottelu-, vanhempain- tai hoitovapaalla oleva voi hakea koulutukseen.

Toissijaisesti, jos tilaa on, esimiehen puoltavan lausunnon perusteella:

- apurahalla työskentelevä, mikäli hän työskentelee jossakin yliopiston yksikössä
- useamman kuukauden yliopistossa työskentelevä harjoittelija
- siviilipalvelusta Helsingin yliopistossa suorittavat henkilöt.

Palvelusuhde Helsingin yliopistoon tarkistetaan ennen lopullista hyväksymistä. Henkilö, joka on jo suorittanut yliopistopedagogiikan perus- ja aineopinnot, mutta ei ole osallistunut kelpoisuuteen vaadittavaan soveltuvuuskokeeseen voi osallistua valintamenettelyyn, vaikka hän ei enää olisi palvelussuhteessa Helsingin yliopistossa. Hakijoilta, jotka ovat suorittaneet yliopistopedagogiikan perus- ja aineopinnot ilman soveltuvuuskokeeseen osallistumista, saatetaan edellyttää täydentäviä opintoja laaja-alaisen opettajan kelpoisuuden saamiseksi. Yliopistopedagogiikan valintaperusteissa ja hakumenettelyssä noudatetaan soveltuvin osin aikuiskoulutukseen suuntautuvien erillisten pedagogisten opintojen valintamenettelyä.” (Kasvatustieteellisen tiedekunnan tiedekuntaneuvosto 20.20.2020, 9 §, liite 1.)

Hakukelpoisuuteen sisältyy yliopistollinen ylempi korkeakoulututkinto ja vähintään 60 op:n laajuiset perus- ja aineopinnot jossakin yliopisto-opetuksen kannalta relevantissa aineessa. Lisäksi yliopistopedagogiikan perusopinnot tulee olla suoritettuina toukokuun loppuun mennessä. Valintakokeena toimii yksilöhaastattelu. Informaatioissa kerrotaan laaja-alaisesta opettajakelpoisuudesta ja mahdollisuudesta taustakoulutuksesta riippuen pätevätyimisestä esimerkiksi peruskoulun ja lukion aineenopettajaksi.

Koulutukseen voi päästä myös maksua vastaan projektissa työskentelevä tai yliopistoa lähellä olevien yhtiöiden henkilöstöä. Maksajana toimii taustayhteisö. Erikseen mainitaan, että koulutukseen eivät ole kelpoisia henkilöt, joilla ei ole palvelussuhdetta yliopistoon, opiskelijat, eläkeläiset, työstä vapautetut, jotka työskentelevät muualla, dosentit ja palvelussuhteiset tai päätoimiset tuntiopettajat, joiden työaika on alle yksi tunti viikossa. Valintaan vaikuttaa ”opetusvirka”, opetuskokemus ja opetuksen määrä.

Yliopistopedagogiikka on monitieteinen kasvatustieteen tutkimusala, joka hyödyntää teoreettisesti ja menetelmällisesti lähitieteitä, erityisesti psykologiaa, sosiaalipsykologiaa, filosofiaa ja sosiologiaa. Opinnoissa perehdytään yliopistokontekstissa tapahtuvaan pedagogiseen toimintaan, esimerkiksi oppimiseen, opiskeluun, opetukseen, ohjaukseen, arviointiin ja pedagogiseen johtamiseen.

Itä-Suomen yliopisto

Itä-Suomen yliopistossa opintopalvelut-organisaatio järjestää 30 opintopisteen laajuista yliopistopedagogista koulutusta, joka on jaettu kolmeen moduuliin: 1) yliopistopedagogiikan perusvalmiudet (10 op), 2) yliopistopedagogiikan asiantuntijavalmiudet (10 op) ja 3) verkko-opetuksen asiantuntijavalmiudet (10 op). Koulutus on tarkoitettu opetustehtävissä toimiville henkilöille ja väitöskirjatutkijoille. Asiantuntijavalmiuksien moduulit (2 ja 3) sisältävät käytännön harjoittelua, joten niihin osallistuvalla tulee olla omaa opetusta. Tarkempi informaatio asiasta on salasanan takana. Oletettavasti opettajan pedagogista kelpoisuutta ei ole mahdollista saada, koska järjestäjänä toimii Opintopalvelut eikä tiedekunta eikä mainintaa enemmästä kuin 30 opintopisteestä ole. Aikuisopetuksen pedagogiset opinnot ovat mahdolliset vain Itä-Suomen yliopiston tiettyjen pääaineiden perustutkinto-opiskelijoille, joten sitäkään kautta ei henkilöstö pääse opettajankoulutukseen.

Jyväskylän yliopisto

Aikuisopettaja JY	60 op
Yliopisto-opetuksen ja -oppimisen teoreettiset perusteet 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I 5 op	5
Opetussuunnitelmatyö 5 op	5
Ohjaus yliopistossa 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II 5 op	5
Aineopintoihin haetaan aikuiskouluttajan pedagogisiin opintoihin 35 op	35

Jyväskylän yliopisto edellyttää professorin, yliopistonlehtorin, yliopistotutkijan ja yliopistonopettajan tehtäviin otettavilta 10 opintopisteen laajuisia yliopistopedagogisia tai niihin rinnastettavia opintoja. Jos opintoja ei aiemmin ole, ne on suoritettava kahden vuoden kuluessa työsuhteen alkamisesta. Perusopinnot 25 op suoritettuaan henkilöstöllä on mahdollisuus hakea aikuiskouluttajan pedagogisiin opintoihin. Henkilöstöllä on 10 opiskelijan kiintiö. Aikuiskouluttajan pedagogisiin opintoihin otetaan yhteensä 60 opiskelijaa. Mikäli jokin kiintiö ei täyty, vajaan jääneet paikat täytetään muiden kiintiöiden varasijoilta. JY:n johtosääntö 25§ (11.12.2013): "Yliopiston henkilöstöön kuuluvat yliopistoon työsopimussuhteessa olevat." Henkilökuntaan kuuluvaksi katsotaan hakija, joka on työsopimussuhteessa Jyväskylän yliopistoon hakuajan päättymispäivänä. Ensin tehdään kirjoitelma ja valintakokeessa arvioidaan hakijan kysyä arvioida omia aikuiskouluttaja- ja opettajaominaisuuksiaan sekä dialogiin osallistumisen taitoja sekä ryhmätilanteessa ja sitten ryhmähaastattelussa.

”Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija tiedostaa ja tunnistaa omia oppimiseen ja yliopisto-opetukseen liittyviä käsityksiään ja toimintatapojaan. Hän kykenee arvioimaan kriittisesti omaa toimintaansa opettajana ja sen yhteyttä opiskelijoiden opiskeluun ja oppimiseen. Opiskelija perehtyy myös oman laitoksensa/oppiaineensa opetukseen ja arvioi omaa opetustaan suhteessa laitoksensa/oppiaineensa opetukseen. Hän saa valmiuksia osallistua laitoksen opetuksen ja pedagogisen toimintakulttuurin kehittämiseen.” (JY, Opinto-opas, 2021.)

Oulun yliopisto

Yliopistopedagoginen opettaja	60 op
Tutkimusperustainen opettajuus 5 op	5
Yliopistopedagogiikan perusteet 10 op	10
Yliopistopedagogiikan opetusharjoittelu 10 op	10
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op	5
Kasvatuksen yhteiskunnalliskulttuuriset kontekstit 5 op	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op	5
Tutkiva opetusharjoittelu 15 op (3 op toisella asteella, 4 op muualla kuin työpaikassa)	15

Oulun yliopistossa voi opiskella yliopistopedagogiikan perusopinnot (25 op) ja opettajan pedagogiset opinnot yliopisto-opettajille. Yhteensä 60 opintopisteen opinnoilla saa laaja-alaisen opettajakelpoisuuden. Tarkemmat hakeutumistiedot ovat vain Oulun yliopiston henkilöstön saatavilla. Tutkivan opetusharjoittelun opetusharjoitteluosuus sisältää seminaarityöskentelyä 24 tuntia ja henkilökohtaista ohjausta 1–2 tuntia.

Opintokokonaisuuden 25 op suoritettuaan opiskelija osaa:

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetustaan linjakkaan opetuksen periaatteita noudattaen sekä opetussuunnitelmaan ja pedagogiseen tutkimukseen perustuen
- soveltaa ja luoda uusia opetusratkaisuja omalle tieteenalalleen pedagogisesti perustellen ja oppijat huomioon ottaen
- hyödyntää opetuksessaan erilaisia opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja teknologiatuetun oppimisen työvälineitä
- soveltaa pedagogista tutkimusta välineenä oman työn kehittämiseen

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan opettajaksi kasvamisessa ja hyödyntää omaa persoonallista työtään opetustyössä
- tarkastella kriittisesti omaa oppimiskäsityksiään ja peilata sitä oppimisteorioihin.

Koulutuksen kohderyhmänä on Oulun yliopistossa opetustehtävissä toimivat henkilöt. Koulutus on tarkoitettu suomenkieliselle henkilöstölle. Koulutuksessa tehdään yhteistyötä myös ammattikorkeakoulujen opettajien kanssa.

Tampereen yliopisto

Yliopistopedagoginen opettaja	60 op
Yliopistopedagogiikan perusteet 10 op (sis 2 op harjoittelua)	10
Ohjaus yliopistossa 5 op (sis. 1 op harjoittelua)	5
Opetussuunnitelmatyö yliopistossa 5 op	5
Yhteisöllinen kehittämistehtävä 5 op tai	5
Active and entrepreneurial learning 5 op	
<i>Vapaavalintaisia opintojaksoja 3 x 5 op, yht. 15 op</i>	15
Kasvatusyhteisöt ja yhdenvertaisuus 5 op	
Suomalainen kasvatus- ja koulutusjärjestelmä 5 op	
Laatu ja arviointi koulutuksessa 5 op	
Oppimisyhteisöt, toimijuus ja asiantuntijuus 5 op	
Aikuiskasvatus, kansalaisuus ja työelämä 5 op	
Kasvatusajattelu 5 op	
Aikuis- ja ammattikasvatuksen kehittämisasiantuntijuus 5 op	
Medialukutaito digiyhteiskunnassa 5 op	
Yhteisöllinen kehittämistehtävä 5 op	
Tutkiva ja kehittävä opettaja 20 op (opetusharjoittelua 10 op)	20

Opetus- ja tutkimushenkilöstölle suositellaan opintojakson Yliopistopedagogiikan perusteet (10 op) suorittamista. Opintoja voi jatkaa samalla opinto-oikeudella 40 op:een saakka. Kokonaismerkinnän saa 25 op perusopinnoista sekä 60 op kokonaisuudesta. Kaikille yhteisten opintojaksojen lisäksi, opiskelija voi suuntautua yleiseen tai tekniikan pedagogiikkaa painottaviin opintoihin. Erillinen opinto-oikeus myönnetään yliopistopedagogiikan

aineopintoihin (EDUPEY20 Tutkiva ja kehittävä opettaja 20 op), jotka suorittamalla saa asetusten (2005/865/22§, 2004/794/19§) mukaisen yleisen pedagogisen kelpoisuuden (60 op). Yliopistopedagogiset opinnot on suunnattu työsuhteisille, ensisijaisesti opettajille ja ohjaajille. Työsuhteessa olevat tohtoriopiskelijat voivat myös hakea. Tarkemmat tiedot ovat salasanan takana. Ilmeisesti tuo viimeiseen 20 op:n opintojaksoon hyväksytyksi tuleminen on tulkittava opettajankoulutuksen valintakokeiden läpäisyksi. Valintamenettelystä ei löytynyt tarkempaa tietoa.

Turun yliopisto

Yliopistopedagoginen opettaja	60 op
Yliopistopedagogiikan perusteet A 5 op	5
Yliopistopedagogiikan perusteet B 5 op	5
Oppiminen ja opettaminen asiantuntijuuden kehittämisenä 6 op	6
Yliopistotyön rakenteelliset ja kulttuuriset reunaehdot 4 op	4
Oman opetustyön kehittäminen 5 op	5
Ohjattu opetusharjoittelu 12 op	12
Opetuksen ja oppimisen haasteet 6 op	6
Yliopisto-opetuksen laatu, arviointi ja kehittäminen 4 op	4
Tieteenalakohtainen yliopistopedagogiikka 5 op	5
Tutkimus opetustyön tukena 8 op	8

Opinnot on tarkoitettu Turun alueen yliopistojen opettajille ja ohjaajille. Tarkempi informaatio on salasanan takana. Korvaavuuksia opettajan pedagogisista opinnoista voi saada aiemmilla kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen tieteenalaopinnoilla jopa 38 opintopistettä, jolloin varsinaisten pedagogisten opintojen osuudeksi jää 22 opintopistettä. Harjoittelu sisältää 30 tuntia omaa opetusta tai koulutusta sekä muita tehtäviä.

Yliopistopedagogiikan perusteiden A-kokonaisuuden voi suorittaa suomeksi lähiopetuksena tai englanniksi kolmella verkkomodulilla: Becoming a teacher 1 op, Lecturing and expertise 1 op, How to plan my teaching 1 op ja lähiopetuksena 2 op:n Opetustaidon harjoittelu -moduulin.

Korvaavuuksia annetaan muiden yliopistojen vastaavista kokonaisuuksista tai kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen perusopinnoilla (väh. 25 op), jotka korvaavat Yliopistopedagogiikka 2 -kokonaisuuden, yht. 15 op. 35 op:n opinnoilla korvautuu kaksi opintojaksoa

lisää (yht. 13 op). Syventävillä kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen opinnoilla voi saada lisäksi kaksi opintojaksoa, yht. 10 op korvatuksi. Korvaavuuksia voi siis saada jopa 38 opintopistettä, jolloin opettajan pedagogisten opintojen osuudeksi jää 22 op. Toisin sanoen kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen pääaineopinnot suorittaneesta tai suorittavasta henkilöstöön kuuluvasta maisterista tulee hyvin pienillä lisäopinnoilla opettaja.

Turun yliopisto tarjoaa opettajan pedagogiset opinnot myös maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Opetussuunnitelmaa ei löytynyt opinto-oppaasta.

Åbo Akademi

Yliopistopedagoginen tai korkeakoulupedagoginen opettaja	60 op
Pedagogikens sociologi 5 sp	5
Pedagogikens psykologi 5 sp	5
Pedagogisk idé- och samhällshistoria 5 sp	5
Vuxenutbildningens organisationer 5 sp och	10
Vuxenutbildning och samhälle 5 sp eller	
Pedagogiskt ledarskap i organisationsperspektiv 5 sp	
Pedagogiskt ledarskap i samhällsperspektiv 5 sp	
Didaktisk design av högskoleundervisning 5 sp	5
Digitalt lärande i högskoleundervisning 5 sp	5
Digitala verktyg för lärande 5 sp	5
Undervisningspraktik 1, 5 sp	5
Utbildningsledarskap 5 sp	5
Pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete 5 sp	5
Undervisningspraktik 2, 5 sp	5

Högskolepedagogik on tarkoitettu henkilöstölle ja tohtorikoulutettaville. Missä tahansa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa tehdyt perusopinnot kelpaavat pohjaksi

Lyhyesti

Korkeakoulupedagogisesta tarjonnasta saa katsauksen Toomin ja Pyhältön (2020) selvityksestä. Selvityksen liitteenä on Oulun yliopistossa tehty kooste eri korkeakoulusektoreiden

korkeakoulupedagogisesta tarjonnasta. Siinä kuvataan myös millaista pedagogista osaamista eri korkeakoulut edellyttävät. Varsinaiset opettajaopinnot eivät kuulu yleisiin kelpoisuusvaatimuksiin missään.

Korkeakouluissa opettavilta ei siis edellytetä opettajan pedagogisia opintoja (60 op), opettajankoulutusyksiköissä esim. opetusharjoittelua ohjaavilta niitä käytännössä edellytetään, mutta yleensä ne ovat siinä tapauksessa omalta opettajuuden alalta. Jyväskylän yliopisto edellyttää opetus- ja tutkimushenkilöstöltään 10 opintopisteen verran yliopistopedagogisia opintoja jopa siten, että jos niitä ei aiemmin ole, ne on suoritettava kahden vuoden kuluessa tehtävän saamisesta. Tampereen yliopisto puolestaan suosittaa 10 op:n yliopistopedagogiikan perusteiden suorittamista opetus- ja tutkimushenkilöstölleen. Jyväskylän yliopistopedagogiikan opinnoista hakeudutaan muiden opiskelijoiden mukana aikuisopetuksen pedagogisiin opintoihin, jossa on kiintiö yliopistoväelle.

Ainakin Helsingin yliopistossa on toimenhakuun yhteydessä käytössä opetustaitomatriisi, jossa arvioidaan opetustaito opetuskokemuksen, pedagogisen koulutuksen, taidon tuottaa oppimateriaalia, muiden opetustoimessa saavutettujen ansioiden ja opetusnäytteen osalta viisiportaisella asteikolla välttävistä erinomaiseen. Yleensä kiitettäviä ja erinomaisia arvosanoja pedagogisen koulutuksen osalta saavat ne, jotka ovat suorittaneet joko yliopistopedagogiikan 60 opinnot (mahdollisesti opettajakelpoisuudella) tai opettajan pedagogiset opinnot jonkin opettajakoulutuksen piirissä. Ilmeisesti yksi syy motivoitua pedagogisten opintojen suorittamiseen on oman aseman parantaminen mahdollisissa tulevaisuuden arvioinneissa. Lisäksi monet yliopistossa opettavat ovat aidosti kiinnostuneet kehittämään opetus- ja ohjausosaamistaan.

3.5.3 Terveystieteiden opettajan pedagogiset opinnot

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅÅ
Opettajan pedagogiset opinnot		X	X		X	X	X	X

Terveystieteiden opettajankoulutusta annetaan Åbo Akademin Vaasan yksikössä ja TerOpe-hankkeen kehittämänä Itä-Suomen, Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yliopistoissa ja Åbo Akademiassa sekä Tampereen ammattikorkeakoulussa. Tutkinnon suorittaneet sijoituvat opettajiksi ammattikorkeakouluihin tai toisen asteen oppilaitoksiin. Jotkut hakeutuvat aikuiskoulutuskeskuksiin, sosiaali- ja terveydenhuollon klinisiin organisaatioihin esimerkiksi opetuskoordinaattoriksi ja kolmannen sektorin tehtäviin.

Terveystieteiden opettajankoulutuksen tiedot ovat peräisin raportista Terveystieteiden opettajankoulutus. Osaavat opettajat yhdessä! TerOpe-kärkihanke (Mikkonen ym., 2019). Terveystieteiden opettajankoulutusta on viidessä yliopistossa. Terveystieteiden tiedekuntien kerrotaan vastaavan pedagogisten opintojen kokonaisuudesta 60 op. Kasvatus- tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op opiskellaan kasvatustieteellisessä tai psykologian tiedekunnassa kyseisten tiedekuntien opintovaatimusten mukaan ja opinnot sisällytetään opettajan pedagogisiin opintoihin sellaisenaan. Yleisen ja aikuiskasvatustieteen tieteenalaopinnoissa ei siis ole erityistä pedagogista painotusta. Epäselväksi raportin perusteella jää, hyväksytäänkö opettajan pedagogisten opintojen (60 op) opintokokonaisuus kasvatustieteellisissä tiedekunnissa vai onko terveystieteiden tiedekunnilla itsenäinen opettajakelpoisuuksien myöntämisoikeus. Ilmeisesti kyse on yhteistyösopimuksesta. Opettajan soveltuvuuskokeisiin osallistumisesta ei niin ikään mainita mitään.

Itä-Suomen yliopisto

Terveystieteiden opettaja, ISY (pääaineena hoitotiede)	60 op
<i>Kasvatus- ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op</i>	25
Hoitotieteen didaktiset ja pedagogiset lähtökohdat ja ratkaisut 11 op	11
Opetusharjoittelu terveysalan oppimisympäristöissä 12 op	12
Terveysalan opettajan laaja-alainen asiantuntemus – projektiharjoittelu 8 op	8
Terveysalan koulutuksen tutkimus 4 op	4

”Terveystieteiden opettajankoulutuksen suuntauksessa, opettajan pedagogisissa opinnoissa saadaan valmiuksia soveltaa hoitotieteen ja muiden tieteenalojen sekä hoitotieteen didaktiikan viimeisintä tutkimustietoa terveysopetuksessa ja –oppimisessa erilaisissa oppimisympäristöissä. Hoitotieteen didaktiikan teoreettiset opinnot luovat erinomaisen perustan opetusharjoittelulle muun muassa monialaisiin simulaatio-oppimisympäristöihin. Opiskelijakeskeiset opetus- ja oppimismenetelmät kuten flipped learning, yhteistoiminnallinen opiskelu ja simulaatiot valmentavat terveystieteiden opettajaopiskelijat monipuolisiin työelämätehtäviin.”

Opetusharjoittelua Itä-Suomen terveystieteiden opettajankoulutuksessa on 20 op.

Terveystieteiden kandidaatin tutkinossa suuntaavia opintoja on 25 opintopistettä ja maisterintutkinossa 35 opintopistettä. Terveystieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoon terveystieteiden opettajankoulutuksessa sisältyy opettajan pedagogiset opinnot, joiden laajuus on vähintään 60 opintopistettä (A794/2004).” (ISY; Hoitotieteen opinto-opas 2019–2020.)

Jyväskylän yliopisto

Terveystieteiden opettaja, JY (pääaineena fysioterapia)	60 op
<i>Kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot kokonaisuus 25 op</i>	25
Omakohtainen opettajuus ja harjoittelu terveystieteissä I 8 op	8
Omakohtainen opettajuus ja harjoittelu terveystieteissä II 5 op	5
Andragogian teoreettinen ja filosofinen perusta 5 op	5
Opettajuuden ja ohjaajuuden tutkimukselliset tulokset 6 op	6
Andragogisen oppimisen yksilölliset ja yhteisölliset ulottuvuudet 5 op	5
Yhteiskunnalliset ilmiöt, aktiivinen kansalaisuus ja aikuiskoulutus 4 op	4
Sosiaali- ja terveysalan koulutuksen hallinto 2 op	2

Jyväskylän yliopiston terveystieteiden opettajankoulutuksessa näkökulma on andragoginen. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä kasvatustieteen ja psykologian tiedekunnan aikuiskoulutuksen (aikuiskouluttajan pedagogiset opinnot, APO-koulutus) ja liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntapedagogiikan aikuiskoulutuksen maisteriohjelman kanssa (liikunnanohjaajista liikunnanopettajiksi, AKO-koulutus). Opetusharjoittelua on 13 op.

Terveystieteiden opettajankoulutuksen pedagogiset aineopinnot suoritettuaan opiskelija

- osaa soveltaa erilaisia opetus- ja oppimisenäkemyksiä sekä andragogisia ratkaisuja opettajan työhön
- osaa arvioida omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan opettajuuden näkökulmasta sekä reflektoida asiantuntijuuttaan suhteessa työelämään
- ymmärtää opettajuuden merkityksen yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja osaa kriittisesti arvioida ja kehittää opettajan työtä
- osaa tehdä ja soveltaa tutkimusta sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja alansa työelämän kehittämiseen
- osaa kehittää opettajan/kouluttajan työtä alueellisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa

Oulun yliopisto

Terveystieteiden opettaja, OY (pääaineena hoitotiede)	60 op
<i>Kasvatustieteen perusopinnot 25 op</i>	25
Johdatus terveystieteiden pedagogiaan 5 op	5
Pedagogiset prosessit ja opettajuus 5 op	5
Digipedagogiikka 5 op	5
Johtaminen, innovaatiot ja verkostot koulutuksessa 5 op	5
Opetusharjoittelu oppilaitoksessa 10 op	10
Opetusharjoittelu kliinisessä ympäristössä 5 op	5

Oulun yliopistossa koulutuksen tutkimus on yksi terveystieteiden painopistealue. Opetusharjoittelua on 15 op.

Opiskelija

- osaa toimia opettajan ammattieettisiin ja opetushallinnollisiin lähtökohtiin perustuen
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta, ohjausta ja oppimista sosiaali- ja terveysalalla näyttöön perustuvasti ja työelämälähtöisesti
- osaa ohjata oppimista ja osaamisen kehittämistä opiskelijoiden yksilölliset tarpeet huomioiden sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa ja erilaisissa toimintaympäristöissä
- osaa ratkaista vaativia ongelmia analyyttisen ajattelun ja näyttöön perustuvan tiedon avulla sosiaali- ja terveysalan tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoiminnassa
- osaa arvioida ja kehittää sosiaali- ja terveysalan koulutusta, koulutusjärjestelmiä ja opetussuunnitelmia sekä ammattilaisten ja opiskelijoiden toimintaa ja osaamista
- osaa luovasti käyttää erilaisia teknisiä ja digitaalisia ratkaisuja koulutuksessa, viestinnässä ja yhteisöllisessä työskentelyssä opiskelijoiden, kollegoiden ja yhteistyötahojen kanssa.

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden opettaja, TaY (pääaineena hoitotiede)	60 op
<i>Kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op</i>	25
Kehittyminen terveystieteiden opettajaksi ja kouluttajaksi 15 op	15
Terveydenhuollon koulutuspolitiikka 5 op	5
Opetusharjoittelu 15 op	15

Syventävissä opinnoissa tehdään pedagogisia opintoja täydentävä opetusta kehittävä projektityö, jonka voi myös tehdä harjoitteluna ulkomailla 10 op. Opetusharjoittelua on 15 op.

Turun yliopisto

Terveystieteiden opettaja, TY (pääaineena hoitotiede)	60 op
<i>Kasvatus- tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op</i>	25
Terveysalan opettajan asiantuntijuus 5 op	5
Ohjaus ja oppiminen hoitotyössä 3 op	3
Näyttöön perustuva opettaminen 2 op	2
Erilaiset oppimisympäristöt terveysalan koulutuksessa 10 op	10
Terveysalan opettajan toimintaympäristö 5 op	5
Terveysalan opettajan pedagogiset ratkaisut 10 op	10

Turun yliopistossa koulutuksen tutkimuksesta ja terveystieteiden opettajankoulutuksesta vastaa terveystieteiden professori. Opetusharjoittelun osuus ei ilmene opintojaksojen nimien perusteella.

Åbo Akademi

Hälsövetenskapernas lärare, ÅA	60 op
<i>Hälsövetenskapernas didaktik, modul 1 (HVM) 20 sp</i>	
Vårdvetenskapens didaktiska grundsyn 5 sp	5
Handledning och återkoppling 5 sp	5
Auskultering och undervisningspraktik I, 5 sp	5
Undervisningsmiljöer och metoder 5 sp	5
<i>Hälsövetenskapernas didaktik och metodstudier, modul 2, 20 sp</i>	
Auskultering och undervisningspraktik II, 5 sp	5
Läroplanstänkande och den didaktiska processen t 5 sp	5
Kvalitativ metod eller Kvantitativ metod 5 sp	5
Valfri kurs	5
<i>Hälsövetenskapernas didaktik, modul 3: vuxenpedagogik 20 sp</i>	
Pedagogisk aktionsforskning 5 sp	5
Kompetens och kompetensutveckling 5 sp	5
Lärandets digitala dimensioner 5 sp	5
Kollaborativa lärandeprocesser i företag och organisationer 5 sp	5

Opinnot on sijoitettu kokonaan maisterivaiheeseen eikä siltaopintoja tarvita. Painopistealueet tutkimuksessa ovat eettinen osaaminen, pedagoginen näkemys ja kulttuurinen kompetenssi. Opetusharjoittelua on 10 op.

Lyhyesti

Opetusharjoittelun laajuus vaihtelee Mikkosen ym. (2019) raportin mukaan terveystieteiden opettajankoulutuksessa 12–20 opintopisteen välillä. Harjoittelut ovat lähiopetusta ja ohjattua harjoittelua yhteistyössä työelämän kanssa. Opetusharjoittelusta ei anneta korvaavuuksia, mutta sitä voi suunnata omien kehitystarpeiden mukaisesti. Oulussa ja Jyväskylässä sovelletaan opinnollistamista, jolloin harjoittelunkin voi suorittaa omassa työssä.

TerOpe-hankkeessa tehty opetussuunnitelmien arviointi tunnisti kuuden yliopiston terveystieteiden koulutusalan osalta näyttöön perustuvan osaamisen, substanssiosaamisen, jatkuvan opettajan osaamisen kehittämisen sekä pedagogisen osaamisen olevan mukana kaikissa opetussuunnitelmissa. Johtamista ja vuorovaikutusta oli noin 70 %:sti ja

kulttuurista osaamista 44 %:sti kuuden yliopiston opetussuunnitelmissa. (Mikkonen ym., 2019, 12.)

Opettajan pedagogiset opinnot terveystieteen opettajille poikkeavat perusopinnoista lukuun ottamatta melko lailla muusta opettajankoulutuksesta. Vain perusopinnot 25 op opiskellaan kasvatustieteellisissä tiedekunnissa, niiden omien opintovaatimusten mukaan, jolloin opinnot sisällytetään opettajan pedagogisiin opintoihin sellaisenaan. Åbo Akademiassa pedagogiset opinnot sisältävät 20 op:n aikuiskasvatustieteen perusopinnot ja 40 op:n laajuiset terveystieteen didaktiikan opinnot.

Hakeutuminen opettajasuuntautumiseen tapahtuu Itä-Suomen, Turun ja Tampereen yliopistoissa joko hakuvaiheessa tai ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa hakeutuminen tapahtuu suoraan terveystieteiden opettajan maisteriohjelman yhteisvalinnan kautta. Valittavia on 15–25 vuosittain kussakin yliopistossa. Jyväskylässä voivat liikuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijat myös päästä fysioterapian opettajankoulutuksen aineopintoihin.

4 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen (maisteri)opettajat

Opettajankoulutus	HY	ISY	JY	LY	OY	TaY	TY	ÅÅ
Varhaiskasvatuksen opettajankoulutus	x	x	x		x	x	x	x
Opettajan pedagogiset opinnot	x	x	x	x	x	x	x	x

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen opettajat käsitellään omana lukunaan. Huolimatta opettaja-nimikkeestä varhaiskasvatuksen opettaja ei saa tutkinnossaan laaja-alaista yleistä opettajakelpoisuutta. Tämä johtuu koulutuksen kandidaattitasosta (180 op). Yleinen opettajakelpoisuus on mahdollista saavuttaa maisteriopintojen vaiheessa, jolloin opettajan pedagogiset opinnot voi täydentää 60 opintopisteeseen. Usein tämä toteutuu varhaiskasvatuksen maisteriohjelmien yhteydessä. Varhaiskasvatukseen suuntautuneet maisteriopettajat ovat lähinnä aikuisopetukseen suuntautuvien opettajien ryhmää, sillä esimerkiksi yleissivistävän koulun opettajakelpoisuudet eivät tarjoa varhaiskasvatuksen maistereille opettajan tehtäviä, ellei heillä ole sen lisäksi jonkin opetettavan oppiaineen kelpoisuutta tai perusopetuksessa opetettavien monialaisten opintojen tuomaa luokanopettajakelpoisuutta. Korkeakoulun varhaiskasvatuksen tai sosiaali- ja terveysalan ammatillisten oppilaitosten opettajaksi varhaiskasvatuksen opettajamaisterilla on hyvät lähtökohdat. Varhaiskasvatuksen maisteri, jolla ei ole tutkinnon sisällä opettajan pedagogisia opintoja, voi hakeutua muiden maistereiden tapaan erillisinä opintoina suoritettaviin, esim. aikuisopetukseen suuntautuviin opettajan pedagogisiin opintoihin. Käyttämäni termi ”varhaiskasvatuksen maisteriopettaja” ei ole virallinen nimike, mutta varhaiskasvatuksen opettaja ei myöskään ole riittävä, sillä tarkasteluun sisältyy varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon lisäksi varhaiskasvatuksen maisterin tutkintoon sisältyvät opettajan pedagogiset opinnot. Vuonna 2020 varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen (kandi) aloituspaikkoja oli kaikkiaan 1056. Lisäaloiutuspaikkoja annettiin 86. Hyväksymisprosentti oli kyseisenä vuonna 38, takavuosina yli 20 % luokkaa. Ruotsinkielisellä puolella varhaiskasvatuksen aloituspaikkoja on lähes sata, mutta ne eivät aina täyty. Vuonna 2020 hyväksytyttä oli 70 hyväksymisprosentin ollessa noin 40.

Varhaiskasvatuksen opettajat voivat erikoistua varhaiskasvatuksen erityisopettajiksi, jolloin maisteritasoinen erityispedagogiikka pääaineena suoritettava tutkinto erityisopettajaopintoihin tuottaa kelpoisuuden toimia laaja-alaisena erityisopettajana perusopetuksessa.

4.1 Varhaiskasvatuksen maisteriopettajat

Helsingin yliopisto

Kandi 35 op + 25 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, HY	60 op
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I 5 op	5
Johdatus kasvatukseen ja kehityspsykologiaan 5 op	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II 5 op	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5
Ehdyttävä harjoittelu 8 op, josta 5 op opettajan pedagogisia opintoja	5
Syventävä harjoittelu 7 op, josta 5 op opettajan pedagogisia opintoja	5
Opettaja työnsä tutkijana 10 op	10
Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op	5
Pedagoginen harjoittelu 10 op	10

”Suorittamalla Helsingin yliopistossa varhaiskasvatuksen opettajan opintosuunnassa kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon ja varhaiskasvatuksen opintosuunnassa kasvatustieteen maisterin tutkinnon, opiskelijan on mahdollista suorittaa 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot (henkilöstön kelpoisuuksista annettu asetus (986/98) sekä tämän asetuksen muuttamisesta annettu asetus (965/2005)). Opiskelijan tulee tällöin valita varhaiskasvatuksen opintosuunnan pedagogisesti painottunut opintokokonaisuus, jota edellytetään opettajan pedagogisten opintojen suorittamiseksi.”
(HY, Varhaiskasvatuksen opintosuunta 2020–2023.)

Mikäli opiskelijalla on jokin muu kuin Helsingin yliopiston varhaiskasvatuksen opintosuunnan uuden tutkintoasetuksen mukainen kandidaattitutkinto, häneltä voidaan edellyttää taustatutkinnosta riippuen maisterivaiheessa enintään 35 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Maisterivaiheen harjoittelussa on oheislukemistona Yliopisto-opettajan käsikirja, joka myös viittaa aikuisopetukseen suuntautumiseen. Opettajan pedagogiset opinnot noudattavat vastaavaa rakennetta kaikissa opintosuunnissa. Opetusharjoittelua on 20 op.

Kandi 35 op + maisteri 25 op (maisterintutkinto suoritettava ja pedagogiset opinnot esim. aikuisopetukseen suuntautuneissa opettajan pedagogisissa opinnoissa)

Magisterlärare inom småbarnspedagogik	60
Pedagogikens sociala, kulturella och filosofiska grunder 5 sp	5
Lärande och utveckling 5 sp	5
Didaktik 2 sp och didaktik egen del 3 sp	5
Stöd för lärande 5 sp	5
Observation, planering och utvärdering 5 sp	5
Praktik I (daghemspraktik) 7 sp, 5 sp pedagogiska studier	5
Praktik II (förskolepraktik) 8 sp, 5 sp pedagogiska studier	5
Magisterprogram i allmän- och vuxenpedagogik och pedagogiska studier i vuxenpedagogik	25

Ruotsinkielinen toteutus on kandivaiheen osalta samanlainen kun suomenkielinen, mutta tiedekunnassa ei toistaiseksi ole erillistä ruotsinkielistä varhaiskasvatuksen maisteriopintosuuntaa. Maisterintutkinnon voi suorittaa ruotsiksi pedagogik-opintosuunnassa (allmän pedagogik och vuxenpedagogik), mutta siinä ei ole tarjolla opettajan pedagogisia opintoja. Pedagogiset opinnot voi hakeutua suorittamaan esim. aikuisopetukseen suuntautuneisiin opettajan pedagogisiin opintoihin, joiden opetus tapahtuu suomeksi. Vastaaville kursseille voinee osallistua ruotsin kielellä ämneslärare-opintojen yhteydessä. Aikuisopetuksen opinnoissa voi toki vastata tenteissä ja tehdä tehtävät ruotsin kielellä. Helsingin yliopiston opettajan pedagogiset opinnot noudattelevat myös varhaiskasvatuksen osalta niiden yleistä rakennetta.

Itä-Suomen yliopisto

Kandi 25 op + maisteri 35 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, ISY	60 op
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op (3+2) (po)	5
Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op (po)	2
Orientaatio varhaiskasvatukseen 3 op (po)	3
Erityispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op (ao)	5
Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu II (am)	2
Valmistava harjoittelu 8 op (am)	8
Koulutuksen suunnittelu, kasvatustiede 5 op (so)	5
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op (so)	5
Monialainen opettajuus 5 op (so)	5
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op (so)	5
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 3 op (so)	3
Syventävä harjoittelu 7 op (so)	7
Soveltava harjoittelu 5 op (so)	5

Kandidaattivaiheen opettajan pedagogiset opinnot painottuvat kasvatopsykologisiin ja selkeästi varhaispedagogisiin näkökulmiin. Maisterivaiheessa tulee aikuisopetukseen suuntauvia näkökulmia ja aineksia kulttuuriseen moninaisuuteen. Myös eheyttävää opetusta harjoitellaan, mutta varsinaiset didaktiset ainekset eivät tule selkeästi esiin.

Opettajan pedagogisten opintojen määrä on maisterivaiheessa suurempi kuin kandidivaiheessa eli 35 op. Tämä ratkaisu poikkeaa muista varhaiskasvatuksen koulutuksista. Harjoittelua on yhteensä 20 op.

Jyväskylän yliopisto

Varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksessa ja varhaiskasvatustieteen syventävissä opinnoissa pedagogiset opinnot (62 op):

Kandi 37 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, JY	60 op
Oppiminen ja ohjaus 5 op (po)	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op (po)	5
Osaaminen ja asiantuntijuus 5 op (sis. 3 pv tutustumisen pk, ei ole kuitenkaan harjoittelu) po	5
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op (po)	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op (po)	5
Pedagoginen asiantuntijuus ja tiimijohtajuus 5 op (ao)	5
Perusharjoittelu 7 op (am)	7
Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus ja organisaation johtaminen 4 op (so)	4
Opetushallinto 1 op (so)	1
Varhaiskasvatuksen asiantuntijuutta syventävä pedagoginen harjoittelu 10 op (so)	10
Valinnaiset opinnot 10 op, 2 x 5 op (so)	10
Lapset ja lapsuus yhteisöissä ja yhteiskunnassa 5 op	
Lasten sosioemotionaalinen kehitys ja hyvinvointi varhaiskasvatuksessa 5 op	
Näkökulmia leikkiin ja oppimiseen 5 op	
Pedagoginen johtaminen ja laadunhallinta 5 op	
Pedagogiset toimintaympäristöt 5 op	
Varhaiskasvatustieteelliset ilmiöt ja osaamisen syventäminen 5 op	
Educator's Professional Ethics and Moral Education 5 op	
Cultural Diversity in Education and Pedagogy 5 op	
Monialainen ohjaus ja konsultatiivinen työote 5 op	

Jyväskylän yliopistossa varhaiskasvatuksen kandidivaiheen opettajan pedagogiset opinnot noudattelevat muiden pedagogisten opintojen kanssa samaa rakennetta ja sisältöä ja ovat vahvasti kasvatopsykologisesti suuntautuneet. Maisterivaiheen opettajan pedagogiset opinnot ovat selkeästi varhaiskasvatukseen painottuneet, aikuisopetuksen näkökulmia

tulee lähinnä harjoittelun yhteydessä. Valinnaiskurssit voivat suunnata opettajuutta oman kiinnostuksen mukaisesti. Opetusharjoittelua on 17 op.

Oulun yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, OY	60 op
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op (po)	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op (po)	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op (po)	5
Kasvatuksen yhteiskunnallis-kulttuuriset kontekstit 5 op (po)	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op (po)	5
Varhaiskasvatuksen opettajan kehittyvä asiantuntijuus 10 op (ao)	10
Kasvatus- ja sivistysteoria: pedagoginen toiminta 5 op (so)	5
Johtajuus kasvatusalan organisaatioissa 5 op (so)	5
Ohjaaminen ja mentorointi kasvatusyhteisöissä 5 op (so)	5
Työelämäopinnot (työharjoittelu) 10 op (so)	10

Opintojakso Varhaiskasvatuksen opettajan kehittyvä asiantuntijuus 10 op kuuluu varhaiskasvatuksen aineopintoihin ja luetaan opettajan pedagogisiin opintoihin. Kyseessä on työssäoppiminen päiväkodissa eli harjoittelujakso. Harjoittelua on 10 op sekä kandi- että maisteriohjelmassa eli yhteensä 20 op. Opinto-oppaassa todetaan, että varhaiskasvatuksen maisterin tutkinnot, joihin sisältyy opettajan pedagogiset opinnot, antavat kelpoisuuden toimia aikuiskoulutuksen tehtävissä. Oulussa on selkeytetty opettajien pedagogisten opintojen yhtenäisyyttä ja niiden periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetuksen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, opettajan pedagogiset opinnot (KK+KM) ja erilliset opinnot ovat selkeästi erillisiä eikä samoilla opinnoilla tuoteta tuplakelpoisuuksia. Maisterivaiheen pedagogisia opintoja suunnataan aikuiskoulutukseen ja laajempaan opetus- ja koulutusjärjestelmäkontekstiin, esimerkiksi harjoittelua ei voi suorittaa varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä. Opetusharjoittelujen hyväksilukua kandi vaiheessa ei myöskään tapahdu. Maisterivaiheessa se voi olla tietyin vaatimustasoin mahdollista.

Tampereen yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, TaY	60 op
Kasvatuksen ja koulutuksen filosofiset ja historialliset lähtökohdat 5 op (po)	5
Kasvatus ja koulutus yhteiskunnassa 5 op (po)	5
Kehitys ja oppiminen elämäkulussa 5 op (po)	5
Opetus ja ohjaus 5 op (po)	5
Suomalainen kasvatus- ja koulutusjärjestelmä 5 op (ao)	5
Kasvatusyhteisöt ja yhdenvertaisuus 5 op (ao)	5
Medialukutaito digiyhteiskunnassa 5 op (ao)	5
Kasvatusajattelu 5 op (so)	5
Laatu ja arviointi koulutuksessa 5 op (so)	5
Pedagoginen seminaari ja harjoittelu (elinikäinen oppiminen ja kasvatus ja varhaiskasvatus) 15 op (so)	15

Tampereen yliopiston varhaiskasvatukseen suuntautuvien pedagogisten opintojen perustan muodostavat kasvatustieteen perusopintojen opintojaksot. Niissä rakentuvat kasvatustieteen filosofiset, kasvatustieteelliset, kasvatustieteelliset ja pedagogiset lähtökohdat myöhemmille pedagogisille opinnoille. Aineopintojen vaiheessa opinnot painottuvat kasvatustieteelliseen tarkasteluun ja kurssilla kasvatustieteelliset ja yhdenvertaisuus käsitellään kulttuuri-, kieli- ja katsomustietoista pedagogiikkaa sekä oppimisen ja kasvun tukemista näiden avulla. Syventävien opintojen vaiheessa opinnot painottuvat pedagogiikkaan ja sen keskeisiin ulottuvuuksiin. Varhaiskasvatuksen opettajan pedagogiset opinnot 60 op noudattaa aikuiskoulutukseen suuntautuneita opintoja (elinikäinen oppiminen ja kasvatus ja varhaiskasvatus). Opinnot eivät sisällä varhaiskasvattajan ammatillisiin opintoihin kuuluvia opintojaksoja, vaan ovat kasvatustieteen opintoja. Pedagogiseen seminaariin ja harjoitteluun hakeudutaan erikseen ja opiskelijamäärä on rajoitettu. Opetusharjoittelua on 15 op.

Turun yliopisto (Rauma)

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen maisteriopettaja, TY, Rauma	60 op
Johdatus kasvatustieteisiin 4 op	4
Kasvatus- ja koulutussosiologia 4 op	4
Kehitys- ja kasvatuspsykologia 6 op	6
Didaktiikan perusteet 5 op	5
Toimivat ja hyvinvoivat kasvatus- ja opetusyhteisöt 6 op	6
Perusharjoittelu 2, 5 op	5
Esiopetuksen ja alkukasvatuksen pedagogiikka 7 op (5 op pedagogisia opintoja) sis. päättöharjoittelun	5
Emootio, hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet 5 op (3 op pedagogisia opintoja)	3
Kieli, kognitio ja kasvuympäristö 5 op (3 op pedagogisia opintoja)	3
Opetussuunnitelma, varhaiskasvatuksen laatu ja oppiva yhteisö 5 op	5
Koulun ja päivähoidon työyhteisöjen kehittäminen, johtajuus ja opetustoimen hallinto 4 op	4
Kasvatustieteen syventävä menetelmätyöpaja 5 op	5
Pedagoginen harjoittelu 5 op	5

Mikäli opiskelija tulee maisteriohjelmaan muun kuin Turun yliopiston varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon pohjalta, tulee osoittaa, että aiemmassa tutkinnossa on riittävästi ohjattua opetusharjoittelua tai täydentää maisterin tutkintoa suorittamalla lisää opetusharjoittelua enintään 10 op. Kandivaiheessa valitaan 10 opiskelijaa maisterivaiheeseen toisen vuoden lopussa kasvatustieteen perusopintojen opintomenestyksen perusteella. Lisäksi valitaan 10 opiskelijaa järjestyksen muodostuessa kasvatustieteen aineopintojen opintomenestyksestä ja seuraavaksi kandidaatintutkielman arvosanan perusteella. Lisäksi arvioidaan maisteriohjelmaan hakeutumisen perustelut ja suunnitelma tutkinnon suoritusai-kataulusta. Tarvittaessa arvioidaan sivuaineiksi soveltuvien opintojen opintopistemäärä. Opetusharjoittelua on 15 op.

Åbo Akademi

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Magisterlärare inom småbarnspedagogik	60 op
Pedagogikens psykologi 5 sp	5
Pedagogikens sociologi 5 sp	5
Mångfald och inkludering 5 sp	5
Perspektiv på läraryrket inom småbarnspedagogik 5 sp	5
Barns utveckling och lärande 5 sp	5
Fördjupad praktik inom småbarnspedagogik 10 sp	10
Pedagogiskt ledarskap inom småbarnspedagogik 5 sp	5
Småbarnspedagogiska lek- och lärandeteorier 5 sp	5
Kvalitet, uppföljning och utveckling av småbarnspedagogisk verksamhet 5 sp	5
Flerspråkig litteracitet och kommunikation 5 sp	5
Praktik	5

Åbo Akademiassa on myös kielikylpypainotteinen varhaiskasvatuksen opettajankoulutus.

Åbo Akademi ei ole erotellut opettajan pedagogisia opintoja varhaiskasvatuksen kandi- ja maisterikoulutuksissa. Siten ei ole aivan selkeää, mitkä opinnot kuuluvat mahdolliseen opettajakelpoisuuteen. Voi myös olla mahdollista, että kandidutkinnon suorittaneet opiskelijat suuntautuvat aikuisopetuksen pedagogisiin opintoihin ja saavat opettajakelpoisuuden sitä kautta.

Lyhyesti

Varhaiskasvatuksen opettajan opintoihin on kuudessa yliopistossa sisällytetty 35 opettajan pedagogisia opintoja. Itä-Suomen yliopisto poikkeaa tästä ratkaisusta sisällyttäen kandidivaiheeseen 25 opettajan pedagogisia opintoja. Lapin yliopistossa ei ole varhaiskasvatuksen koulutusta. Yleiset opettajan pedagogiset opinnot näyttävät toteutuvan pääosin samaan tapaan kuin saman yliopiston muissakin opettajan pedagogisissa opinnoissa, toki painotusta varhaiskasvatuksen suuntaan on. Maisterivaiheessa varhaiskasvatuksen painotus tulee selkeästi esiin yliopistoissa, joissa voi suorittaa maisterintutkinnon varhaiskasvatustiede pääaineena. Helsingin yliopistossa ruotsinkielisillä varhaiskasvatuksen opettajilla ei ole suoraa jatkomahdollisuutta ruotsinkieliseen varhaiskasvatustieteen maisterivaiheeseen, koska sitä ei ole. Kuitenkin pedagogik-oppiaine on ruotsin kielellä

maisteriopinnoissa, mutta opettajan pedagogisiin opintoihin täytyy saada suoritusoikeus jotain muuta kautta.

4.2 Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettajakoulutusta on kolmessa yliopistossa siten, että opettajan pedagogiset opinnot voi suorittaa suoraan tutkintoon sisältyvänä. Itä-Suomen, Jyväskylän ja Oulun yliopistot kouluttavat varhaiskasvatuksen erityisopettajia.

Itä-Suomen yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, ISY	60 op
Kandivaiheen opettajan pedagogiset opinnot 35 op (jos vain 25 op, tulee 10 op lisäopintoja)	35
Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op (po)	2
Orientoiva harjoittelu (H1) (Varhaiskasvatuksen erityisopettajat) 3 op (po)	3
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op (so)	5
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op (so)	5
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op (so)	5
Monialainen opettajuus 5 op (so)	5

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopintoihin voivat hakea kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet varhaiskasvatuksen opettajat. Yliopistosta riippuen taustalla voi olla eri määrä opettajan pedagogisia opintoja tai eri opintopaketteja. Jos on suorittanut oman yliopiston varhaiskasvatuksen kandidattutkinnon, opintoihin sisältyy sama opintopaketti kaksi kertaa. Kuitenkin ryhmäopetuksen osalta opiskelija voi osallistua erityispedagogiikan ryhmään, jolloin näkökulma muuttuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Koska Itä-Suomen yliopistosta valmistuneilla varhaiskasvatuksen opettajilla on tutkinnossaan muista poikkeavasti vain 25 opintopistettä opettajan pedagogisia opintoja, heidän tulee maisterivaiheessa suorittaa 10 op lisää, mikäli aikovat varhaiskasvatuksen erityisopettajiksi.

Harjoittelujakso on Orientoiva harjoittelu 3 op ja lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja harjoittelee 10 opintopistettä erityisopettajakoulutuksen harjoitteluita. Ne eivät sisälly opettajan pedagogisiin opintoihin, vaan erityisopetukseen ammatillisia valmiuksia antaviin opintoihin.

Jyväskylän yliopisto

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, JY	60 op
<i>Kasvatustieteen perusopinnot 25 op (Käytännössä kaikilla nämä on suoritettu aiemmassa tutkinnossa tai korvautuvat aiemmalla tutkinnolla.)</i>	
Oppiminen ja ohjaus 5 op	5
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op	5
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op	5
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	5
Osaaminen ja asiantuntijuus: orientoiva harjoittelu 5 op	5
<i>Erityispedagogiikan aineopinnoissa 10 op:</i>	
Varhaiserityiskasvatuksen pedagogiikka 5 op	5
Harjoittelu: Oppimisen ohjaaminen päiväkotiryhmässä 5 op	5
<i>Erityispedagogiikan syventävissä opinnoissa 25 op (sisältöopinnoja 20 op + harjoittelu 5 op):</i>	
Opiskelijan pitää tehdä näistä sisältöopinnoista vähintään 10 op, mutta halutessaan hän voi tehdä näistä myös 15 op tai kaikki tarvittavat 20 op:	10–20
Pedagogiset suuntaukset ja oppimisteoriat 5 op	
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	
International Perspectives on Special Education 5 op	
Education, Ethics, and Moral Education (Kasvatus, etiikka ja eettinen kasvatus) 5 op	
Cultural Diversity in Education and Pedagogy 5 op	
Monialainen ohjaus ja konsultatiivinen työote 5 op	
Yllämainittujen lisäksi opiskelija voi valita tiedekunnan yhteiseltä kurssitarjottimelta https://www.jyu.fi/edupsy/fi/opiskelu/tiedekunnan-yhteinen-kurssitarjotin enintään 10 op sen mukaan, paljonko hän on tehnyt yllämainituista.	0–10
Harjoittelu 5 op (opiskelija valitsee yhden):	5
Valinnainen syventävä harjoittelu: Opetusharjoittelu 5 op	
Valinnainen syventävä harjoittelu: Ohjaus-, tutkimus- tai hallinnon harjoittelu 5 op	
Valinnainen syventävä harjoittelu: Harjoittelu ulkomailla 5 op	
Opetushallinnon opinnot (ped) (1 op) Muissa opinnoissa 1 op, jos ei ole suoritettu aiemmin.	1

Oulun yliopisto

Kandi 35 op + maisteri 25 op

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, OY	60 op
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op (po)	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op (po)	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op (po)	5
Kasvatuksen yhteiskunnallis-kulttuuriset kontekstit 5 op (po)	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op (po)	5
Varhaiskasvatuksen opettajan kehittyvä asiantuntijuus 10 op (ao)	10
Erityispedagoginen asiantuntijuus 5 op (ao)	5
Harjoittelu – Erityispedagogiikka varhaiskasvatuksessa 5 op (ao)	5
Taitojen ja kommunikaation tuki 5 op (ao)	5
Harjoittelu 4 – päättöharjoittelu 5 op (so)	5
Oppimisen ulottuvuudet ja arviointi 5 op (so)	5

Opintokuvauksessa todetaan, että tutkinnon aikana on mahdollista suorittaa myös pedagogiset opinnot 60 op, jotka kuuluvat osittain suoritettaviin pääaineen opintoihin. Opiskelija saa myös laaja-alaisen erityisopettajan kelpoisuuden, mikäli on suorittanut tai suorittaa riittävästi opettajan pedagogisia opintoja. Riippuen aiemmasta tutkinnosta pedagogisten opintojen suorittaminen voi vaatia lisäopintoja tutkinnon aikana. Opinto-oppaasta ei ilmennyt selkeästi, mitkä maisterivaiheen opinnot kuuluvat opettajan pedagogisiin opintoihin, mutta päättelyn avulla ne voisivat olla yllä luetellut.

Lyhyesti

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat jatkavat yleensä maisterivaiheeseen varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon jälkeen, jolloin pääaineeksi tulee erityispedagogiikka. Itä-Suomen, Jyväskylän ja Oulun yliopistot tarjoavat mahdollisuuden valmistua varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi siten, että kelpoisuus voi sisältyä tutkintoon. Erityispedagogiikan ohella tarvitaan kasvatustieteellistä, psykologista, logopedista ja sosiologista tieteenalataustaa koulutettaessa varhaiskasvatuksen erityisopettajia.

5 Yhteenvetoa opettajan pedagogisista opinnoista

Edellä on kuvattu opettajan pedagogiset opinnot ensisijaisesti opettajaryhmien mukaan jaoteltuina ja toissijaisesti opettajan pedagogisista opinnoista vastaavien opettajakoulutusyksiköiden mukaan jaoteltuina. Helsingin yliopiston aineenopettajakoulutuksen yhteydessä on esitelty Aalto-yliopiston kuvataideopettajan pedagogiset opinnot ja Tampereen yliopiston yhteydessä on esitelty muut taidealojen yliopistopohjaiset aineenopettajakoulutukset. Åbo Akademi puolestaan vastaa ruotsinkielisistä ammattikorkeakouluissa toteutuvista opettajan pedagogisista opinnoista.

Yksikkökohtaisia taulukoita löytyy liitteistä. Niissä on listattu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajan pedagogisia opintoja kootusti. Lukija on voinut edellä olevia taulukoita tarkastellessaan huomata yleisen opettajakelpoisuuden tuottavien opettajan pedagogisten opintojen (60 op) moninaisuuden. Kuitenkin myös yhteisiä aineksia löytyy, varsinkin saman yksikön sisältä, mutta myös opettajaryhmän sisältä.

Monissa yliopistoissa on pyrkimystä yhteiseen perusrakenteeseen, josta esimerkkinä voidaan mainita Helsingin yliopiston opettajan pedagogiset opinnot. Niiden perusrakenne on seuraavanlainen. Kurssinimen perässä on luonnehdintaa kasvatustieteen osa-alueesta, jota kurssilla käsitellään.

Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op (kasvat.sosiol., -historiaa ja filosofiaa)

Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I, 5 op (didaktiikkaa, opetuksen suunnittelu ja toteutus)

Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II, 5 op (didaktiikkaa, arviointi)

Johdatus kasvat- ja kehityspsykologiaan 5 op (kasvatuspsykologiaa)

Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op (erityispedagogiikkaa)

Harjoittelu I, 10 op (kandivaiheen opetusharjoittelu)

Harjoittelu II, 10 op (maisterivaiheen opetusharjoittelu)

Opettaja työnsä tutkijana 10 op (pedagoginen seminaari ja pedagoginen tutkielma ym., reflektointitaitoja)

Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op (opetussuunnitelmateoriaa)

Muidenkin yliopistojen osalta on havaittavissa tietty läpi opettajan pedagogisten opintojen kulkeva perusrakenne. Harjoittelujen nimitykset vaihtelevat, samoin opintojaksojen nimet saattavat vaihdella. Helsingin yliopistossa suurimmat variaatiot edellä mainitusta perusrakenteesta ja -sisällöistä ovat yliopistopedagogiikassa, aineenopettajien pedagogisissa opinnoissa ja luokanopettajien kasvatopsykologiassa. Kaikille opettajaksi opiskeleville sisällöllisesti yhteiset opintojaksot toteutuvat kaksi kertaa vuodessa ja opiskelija voi tarvittaessa mennä mukaan muun kuin oman opintosuunnan aikataulutuksen mukaisesti. Osassa opintojaksoja on opintosuunta-kohtainen eriytyvä osio ja opetusharjoittelut tietysti suunnataan oman opintosuunnan mukaisesti. Helsingin yliopiston perustaulukon voisi siis esittää yhdeksällä rivillä (kuusi 5 op:n ja kolme 10 op:n opintojaksoa) yhteistyöyliopiston opettajan pedagogisia opintoja lukuun ottamatta, mutta edellä esiteltyihin taulukoihin on informatiivisista syistä otettu opintosuunta-kohtaiset variaatiot näkyviin.

Liitetaulukoissa voi havaita opettajankoulutusyksiköiden sisäisen yhtenäisyyden omissa opettajan pedagogisissa opinnoissaan tarkkailemalla, kuinka monen opettajaryhmän (opintosuunnan) opintojaksot asettuvat samalle riville.

Opintojaksojen viidellä jaollisuus on selkeästi havaittavissa suurimmassa osassa opettajan pedagogisia opintoja. Taideopettajien opinnoissa on keskimääräistä enemmän alle viiden opintopisteen kurseja. Joissakin opintojaksoissa viiden opintopisteen kokonaisuus jakautuu esimerkiksi yhteiseen luento-osioon ja opintosuunta-kohtaiseen ryhmäosioon. Joiltakin osin näitä on tuotu esiin taulukoissa, mutta enimmäkseen nämä tiedot löytyvät vasta opintojaksojen tarkempia opetussuunnitelmakuvauksia lukiessa.

Sen havainnon kaikista opettajan pedagogisista opinnoista voi tehdä, että kasvatustieteellisen aineksen osuus on melko vähäinen. Eniten kasvatuksen historian kehityskulkuja tulee esille niiden opintojaksojen yhteydessä, joissa käsitellään kasvatusta tieteellisen tutkimuksen kohteena ja esitellään kasvatustieteen peruskäsitteitä ja pääsuuntauksia. Ehkä opettajan pedagogisten opintojen yhteydessä ei pysty enempää kasvatustieteellistä sisältöä käsittelemään, kasvatustiede pääaineena opiskeleville tullee hieman laajempi käsitys kasvatuksen historian kehityslinjoista.

Toisen havainnon voi tehdä asetuksessa mainitun opettajan pedagogisten opintojen didaktisen painotuksen säästeliäästä käytöstä. Ruotsinkieliset ilmaisevat asian ytimekkäästi didaktik-nimityksellä opintojaksojen nimissä, mutta suomenkieliset saattavat käyttää pitkää kurssinimeä opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Didaktiikan tutkimuskohteisiin toki voidaan katsoa sisältyvän opetussuunnitelman tutkimus ja opettajankoulutuksen tutkimus opetustapahtuman ja sen eri osatekijöiden tutkimisen ohella. Niissäkin opintojaksoissa, joiden nimessä ei esiinny didaktiikka-sanaa, opetuksen sisältö kuitenkin yleensä käsittelee opetusta, opiskelua ja oppimista. Järjestys voi olla päinvastainen eli

oppimis- tai osaamisvetoinen. Käsittelen tätä päatekäyttäytymisestä käsin tarjoutuvaa käsitteellistä muutosta seuraavassa luvussa.

Opettajan pedagogisten opintojen kannalta perehdyttämistä opetuksen ja oppimisen didaktisiin ja kasvatopsykologisiin perusteisiin sekä kasvatustieteellisiin peruskäsitteisiin, koulutuksen yhteiskunnalliseen tehtävään ja oppimisen keskeisiin teorioihin. Opettajaintiteettiä käsitellään runsaasti ja toimimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Ruotsinkielisen ammatillisen opettajan koulutuksessa kasvatustieteen perusopintojen ydin on lähes vastaava kuin yliopistopuolella koko opettajakelpoisuuden suorittavilla. Ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot ovat melko yhdenmukaisia huolimatta erilaisesta jaottelusta tai erilaisista opintojaksojen nimistä. Taidepedagogien opinnoissa pedagogisten opintojen painotus on selvästi taiteenalan pedagogiikassa, yleispedagogista ainesta on vähemmän.

Ammatillisen opettajan opinnoissa kasvatustieteellisen aineksen määrä on selvästi vähäisempi (enimmillään 16 op), jolloin huomio kiinnitetään kasvatustieteellisiin peruskäsitteisiin, koulutuksen yhteiskunnalliseen tehtävään ja oppimisen keskeisiin teorioihin. Opettajaintiteettiä käsitellään runsaasti ja toimimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Ruotsinkielisen ammatillisen opettajan koulutuksessa kasvatustieteen perusopintojen ydin on lähes vastaava kuin yliopistopuolella koko opettajakelpoisuuden suorittavilla. Ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot ovat melko yhdenmukaisia huolimatta erilaisesta jaottelusta tai erilaisista opintojaksojen nimistä. Taidepedagogien opinnoissa pedagogisten opintojen painotus on selvästi taiteenalan pedagogiikassa, yleispedagogista ainesta on vähemmän.

Lainaan uudelleen opettajien pedagogisten opintojen kuvausten tultua esitellyiksi Opettajankoulutusfoorumin kehittämissasiakirjassa esitetyn ajatuksen:

”Opettajankouluttajat kiteyttävät yhteistyössä opettajien yhteisen pedagogisen osaamisen varhaiskasvatuksesta, esi-, perus- ja lukio-opetuksesta, ammatillisesta koulutuksesta aina aikuiskoulutukseen, vapaaseen sivistystyöhön ja korkeakouluopetukseen. Ainekohtainen ja erityinen muu tarvittava osaaminen määritellään alakohtaisesti.”
(OKM, 2016, 20–21.)

6 Opettajan pedagogiset opinnot – näkykulmia

Opettajan pedagogiset opinnot ovat opettajuuden ydin. Se on opintokokonaisuus, joka on kaikille opettajaryhmille yhteinen ja erottaa heidät muista korkeakoulututkinnon suorittaneista. Juuri näiden opintojen tulee olla takuu opetuksen laadusta ja samalla toivottavasti eri opettajaryhmien pedagogisen osaamisen tasalaatuisuudesta. Keskusteluissa, joita käydään muuan muassa opettajankoulutusfoorumin yhteydessä, tulee toistuvasti esiin joitakin kysymyksiä liittyen opettajan pedagogisiin opintoihin. On kysytty, näkyykö kasvatustieteen tieteenalarakenne riittävästi ja selkeästi ja miten tiedeperusta on otettu huomioon. Tässä selvityksessä keskitytään nimenomaan koulutuksen sisällölliseen näkökulmaan opettajankoulutusyksiköiden opetussuunnitelmien pohjalta eli kasvatustieteellisen aineksen ja kasvatustieteen tieteenalarakenteen ilmenemiseen opettajan pedagogisissa opinnoissa.

Koulutuksen järjestäjät puolestaan ovat ilmaisseet odottavansa valmistuneilta opettajilta enemmän kulttuurisen moninaisuuden osaamista ja erityispedagogisia taitoja sekä kykyä toimia erilaisten oppilaiden kanssa niin ryhmä- kuin yksilötasollakin. Valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa todetaan tarve kasvatusta- ja opetusalan koulutuksen ja uranaikaisen osaamisen systemaattiseen kehittämiseen ja mainitaan erikseen erityisopetuksen, ohjauksen, kieli- ja kulttuuritietoisien kasvatuksen ja opetuksen, digipedagogiikan sekä johtamisen osaamisen samoin kuin kestävä kehityksen ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden osaamistarpeiden vahvistaminen. (Valtioneuvosto, 2021.) Kasvatusalan ja soveltuvin osin myös muiden tutkintojen kokonaisuudessa edellä mainitut asiat voidaan hyvin ottaa huomioon, opettajan pedagogisten opintojen sisältöihin kaikki toiveet eivät mahdu, joskin edellä mainittuja teemoja on jo pedagogisissa opinnoissa. Opettajankoulutuksen jatkumo voidaan myös rakentaa jatkuvan oppimisen hengessä tarjoten ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia säännöllisin väliajoin ja tarpeen mukaan.

Opettajankoulutuksen vetovoimakin on ollut tarkastelussa (Heikkinen ym., 2020), joten viime aikoina on kiinnitetty paljon huomiota opettajankoulutuksen kehittämiseen. Opettajankoulutusfoorumin perustaminen ansaitsee tässä yhteydessä tulla mainituksi, sillä sen rooli yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen ja eri yhteistyötahojen verkostomaisena yhdistäjänä on ollut merkittävä. Kasvatus- ja opetusalan koulutusten kehittämistyön vahvistaminen kasvatus- ja opetusalan koulutusten kehittämisfoorumin perustamisen avulla on myös tarkoituksenmukaista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on teettänyt opettajankoulutuksen rakenteesta ja tutkimuksesta useita selvityksiä ja niitä on tehty niin ammattikorkeakoulujen (Lyytinen ym., 2019) kuin yliopistojenkin (Pursiainen ym. 2019) osalta. Ajankohtainen opettaja- ja opettajankoulutustutkimus on myös esitelty (Husu & Toom, 2016). Selvitys opettajankoulutuksen opetussuunnitelmista, pedagogisista opinnoista ja opettajankoulutuksen rakenteesta on tehty tekoälyä hyväksi käyttäen (Headai Oy, 2019). Opettajan pedagogiset opinnot osana opettajankoulutusta (Tuokko, 2019, julkaisematon) ovat orientoivasti olleet myös tarkastelussa. Edellä mainittu julkaisematon *Opettajan pedagogisten opintojen selvitys* tarjosi selkeän lainsäädäntötaustan ja katsauksen eri yksiköiden ominaispiirteisiin, mutta opettajan pedagogisten opintojen (60 op) opetussuunnitelmakokonaisuudet on tätä raporttia varten käyty jokaisen opettajankoulutusyksikön osalta läpi. Olisi hienoa saada opettajan pedagogisten opintojen koko kirjo näkyviin yhteen taulukkoon, mutta se on teknisesti mahdotonta. Edellä on kuitenkin esitelty opettajan pedagogiset opinnot valtioneuvoston tutkintoasetuksen (794/2004, 19.§) mukaisesti suuntautuen perusopetukseen, lukio-opetukseen, ammatilliseen opetukseen ja aikuiskoulutukseen. Myös näihin liittyviä erityispiirteitä on nostettu esiin. Liitteissä on eri opettajankoulutusyksiköiden opettajan pedagogisten opintojen tarjontaa kootusti. Kaikki taulukoinnit yhdessä tarjoavat mahdollisuuden kokonaistarkasteluun ja tilannearvioon valtakunnallisesti.

Nostan seuraavassa esiin joitakin havaintoja tilanteesta jäsentäen niitä pohdinnoiksi, jotka saattavat jatkossa vaatia yhteistä keskustelua siitä, onko opettajan pedagogisiin opintoihin tarvetta tehdä joitakin muutoksia. Tällainen keskustelu on todennäköisesti hyödyllistä käydä, onpa sen lopputulema mikä hyvänsä. Tarkastelun keskeisenä lähtökohtana on yleinen ja laaja-alainen opettajakelpoisuus, joka opettajan pedagogisilla opinnoilla (60 op) saavutetaan.

6.1 Opettajan pedagogiset opinnot vai kasvatustieteen perus- ja aineopinnot

Opettajan pedagogiset opinnot ... ovat didaktisesti painottuneita ja ohjattua harjoittelua sisältäviä kasvatustieteellisiä opintoja. (Asetus 794/2004, 19 §.)

Opetussuunnitelmia tarkastellessani tein havainnon, että joidenkin yliopistojen opettajan pedagogiset opinnot löytyivät otsikon ”kasvatustieteen perus- ja aineopinnot” alta. Asetuksen mukaan opinnot toki ovat kasvatustieteellisiä ja niin niiden pitääkin olla, mutta lisäämääreet didaktisesti painottuneita ja ohjattua harjoittelua sisältäviä opintoja johtavat kysymään, missä määrin opettajan pedagogiset opinnot voivat olla samalla kasvatustieteen perus- ja aineopinnot. Ainakaan ne eivät vastaa kasvatustieteen tieteenalan koko kuvaa. Tarve tulkita yliopistossa suoritettu opettajan pedagogisten opintojen kokonaisuus (60 op)

kasvatustieteen perus- ja aineopinnoiksi (60 op) johtunee ennen kaikkea aineenopettajakoulutukseen liittyvästä mahdollisesta kiinnostuksesta kasvatustieteen jatko-opintoihin. Toisin sanoen tämä tulkinta tekee mahdolliseksi jatkaa suoraan syventäviin opintoihin ja niistä edelleen kasvatustieteen jatko-opintoihin. Aiemmin vaadittiin nk. siltaopinnot, jotta jatkaminen syventäviin opintoihin olisi mahdollista.

Didaktinen painotus ja opetusharjoitteluiden sisältyminen erityisesti aineenopettajakoulutuksen osalta kokonaisuudessaan opettajan pedagogisiin opintoihin, rajaa teoriaopintojen määrää ja jättää kasvatustieteen teoria-aineksen ohuemmaksi niille, joilla kasvatustiede ei ole tutkinnon pääaine. Harjoitteluihin menee noin kolmannes – tosin vaihtelu on suurta – ja niiden osuus kokonaisuudesta korostaa opintojen didaktista luonnetta. Pitääkö opettajan pedagogiset opinnot tulkita kasvatustieteen perus- ja aineopinnoiksi, joita ne eivät kasvatustieteen tieteenalan merkityksessä käytännössä ole. Kasvatustieteellisiä pääaineita opiskelevilla ja opettajiksi näistä koulutusohjelmista valmistuville tilanne ei ole aivan yhdenmukainen. Pääainetta opiskellaan joka tapauksessa 140 opintopisteen verran, joten tieteenalaosaaminen syntyy sitä kautta. Vastaava pääaineosaaminen on kasvatustieteilijällä, joka koulutetaan opettajaksi ammatillisen puolen opettajaopinnoissa. Muilla kasvatustieteelliset sisällöt ovat käytännössä vain ne, jotka sisältyvät opettajan pedagogisiin opintoihin (60 op). Ehkä tilannetta selkeyttäisi, jos vain puhuttaisiin opettajan pedagogisten opintojen rinnastamisesta perus- ja aineopintoihin, mikäli opiskelija jatkaa opintojaan kasvatustieteen syventäviin opintoihin. Nyt esiintyy sellaistaakin ilmiötä, että opiskelijat pyrkivät pyytämään erillistodistuksia kasvatustieteen perus- ja aineopinnoista sillä perusteella, että ovat suorittaneet opettajan pedagogiset opinnot 60 op, josta heillä toki on jo todistus.

Puustinen (2018) tutki aineenopettajakoulutuksen kehitystä ja opettajuuteen kohdistettua asiantuntijapuhetta 1970-luvulta 2010-luvulle. Hän toteaa, että neljässäkymmenessä vuodessa aineenopettajan pedagogiset opinnot ovat kasvatustieteellistyneet. Kun edeltävä tilanne oli aineenopettajien auskultointi normaalikouluissa ja nykytilanne se, että opettajan pedagogisten opintojen katsotaan ainakin joissakin yksiköissä vastaavan kasvatustieteen perus- ja aineopintoja, on tämä luonnollinen seuraus. On ollut aivan välttämätöntä lisätä kasvatustieteen tieteenalan teoria-aineita ja vähentää opetusharjoittelun määrää, joka kuitenkin on edelleen jopa lähes kolmannes opettajan pedagogisista opinnoista. Tutkivan opettajan ideaali on opettajankoulutukselle ja opettajille asiantuntijapuheessa määritelty tavoitella. Vaikka tutkivan opettajan työotteella ei tarkoitetaakaan pelkästään tutkimuksen tekemistä, myös jonkinlainen pedagoginen tutkielma sisältyy useimpiin pedagogisiin opintoihin.

Valtakunnallinen opettajankoulutuksen ja kasvatustieteiden tutkintojen kehittämisprojekti Vokke suositti 14.1.2004, että perusopinnoissa voi olla kaikille yhteinen kasvatustieteen opintojen osa 15 opintopistettä ja painottuneet opinnot 10 opintopistettä. Tavoitteena on perehdyttää opiskelijaa kasvatuksen historian, kasvatuksen filosofian, kasvatustieteiden psykologian, didaktiikan ja kasvatustieteiden sosiologian keskeisiin sisältöihin. (Jakku-Sihvonen,

Tissari & Uusiautti, 2006, 18.) Opettajan pedagogisten opintojen jakautuminen esim. luokanopettajakoulutuksessa esitettiin kandiditutkintoon 25 op ja maisteritutkintoon 35 op. Nykytilanteessa noin puolet yliopistoista on sisällyttänyt opettajan pedagogiset opinnot tutkintoon päinvastoin eli kandiin 35 op ja maisteriin 25 op. Aineenopettajilla suositus oli kandiin 25–30 ja maisteriin 30–35 tai kokonaan maisteritutkintoon. Nytemmin esimerkiksi Helsingin yliopistossa aineenopettajien pedagogiset opinnot sisältyvät kokonaan ainetiedekunnan tutkinnon maisterivaiheeseen. Ohjatun harjoittelun osuus oli vähintään 20 op. Nykytilanteessa harjoittelun määrä on lähentynyt tuota vähimmäismäärää sen ollessa aiempina vuosina huomattavasti enemmän. Opettajan pedagogisten opintojen kohdalla kasvatustieteellinen perusaines ilmaistaan seuraavasti: ”perehdyttää opiskelija oppimisen ja opettamisen didaktisiin ja kasvatopsykologisiin perusteisiin sekä kasvatustieteellisen filosofian, kasvatuksen historian ja kasvatussosiologisiin perusteisiin”. Didaktiset tavoitteet kuvataan seuraavasti:

”Tavoitteena on luoda edellytykset pedagogiseen vuorovaikutukseen, kehittää opettajuutta ja oppia suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetusta oppilaiden ikäkausiksi, opetussuunnitelma ja kouluyhteisö huomioon ottaen.

Tavoitteena on myös luoda edellytykset yhteistyöhön kollegojen, kotien ja muiden opiskelijalle tärkeiden sidosryhmien ja kulttuuri- ja hyvinvointipalvelujen edustajien kanssa. Tutkimusvalmiuksia kehitetään siten, että opiskelijalla on edellytykset oman opettajuuden opettamisen ja oppimisen sekä koulutyön tutkimiseen.

Ohjatun harjoittelun tavoitteena on tukea opiskelijan kasvua tutkivaksi, kehittäväksi, arvioivaksi opetuksen ja oppimisen asiantuntijaksi, joka osaa tarkastella omaa toimintaansa ja vuorovaikutustaan opetus- ja oppimistilanteissa rakentavan kriittisesti ja reflektoidusti. Ohjattu harjoittelu tuottaa opiskelijalle valmiuksia kohdata iältään, taustaltaan ja oppimisvalmiuksiltaan monenlaisia oppijoita sekä opettaa, ohjata ja kasvattaa heitä koulutuksen tavoitteiden mukaisesti.” (Jakku-Sihvonen, Tissari & Uusiautti, 2006, 22.)

Yllä kirjoitettu liittyy lähinnä yliopistossa suoritettuihin opettajan pedagogisiin opintoihin. Ammatillisen puolen opettajankoulutusten opetussuunnitelmat on rakennettu niitä ohjavan asetuksen mukaan ja tyypillisesti osaamisperusteisiksi, jolloin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien vertailu on haastavaa. Kasvatustieteellisiksi luokiteltuja opintoja on ammatillisten opettajien pedagogisissa opinnoissa enimmillään 16 op.

Taidepedagogien opinnoissa kasvatustieteellisten opintojen määrä on vaihteleva, eikä sitä ole aina mahdollista erottaa opetussuunnitelmassa, varsinkaan jos opettajan pedagogisia opintoja ei ole eritelty. Kun opinnot on hyväksytty ammatillisessa opettajakorkeakoulussa, niille on todennäköisesti esitelty, mitkä opinnot katsotaan opettajan pedagogisiin opintoihin kuuluviksi tai niistä on neuvoteltu yhteisesti.

Nykytilanteessa kasvatustieteen eri osa-alueista tulevat vahvimmin esiin kasvatopsykologinen, kasvatussosiologinen, kasvatustieteellinen, didaktinen ja vain vähäisessä määrin kasvatustieteellinen aines. Otsikossa esittämäni kysymykseen opettajan pedagogiset opinnot vai kasvatustieteen perus- ja aineopinnot voisi tulla enemmän selville tavalla, jonka aiemmin mainitsin eli säätämällä rinnastaminen tilanteissa, joissa opiskelija haluaa jatkaa kasvatustieteen syventäviin opintoihin yliopistossa suoritettujen pedagogisten opintojen pohjalta. Varsinaisesta vastaavuudesta ei tarvitse puhua.

6.2 Opetussuunnitelma-ajattelu vai kulloisetkin opetussuunnitelman sisällöt

Opetussuunnitelmateoreettinen ajattelu ja opetussuunnitelmiin tutustuminen avaa monelle opettajaksi opiskelevalle kasvatustieteen tieteenalataustaa ja koulutuksen yhteiskunnallisia rakenteita laajemminkin ja vie ajattelun konkreettisella tavalla käytäntöön. Opetussuunnitelman merkityksen ymmärtäminen on olennaista opettajan työssä. Sitä kautta tulee työn tavoitteisuus ja siten taataan opetuksen tasalaatuisuus valtakunnallisesti.

Liikaa huomiota ei ehkä ole syytä kiinnittää kulloinkin voimassa olevan opetussuunnitelman sisältöihin, sillä ne tulevat vaihtumaan muutamaan kertaan opettajan työvuosien aikana. Opetuksen ja oppimisen kannalta erityistä huomiota vaativiin opetussuunnitelman sisältöihin ja niiden opettamiseen on toki aiheellista perehtyä ja opetusharjoittelun yhteydessä harjoitellaan joka tapauksessa niitä asioita, jotka ovat opetussuunnitelman sisällöissä harjoittelun ajankohtana.

Opetussuunnitelmaprosessi on nykyään hyvin osallistava sekä korkeakouluissa että Opetushallituksen johtamassa opetussuunnitelmatyössä. Opettajaksi opiskeleva saattaa kohdata mallin opetussuunnitelmatyöskentelystä koulutuksensa aikana, mikäli opetussuunnitelmauudistus on hänen opiskeluaikanaan ajankohtainen ja hän osallistuu siihen opiskelijana aktiivisesti. Opettajaksi mennessään hän kohtaa joka tapauksessa oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman valmistelun ja saattaa osallistua opetussuunnitelman perusteiden valtakunnalliseen laadintaan aktiivisena kansalaisena. Opettajan tulee siis omaksumaan opetussuunnitelman laadinnan periaatteet ja opettajana työskennellessään noudatettava opetussuunnitelmaa.

Niin opettajankoulutuksen opetussuunnitelma kuin oppilaitostenkin opetussuunnitelma ovat aina aikansa tuotteita. Voidaan siis kysyä, eivätkö ajankohtaiset painotettavat asiat ole riittävässä määrin mukana opetussuunnitelmissa. Opettajankoulutuksessakin ainakin yhden opiskelijasukupolven on hyvä opiskella jonkin opetussuunnitelman mukaan valmiiksi, jotta sen kokonaisuutta voidaan arvioida. Kuitenkin jatkuvasti esitetään vaatimuksia

milloin minkäkin sisällön saamisesta mukaan opettajankoulutukseen. Opettajankoulutuksen ytimen ollessa opettajan pedagogisissa opinnoissa, lähes kaiken opettajilta odotettavan pedagogisen osaamisen pitäisi sisältyä 60 opintopisteeseen. Tämä on mahdotonta ensinnäkin sen vuoksi että odotukset ovat usein keskenään ristiriitaisia tai niitä on yksinkertaisesti niin paljon, että edes hyvällä tahdolla eri näkökulmista esitetyt toiveet eivät mahdu sisältöihin. On siis tyydyttävä riittävän hyvään, aikaa kestävään opettajankoulutukseen, perustuksen luomiseen opettajana toimimista ja siinä kehittymistä varten.

Opettajan pedagogiset opinnot antavat valmiudet päästä opettajan työhön. Työ opitaan ammatissa toimimalla ja mikäli opettaja joskus suuntautuu toisen alan opettajaksi, on joka tapauksessa hankittava sellaista lisäoppia, joka auttaa siirtymässä. On kuitenkin hyvä, jos edes saman alan opettajaksi opiskelevien opinnot ovat myös opettajan pedagogisten opintojen osalta eri yksiköissä samaan tapaan suuntautuneet. Tällöin määräävämmäksi tekijäksi nousee sen alan opettajuus, johon suuntaudutaan ensimmäiseksi, ei niinkään vielä siinä vaiheessa mahdollisesti uusille urapoluille johtava opettajuus.

Mitä on kestävä kasvatus ja kestävä opettajuus? Mitkä ovat ne hyvän opettajuuden olennaiset elementit, jotka tutkimusperustaisesti voidaan hyväksyä opettajan pedagogisten opintojen ydinsisällöksi? Tehtävä on sikäli visainen, että tutkimuksenkin perusteella hyvä opettaja voi olla monenlainen – onneksi! Edellä esitellyt opettajan pedagogiset opinnot kaikessa moninaisuudessaan osoittavat saman: painotukset ja valitut sisällöt tulevat opettajankoulutusyksiköiden omista profiileista ja joihinkin on valittu tietoinen painotus. Oppilaitosjohto on kuitenkin usein tuonut esiin, että opettajaa valittaessa ei oikein voi tietää mitä hän osaa ja millainen hänen koulutuksensa on ollut. Miten kysyntä ja tarjonta saadaan kohtaamaan?

6.3 Kestävä opettajankoulutus vai ajan ilmiöt

Perustutkinto avuksi opettajalle tarpeellisessa osaamisessa

Opettajankoulutukseen haluttuja ja tässä ajassa tunnistettuja teemoja ovat esimerkiksi erityispedagoginen sekä ohjaus- ja johtamisosaaminen, kestävä kehitys, tasa-arvo, kieli- ja kulttuuritietoinen opetus, digitalisaatio ja digitaalisiin oppimisympäristöihin sekä hyvinvointiin liittyvä osaaminen (esim. Koulutuspoliittinen selonteko, 2021, 47) ja näihin vastaukseen on jo kiinnitetty huomiota. Monissa pedagogisissa opinnoissa on näihin liittyviä sisältöjä.

Opettajaksi opiskelevien taholta on tullut esiin näkemyksiä, joiden mukaan opettajankoulutuksessa painotettavat asiat vaihtelevat yliopistoittain. Huomiota on kiinnitetty

ilmastokasvatukseen, maahanmuuttajien opetukseen ja erityisen tuen tarpeisiin. (esim. Opettaja 5/2020, 28–29.)

Opettajankoulutukseen on tarjolla kymmenittäin erilaisia kurssi- ja sisältökokonaisuuksia, joista useat toki aivan kannatettavia. Ongelmaksi muodostuu, mitä aineista voidaan sisällyttää opettajan pedagogisten opintojen (60 op) osuuteen ja mitkä myös opettajankoulutusta palvelevat ja koko yhteiskuntaa koskettavat kysymykset ovat sellaisia, jotka pitäisi pikemminkin sisällyttää kaikkien alojen perustutkintoihin. Ainakin nyt ajassa olevat kestävä kehityksen ja ilmastomuutoksen asiat voidaan nähdä jokaisen korkeakoulutetun kansalaisen asiaksi. Tällaisten teemojen osalta onkin tehty ratkaisuja, esimerkiksi Helsingin yliopistoon tulee kaikille opiskelijoille kurssi kestävästä kehityksestä ja ilmastomuutoksesta. Turun yliopisto on toteuttanut opettajaopiskelijoille kertaluonteisesti kasvatustieteellisen tiedekunnan ja opiskelijajärjestöjen yhteistyönä Ilmastokasvatuksen ja kestävä kehityksen opintojakson (3 op). Koko tutkintonsa kasvatustieteellisissä tiedekunnissa suorittaville ja opettajakelpoisuuksia opiskeleville näitä teemoja voidaan sisällyttää luontevasti myös tutkinnon muihin osioihin kuin opettajan pedagogisiin opintoihin. Tämänkaltaisten kursien tulosta yliopistojen opintoihin on kuultu viestejä usealta suunnalta mm. kasvatusalan johtajien tapaamisissa ja Opettaja-lehtikin (esim. Opettaja 5, 2020) on niitä esitellyt.

Vetoa ja pitoa vai tähdenlento

Työhöntulovaihe ja noin viisi ensimmäistä vuotta ratkaisevat usein opettajan pysymisen alalla. Kun opettajankoulutus, erityisesti opettajan pedagogiset opinnot, antavat riittävän hyvät eväät ammatissa toimimiseen ja kun työhöntulovaihe hoidetaan oppilaitoksissa hyvin ja tukea antaen, on toivoa jatkosta. Kuitenkin jotkut hyytyvät jo ensimmäisen vuoden jälkeen eivätkä koskaan enää palaa opettajiksi.

Opettajien työhöntulovaiheen tukemiseen on kehitetty toimivia ratkaisuja, jotka voidaan ottaa suoraan käyttöön (esim. VERME-vertaisryhmämentorointi (Heikkinen, Aho & Korhonen, 2015). Vertaistukea kannattaisi käyttää enemmänkin siten, että se sisällytetään rakenteisiin ja näistä mahdollisuuksista kerrotaan opettajankoulutuksen aikana. Informaalisissa ympäristössä voi oppia vertaisiltaan niin pedagogisia taitoja kuin ainesisältöjäkin ja vertaisryhmät opettajien työhyvinvoinnin tukena voivat olla todella arvokkaita.

Peruskoulutus vai jatkuva oppiminen

Jatkuvan oppimisen mahdollisuudet ja rakenteet tulee ratkaista. Koulutusalojen tieteenalapohjaisten ja uuden tutkimuksen tuottamien sisältöalueiden osaamistarpeiden tunnistaminen taitaa olla selkeämpää kuin opettajan pedagogisten opintojen osaamista tukevien uusien tieto- ja taitoalueiden didaktisen osaamisen tunnistaminen ajatellen jatkuvan oppimisen hengessä tapahtuvaa täydennyskouluttautumista. Opetusala – kuten monet

muutkin alat – tarvitsevat koulutuksellisen jatkumon. Myös opettajankouluttajat tarvitsevat sen. Opettajankouluttajille aiemmin tarjolla olleet seitsemän vuoden välein mahdolliset lukukauden mittaiset opintovapaat – puhekielessä sapattilukukaudet – tarjosivat hyvän mahdollisuuden omaan ammatilliseen kehittymiseen. On selvää, että oma tutkimuksen tekeminen kehittää opettajankouluttajaa jatkuvasti, mutta sen ohella tarvitaan muutaakin. Tämä asia kannattaa nostaa laajempaan keskusteluun. OKM:n hankerahoituksen turvin edistetään parhaillaan opettajankouluttajien ammatillista kehittymistä yliopistojen keskinäisessä yhteistyössä.

Vuodesta 2016 lähtien toiminut ja hallituskauden vaihtuessa uusinnettu opettajankoulutusfoorumi on tehnyt tärkeää työtä yhteistyön rakentamiseksi. Tämä foorumi laaja-alaisuudessaan voi paneutua myös peruskoulutuksen, työhöntulovaiheen ja jatkuvan oppimisen kysymyksiin.

6.4 Opettajaksi yliopistossa vai ammattikorkeakoulussa

Yliopistojen opettajan pedagogisissa opinnoissa on nähtävissä pyrkimys siihen, että kasvatustieteen perusopinnoista suurin piirtein vastaavat sisällöt 25 op muodostavat pohjan opettajan pedagogisille opinnoille. Opintojaksojen nimet viittaavat joiltakin osin selkeästi kasvatustieteen systematiikkaan ja eri osa-alueisiin, joissakin tapauksissa opintojakson nimi ei kerro kovin selvästi ydinsisältöjä. Tarkastelemalla näitä opintojaksoja lähemmin opetussuunnitelmakuvausten avulla saa tarkemman käsityksen sisällöstä. Päälöydöksenä voi havaita, että yleensä ainakin 15–20 op kasvatustieteen perusopinnoista vastaa melko hyvin myös yleisen ja aikuiskasvatustieteen sisältöjä ja näiltä osin ne kohtuullisesti vastaavat valtakunnallisen voke-työskentelyn yhteisesti muodostettuja periaatteita. Saman toteaa Saari (2015) pro gradussaan. Hän vertaili luokanopettajakoulutuksen kasvatustieteen opintojen eroja ja yhtäläisyyksiä lukuvuonna 2014–2015. Vähintään 15 opintopisteen yhteinen aines kasvatustieteen eri osa-alueilta toteutui luokanopettajakoulutuksessa. Aineopinnoissa ja syventävissä opinnoissa oli eroja. Saari hämmästeli, että sama opintojakso saattoi eri yhteyksissä kuulua joko aineopintoihin tai syventäviin opintoihin. Saman havainnon saattoi tehdä myös nyt tehdyn opettajan pedagogisten opintojen kartoituksen osalta, saman sisältöiset, jopa saman nimiset opintojaksot saattoivat kuulua joko perus-, aine- tai syventäviin opintoihin. Opettajan pedagogisten opintojen laajuushan on perus- ja aineopinnojen laajuus, mutta esimerkiksi luokanopettajakoulutuksessa pedagogisia opintojaksoja voidaan sijoittaa myös syventäviin opintoihin, koska pääaine on kasvatustiede. Opintojaksojen nimet ja sisällöt viittaavat kuitenkin myös samaan tavoitteenasetteluun ja sisältöön olipa opintojakso sisällytetty perus-, aine- tai syventäviin opintoihin. Osin tästä vaihtelusta johtuen ja selkeyden vuoksi päätin poistaa liitetaulukoista erottelun arvosanaopinnojen tasoon tai kandi- ja maisterivaiheeseen. Opettajan pedagogisia opintoja on syytä käsitellä yhtenä ammatillisen kelpoisuuden antavana opintokokonaisuutena.

Opiskelijan omat valmiudet omaksua eri opettajaksi opiskeleville eri opintojen vaiheissa tarjottavia samojen opintojaksojen sisältöjä lienevät kehittyneet opintojen etenemisen myötä.

Ammattikorkeakoulujen kasvatustieteellisten opintojen määrä on selkeästi pienempi kuin yliopistoissa, vaihteluväli on 10–16 opintopistettä. Taidepainotteisten tutkintojen osalta selkeästi kasvatustieteellisiksi teoriaopinnoiksi luettavien opintojaksojen määrä on useissa tapauksissa vielä vähemmän kuin yleisissä ammatillisen opettajan opinnoissa.

Ammatillisten opettajankoulutusyksiköiden osalta on nähtävissä kehittyminen laaja-alaiseen yleispedagogiseen suuntaan (Mäki ym., 2015, 19). Tämä näkyy myös henkilöstön osalta muutoksena kohti kasvatustieteellistä, erityisesti ammattikasvatusosaamista aiemman ammattiosaamisen asemesta (Mahlamäki-Kultanen & Nokelainen, 2014). Kiintoisaa kuitenkin on, että kasvatustieteen opintoihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset on poistettu vuonna 1996 lakia uudistettaessa. Koulutusten sisällöt viittaavat kuitenkin selkeästi ammatillisen opettajan tarpeisiin.

Ammattikorkeakoulujen opettajan pedagogisissa opinnoissa on enemmän valinnaisuutta kuin yliopistojen opettajaopinnoissa, toki yliopistoissakin on vaihtoehtoisia opintojaksoja. Suuntaus ammattiopettajan opinnoissa on selvästi henkilökohtaistamiseen päin. On havaittavissa modulaarisuutta, jossa yksilöllisesti valitaan itselle sopivia sisältöjä.

Taidepedagogien opettajan pedagogiset opinnot 60 op ovat paikoin vaikeasti tunnistettavissa. Niitä ei ole läheskään kaikissa koulutuksissa eritelty koko tutkinnon 240 op kokonaisuudessa. Ainoastaan mainitaan, että opettajan pedagogiset opinnot sisältyvät tutkintoon ja antavat laaja-alaisen opettajakelpoisuuden. Tämä on mielenkiintoinen ratkaisu ja vaatii kyseisissä koulutuksissa tarkemman tarkastelun. Opettajakelpoisuuden tuottava 60 op:n osio tulee kyetä erottelemaan tutkinnon kokonaisuudesta. Tämä erottelemattomuus on yksi syy, jonka vuoksi musiikkipedagogien, tanssipedagogien ja teatteri-ilmaisun opettajien opinnoissa voi olla epätäsmällisyyksiä. On kuitenkin hämmentävää, että opettajuuden ydinaineeksi ei tunnisteta tai ainakaan tuoda esille. Onko ajatus se, että kun laitetaan tarpeeksi paljon pedagogisluonteista sisältöä, niin sieltä tulee varmuudella ainakin ne 60 opintopistettä. Eikö opiskelijankin kannalta olisi luontevaa, että hän tietäisi, mikä erityisesti on opettajakelpoisuuden tuottavaa sisältöä? Yhteisen, laaja-alaisen opettajakelpoisuuden osalta tämä on olennainen kysymys. Tämän kokonaisvaltaisen tarkastelutavan taustalla lienee jokin yleisempi pyrkimys kuljettaa pedagogista ainesta läpi opintojen ja tarkastella taidealojen opettajuutta holistisesti. Kuitenkin kelpoisuusopintojen kyseessä ollen on tarkoituksenmukaista merkitä ne selkeästi.

Erityisesti taidepedagogien koulutus johtaa kiinnittämään huomion paitsi noiden kelpoisuuden tuottavien 60 opintopisteen selkeään erotteluun tutkinnossa, myös siihen

ammattikorkeakoululain kohtaan, jossa todetaan, että ammattikorkeakoulu voi järjestää opetuksen itse, yhteistyössä toisen korkeakoulun kanssa tai hankkia opetusta toiselta korkeakoululta. (Ammattikorkeakoululaki 8. a § 2 mom.) Vaikka taidepedagogeja kouluttavat ammattikorkeakoulut hankkisivat opettajan pedagogiset opinnot kokonaan ammatilliselta opettajakorkeakoululta, vaade siitä, että pääosa koulutusvastuuseen kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta annetaan itse, on olemassa. Miten tämä pitäisi ymmärtää ammatillisten opettajakorkeakoulujen osalta? Niiden vastuulla on 60 op:n kokonaisuuden järjestäminen. Tulisiko asetusta tulkita siten, että vähintään 31 opintopistettä ammatillisen opettajakorkeakoulun täytyy antaa opetusta itse yhteistyöammattikorkeakoulun opiskelijoille. Samaa asiaa on pohdittu Lyytisen ym. (2019, 19) selvityksessä ammatillisen opettajankoulutuksen reunaehdoista, rakenteista ja profiileista. ”Ammattikorkeakoulun tulee kuitenkin antaa pääosa koulutusvastuuseensa kuuluvien alojen opetuksesta itse. (AmKL 8 a.2 §). Säännöksen muotoilu on tulkinnanvarainen. Pääosa tarkoittanee sitä, että ammattikorkeakoulun on järjestettävä itse enemmän opetusta kuin hankittava opetusta tai järjestettävä sitä yhteistyössä (vrt. HE 73/2017 vp¹, s. 27–28).” Muista kuin ammatillisten opettajakorkeakoulujen antamista ammatillisen opettajan opinnoista syntyy se vaikutelma, että ne hoidetaan pääosin siinä korkeakoulussa, jossa tutkinto tehdään.

Ammatillisten opettajakorkeakoulujen opiskelijat ovat varttuneempia kuin perusyliopisto-opiskelijat. Heillä on jo ammatti ja ammatilliseen opettajankoulutukseen pääsy edellyttää muilta kuin yleisaineiden opettajilta vähintään kolmen vuoden työkokemusta alalta. Ammatillisen opettajan opinnot ovat luonteeltaan aikuiskoulutusta. Ammatilliseen opettajankoulutukseen hakevien keski-ikä on yli 40 vuotta. (Mahlmäki-Kultanen & Nokelainen, 2014, 23.)

Ammatilliseksi opettajaksi opiskelevalla on kahdenlaisia haasteita: koulutuksesta tulee saada valmiudet sekä ammattipedagogiikkaan että korkeakoulupedagogiikkaan (ks. OKM, 2016, 22). Yliopistoissa aineenopettajaksi opiskelevat hankkivat valmiuksia lähinnä ainedidaktiikkaan (vrt. ammattipedagogiikka), mutta korkeakoulupedagogisia valmiuksia heiltä ei odoteta kuin lähinnä aikuisopetukseen suuntautuviissa opinnoissa tai henkilöstöltä, joka jo toimii yliopiston opettajina ja ovat yliopistopedagogisissa opinnoissa. Muutoin yliopistojen ainedidaktiikat suuntautuvat ensisijaisesti perus- ja lukio-opetusta silmällä pitäen. Sekä ammatillisten opettajien että aineenopettajien pedagogisten opintojen osalta voidaan kysyä, missä määrin opettamisen lainalaisuudet ovat yleisdidaktisia. Tasapainon löytäminen sellaisen aineksen kesken, joka on yleispätevää kaikelle pedagogiikalle ja ainesidonnaisten kysymysten tarkastelu on tärkeä pohdittavaksi, koska tarkoituksenmukaisesti toimien voidaan säästää opetuksen resursseja ja samalla saattaa eri opettajaryhmät

1 HE 73/2017 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä laiksi yliopistolain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosta.

kohtaamaan keskenään jo opiskelujen aikana. On toki selvää, että myös aineen didaktisten erityiskysymysten tarkastelulle on jätävä tilaa.

6.5 Käsitteellisen käytännöllistäminen vai käytännöllisen käsitteellistäminen

Teoriaa vai käytäntöä

Teoria-aineksen ja käytännöllisen aineksen tarkoituksenmukainen yhdistäminen opettajaksi opiskellessa – kuten toki monilla muillakin aloilla – lienee ikuisuuskytymys. Näin sen vuoksi, että vaikka osa opiskelijoista olisi hyvinkin tyytyväisiä, onpa painotus teorian tai käytännön suuntaan, on monia, jotka kokevat, että tasapainoa ei ole. Kasvatustieteen antama tausta saattaa jäädä kaukaiseksi tai vaikeasti ymmärrettäväksi eikä sen yhteyksiä pedagogiikkaan tai arjen opettajuuteen opiskeluaikana aina nähdä. Tosin teoria-aineksen merkitys avautuu monille myöhemmin vuosina ja silloin ymmärtää olevansa työssään vankemmalla pohjalla, kun opinnot ovat perustuneet tieteen- tai taiteenalaopintoihin, joiden taustalla on myös laaja-alaista didaktista tutkimusta. Ammattikasvatustieteen osalta tilanne on toisenlainen. Sen asema oli aiemmin paljon vahvempi kuin nykyään.

Opetusharjoittelujen osuus eri opettajan pedagogisissa opinnoissa vaihtelee melko paljon. Jotkut opintojaksojen nimet viittasivat selkeästi opetusharjoitteluun, eräissä oli viitteitä siihen tai ne olivat teoriaopintojen ja käytännön harjoittelun yhdistelmiä. Yleensä perustutkintoja tekevät opiskelijat arvottavat opetusharjoittelut korkealle ja pitävät niitä usein antoisimpina opettajankoulutuksen opintoina.

Käytännönläheisimmät tutkinnot niihin sisältyvine pedagogisine osioineen ovat ammatikorkeakoulujen taidepedagogeilla. Opettajan pedagogisiksi opinnoiksi tulkittavissa osioissa on runsaasti muutaman opintopisteen suuruisia käytännöllisiä opintojaksoja. Ammattikorkeakoulujen yleisissä ammatillisissa opettajaopinnoissa suurin osa sisällöistä liittyy ammattipedagogisiin opintoihin; erilaisista jaotteluista johtuen tarkkaa opintopistemäärää on vaikea hahmottaa, mutta osuus on kuitenkin suurempi kuin kasvatusteellisten opintojen osuus ja yleensä vähintäänkin reilusti yli kolmannes, ellei jopa puolet kokonaisuudesta.

Opetuksen teoria on syntynyt opetusta tutkimalla. On siis kyse käytännön käsitteellistämistä. Ammatillaisen tulee osata alan käsitteellinen kieli eli didaktiikan kieli voidakseen kommunikoida oman alansa toisten ammattilaisten kanssa. Jokainen opettaja on samalla eri tiedonalojen kielen opettaja. Opettajan pedagogisten opintojen osalta voidaan tehdä se havainto, että eri opettajaryhmien sisällä oman opettajuuden käsitteistö tulee tutuksi, mutta onko se riittävä ajattelun yleistä opettajuutta. Yleensä ajatellaan, että riittävän syvä

teoreettinen osaaminen varmistaa siirtovaikutuksen. Yliopistoissa opettajien pedagogisten opintojen yleiskasvatustieteellisen aineksen määrä on selkeästi suurempi kuin ammatikorkeakoulujen taidepedagogien tai ammatillisten opettajien opinnoissa. Kuitenkin on mielenkiintoista, että esimerkiksi sana didaktiikka ei esiintynyt kaikkien yliopistojen opettajien pedagogisissa opinnoissa. Opettajille yhteisten geneeristen taitojen tunnistaminen on tärkeää ja opettajankoulutusyksiköiden yhteisen keskustelun avulla tunnistamista voidaan terävöittää.

Opettajan pedagogisten opintojen sisällöistä on monenlaisia kannanottoja. Jotkut haluivat painottaa käytännöllistä ainesta ja toivovat selkeitä ohjeita erilaisiin opetus- ja ohjaustilanteisiin. Näin ajatellen odotetaan opettajankoulutuksesta saatavan valmiit reseptit erilaisiin tilanteisiin. Toki niidenkin avulla voi jonkin aikaa pärjätä, mutta muuttuvissa tilanteissa pedagogisen ajattelun opettaminen ja omaksuminen tarjoaa kestävä pohjan. Ammattikorkeakouluissakin tutkimusperustaisuus ja sen vahvistaminen ovat esillä. Itse asiassa kysymys opettajan pedagogisesta ajattelusta, joka antaa ainekset pedagogisen päätöksenteon taitoon, on varsin olennainen koko opettajana toimimisen kannalta (Ks. esim. Kansanen, Tirri, Meri, Krokfors, Husu & Jyrhämä, 2000; Jyrhämä, 2002).

Opettajankoulutuksen näkemykset vai kentän tarpeet

Tutkimustiedon perustalta toimivan opettajankoulutuksen näkemykset opettajuudesta kohtaavat kentän tarpeet, kun opettajaksi valmistunut siirtyy työhönsä. Millaisia opettajia työnantajat saavat ja miten he voivat tietää opettajan osaamisesta, jos samankin alan opettajien koulutustausta sisällöllisesti vaihtelee paljon. Muodolliset kelpoisuusehdot ovat kaikille samat, mutta mitä opettajan pedagogisiin opintoihin on kussakin yksikössä sisällytetty, olisi tärkeää tietää. Toki tutkinnon kokonaisuus vaikuttaa tähän paljon, niin pääaine kuin sivuaineetkin ja ammatillisella puolella niin koko tutkinto kuin siihen asti ammatissa karttunut osaaminen. Lisäksi opettajakelpoisuus on voitu hankkia monin eri tavoin, on useita vaihtoehtoisia väyliä tulla jonkun alan opettajaksi.

Opettajankoulutuksen kannattaa kuunnella kentän tarpeita samaan tapaan kuin oppilaitosten kannattaa kuulla oppilaidensa ja opiskelijoidensa tarpeita ja nuorempien kyseessä ollen myös heidän vanhempiansa ja huoltajiensa antamaa palautetta opetuksen laadusta. Opetussuunnitelmaprosessit ovat hitaita, mutta opetussuunnitelman sisälläkin voi tehdä korjausliikkeitä nopeasti. Olennainen kysymys on, pärjääkö opettaja työssään. Onko meillä käypä opettajankoulutus, joka johtaa oppilaitoksissa opettajien antamaan käypään opetukseen? Käypä opetus ja käypä opettajankoulutus syntyy teorian tiedon ja käytännön tiedon yhdistämisestä eli integratiivisesta pedagogiikasta. Kaikki yhteydet kenttään ovat tarpeellisia ja kun opettajankouluttajat ohjaavat opetusharjoittelua, tarjoutuu kurkistus opetussuunnitelman toteuttamisen tapoihin.

6.6 Opetusharjoittelua vai työharjoittelua

Opetusharjoittelun olettaisi olevan helposti tunnistettavissa opettajan pedagogisten opintojen kokonaisuudessa. Monissa tapauksissa näin onkin, mutta joissakin opinnoissa opetusharjoittelua on sisällytetty opintojaksosten sisään tavalla, joka tekee hankalaksi hahmottaa siihen kuuluvan opintopistemäärän ja sisällöt suoraan opetusharjoittelua koskivaksi. Pursiaisen ym. (2019, 90–91) raportissa yliopistojen ilmoittamat opetusharjoitteluiden osuudet opintopisteinä opettajan pedagogisissa opinnoissa (60 op) vaihtelivat luokanopettajakoulutuksessa 20–33 opintopisteen ja aineenopettajan pedagogisissa opinnoissa 15–30 opintopisteen välillä. Opintopistemäärät vaikuttavat osin hämmästyttävän suurilta, koska vastaavaa harjoittelujen opintopistemäärää ei tämän selvityksen tiedoissa löydy. Joko on tapahtunut muutos vuoden–parin sisällä tai osa harjoittelusta on sijoitettu tutkinnon muuhun kokonaisuuteen. Jälkimmäinen vaihtoehto ainakin näyttää pitävän paikkansa niiltä osin, jolloin on mainittu, että osa harjoittelusta sisältyy opettajan pedagogisiin opintoihin. Kaikkiin korkeakoulututkintoihin sisältyy joka tapauksessa harjoittelua sekä kandi- että maisterivaiheessa ja osa tutkintojen harjoittelusta voisi periaatteessa olla muutakin kuin opetusharjoittelua. Jos 60 opintopisteen opintokokonaisuudesta peräti 33 opintopistettä olisi opetusharjoittelua, teoria-aineksen määrä jäisi vähemmälle, ellei sitä ole sujuvasti integroitu harjoittelun yhteyteen.

Ammattikorkeakouluissa harjoittelut ovat monimuotoisempia ja niitä voidaan suorittaa erilaisissa ympäristöissä. Osa harjoitteluista ei ole sanan varsinaisessa merkityksessä opetusharjoittelua, vaan sisältökuvauksista päätellen pikemminkin työharjoittelua erilaisissa ympäristöissä. Myös omassa työssä voidaan harjoitella. Ilmeisesti näissäkin tilanteissa harjoittelu sisältää jossakin muodossa ohjausta.

Harjoittelun määrä opettajan pedagogisissa opinnoissa on yleisesti ottaen melko pieni ajatellen opettajaksi valmistumista. Enempääkään se ei oikein voi olla, koska sitten muuta sisältöä jouduttaisiin karsimaan pois. On sinänsä kannatettavaa, että harjoitteluympäristöt voivat olla monenlaisia ja että harjoitella voi myös ulkomailla. Kannattaa kuitenkin pohdita millaisilla didaktisilla valmiuksilla opettajaksi valmistutaan, jos ei ole riittävää määrää oppilaiden tai opiskelijoiden kohtaamista. Opetusharjoittelun yhteydessä opitaan opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia eli opetuksen keskeiset elementit, tavoitteisuus ja vuorovaikutus ovat voimakkaasti esillä. Opettaminen itse on eri asia kuin havainnoida opetusta tai puhua opetuksesta, jotka nekin ovat hyödyllisiä asioita. Oppilaitosten näkökulmasta esitetään usein näkemys opettajaksi valmistuvien puutteellisista ryhmänhallintataidoista ja puutteellisesti toimivasta pedagogisesta vuorovaikutuksesta. Näitä asioita on turvallista harjoitella ohjatusti ja saada omasta opettamisesta ja ohjausvuorovaikutuksesta palautetta. Asiantuntijuuden kehittymisestä tiedämme, että aluksi opettajan huomio kiinnittyy sisältöön ja vasta harjaantumisen myötä heihin, joiden kanssa hän toimii, eli oppilaisiin tai opiskelijoihin. Opettajana toimimisen kannalta pedagogisen suhteen rakentumisen

harjoittelu on olennaista, tämän vuoksi kannattaa harkita missä määrin harjoittelua suunnataan ympäristöihin, joissa opetusta ja ohjaamista ei pääse harjoittamaan yhtä intensiivisesti kuin ryhmätilanteissa. Tilannetta voi verrata kuljettajatutkintoon: mitä enemmän harjoittelee ohjatusti ennen kuljettajatutkintoa (opettajakelpoisuutta), sitä paremmat valmiudet saa itsenäiseen kuljettajana (opettajana) toimimiseen ajokortin (opettajan pedagogisten opintojen) suorittamisen jälkeen.

Eri opettajaryhmillä on hieman erilaiset taustat opettajan pedagogisiin opintoihin tullessaan. Olisiko opetusharjoittelun – ohjatun harjoittelun – määrää syytä vakioida enemmän opettajan pedagogisten opintojen sisällä. Kasvatustieteellisissä tiedekunnissa tai ammattikorkeakouluissa tutkintoja suorittavien opintoihin voi tarvittaessa lisätä muihin kohtiin kuin opettajan pedagogisiin opintoihin joko opetusharjoittelua tai työharjoittelua.

Opettajan pedagogisissa opinnoissa on hyvä antaa välineitä itsearviointiin ja ammatilliseen kehittymiseen (esim. Pantic & Wubbels, 2010). Opetusharjoittelu tarjoaa tähän runsaasti mahdollisuuksia. Sen yhteydessä tai teoriaopintojen yhteydessä on hyvä perehtyä esimerkiksi omia käyttöteorioita tarkastelemalla myös niihin uskomuksiin, jotka kunkin työtä ohjaavat.

6.7 Yleinen opettajuus vai eri opettajuudet

Tärkeä kysymys on peruskoulutuksen ydinaineksen tunnistaminen eri opettajaryhmien osalta ja erityisesti opettajan pedagogisten opintojen (60 op) osalta. Kaikkien koulutusasteiden opettajia ja opettajat muista maistereista tai korkeakoulutetuista erottavana opintokokonaisuutena se lienee opintokokonaisuus, josta tulisi vallita kohtuullisen suuri yksimielisyys.

Selvityksen tuloksena voi todeta, että meillä on runsaasti eri opettajuuksia. Selkeää käsitystä yleisestä opettajakelpoisuudesta ei näytä olevan. Yliopistojen osalta tuo yhtenäisyys rajoittuu 15–20 opintopisteeseen kasvatustieteen perusopintoihin yleisesti liitettävistä sisällöistä. Mielenkiintoista kyllä, joissakin yksiköissä sana didaktiikka esiintyy korkeintaan ainedidaktiikan ja opetusharjoittelun yhteydessä. Kasvatustieteen tieteenalan keskeisimpänä opettajia, opetussuunnitelmaa ja opettajankoulutusta tutkivana tieteenalana sille ei kaikissa yksiköissä jää tilaa.

Ammatillisella puolella käsitellään koulutuksen yhteiskunnallista tehtävää ja kasvatuksen käsitteistöä. Sanana opetus tai opettaja esiintyvät opintojaksojen nimissä kunkin ammatillisen opettajakorkeakoulun osalta kerran, parhaimmillaan kaksi kertaa. Käsitteistö lähtee oppimisen ja osaamisen näkökulmasta.

Lainsäädännön tasolla valtakunnassa on yleinen opettajakelpoisuus, käytännössä näin ei joka suhteessa ole. Siirryttäessä esimerkiksi ammattikorkeakoulusta opiskelemaan yliopiston puolelle, hyväksiluetaan vain osa opettajan pedagogisista opinnoista. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi tutkinto-opiskelijoiden osalta, jolloin opettajan pedagogiset opinnot sivuaineena saatetaan edellyttää suoritettavan yliopiston opetussuunnitelman mukaisesti. Lähtökohtaisesti voisi ajatella, että laaja-alaista opettajakelpoisuutta eli kerran suoritettuja opettajan pedagogisia opintoja 60 op ei tarvitsisi suorittaa useampaan kertaan.

Yhteinen opettajakelpoisuus voi olla lainsäädännön tasolla, tosiasiallisesti se ei merkitse tällä hetkellä, että erilaisten pedagogisten opintojen tavoitteet ja sisällöt olisivat yhtenäiset. Saman opettajaksi koulutettavien ryhmän osalta yhtenäisyyttä saattaa olla enemmän kuin eri opettajaryhmien kesken, joissakin tapauksissa sitä on enemmän saman opettajan-koulutusyksikön eri opettajaryhmien kesken. Kouluttavan yksikön sisällä onkin nähtävissä ainakin yliopistojen osalta pyrkimystä yhtenäistämiseen.

6.8 Opiskelijavalinnat vai henkilöstökoulutus

Opettajaksi hakeutuvan, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että opettajiksi valitaan ”oikeat ihmiset”, ts. henkilöitä, joilla on parhaat edellytykset oppia opettajiksi ja toimia opettajina. Yliopistojen opettajankoulutuksissa on pidetty tärkeänä, että pelkän todistusvalinnan tai kirjallisen kokeen ohella on soveltuvuuskokeet. Opettajia voi olla hyvin monenlaisia eikä kaikkien tarvitse sopia samaan muottiin. Opettajaksi soveltuvuus on tärkeää kaikissa opettajan tehtävissä, erityisen tärkeää se on mitä pienemmistä lapsista ja oppilaista on kyse. Tietysti monet oppivat opettajasta huolimatta.

Yliopistojen opettajankoulutuksiin pääsyä haluttiin yhdenmukaistaa yhtenäisillä soveltuvuuskokeilla, jolloin voi päästä siihen opettajankoulutusyksikköön, johon soveltuvuuskokeissa saadut pisteet riittävät. Tämä on hakijoiden kannalta oikeudenmukaista. OVET-hankkeessa (Opettajankoulutuksen valinnat – ennakoivaa tulevaisuustyötä) on tehty paljon työtä luomalla opettajan osaamisen malli (MAP) ja yhteinen soveltuvuuskoee sekä malli opettajankoulutuksen vaikuttavuuden seurantaan. Tässä vaiheessa yhteisvalinta koskee varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien ja erityisopettajakoulutuksen sekä käsityöopettajan ja kotitalousopettajan koulutusten suoravalintaa ja ohjausala.

Opettajan osaamisen mallia luotaessa on tavoitteena ollut tunnistaa opettajan työssä tarvittava laaja osaaminen keskeisine tietoineen, taitoineen ja osaamisalueineen. Nämä toimivat opiskelijavalintavaiheessa edellytettävän osaamisen pohjana. Osaamisalueiksi on määritelty opetuksen ja oppimisen tietoperusta, kognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot, persoonalliset orientaatiot sekä ammatillinen hyvinvointi. Tilannekohtaisina taitoina esitellään havaitseminen, tulkinta ja päätöksenteko. Ammatilliset käytännöt toteutuvat yksilön ja

ryhmän tasolla, organisaation tasolla sekä paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Opettajan vaikutukset oppijoiden tasolla ovat oppiminen, motivaatio ja hyvinvointi. MAP-malli kuvaa työssä olevan opettajan osaamista. Osa mallin kuvaamista sisältöalueilta toteutuu koko tutkintoa ajatellen. On hyvä pohtia, mitkä mallin esittelemät opettajan osaamisen alueet tulevat painotetusti esiin nimenomaan opettajan pedagogisten opintojen yhteydessä. Samalla mallia ja sen toimivuutta voi koetella.

Ammatillisen opettajan valinnat perustuvat hakupisteisiin, eikä erillistä soveltuvuuskoetta ole. Sellainen voi olla taidepedagogeilla ajatellen alalle soveltuvuutta, mutta ei erikseen ammatillisen opettajan pedagogisia opintoja suorittaville. Hakeutuminen opintoihin tapahtuu koulutusaloittain hakukelpoisuuden muodostavan tutkinnon perusteella (esim. humanistinen, tekniikka, yhteiskuntatieteet ja viestintä, sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialat jne.). Opiskelijavalinta tapahtuu koulutusaloittaisten valintaryhmien hakuspisteiden mukaisessa järjestyksessä, valintakoetta ja niin muotoin myöskään soveltuvuuskoetta ei ole. Yleisen hakukelpoisuuden muodostaa soveltuva korkeakoulututkinto ja vähintään kolmen vuoden työkokemus omalta ammattialalta, sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinnon pohjalta työkokemusta vaaditaan viisi vuotta. Yhteisten opintojen opettajahakijoilta ei vaadita oman ammattialan työkokemusta. Ilman korkeakoulututkintoa voi tulla valituksi, mikäli työskentelee ammatillisten tutkinnon osien opettajana ja ammattialan työkokemusta on vähintään viisi vuotta.

Ammatillisen opettajan koulutus tapahtuu aikuisopiskelun periaattein ja sitä järjestetään verkko-opintoina tai monimuoto-opiskeluna. Hakukelpoisuus syntyy tutkinnon ja työkokemuksen pohjalta. Yliopistoissa aineenopettajakoulutus ja aikuisopetukseen suuntautuva opettajankoulutus ovat lähinnä tähän verrattavia, tosin opiskelijat voivat olla sekä tutkinto-opiskelijoita että erillisinä opintoina opettajan pedagogisia opintoja suorittavia. Kuitenkin valintoihin pääsee täyttämällä yleisen hakukelpoisuuden edellytykset.

Yliopiston opettajilta ei edellytetä yleistä opettajakelpoisuutta (60 op), muutamat yliopistot kyllä odottavat yliopistopedagogisten opintojen suorittamista. Esimerkiksi Jyväskylän yliopisto edellyttää kymmenen opintopisteen verran yliopistopedagogisia opintoja kahden vuoden kuluessa toimen vastaanottamisesta. Yliopistopedagoginen koulutus on yleisesti ottaen laadukasta, yliopistossa työskenteleville suunnattua ja sellaisenaan heitä hyvin palvelevaa. Koska muutamat yliopistot kuitenkin antavat työsuhdeperustaisesti yleisen opettajakelpoisuuden opettajilleen, olisi tämä asiantila hyvä selkeyttää. Tarvitsevatko yliopistojen opettajat yleisen opettajakelpoisuuden? Yliopiston opettajien osalta opettajan pedagogisiin opintoihin hakeutuminen tapahtuu suorittamalla ensin 25 opintopisteen yliopistopedagogiset opinnot ja a) osallistumalla sen jälkeen valintoihin aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen osalta omassa kiintiössä tai b) suorittamalla myös yliopistopedagogiikan aineopinnot, joihin opettajakelpoisuus on sisällytetty.

Menettely opettajaopintoihin hyväksymiseksi kuitenkin vaihtelee. Esimerkiksi Tampereen yliopistossa se koskee vain viimeistä opintojaksoa.

Yliopistopedagogisen suuntautumisen mukaiset opettajan pedagogiset opinnot eivät pääsääntöisesti ole muiden saatavilla kuin yliopistoon työsuhteessa olevien (kuten tohtorikoulutettavien, yliopisto-opettajien, yliopistonlehtoreiden jne.). Toisin sanoen joku, joka olisi halukas suorittamaan nimenomaan yliopistopedagogisesti suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot, ei ole kelpoinen hakija, ellei ole työsuhteessa yliopistoon. Mahdollinen apurahatutkijan sopimus saattaa muodostaa poikkeuksen tai toisessa yliopistossa työskentely. Työsuhdeperustainen yleisen opettajakelpoisuuden hankkiminen ei vaikuta yhdenvertaiselta hakumenettelyltä, ei silläkään perusteella, että sanotaan, että onhan muille runsaasti muita hakuväyliä. Ehkä on, mutta on myös runsaasti avointa kilpailua. Ellei lainsäädäntöä muuteta, olisiko reilumpaa, että myös yliopistopedagogiikasta haikuduttaisiin aikuisopetukseen suuntautuviin opettajan pedagogisiin opintoihin, joihin voi rakentaa yliopistopedagogisia moduuleita. Tällöin tämä suuntaus olisi avoin kaikille hakukelpoisille ilman työsuhdeperustetta. Yliopistossa opettavat tarvitsevat ilman muuta monitieteisiä yliopistopedagogisia opintoja, mutta niiden suhde yleiseen opettajakelpoisuuteen kannattaa selkeyttää. Toinen vaihtoehtoinen tapa legitimoida tilanne on säätää selkeästi lainsäädännöllä mahdollisuus yliopistoväen opettajaopinnoille. Tällöin rahoituskin tulisi sen mukana. Vaikka ammattikorkeakouluopettajiltakaan ei nykyään vaadita säädöstasolla opettajan pedagogista kelpoisuutta, ammatillisen opettajan opintoihin voi hakeutua kuka tahansa hakukelpoinen eikä hakukelpoisuus ole sidottu työsuhteeseen ammattikorkeakouluun.

6.9 Kuka opettajia opettaa vai opettaako kukaan

Yllä mainittu kysymys viittaa kahteen näkökulmaan: ensinnäkin opettajankouluttajien koulutustaustaan ja toiseksi opetus- ja/tai oppimiskäsityksen vallalla olevaan paradigmaan.

Kuka opettajia opettaa? Suomalainen opettajankoulutus on julkilausutusti tutkimusperustaista. Tämä yleensä tarkoittaa, että opetetaan sitä, mitä tutkitaan ja toki myös sitä, mitä muut tutkivat, eihän itse voi tutkia kaikkea. Tutkimusperustainen opettaminen tarkoittaa yleensä myös sitä, että opettajana on itse tutkijakoulutuksen saanut, tohtorin tutkinnon suorittanut henkilö. Miten on opettajan pedagogisten opintojen osalta? Ketkä niitä opettavat ja millainen pohjakoulutus heillä on? On selvää, että esimerkiksi eri oppilaitoksissa työskenteleviltä opetusharjoittelun ohjaajilta ei voi edellyttää, eikä olisi edes tarkoituksenmukaista odottaa tohtorintutkintoa. Tästä huolimatta esimerkiksi normaalikouluissa ja ammattikorkeakouluissa on opettajina ja opetusharjoittelun ohjaajina väitelleitä henkilöitä. Opetusharjoittelulla täytyy kuitenkin olla yhteys opettajan pedagogisten opintojen ja

tutkinnon pääaineopintojen sisältöihin, ihannetapauksessa opetusharjoittelussa harjoitellaan sitä, mitä on teoriaopinnoissa opittu.

Teoriapainotteisissa opinnoissa tutkimusperustainen opettaminen edellyttää lähtökohtaisesti tutkijankoulusta. Yliopistonlehtorit ovat väitelleitä, lehtorit ammattikorkeakouluissa välttämättä eivät ole, joskin ammattikorkeakoulupuolella on paljon väitelleitä. Pitäisikö ainakin heiltä, joiden tehtäviin kuuluu opetusharjoittelun ohjaus, edellyttää itseltään opettajankoulutusta eli opettajan pedagogisia opintoja 60 op? Mielenkiintoinen on ratkaisu, joka ammattikorkeakoululain säätämisen yhteydessä on tehty, eli luovuttiin aiemmasta yliopettajaan ja lehtoriin kohdistuvasta vaatimuksesta opettajan pedagogisten opintojen suorittamiselle. Tämän vaatimuksen ammattikorkeakoulu voi tosin sisällyttää johtosääntöönsä tai muuhun sisäiseen määräykseensä. Käytännössä näin on myös tapahtunut eli ne sisällyttävät opettajakelpoisuuden johtosääntöihinsä. Myöskään ammatillisen opettajankoulutuksen yliopettajalta ja lehtorilta ei vaadita opettajakelpoisuutta. Opettajan ei siis tarvitse olla opettaja! Tutkinnon on kuitenkin oltava soveltuva. Käytännössä tuo soveltuvuus tarkoittanee ainakin jonkinasteisia pedagogisia opintoja. (Lyytinen ym., 2019, 22.)

Onko edellä mainittu muutos opettajakelpoisuuden karsimisesta lainsäädännön tasolla muuttanut tilannetta? Tuleeko ammatillisiin opettajan pedagogisiin opintoihin siitä huolimatta yhtä paljon opiskelijoita kuin aiemmin? Vastaava tilanne on yliopistojen osalta. Eihän yliopistonlehtorilta tai yliopisto-opettajalta vaadita lainsäädännön tasolla opettajakelpoisuutta. Kuitenkin sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen opettajina toimiville tarjotaan opettajan pedagogisia opintoja.

Toimien nimikkeistä on todettava, että yliopistonlehtoreiden osalta – jotka ovat lähempänä käytäntöä kuin professorit – tehtävämäärittelyissä esiintyy sana didaktiikka vain Helsingin, Turun ja Tampereen yliopistoissa. Pedagogiikka esiintyy kaikkialla, mutta on painottunut Jyväskylän yliopistoon. (Ks. Pursiainen ym., 2019, 109). Pedagogiikka onkin käsitteenä laajempi kuin didaktiikka ja sopinee esimerkiksi varhaiskasvatuksen tehtäviin luontevasti. Kansanen (1990) on kirjassaan Didaktiikan tiedetausta avannut didaktiikan käsitettä ja sen normatiivista ja deskriptiivistä luonnetta perusteellisesti. Myöhemmin hän pohtii pedagogiikkaa tieteenä (Kansanen, 2020). Kasvatustieteen systematiikka hahmotuu Siljanderin (2014) kirjassa, joka käsittelee myös kasvatustiedettä ja konstruktivistisia suuntauksia. Saaren (2021) kirja Kasvatusteoria antiikista nykypäivään tarjoaa katselmuksen kasvatusteorian kehitykseen kautta aikain ja pohtii lopuksi kasvatuksen teoriaa ja käytäntöä tässä ajassa. Edellä mainitun kirjallisuuden – ja monien muidenkin kirjojen – avulla on mahdollisuus rakentaa itselleen ja opiskelijoilleen ymmärrystä kasvatuksen keskeisistä painotuksista eri aikakausina ja ymmärtää seuraavaksi esittämäni kysymystä.

Toisena näkökulmana kysyn opettaako kukaan? Tämä havainto pohjautuu opetussuunnitelmateksteihin ja julkilausuttuihin tavoitetiloihin, joissa opettajan ja opetuksen käsite

on putsattu likimain kokonaan pois. Enimmillään se esiintyy sanassa opettajankoulutuslaitos. Sanaparin opettaminen–oppiminen on korvannut sanapari oppiminen–ohjaaminen. Kun aiemmin opettajan ja oppilaan (lapsen, opiskelijan) suhde nähtiin asymmetrisenä, jossa toisella osapuolella on selvästi enemmän tietoa jostakin asiasta ja hänen tehtäväkseen nähtiin auttaa jotakuta toista oppimaan, opettajan rooli näyttäytyi selkeänä. Opettamisen ideahan olisi melko absurdi, jos siihen ei olisi kaikkina aikoina sisältynyt oppimisen ajatus. Opettaja ”opetti” monin eri tavoin, oppilaskeskeisesti, myös projektein ja ryhmittöin, ulkona, vierailuin ja lukemattomin eri tavoin.

Nyt opitaan ja sitten ohjataan, jos on tarvis. Itseohjautuvuuden vaatimus on suuri ja oppijat rakentelevat omia tietorakenteitaan yhdessä toisten kanssa. Yksilö- ja sosiokonstruktivistiset oppimisen lähestymistavat ovat vallalla. Ensin opitaan ja sitten osataan. Ja oppiminen edellyttää opiskelua, aktiivista panosta tuloksen saavuttamiseksi. Näinhän se aiemminkin meni, mutta opettajan roolissa on tapahtunut muutos. Opettaja ohjaa nyt ennemmin kuin opettaa. Tällä tietysti halutaan korostaa oppijan aktiivista roolia. Opettajankoulutukselle – tai oppimisen ohjaajan koulutukselle – tämä tietysti asettaa suuria haasteita, jotta opettajan virkanimikkeellä toimiva henkilö todella ymmärtää syvällisesti, miten vaativan tehtävän edessä hän on. On huolehdittava jokaisen oppijan oppimisen edistymisestä.

Tarvitaan tietysti perusteellista tutkimusta erilaisten lähestymistapojen tuloksellisuudesta. Hattien (2009; 2012) valtavat synteetit yli 50.000 tutkimuksesta, jotka ovat yli 800 meta-analyysin taustalla käsittäen aineistoja useilta miljoonilta oppilailta tai opiskelijoilta, osoittavat, että opettaja on oppimisen edistämisen suurin vaikuttava tekijä (35 % kuudesta eri tekijästä). Opettajan rooli aktivaattorina ($d=0,60$) osoittautui oppimista edistäväksi suuremmalla vaikutusarvolla kuin opettaja mahdollistajana ($d=0,17$).

Hattien tutkimuksiin ei tietävästi ole osunut suomalaisia tutkimuksia, joten mielenkiinnolla jäämme odottamaan, mitä kansalliset opetuksen ja opettajankoulutuksen tutkimukset tuovat esiin liittyen opettamisen ja oppimisen eri tapojen tehokkuuteen ja toimivuuteen.

On muutamia mielenkiintoisia artikkeleja, joissa kysytään, pitäisikö opetus löytää uudeleen (Biesta, 2019) ja kääntyykö kasvatuksen kieli jo itseään vastaan, jos se kadottaa kasvatustieteen ydinsanaston (Biesta, 2005). Buckley (2021) puolestaan toteaa, että sanapari ”opettaminen ja oppiminen” aikoinaan korvasi sanan opetus tarkoituksen ollessa alun perin kiinnittää enemmän huomiota oppimisen näkökulmaan. Nyt kun oppimisparadigma on suurimmaksi osaksi kiistaton, olisi aika siirtyä käyttämään sanaparia ”opettaminen ja opiskeleminen” viestimään opettajien ja opiskelijoiden tekemien toimintojen syvää yhteyttä.

Käänte kohti oppimisen korostusta ja opetuksen käsitteen väistymistä liittynee paitsi edellä mainittuun tarpeeseen korostaa oppimisen merkityksellisyyttä, myös vieraantumisesta

keski-eurooppalaisesta, erityisesti saksalaisesta kulttuuripiiristä esimerkiksi kielen osaamiseen liittyvistä syistä. Englannin kieli on nykyään tieteen kieli ja didaktiikka-sanan kääntäminen englanniksi ei oikein onnistu siten, että merkitys säilyy aitona. Anglosaksisissa maissa lähimpiä vastaavia käsitteitä ovat curriculum ja instruction ja pedagogy, joiden tausta on pitkälti kasvatuspsykologisessa lähestymistavassa. Myös pedagogisen sisältötiedon käsite on kehitelty ilman yhteyttä ainedidaktiikan käsitteeseen. Tutkimuskohde on sama, mutta lähestymistavat erilaisia. (Ks. esim. Kansanen, 2020.)

Mikäli sellaisia kansainvälisiä vertailuja oppilaiden oppimistulosten ja opettajavertailujen osalta kuten PISA ja TALIS halutaan tehdä, kannattaa seurata mitä sellaista suomalaisessa yhteiskunnassa, koulutuksessa ja opettajankoulutuksessa on tapahtunut tai on tehty, joka mahdollisesti on vaikuttanut tuloksia heikentävästi. Mikä on opettajankoulutuksen osuus?

Yhteenveto

Yliopistoilla on noin 70 erilaiset opettajan pedagogiset opinnot ja lisäksi kielivariantteja ruotsiksi ja englanniksi. Ammattikorkeakouluilla on viidet ammatillisen opettajan opinnot ja ainakin noin 15 erilaiset taidealojen opettajan pedagogiset opinnot ja lisäksi kielivariantteja englanniksi. Myös saamen kielellä on opetusta, mikäli osallistujia on riittävästi. Ammattikorkeakouluissakin on siis noin 20 erilaiset opettajan pedagogiset opinnot. On vaikea edes sanoa täsmällisesti, kuinka monet opettajan pedagogiset opinnot valtakunnassa on, koska työn edetessä putkahti jatkuvasti esiin erilaisia koulutuksia. Kaikkea on käyty läpi sekä Opintopolkua että yksiköiden verkkosivuja hyödyntäen. Erityisesti taidepedagogien osalta löytäminen oli hankalampaa, koska tosiasiallisena koulutuksen järjestäjänä on muu ammattikorkeakoulu kuin viisi ammatillista opettajakorkeakoulua, jotka kuitenkin toimivat yhteistyössä edellä mainittujen ammattikorkeakoulujen kanssa. Pedagogisten opintojen hyväksyminen perustuu erilaisiin yhteistyösopimuksiin.

Opettajan pedagogiset opinnot tuottavat varsin erilaista opettajan pedagogista osaamista. Onko tällä erityistä väliä vai olisiko opettajankoulutusyhteisöjen syytä tunnistaa pedagogiset ydinainekset enemmän yhtenäisesti. Vastaus tähän löytynee, kun pohditaan, halutaanko yleinen ja laaja-alainen opettajakelpoisuus säilyttää. Lisäksi voi etsiä toimivia opetusmenetelmiä opettajankoulutukseen. On jokseenkin kokonaan digitaalisina tai etätoteutuksina olevia opettajan pedagogisia opintoja. Opettajankoulutusta on pidetty tyyppillisesti vuorovaikutusta edellyttävänä koulutuksena, jossa kohtaamisella ja yhteisellä reflektiolla on suuri merkitys. Tätä kirjoitettaessa kaikessa koulutuksessa on toimittu verkossa enemmän kuin koskaan aiemmin. Esimerkiksi ammatillisiksi opettajaksi opiskelevilla on verkko-opinnoista jo runsaasti kokemusta. Verkkototeutuksissakin opetuksessa on yleensä myös lähipäiviä, jotka on keskitetty, koska ammattikorkeakoulujen opettajaksi opiskelevat ovat yleensä työssä käyviä aikuisia. Verkko-opintoja onkin kehitetty ammattikorkeakouluissa jo useiden vuosien ajan. Taidettiinpa yliopistollisiin aineenopettajaopintoihinkin

takavuosina suunnitella virtuaalisia pedagogisia opintoja. Yliopistoissa on myös ollut erilaisia monimuotokoulutuksen periaattein toteutettuja laajennusohjelmia työssä käyville ja vailla muodollista kelpoisuutta opettajan tehtävissä toimiville. Osa asioista sujuukin verkossa aivan mainiosti ja poikkeusaikana jopa opetusharjoittelua on hoidettu verkkovälitteisesti. Toivetila tämä ei kaikessa opettajankoulutuksessa kuitenkaan ole, sillä pandemian aika on myös tuonut esiin selkeän aidon kohtaamisen ja vuorovaikutuksen tarpeen eri osapuolten ollessa läsnä samassa tilassa. Silti kukaan tuskin kiistää sitä, etteikö digipedagogiikan kehittäminen olisi tarpeellista.

Varhaiskasvatuksen piirissä on pyrkimyksiä saada varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto maisteritasoiseksi, jolloin siihen olisi mahdollista sisällyttää opettajan pedagogiset opinnot kokonaisuudessaan. Tällöin varhaiskasvatuksen (maisteri)opettajat saavuttaisivat suoraan yleisen opettajakelpoisuuden ja he voisivat toimia laaja-alaisemmin myös esimerkiksi esi- ja alkuopetuksen piirissä eli 5–8-vuotiaiden opettajina, vastaavasti luokanopettajat voivat toimia esiopetuksessa kuten nykyäänkin. Nykyisen lainsäädännön voimassa ollessa varhaiskasvatuksen maisteriopettajilta jäisi tällöin vielä puuttumaan perusopetuksessa opettettavien oppiaineiden monialaiset opinnot.

Yhteenvetona voi todeta, että yleinen opettajakelpoisuus on olemassa lainsäädännön tasolla, käytännön tasolla sitä ei ole, ei ainakaan läpi linjan, jos yleisen opettajakelpoisuuden yhtenä kriteerinä pidetään riittävää sisällöllistä vastaavuutta. Saman opettajaryhmän kohdalla yhtenäisyyttä on enemmän, joka on luonnollista. Opettajan pedagogiset opinnot ovat niin moninaiset, että yksillä eväillä voi opettajan tehtävästä toiseen vaihtaessa tulla nälkä. Jos tuo nälkä herättää motivaation päivittää osaamisensa uuden tehtävän vaatimuksia vastaavaksi, ei siirtymässä liene isoja vaikeuksia. Opettaja, joka osaa kohdata kaikenlaiset oppilaat tai opiskelijat ja haluaa edistää heidän parastaan, kykenee todennäköisesti sovittamaan toimintansa uudenlaiseen kontekstiin ja kehittämään osaamistaan. Toiseksi on tietysti kysyttävä, missä määrin näitä siirtymiä opettajan tehtävästä toiseen tapahtuu. Mahdollisesti ei kovin suuressa määrin ja ne, jotka tuon siirtymän tekevät, lienevät kyvykkäitä sovittamaan opettajuutensa uutta tehtävää vastaavaksi.

7 Pohdintaa

7.1 Havaintoja

Opiskelijavalinta

Tarkasteltaessa opettajan pedagogisia opintoja 60 op eli opettajaprofession ydinosaamista on hyvä kysyä, ketkä näitä opintoja pääsevät suorittamaan, toisin sanoen kysymys opiskelijavalinnasta. Sivuan asiaa lyhyesti, koska soveltuvien ihmisten valikoituminen opettajankoulutukseen on olennaista ammatissa toimimisen kannalta. Hattien (2012) meta-analyyseissa oppimisen keskeisimmäksi edistäjäksi vaikutusarvolla 0.49 (arvo 0.4 on merkitsevä hänen tutkimuksissaan) nousee opettaja. Seuraavalla sijalla on opetussuunnitelma 0.45, opetus 0.42 ja oppilas 0.40. Opettajan toiminnassa tietyt tavat osoittautuvat oppimista edistäviksi, kuten formatiivisen arvioinnin hyödyntäminen ($d=0,9$) selkeys ($d=0,75$), palautteen antaminen ($d=0,73$) opettaja–opiskelija-suhde ($d=0,72$) jne. Näitä on monia muitakin. Hattien johtopäätös on, että opetuksessa ja oppimisessa olevat erot selittyvät opettajan toiminnalla ja on suosittava niitä tekijöitä, jotka tutkimuksen pohjalta edistävät oppimista enemmän kuin .40 vaikutuslukemalla. Oppimistulokset paranevat, kun opettajapersoonallisuus on vahva, luokkailmasto on hyvä, kun opettaja johdattaa oppilaansa kehittämään metakognitiivisia taitojaan, kun opettaja antaa jatkuvaa formatiivista palautetta ja oppilaat antavat palautetta opettajalle ja kun oppilaat osallistuvat runsaasti opetuskeskusteluun (Hattie, 2012).

Hyvä opettaja voi olla monenlainen – onneksi – mutta valintavaiheessa kannattaa kiinnittää huomiota ominaisuuksiin, jotka ovat ammatissa toimimisen kannalta tärkeitä, mutta samalla sillä tavalla persoonallisia ominaisuuksia, joiden varaan opettajuutta on hyvä rakentaa. Taito toimia yhteistyössä ja kyky rakentavaan vuorovaikutukseen ovat opettajan työssä tärkeitä. Hattie (2012) viittaa vahvaan opettajapersoonallisuuteen. Pitää siis saada oikeat ihmiset opettajiksi, opettajankoulutuksen avulla edistää heidän tietojään ja taitojaan ja varmistaa koulujärjestelmän toimivuus (McKinsey, 2007).

Yliopistojen VAKAVA-ohjausryhmä käynnisti kokouksessaan helmikuussa 2017 pyrki- myksen yhteisten soveltuvuuskokeiden järjestämiseen, jotta pyrkijällä olisi mahdollisuus päästä haluamaansa koulutukseen siinä opettajankoulutusyksikössä, johon pisteet riittävät. Ryhdyttiin selvittämään, voisiko hankkeelle saada OKM:n rahoitusta. Sittemmin OVET-hanke käynnistyi ja sen piirissä on laadittu opettajan osaamisen kartta eli moniulotteinen opettajan osaamisen malli (MAP). Aluksi kuvataan osaamisalueet, joita tunnistetaan viisi: opetuksen ja oppimisen tietoperusta, kognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot, persoonalliset

orientaatiot ja ammatillinen hyvinvointi. Tilannekohtaisia taitoja ovat havaitseminen, tulkinta ja päätöksenteko.

Koulutuspolut

Lammi (2017, 50) toteaa väitöskirjassaan *Opettajuus yhtenäisen peruskoulun kontekstissa – etnografinen tapaustutkimus*, että koulutuspolut eri opettajiksi Suomessa ovat keskenään heterogeenisiä. Senhän voi todeta tätäkin selvitystä lukiessaan. Esimerkkinä hän mainitsee luokanopettajiksi sekä kotitalous- ja käsityönopettajiksi opiskelevat, jotka usein suorittavat opettajan pedagogisia opintoja pidemmällä aikavälillä läpi tutkintonsa. Muussa aineenopettajakoulutuksessa opettajan pedagogiset opinnot on käytännöllisistä syistä johtuen suositeltu suoritettavaksi yhden lukuvuoden aikana ja esimerkiksi Helsingin yliopistossa ne on kokonaan sijoitettu maisterivaiheeseen. Poikkeuksen muodostavat suoravalinnan kautta valittavat opiskelijat, joiden pedagogiset opinnot voidaan jakaa useammalle vuodelle.

Pedagogisesta näkökulmasta opettajaopintojen jakaminen pidemmälle aikavälille olisi tarkoituksenmukaista, sillä pedagogiset taidot ovat luonteeltaan hieman erilaisia kuin akateemiset taidot ja vaativat hieman kypsymistä. (Esim. Kansanen, 2014.) Tämän olen voinut havaita myös omassa opetuksessani, kun olen ohjannut samaa opiskelijaa teoriaopintojen ryhmätilanteissa ja opetusharjoittelussa. Toisinaan on ollut hämmästyttävää todeta, että itseään ilmaisemaan kykenevä, teoreettisesti ja käyttöteorian kannalta opettajuuttaan säkenöivästi refleктоiva opiskelija onkin ollut käytännön opetustilanteessa melko avuton. Integraatiivisen pedagogiikan (ks. esim. Tynjälä, Heikkinen & Kiviniemi, 2011) ideoita ei ole siis vielä omaksuttu. Opetustapahtuma on niin monimutkainen luonteeltaan, että osien ”kokoaminen” yhteen vaatii aikaa ja harjoittelua.

Yhteinen opintotarjonta ja digipedagogiikan mahdollisuudet

Ammatillisen opettajankoulutuksen selvitys (Lyytinen ym., 2019, 44) osoittaa, että toimintaa ohjaavat vahvasti tulossopimukset ja opettajankoulutusvastuuseen liittyvät asiat. Ammatilliset opettajankoulutusyksiköt ovat kuitenkin sitoutuneet suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteistä opintotarjontaa. Myös opettajankoulutusyksiköiden pedagoginen osaaminen on koko ammattikorkeakoulun käytössä, erityisesti digipedagogiikka on kehittämisen kohteena.

Opettajankoulutusyksiköt seuraavat toimintaympäristössä tapahtuvia koulutuspolitiikan, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen sekä työelämän muutoksia ja kehitysvaiheita. Haaga-Heliassa, Hämeen AOKK:ssa ja Jyväskylässä opettajankoulutuksessa painotetaan ohjausta. Oulu ja Jyväskylä painottavat digitaalisuutta ja verkkopedagogiikkaa. Yrittäjyyskasvatuksella ja johtamisella on sijansa Hämeessä, Jyväskylässä ja Oulussa. (Lyytinen ym., 2019, 45.)

Vivahteet yhdenmukaistamisessa

Ammattikorkeakouluasetus ohjaa ammatillisen opettajankoulutuksen rakennetta ja pyrkimys tasalaatuisuuteen on nähtävissä. Pieniä painotuseroja toki on. Taidepedagogiset opettajankoulutukset näyttävät eroavan yleisestä ammatillisesta opettajankoulutuksesta enemmän kuin yleisen ammatillisen opettajan opinnot keskenään. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa opiskelijoiden taustat voidaan – ja halutaan – ottaa huomioon henkilökohtaistamalla opetusta. (Vrt. Lyytinen ym., 2019, 50, 54.)

Ammatillisen opettajankoulutuksen osalta on valtakunnallista yhteistyötä, joka näkyy pyrkimyksenä koulutussisältöjen yhdenmukaistamiseen, joka takaisi tasaisen ja korkean opettajankoulutuksen laadun koko maassa. Erot toteutuvat lähinnä hanketoiminnassa.

Åbo Akademi myös ammatillisten opettajien kouluttajana

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyö opettajan pedagogisten opintojen osalta ei juuri toteudu. Åbo Akademi on ammatillista opettajankoulutusta ruotsin kielellä, joten siellä kytkös on vahva. Yliopistojen näkökulmasta ammattikorkeakoulujen kasvatustieteellisten opintojen osuus on vähäinen ja sisällöllisesti kapeampi kuin yliopistojen kasvatustieteen tieteenalan tarjoamat mahdollisuudet. (vrt. Pursiainen ym., 2019, 100.) Kuitenkin esimerkiksi Åbo Akademin ammatilliseen opettajankoulutukseen kuuluu samalla tavalla kuin yliopistossa opettajatutkintoaan opiskeleville 25 opintopistettä yleistä-, aikuisja/tai erityispedagogiikkaa, jolla kasvatustieteellinen osaaminen on perusopintojen osalta samalla tasolla kuin yliopistopuolella.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijat ovat keskimäärin vanhempia kuin yleensä opettajankoulutuksessa, ja heillä tuntuisi kokemustaustansa pohjalta olevan paremmat mahdollisuudet kuin nuoremmilla opiskelijoilla toimia opetusharjoittelussa integratiivisen pedagogiikan mukaisesti.

Terveystieteiden opettajankoulutus

Terveystieteiden opettajankoulutus on omanlaisensa kokonaisuus. Alan opettajaopinnot alkavat kaikissa tapauksissa kasvatustieteen perusopinnoilla, jotka suoritetaan valmiiksi. Sen jälkeen ne jatkuvat terveydenhoitoalan opettavissa yliopistoissa terveydenhoitoalan yksikön järjestäminä.

Ammattien pedagogisoituminen

Yleinen ammattien pedagogisoituminen on johtanut siihen, että opettajan pedagogisia opintoja suorittavat myös sellaiset ihmiset, jotka jo opintoihin tullessaan ovat melko varmoja siitä, että eivät ikinä hakeudu opettajan tehtäviin. Heille opettajan pedagogiset

opinnot ovat lisäansio työnhaussa. Tosin joistakin tällä asenteella aloittaneista on tullut käännyttäisiä ja he innostuvatkin opetusalaan ja löytävät itsensä ehkä omaksi yllätykseksi oppilaitoksista opettajina.

Opettajan pedagogisten opintojen pirstaloituminen

Perus- ja aineopintojen kokonaisuus on ”vain” 60 opintopistettä. Tämä tuntuu jostain tulokulmasta käsin varsin vähäiseltä määrältä ja jostain toisesta tulokulmasta tarkasteltuna suurelta määrältä opintoja; kyse on kuitenkin yhden akateemisen vuoden opiskelupanosuksesta. Edellä on käynyt ilmi, että opettajaopintoja voi kasata ainakin osittain kokoon myös sellaisista opinnoista, jotka eivät lähtökohtaisesti ole toteutettu pedagogisina opinnoina (esim. yleinen ja aikuiskasvatustiede ym.) ja jopa jälkikäteen (esim. yliopistopedagogiikka) sekä osaamisesta annettujen näyttöjen ja hyväksymisten kautta (esim. ammatilliset pedagogiset näytöt). On selvää, että saman sisältöisiä opintoja täytyy hyväksilukea ja aikaisemmin hankittua osaamista tunnustaa. Tämä voi johtaa siihen, että opettajan pedagogisia opintoja on soveltuvuuskokeiden tai opettajaopintoihin hyväksymisen jälkeen suoritettavana vain aivan muutamia opintopisteitä. Tämä merkitsee sitä, että opiskelijat ovat opettajankoulutuksen vaikutuspiirissä tällaisissa tilanteissa varsin lyhyen ajan. Mikä merkitys tällä on opettajaidentiteetin rakentumisen kannalta? Opiskelijoiden todistuksissa näkyy kuitenkin opettajaopintojen suorituspaikkana todistuksen myöntävä opettajankoulutusyksikkö, vaikka todellinen kosketuspinta olisi vain muutamien opintopisteiden verran.

Opettajankoulutusfoorumin strategisten linjausten näkyminen opetussuunnitelmissa

Tarkastelen lopuksi tätä selvitystä tehdessäni syntyneitä vaikutelmia sen suhteen, miten opettajankoulutusfoorumin vuonna 2016 julkaisemat strategiset linjaukset ovat alkaneet näkyä opettajan pedagogisissa opinnoissa. Kaikkialla lienee ollut opetussuunnitelmakierros viimeisen viiden vuoden sisällä, joten joitakin mahdollisuuksia ottaa suositukset huomioon, on toki ollut.

Opettajan osaaminen kokonaisuudeksi

- Kokonaisuuden kannalta myös muilla kuin opettajan pedagogisilla opinnoilla on merkitystä. Lisääntyviä yhteistyön merkkejä esim. ainetiedekuntien kanssa on nähtävissä jo opettajankoulutusfoorumin hankkeiden kautta.

Ennakoinnilla ja valinnoilla vetoa

- Opettajatarpeiden ennakointia hyödyttää opettajarekisterin perustaminen. Tätä pohditaan parhaillaan. Tilastotietojen keskinäisestä yhdistämisestä olisi myös apua. Opettajankoulutuksen valinnoissa VAKAVA-yhteistyö ja OVET-hanke on tehnyt paljon työtä yhteisten valintojen toteutumiseksi yliopistopuolella. Ammatillisella puolella on yhteinen haku. Valintamenettelyt ovat

erilaisia ja voidaankin kysyä, pitäisikö opettajaksi opiskelevat valita samoilla kriteereillä ja samanlaisella menettelyllä kaikkiin opettajankoulutuksiin. Erityisesti soveltuvuskokeen merkitys tulee tällöin keskusteltavaksi.

Opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat keskiöön

- Ainakaan opetussuunnitelmateksteissä ei voi välttyä törmäämästä osaamisen käsitteeseen ja oppijalähtöisyyteen. Kielenkäytön tasolla tämä on toteutunut. Sen arvioiminen, onko tämä tapahtunut todellisuudessa läpi kaikkien opettajankoulutusten, on tässä yhteydessä mahdotonta.

Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä

- Opettajankoulutusfoorumin toiminta ja säännölliset Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämät tapaamiset ja muut opettajankoulutusyksiköiden keskinäiset neuvonpidot ovat vuosien mittaan vahvistaneet yhteistyötä entistään. Tämän suuntaisia toiveita on esitetty mm. aiemmissa rakenneselvityksissä. Opettajankoulutusfoorumi on kuitenkin tarjonnut selkeän rakenteen yhteistyölle laajemminkin kuin opettajankoulutusyksiköiden kesken.

Osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi

- Johtamiseen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Opettajan pedagogisten opintojen kannalta tämä ei voi olla keskeisin kysymys. Lähinnä pedagoginen johtaminen ja työyhteisötaidot sekä tiimijohtamisen asiat saataneen jotenkin mahtumaan 60 opintopisteen kokonaisuuteen. Joissakin yksiköissä tämä jo näkyy, yleisesti ottaen ei kovin laajasti.

Vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta

- Tämä kysymys liittyy mitä suurimmassa määrin opettajankouluttajien koulutustasoon. Pitäisikö kehitystä viedä siihen suuntaan, että entistä useammalla on tutkijakoulutus, ts. tohtorin tutkinto. Miten tämä onnistuu ammatillisella puolella? Entä yliopistopuolella, sielläkin on vielä paljon maisteritasoisia tehtäviä.

7.2 Toimenpidesuosituksia

Seuraavia teemoja on syytä pohtia opettajankoulutusfoorumin kokouksissa. Esille nostetut asiat perustuvat ajatukseen yleisestä opettajakelpoisuudesta. Jos sitä ei tavoitella, asiaan voidaan suhtautua väljemmin.

- **Pyritään yhteistyössä löytämään ymmärrys yhteisestä ydinaineksesta yleistä opettajakelpoisuutta ajatellen.**

Tähän asiaan kiinnittää huomiota myös Opettajankoulutusfoorumin ennakointia ja opettajankoulutuksen valintoja käsitellyt jaosto, joka toteaa yhteisen opettajan ydinosaamisen määrittelymisen tärkeäksi ajatellen myös urapolun joustavia siirtymiä. Ennen kaikkea kyse on siitä, mikä pedagogisen osaamisen kannalta on yhteistä ja välttämätöntä osaamista opettajana.

- **Tarkastellaan, tarvitaanko opettajankouluttajien kelpoisuuksiin muutoksia.** Nähdäänkö tärkeäksi, että opettajan pedagogisia opintoja opettavalla on opettajakelpoisuus. Toisin sanoen, onko hän itse kouluttautunut vastaavalla tavalla. Tämä tarkoittaisi opettajan pedagogisten opintojen (60 op) suorittamista, joka antaa kasvatustieteellistä, erityisesti pedagogista ja didaktista näkökulmaa. Vähimmäisvaatimuksena voitaisiin pitää, että opettajakelpoisuus on vähintäänkin opetusharjoittelua ohjaavilla korkeakoulujen opettajilla.
- **Selkeytetään opettaja-käsite.** Pitäisikö pohtia jonkinlaisen liitteen lisäämistä opettajan pedagogiset opinnot suorittaneille tyyliin ”laillistettu opettaja”. Tähän tietysti liittyy opettajakelpoisuuksien muutkin osiot. Suoranainen nimikilpailu voisi olla paikallaan sopivan sertifikaattiliitteen keksimiseksi. Asia on entistä ajankohtaisempi, kun opettajarekisterin mahdollinen perustaminen on tullut ajankohtaiseksi. Kuka on ”oikea” opettaja?
- **Kiinnitetään huomiota didaktisiin taitoihin, erityisesti rakentavan vuorovaikutussuhteen luomiseen oppijoiden ja sidosryhmien kanssa. Vahvistetaan erityispedagogista osaamista ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä.** Tämä on tärkeää opettajana onnistumisen ja ammatissa pysymisen kannalta ja monesti edellytys oppimiselle ja työssä jaksamiselle. Kun opettajankoulutukseen valitaan soveltuvimmat opiskelijat, jotka pärjäävät sekä opinnoissa että varsinkin opettajan työssä, näitä persoonallisia perusvalmiuksia kyetään kehittämään opettajan pedagogisissa opinnoissa.
- **Sovelletaan erilaisia opetus- ja työskentelymenetelmiä pedagogisiin opintoihin sisäänrakennetusti.** Opiskelijat saavat kokemuserustaisesti tuntuman erilaisiin opetuksen, opiskelun ja oppimisen tapoihin, kun eri opintojaksoja toteutetaan erilaisin menetelmällisin lähestymistavoin. Tällöin myös mm. digipedagogiset opiskelumenetelmät tulevat muiden mukana tutuiksi. Vaihtelevat työtavat tukevat eri tavoin oppivien opiskelua.
- **Kehitetään opiskelijavalintoja, tuetaan työhöntulovaihetta ja huolehditaan täydentävästä koulutuksesta.**

Huolehditaan siitä, että opettajan ammatti on edelleen houkutteleva ja teh-
täviin ohjautuu alalle sopivia ihmisiä. Opettajan pedagogiset opinnot suo-
rittaneen tulee voida luottaa siihen, että opettajana toimiminen on jatkumo,
jossa tukea saadaan heti työhöntulovaiheessa että jatkuvan oppimisen
kautta. Tähän tarvitaan rakenteet. Työhöntulovaiheen ja jatkuvan oppimisen
asioissa koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen yhteistyö on tärkeää.

Lähteet

- Biesta, G. (2005). Against learning. Reclaiming a language for education in an age of learning. *Nordisk Pedagogik*, 25, pp. 54–66.
- Biesta, G. (2019). Should Teaching be Re(dis)covered? Introduction to a Symposium. *Studies in Philosophy and Education*, 38, 549–553.
- Hattie, J. A. C. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Hattie, J. A. C. (2012). *Visible learning for teachers*. London: Routledge.
- Headai Oy (2019). *Selvitys opettajankoulutuksen opetussuunnitelmista, pedagogisista opinnoista ja opettajankoulutuksen rakenteesta*. Tekoälyllä tuotetut osaamiskartat Opettajankoulutusfoorumin työn tukena. (Dnro 34/240/2019)
- Heikkinen, H. L. T., Aho, J., & Korhonen, H. (2015). OPE EI SAA OPPIA. *Opettajankoulutuksen jatkumon kehittäminen*. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos. <https://docplayer.fi/17207657-Ope-ei-saa-op-pia-opettajankoulutuksen-jatkumon-kehittaminen-hannu-l-t-heikkinen-jari-aho-ja-hanna-korhonen.html>
- Heikkinen, H.L.T., Utriainen, J., Markkanen, I., Pennanen, M., Taajamo, M., & Tynjälä, P. (2020). *Opettajan-koulutuksen vetovoima. Loppuraportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2020:26.
- Hellström, M., Rokka, P., Jyrhämä, R., & Kansanen, P. (2021). Ensimmäisten maisterien matkassa. *Luokanopettaja*, 1, 36–37.
- Husu, J., & Toom, A. (2016). *Opettajat ja opettajankoulutus – suuntia tulevaan. Selvitys ajankohtaisesta opettaja- ja opettajankoulutustutkimuksesta opettajankoulutuksen kehittämisohjelman laatimisen tueksi*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:33.
- Jakku-Sihvonen, R., Tissari, V., & Uusiautti, S. (2006). Valtakunnallinen opettajankoulutuksen ja kasvatustieteiden tutkintojen kehittämisprojekti (Vokke). Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla: https://www.mv.helsinki.fi/home/vtissari/Vokke/TS_030506.pdf
- Jyrhämä, R. (2002). *Ohjaus pedagogisena päätöksentekona*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 236. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-0449-5>
- Kansanen, P. (1990). *Didaktiikan tiedetausta*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kansanen, P. (2014). Teaching as a Master’s level profession in Finland: Theoretical reflections and practical solutions. In =, McNamara, J. Murray & M. Jones (eds.), *Workplace learning in teacher education. International practice and policy* (pp. 279–292). Dordrecht: Springer.
- Kansanen, P. (2020). Pedagogy as a science. In K. Zierer (Hrsg.), *Jahrbuch für Allgemeine Didaktik* (pp. 136–148). Baltmannsweiler: Schneiderverlag Hohengehren.
- Kansanen, P., Tirri, K., Meri, M., Krokfors, L., Husu, J., & Jyrhämä, T. (2000). *Teachers’ Pedagogical Thinking. Theoretical Landscapes, Practical Challenges*. New York: Peter Lang.
- Lammi, J. (2017). *Opettajuus yhtenäisen peruskoulun kontekstissa - etnografisen tapaustutkimus*. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja 15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3655-8>
- Lyytinen, A., Liljeroos, A., Pekkola, E., Kosonen, J., Mykkänen, M., & Kivistö, J. (2019). *Ammatillinen opettajan-koulutus Suomessa: reunaehdot, rakenteet ja profiilit*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:10.
- Lyytinen, Anu, Liljeroos, Johanna, Pekkola, Elias, Kosonen, Jonna, Mykkänen, Mikko, Kivistö, Jussi (toim.), *Ammatillinen opettajankoulutus Suomessa: reunaehdot, rakenteet ja profiilit*. Opetus- ja kulttuuriministeriö: Helsinki, 2019.
- Mahlamäki-Kultanen, S., & Nokelainen, P. (2014). Onko suutarin lapsella kengät? Ammatillisten opettajien pedagogisen kelpoisuuden antavan koulutuksen opetussuunnitelmien analyysi. Julkaisussa S. Mahlamäki-Kultanen, A. Lauriala, A. Karjalainen, A. Rautiainen, M. Rökköläinen, E. Helsin, P. Pohjonen & K. Nyyssälä (toim.). *Opettajankoulutuksen tilannekatsaus: tilannekatsaus marraskuu 2014*. Muistiot 2014:4. Helsinki: Opetushallitus.
- Mahlamäki-Kultanen, S., Lauriala, A., Karjalainen, A., Rautiainen, A., Rökköläinen, M., Helin, E., Pohjonen, P. & Nyyssälä, K. (toim.), *Opettajankoulutuksen tilannekatsaus: tilannekatsaus marraskuu 2014*. Helsinki: Opetushallitus.
- McKinsey & Company (2007). How the World’s Best-performing School Systems Come Out on Top. <https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/how-the-worlds-best-performing-school-systems-come-out-on-top>
- Mikkonen, K., Koskinen, C., Koskinen, M., Saaranen, T., Sormunen, M., Sjögren, T., Korpi, H., Koivula, M., Koskimäki, M., Salminen, L., & Kääriäinen, M. (2019). *Terveystieteiden opettajankoulutus. Osaavat opettajat yhdessä!* (TerOpe-kärkihanke). Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Metsäpelto, R.-L., Poikkeus, A.-M., Heikkilä, M., Heikkinen-Jokilahti, K., Husu, J., Laine, A., Lappalainen, K., Lähteenmäki, M., Mikkilä-Erdmann, M., & Warinowski, A. (2020, 21. helmikuuta). *Conceptual framework of*

- teaching quality: A Multidimensional Adapted Process Model of Teaching.*
Verkossa: psyarxiv.com/52tcv doi: 10.31234/osf.io/52tcv
- Mäki, K., Vanhanen-Nuutinen, L., Guttorm, T., Mäntylä, R., Stenlund A., & Eissmann, K. (2015). *Opettajankouluttajan osaaminen: Ammatillisen opettajankouluttajan työn tulevaisuus 2025*. Raportti 12.1.2015. Ope Osaa. <https://www.opeosaa.fi>
- Opetushallitus (2020a). *Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019. Esi- ja perusopetuksen opetusryhmät*. Raportit ja selvitykset 2020:16. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus (2020b). *Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Hakeminen opettajankoulutukseen*. Raportit ja selvitykset 2020:20. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2016). *Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opettajankoulutusfoorumien ideoita ja ehdotuksia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:34. Helsinki: OKM.
- Pursiainen, J., Rusanen, J., Raudasoja, E. M., Nurkkala, R., Kortelainen, T., Partanen, S., & Peuna, I. (2019). *Selvitys opettajankoulutuksen rakenteesta yliopistoissa*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:11.
- Pursiainen, Jouni, Rusanen, Jarmo, Raudasoja, Eva Maria, Nurkkala, Riitta, Kortelainen, Terttu, Partanen Sauli, Peuna, Ilkka (toim.), *Selvitys opettajankoulutuksen rakenteesta yliopistoissa*. Opetus- ja kulttuuriministeriö: Helsinki, 2019.
- Puustinen, M. (2018). *Puhumalla teoretisoitu? Aineenopettajankoulutuksen kasvatus-tieteellistyminen ja asiantuntijapuhe 1970-luvulta 2010-luvulle*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Rokka, P., Hellström, M., Jyrhämä, R., & Kansanen, P. (2021). Ensimmäisten maisterien matkassa 2. Moni koki opeuravalinnan oikeaksi. *Luokanopettaja*, 2, 30–31.
- Saari, A. (2021). Kasvatusteoria antiikista nykypäivään. Helsinki: Gaudeamus.
- Saari, T. (2015). *Luokanopettajankoulutuksen kasvatus-tieteen opintojen erot ja yhtäläisyydet eri yliopistoissa*. Pro gradu, Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta, opettajankoulutuslaitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Saari, J., & Attila, H. (2020). *Opettajatiedonkeruu 2019. Tutkimuslause*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Taajamo, M., & Puhakka, E. (2020). *Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus TALIS 2018. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 ensituloksia, osa 2*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2020:18.
- Toom, A., & Pyhälä, K. (2020). *Kestävää korkeakoulutusta ja opiskelijoiden oppimista rakentamassa. Tutkimukseen perustuva selvitys ajankohtaisesta korkeakoulupedagogiikan ja ohjauksen osaamisesta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2020:1.
- Tuokko, J. (2019). *Opettajan pedagogisten opintojen selvitys*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Tynjälä, P., Heikkinen, H. L. T., & Kiviniemi, U. (2011). Integriivinen pedagogiikka opetusharjoittelussa opettajan autonomisuuden tukena. *Kasvatus*, 42(4), 302–315.
- Valtioneuvosto. (2021). *Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko*. Valtioneuvoston julkaisu 2021:24. Helsinki: Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-622-8>
- Vuorinen, R. (2020). *Opinto-ohjaajien koulutusmäärä Suomessa 1971–2020*. Valtakunnallisen ohjausalan osaamiskeskuksen työpapereita 5. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opinto-opaat tai opetussuunnitelmat

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinto-opaat

Haaga-Helia
Hämeen ammattikorkeakoulu
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Oulun ammattikorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu
Abo Akademi

Taideaineiden opettajankoulutus

Musiikkipedagogin tutkinnon opinto-opaat 2020–2021 JAMK, OAMK, TAMK, Centria,
Turun ammattikorkeakoulu ja Metropolian ammattikorkeakoulu.
Tanssinopettajan tutkinnon opinto-opaat 2020–2021 Turun ammattikorkeakoulu, OAMK ja
Savonia-ammattikorkeakoulu.
Teatteri-ilmaisun ohjaajan tutkinnon opinto-opas 2020–2021 Turun ammattikorkeakoulu.
Aalto-yliopiston taiteen laitoksen opinto-opas/opetussuunnitelma 2020–2021.

Yliopistojen opetussuunnitelmat

Helsingin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021

Itä-Suomen yliopiston filosofisen tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021.

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan sekä taiteiden tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2021–2022.

Oulun yliopistossa kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021

Tampereen yliopiston kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021

Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021.

Åbo Akademin kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen tiedekunnan opinto-oppaat/opetussuunnitelmat 2020–2021.

Lait ja asetukset

Ammattikorkeakoululaki (932/2014).

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (1998/986). Saatavilla:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L7P22>

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä (1451/2014).

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (1129/2014).

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004).

Yliopistolaki (558/2009).

Liite 1. Yliopistot – Opettajan pedagogiset opinnot 60 op yliopistoittain

Helsingin yliopisto	LO-kt	LO- kp	E0	KO & KÄ	AO	AIK	VAKA	YOP	KuvO (Aalto+HY)
Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet 5 op	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki 5 op	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Johdatus kasvatus- ja kehityspsykologiaan 5 op	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I, 5 op (yhteinen osa 2 op + eriytyvä osa 3 op)	5		2	5			5		
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II, 5 op	5			5			5		
OSTA I: Suomen kieli koulussa - erityisopetuksen näkökulma			5						
Ainedidaktiikka I: Opetussuunnitelma ja opetus				10	10				5
Ainedidaktiikka II: Arviointi ja kehittäminen 5 op				5	5				5
OSTA II: Matematiikan didaktiikka erityisopettajalle 5 op			5						
Oppiminen yliopistossa 5 op								5	
Opetuksen linjakas suunnittelu, toteutus ja arviointi 5 op								5	
Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen 5 op								5	
Kasvatuspsykologian erikoiskurssi I 5 op		5							
Kasvatuspsykologian erikoiskurssi II 5 op		5							
Opetussuunnitelmatutkimus ja oppilaitoksen kehittäminen 5 op	5	5	5	5			5		
Pedagoginen johtaminen ja yliopisto-opetuksen kehittäminen								5	
Opettaja työnsä tutkijana 5/2+8/10 op (Did. 2 op + tutkielmasem. 8 op)	10	5	10	10	2+8	2+8	10		
Yliopistopedagogiikan tutkimusmenetelmät 4 op									4
Yliopistopedagogiikan empiirinen tutkimus 6 op									6
Laaja-alainen osaaminen ja ilmiölähtöiset projektit									5

Helsingin yliopisto	LO-kt	LO- kp	E0	KO & KÄ	AO	AIK	VAKA	YOP	KuvO (Aalto+HY)
Ehdyttävä harjoittelu 8 op (sis. 5 op pedaopintoja)							5		
Syventävä harjoittelu 7 op (5 op pedaopintoja)							5		
Harjoittelu I (LO Monialainen harj. 10 op tai E0 perusopetuksen harj.)	10	10	10						
Perusharjoittelu 5–10 op				10	8				5
Perusharjoittelu: Etä- ja verkko-opetus 2 op					2				
Harjoittelu I, 10 op (Perusharjoittelu 5 op + Soveltava harjoittelu 5 op)				10					
Harjoittelu II: Pedagoginen harjoittelu 10 op *							10		
Harjoittelu II: LO Maisterih. 10 op / E0 Valinnainen h. / AO Syv.	10	10	10	10	10				5
Ohjaus yliopistossa ja ohjausharjoittelu 5 op								5	
Oman opetuksen kehittäminen ja opetusharjoittelu 5 op								5	
Tieteenalakohtainen yliopistopedagogiikka ja opetusharjoittelu 5 op								5	
Opetusharjoittelu koulu- ja aikuisopetuksessa 5 op								5	
Oppimisen ja opiskelun haasteet 5 op								5	
Kansainvälinen ja yhteisöllinen toimintaympäristö 5 op								5	
Orientoiva harjoittelu* 2 op									2
Kuvataideopetuksen didaktiikka I 2 op									2
Ihmis- ja oppimiskäsitteet taideopetuksessa 4 op									4
Taidekasvatuksen tutkimusmenetelmät* 2–3 op									2
Vuorovaikutustaidot 3 op									3
Kuvataideopetuksen didaktiikka III 5 op									5
Soveltava harjoittelu 5 op									5

Helsingin yliopisto	LO-kt	LO- kp	E0	KO & KÄ	AO	AIK	VAKA	YOP	KuvO (Aalto+HY)
Kuvataideopetuksen didaktiikka IV ja aikuiskasvatusharjoittelu 5 op									5
Opettajan portfolio 2									2
Kasvatuksen historialliset ja filosofiset perusteet 4 op (täydentäviä)									4
Taidekasvatuksen erityispedagogiikka 4 op									4
Taiteidenvälistä akateemista keskustelua 3 op									3
Syventävät projektiopinnot 9 op									9

Lisäksi suomenkielisiä opintoja vastaavat opinnot ruotsiksi ja englanniksi seuraaville opettajaryhmille:

- Klasslärare
- Ämneslärare
- Lärare inom småbarnspedagogik
- Subject teacher education programme (STEP)

Itä-Suomen yliopisto	LO	ELO tai EO	KO & KÄ	AO	AIK.	VAKA	VEO	OPO
Oppimisen ja kehityksen perusteet 5 op	5	5	5	5	5	5		5
Orientoituminen kasvatusta- ja koulutuslalle 2 op	2		2	2	2	2	2	2
Erytispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op	5	5	5	5	5	5		5
Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op	3	3	3	3	3			3
Orientoiva harjoittelu (H1) 3 op	3		3	3	3			3
Orientaatio varhaiskasvatukseen 3 op						3	3	
Toimijana kasvatusalalla: orientoituminen opetus- ja kasvatusalalle ja H1 orientoiva harjoittelu 5 op		5						
Perusharjoittelu (H2) 7 op.	7	7	7	7	7			7
Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu 2 op						2		
Valmistava harjoittelu 8 op						8		
Vuorovaikutus oppimis- ja koulutusympäristöissä 5 op	5	5	5	5	5	5	5	5
Monialainen opettajuus 5 op	5	5	5	5		5	5	(5)/5
Kasvatus kestävään tulevaisuuteen 5 op	(5)/10	(5)/10	(5)/10	(5)/10			5	(5)/10
Kasvatus moninaisuuden kulttuureissa 5 op	(5)/10	(5)/10	(5)/10	(5)/10		5	5	5
Kehittävä ja jaettu asiantuntijuus 5 op	(5)/10	(5)/10	(5)/10	(5)/10				
Koulutuksen suunnittelu					5	5		(5)/5
Opetuksen eheyttäminen ja tutkiva opettajuus 3 op tai 5 op	3	3	3	3		3		(5)/5
Aikuis-koulutuksen hallinto ja säädösperusta 3 op					3			(5)/5
Syventävä harjoittelu (H3) 7 op	7	7	7	7	7	7		7
Soveltava harjoittelu (H4) 5 op	5	5	5	5	5	5		5
Oppiminen ja oppimisympäristöt 5 op					(5)/10			(5)/10

Itä-Suomen yliopisto	LO	ELO tai EO	KO & KÄ	A0	AIK.	VAKA	VEO	OPO
Asiantuntijuus, koulutus ja työelämä 5 op					(5)/10			(5)/10
Ohjaustaidot työelämässä 5 op					(5)/10			
Ahotoitavat vaihto-opinnot 5 op					(5)/10			
Kandidatteen opettajan pedagogiset opinnot 35 op (jos vain 25 op, tulee 10 op lisäopintoja)							25	

Itä-Suomen yliopiston jaottelu 25 op kandidaateissa ja 35 op maisterivaiheissa.

Jyväskylän yliopisto									
Kasvat./aik.kas./varh.kasv./kasv.ped./yop 25 op tai kt 35 op	LO	LO CHYD	EO 35+25	AO	AIK	VAKA	VEO	OPO	YOP 25+ AIK 35 op
Oppiminen ja ohjaus 5 op	5		5	5	25	5	25	35	
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 5 op	5		5	5		5	5		
Tieteellinen tieto ja ajattelu 5 op	5		5	5		5	5		
Vuorovaikutus ja yhteistyö 5 op	5		5	5		5	5		
Pedagoginen asiantuntijuus ja tiimijohtajuus 5 op						5			
Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 1 (LO)/orientoiva harjoittelu (EO)/orientoiva ja opetusharjoittelu (AO), 5 op	5		5	5			5		
Osaaminen ja asiantuntijuus 5 op (tutustuminen pk, ei harjoitt.)						5			
Työyhteisö ja yhteiskunta 5 op			5						
Harjoittelu: Yksilöllisen oppimisen ohjaaminen 5 op			5					5	
Vuorovaikutus ja oppiminen 6 op	6								
Perusharjoittelu 7 op						7			
Osaaminen ja asiantuntijuus: Opetusharjoittelu 2, 6 op	6								
Yliopisto-opetuksen ja -oppimisen teoreettiset perusteet 5 op									5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi I 5 op									5
Opetussuunnitelmatyö 5 op									5
Ohjaus yliopistossa 5 op									5
Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi II 5 op									5
Kasvatustieteen perusopinnot 25 op (hyväksiluetään 18 op)		18							
Perusopetuksen toimintaympäristö ja koulun kehittäminen 6 op		6							
Oppilähtiötoinen oppiminen 3 op		3							

Jyväskylän yliopisto	LO	LO CHYD	EO 35+25	A0	AIK	VAKA	VEO	OPO	YOP 25+ AIK 35 op
Opintoharjoittelu 5 op		5							
Pedagoginen harjoittelu 5 op		5							
Opetushallinnon opinnot 1 op /Opetushallinto 1 op	1		1	1	1	1	1	1	
Arviointi opettajan työssä 4 op	4								
Syventävät ilmiöopinnot 1: Yksilö, ryhmäilmiöt ja oppiminen 4 op	4								
Syventävät ilmiöopinnot 2: Kouluyhteisö ja yhteiskunta 6 op	6								
Syventävät ilmiöopinnot 3: Itsenäinen työskentelyjakso 4–6 op	4–6								
Kasvatus, yhteiskunta ja muutos 2, 4 op				4					
Osaaminen ja asiantuntijuus opetusharjoittelu 3, 6 op	6								
Osaaminen ja asiantuntijuus: Ohjattu perusharjoittelu 5 op				5					
Omakohtainen opettajuus – harjoittelu I, 5 op					5				
Omakohtainen opettajuus – harjoittelu II, 5 op					5				
Oppimisen ulottuvuudet (ped. harjoittelu) 5 op								5	
Varhaiskasvatuksen asiantuntijuutta syventävä pedagoginen harjoittelu 10 op						10			
Osaaminen ja asiantuntijuus opetusharjoittelu 4, 10 op	10								
Valinnainen syventävä harjoittelu 5 op: Opetusharjoittelu/Ohjaus-, tutkimus- tai hallinnon harjoittelu/Harjoittelu ulkomailta			(5)/10					5	
Harjoittelu: Tukipalveluiden suunnittelu, toteutus ja kehittäminen 5 op			(5)/10						
Harjoittelu ulkomailta: Tukipalveluiden suunnittelu, toteutus ja kehittäminen 5 op			(5)/10						
Osaaminen ja asiantuntijuus: Syventävä ohjattu harjoittelu 7 op)									7

Jyväskylän yliopisto	LO	LO CHYD	EO 35+25	A0	AIK	VAKA	VEO	OPO	YOP 25+ AIK 35 op
Osaaminen ja asiantuntijuus: Soveltava ohjattu harjoittelu (3 op)				3					
Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus ja organisaation johtaminen 4 op					4				
Lapset ja lapsuus yhteisöissä ja yhteiskunnassa 5 op			(5)/10			(5)/10			
Lasten sosioemotionaalinen kehitys ja hyvinvointi varhaiskasvatuksessa 5 op			(5)/10			(5)/10			
Näkökulmia leikkiin ja oppimiseen 5 op			(5)/10			(5)/10			
Pedagoginen johtaminen ja laadunhallinta (5 op)			(5)/10			(5)/10			
Pedagogiset toimintaympäristöt (5 op)			(5)/10			(5)/10			
Varhaiskasvatustieteelliset ilmiöt ja osaamisen syventäminen 5 op			(5)/10			(5)/10			
Pedagogiset suuntaukset ja oppimisteoriat 5 op			(5)/10			(5)/10			
International Perspectives on Special Education 5 op			(5)/10			(5)/10			
Educators Professional Ethics and Moral Education 5 op			(5)/10			(5)/10			
Cultural Diversity in Education and Pedagogy 5 op			(5)/10			(5)/10			
Monialainen ohjaus ja konsultatiivinen työote 5 op			(5)/10			(5)/10			
Vuorovaikutus ja yhteistyö 2,5 op			(5)/10	5		(5)/10			
Ammatillinen kasvu, oppimisen ohjaaminen ja tutkiva opettajuus 10 op				10					
Aikuskoulutuksen teoreettinen ja filosofinen perusta 5 op					5				
Aikuisen oppimisen yksilölliset ja yhteisölliset ulottuvuudet 5 op					5				
Opettajuuden ja ohjauksen erilaiset tulkinnat 5 op					5				
Yhteiskunnalliset rakenteet ja aikuiskoulutus 4 op					4				
Kansalaiskasvatus aikuiskouluttajan haasteena 5 op					5				
Varhaiseryityskasvatuksen pedagogiikka 5 op									5

Jyväskylän yliopisto	LO	LO CHYD	EO 35+25	AO	AIK	VAKA	VEO	OPO	YOP 25+ AIK 35 op
Harjoittelu: Oppimisen ohjaaminen päiväkotiryhmässä 5 op							5		
Arvot, elämäntutkimus ja ihmiskäsitys 5 op								5	
Ohjaussuhde ja -prosessi 5 op								5	
Yhteiskunnalliset rakenteet ja koulutus 5 op								5	
Kansalaiskasvatus pedagogiikan haasteena 4 op								4	
Oppilaan kasvuun, oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen 4 op		4							
Osallistavan kasvatuksen harjoittelu 3 op		3							
Vuorovaikutus erilaisissa kasvatuksen konteksteissa 3 op		3							
Pedagoginen seminaari 2 op		2							
Syventävä harjoittelu 8 op		8							
Pienkoulun yhdysluokka oppimisympäristönä 3 op		(3)/3							
Ulkomailla harjoittelu 3 op		(3)/3							
Valinnoista ja valinnoista voi valita enint. 10 op riippuen yllä olevista valinnoista			0-10						
Aikuiskouluttajan pedagogiset aineopinnot 35 op									35

Lapin yliopisto	LO	KuvO	AIK
Johdatus kasvatustieteeseen 5 op	5	5	5
Kasvatustieteiden perusteet 5 op	5	3	5
Koulutuksen yhteiskunta 5 op	5		5
Oppimisympäristöt ja niiden suunnittelu 5 op	5	4	5
Aikuiskasvatusta ja mediakasvatusta 5 op	5		5
Orientoiva harjoittelu 2 op	2		
Pedagoginen seminaari I 2 op	2		
Ainedidaktinen harjoittelu 6 op	6		
Opetusharjoittelu I, 3 op		3	
Ohjattu pedagoginen harjoittelu 3 op			
Opetusharjoittelu II, 3 op		3	
Kuvataideopetus I 3 op		3	
Kuvataideopetus II 4 op		4	
Opetussuunnitelma, arviointi ja koulun kehittäminen 5 op	5		
Opettajaus ja ammatillinen kehittyminen 5 op	5		
Oppimisen moninaisuus 3 op tai Inklusion ulottuvuudet 3 op	3		
Syventävä harjoittelu 7 op	7		
Soveltava harjoittelu 5 op	5		
Johdatus erityispedagogiikkaan 3 op		3	
Kuvataideopetus III 5 op		5	
Opetusharjoittelu III 5 op		5	

Lapin yliopisto	LO	KuvO	AIK
Oppimisen moninaisuus 3 op		3	
Kenttäharjoittelu 5 op		5	
Erytyskuvataidekasvatus 2 op		2	
Opettajuus ja ammatillinen kehittyminen 5 op		5	
Syventävä harjoittelu 7 tai 9 op		7	9
Vuorovaikutustaidot 2 op			2
Erytynen tuki ja ohjaus aikuiskoulutuksessa 4 op			4
Aikuisten oppimisympäristöt ja aktivoivat työtavat 4 op			4
Aikuisten ja ikäihmisten oppiminen mediayhteiskunnassa 5 op			5
Opettajuus ja ammatillinen kehittyminen 5 op			5
Johdatus koulutusjohtamiseen ja opetushallintoon 3 op			3
Orientoiva harjoittelu 3 op			3

Oulun yliopisto	LO	INT	KM-LO pät.	MUS	EP 40+20	AO	AIK	VAKA	VEO	YOP
Kasvatus tieteellisen tutkimuksen kohteena 5 op	5	5		5	5	5	5	5	5	5
Kasvu, kehitys ja oppiminen 5 op	5	5		5	5	5	5	5	5	5
Opetus ja kasvatuksellinen vuorovaikutus 5 op	5	5		5	5	5	5	5	5	5
Kasvatuksen yhteiskunnalliskulttuuriset kontekstit 5 op	5	5		5	5	5	5	5	5	5
Kasvatuksen filosofiset ja eettiset lähtökohdat ja päämäärät 5 op	5	5		5	5	5	5	5	5	5
Erityiskasvatus perusopetuksessa	5									
Opetussuunnitelma, koulun kehittäminen ja arviointi 5 op	5									
Curriculum, Planning and Evaluation 5 op (Int. TE)		5								
Taitojen ja kommunikaation tuki 5 op					5					5
Moninaisuus kasvatuksessa 5 op										
Inclusive & Special Needs education and Early Childhood Education 5 op		5								
Varhaiskasvatuksen opettajan kehittyvä asiantuntijuus 10 op							10	10		
Yliopistopedagogiikan perusteet 10 op										10
Yliopistopedagogiikan opetusharjoittelu 10 op										10
Tutkimusperustainen opettajuus 5 op										5
Harjoittelu 1 – Erityispedag. toimintaympäristöt 5 op					5					
Musiikkikasvatuksen teoriat ja käytännöt 5 op				5						
Ainedidaktinen tutkimusseminaari 5 op				5						
Ainedidaktiikka 5 op									5	
Laaja-alainen ainedidaktiikka 5 op				5						
Perusharjoittelu 5 op				5						
Erityispedagogiikan peruskurssi 5 op										5

Oulun yliopisto	LO	INT	KM-LO pät.	MUS	EP 40+20	AO	AIK	VAKA	VEO	YOP
Kasvatustieteen perusopinnot 25 op							25			
Opetushallinto ja kasvatustyhteistyö koulussa 5 op										
Educational Leadership and Administration 5 op (Int. TE)	5	5	5							
Koulu yhteiskunnassa — yhteiskunta koulussa 5 op	5		5							
Maisterivaiheen koulutöskentely ja pedagoginen seminaari 15 op	15									
Työelämäopinnot (työharjoittelu) 10 op								10		
Master's Level School Experience and Pedagogical Seminar 15 op (Int.)		15								
Maisterivaiheen koulutöskentely ja pedagoginen seminaari, osa I 5 op			5							
Pedagoginen seminaari 5 op							5			
Syventävä harjoittelu 5 op				5	5					
Global Education and Development 5 op		5								
Vaihtoehtoinen opintojakso 5 op										
Johtajuus kasvatustieteen organisaatioissa 5 op							5	5		
Kasvatus- ja sivistysteoria: pedagoginen toiminta 5 op								5		
Ohjaaminen ja mentorointi kasvatustyhteistyössä 5 op								5		
Didaktiikka 5 op								5		
Tutkiva ainedidaktiikka 5 tai 10 op				5	10					
Harjoittelu 20 op (sis. Opetushallinnon perusteet 2 op)								20		
Harjoittelu 3 – Konsultatiivinen erityisopetus 5 op										
Harjoittelu – Erityispedagogiikka varhaiskasvatuksessa 5 op										5
Harjoittelu 4 – Inklusiivinen erityisopetus 5 op										5

Oulun yliopisto	LO	INT	KM-LO pät.	MUS	EP 40+20	A0	AIK	VAKA	VEO	YOP
Harjoittelu 4 – päättöharjoittelu 5 op									5	
Tutkiva opettajuus 5 op			5							
Tutkiva opettajuus harjoittelussa 5 op						5				
Tutkiva opetusharjoittelu 15 op										15
Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot 5 op tai										
Pedagogiset haasteet tutkimuksessa: Kirjapaketti 5 op					5					
Työyhteisö ja erityispedagoginen johtajuus 5 op					5					
Yhteiskunta ja inklusiivinen kasvatus 5 op					5					
Erityispedagoginen asiantuntijuus 5 op									5	
Oppimisen ulottuvuudet ja arviointi 5 op									5	

Tampereen yliopisto	LO	AO & ERILL.	AIK (KT/VAKA)	YOP
Kasvatuksen ja koulutuksen filosofiset ja historialliset lähtökohdat 5 op	5	5	5	5
Kasvatus ja koulutus yhteiskunnassa 5 op	5	5	5	5
Kehitys ja oppiminen elämäntulussa 5 op	5	5	5	5
Opetus ja ohjaus 5 op	5	5	5	5
Yliopistopedagogiikan perusteet 10 op (sis. 2 op harjoittelua)				10
Ohjaus yliopistossa 5 op (sis. 1 op harjoittelua)				5
Opetussuunnitelma ja koulutuksen yhteisöllinen kehittäminen 5 op ja yhteisöllinen kehittämistävä 5 op tai				5 (5)/5
Active and entrepreneurial learning 5 op				(5)/5
KK tai perusopinnot	25	20	20	25
Suomalainen kasvatus- ja koulutusjärjestelmä 5 op	5		5	(5)/15
Kasvatusyhteisöt ja yhdenvertaisuus 5 op	5	5	5	(5)/15
Medialukutaito digiyhteiskunnassa 5 op	5		5	(5)/15
Perusharjoittelu A, luokanopettaja 5 op	5			
Perusharjoittelu B, luokanopettaja 5 op	5			
Laajentava harjoittelu 5 op	5			
Tutkiva harjoittelu, 5 op	5			
Ainedidaktiikan perusteet 5 op		5		
Ainedidaktiikan syventävät ja laajentavat näkökulmat 5 op		5		
Ainedidaktiikan tutkimus 5 op		5		
Perusharjoittelu, aineenopettaja 5 op		5		

Tampereen yliopisto	LO	A0 & ERILL.	AIK (KT/VAKA)	YOP
Syventävä harjoittelu, aineenopettaja 5 op		5		
Laajentava harjoittelu, aineenopettaja 5 op		5		
Tutkiva harjoittelu, aineenopettaja 5 op		5		
Laatu ja arviointi koulutuksessa 5 op			5	(5)/15
Kasvatusajattelu 5 op			5	(5)/15
Oppimisyhteisöt, toimijuus ja asiantuntijuus 5 op				(5)/15
Aikuiskasvatus, kansalaisuus ja työelämä 5 op				(5)/15
Aikuis- ja ammattikasvatuksen kehittämisasiantuntijuus 5 op				(5)/15
Yhteisöllinen kehittämissuhteittävä 5 op				(5)/15
Opettaja akateemisenä asiantuntijana ja työnsä kehittäjänä 20 op (Op.harj. 10 op)				20
Pedagoginen seminaari ja harjoittelu (elämäikäinen oppiminen ja kasvatus ja varhaiskasvatus 15 op)			15	

Turun yliopisto	LO	LO	EO	KÄ	AO	MAMUped.	AIK	VAKA	YOP
	Turku	Rauma							
Johdatus kasvatustieteisiin 4 op	4	4		4	4		(4)/4 tai	4	
Opettajaus ja kasvatustiede: orientoit. ped. opintoihin 4 op							(4)/4		
Kehitys- ja kasvatopsykologia 6 op	6	6	4	6	4		4	6	
Didaktiikan perusteet 5 op	5	5		5	3			5	
Kasvatus- ja koulutus sosiologia 4 op	4	4	4	4	4		4	4	
Aikuiskoulutuksen sosiologia 5 op (Kori B aik.)							5		
Aikuiskasvatuksen psykologia 4 op (Kori B aik.)							4		
Toimivat ja hyvinvoivat kasvatus- ja opetusyhteisöt 6 op	6	6					6	6	
Johdanto oppimiseen, opetukseen ja arviointiin 6 op (Kori A, aik.)			6						
Oppiminen ja pedagoginen tuki 5 op				5					
Käsityökasvatuksen didaktiikan perusteet 3 op				3					
Oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen 3 op					3			3	
Opettajana ja kasvattajana I (ohj. harjoittelu) 4 op			4						
Ohjattu harjoittelu I Orientoituminen opettajan ammattiin 5 op					5				
Perusharjoittelu 2 (5 op)								5	
Käsityön orientoiva harjoittelu 5 op				5					
Käsityön perusharjoittelu 6 op				6					
Koulutuksen hallinto ja kehittäminen 4 op			4					4	
Koulutuksen hallinnon ja lainsäädännön perusteet 2 op					2			2	
Kasvatustilfilosofia 3 op								3	
Kasvatuksen psykologia 4 op								4	
Koulutuksen suunnittelu ja kehittäminen 3 op								3	

Turun yliopisto	LO Turku	LO Rauma	EO	KÄ	AO	MAMUped.	AIK	VAKA	YOP
Koulutuspolitiikka 6 op		6							
Yliopistopedagogiikan perusteet A 5 op									5
Yliopistopedagogiikan perusteet B 5 op									5
Oppiminen ja opettaminen asiantuntijuuden kehittymisenä 6 op									6
Yliopistotyön rakenteelliset ja kulttuuriset reunaehdot 4 op									4
Oman opetustyön kehittäminen 5 op									5
Aikuis- ja työelämän koulutus 5 op (Kori B, aik.)							5		
Opetuksen ajankohtaiset haasteet 3 op tai							(3)/3 tai		
Sukupuoli opetustyön käytännöissä 3 op							(3)/3		
Esiopetuksen ja alkukasvatuksen pedagogiikka 5 op (sis. päättöharjoittelun esiopetuksessa)									5
Opettajana ja kasvattajana III 10 op	10								
Teemaharjoittelu 10 op (osa opintojaksoista)	7								
Oppimisen tuen mahdollisuudet ja haasteet 4 op	4								
Koulu organisaationa, johtaminen ja koululaki 4 op	4								
Näkökulmia varhais- ja alkukasvatukseen 3 op	3								
Arviointi ja etiikka 3 op	3								
Learning Environments, Motivation, and Regulation of Learning 4 op	4								
Kokonaisharjoittelu alakoulussa 6 op		6							
Syventävä didaktinen harjoittelu 8 op		8							
Opettajuuteen perehtyminen 5 op		5							
Kasvatustieteen syventävä menetelmätyöpaja 5 op		5							

Turun yliopisto	LO Turku	LO Rauma	EO	KÄ	AO	MAMUped.	AIK	VAKA	YOP
Opetuksen ja oppimisen teoria 5 op		5		5					
Opettajan vuorovaikutusosaaminen 3 op		3		3					
Yksilöllinen ja yhteisöllinen oppimisen tuki 3 op		3							
Ainedidaktiikka I: Aineenopetuksen perusteet 5 op					5				
Ainedidaktiikka II: Aineenopettajuuteen kehittyminen 5 op					5				
Ainedidaktiikka III: Aineenopettaja asiantuntijana ja yhteisöllisenä toimijana 5 op					5				
Ainedidaktiikka IV: Ainedidaktinen tutkimusseminaari 5 op					5				
Koulun ja päivähoidon työyhteisön kehittäminen, johtajuus ja opetustoimen hallinto 3 op				3					
Yrittäjyyskasvatus perusopetuksessa 3 op				3					
Aineenopettajuuteen kehittyminen 6 op						6			
Emootio, hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet 3 op								3	
Kieli, kognitio ja kasvuympäristö 3 op								3	
Opetussuunnitelma, varhaiskasvatuksen laatu ja oppiva yhteisö 5 op								5	
Koulun ja päivähoidon työyhteisöjen kehittäminen, johtajuus ja opetustoimen hallinto 4 op								4	
Kasvatustieteen syventävä menetelmätyöpaja 5 op								5	
Pedagoginen harjoittelu 5 op								5	
Aineenopettaja asiantuntijana ja yhteisöllisenä toimijana 3 op						3			
Aineenopetuksen kehittäminen ja tutkimus 3 op						3			
Ainedidaktinen seminaari 5 op						5			
Ohjattu harjoittelu I: Opiskelun ja kasvun ohjaaminen 6 op						6			

Turun yliopisto	LO	LO	EO	KÄ	AO	MAMUped.	AIK	VAKA	YOP
	Turku	Rauma							
Ohjattu harjoittelu II 8 op			8						
Ohjattu harjoittelu II Opiskelun ja kasvun ohjaaminen 5 op			5						
Ohjattu harjoittelu II: Opettajana kouluyhteisössä 7 op				7					
Ohjattu harjoittelu III Opettajana kouluyhteisössä 6 op			6						
Ohjattu harjoittelu IV Opettaja tulevaisuuden tekijänä 4 op			4						
Käsityön syventävä harjoittelu			8						
Ohjattu opetusharjoittelu 12 op									12
Opetuksen ja oppimisen haasteet 6 op									6
Yliopisto-opetuksen laatu, arviointi ja kehittäminen 4 op									4
Tieteenalakohtainen yliopistopedagogiikka 5 op									5
Tutkimus opetustyön tukena 8 op									8
Pedagogisia erityiskysymyksiä 4 op							4		
Koulutuksen ja oppimisympäristöjen suunnittelu aikuiskoulutuksessa 3 op							3		
Aikuispedagogiikka 8 op							8		
Opetustyön tutkimusseminaari 8 op			8				8		
Ohjattu opetusharjoittelu normaalikoulussa 5 op							5		
Ohjattu opetusharjoittelu aikuis- tai ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa 7 op							7		
Erityispedagogiikan pääaineopinnot korvaavat 6 op ped. opinnoista									6

* Maahanmuuttajataustaisten pedagogisissa opinnoissa suoritetaan kasvatustieteen perusopinnot 25 op itsenäisesti.

Åbo Akademi	LO	LO kieli- kylpy	EO	KO & KÄ	VO kieli- kylpy	AO	AMM (myös KM)	VAKA	YOP**	OPO
Pedagogikens sociologi 5 op	5		5	5		5	5	5	5	
Pedagogikens psykologi, 5 op	5		5	5		5	5	5	5	
Didaktik I för klass- eller ämneslärare 5 op	5		5	5		5				
Praktik 1. Inledande praktik 5 op			5	5		5				
Förskole- och nybörjarundervisning 5 op	5		5							
Specialpedagogik och inkludering 5 op				5		5				
Intercultural education 5 op			5							
Praktik 1. Grundläggande praktik 5 op	5		5							
Praktik 2. Fältpraktik 5 op				5		5*				
Ämnesdidaktisk teori och praktik 1 (10 op)				10		10			5	5
Pedagogisk idé- och samhällshistoria 5 op							5			
Pedagogiskt ledarskap i organisationsperspektiv 5 op ja							(5)/10		(5)/10	
Pedagogiskt ledarskap i samhällsperspektiv 5 op tai							(5)/10		(5)/10	
Vuxenutbildnings organisationer 5 op ja							(5)/10		(5)/10	
Vuxenutbildning och samhälle 5 op							(5)/10		(5)/10	
Mångfald och inkludering 5 sp								5		
Perspektiv på läraryrket inom småbarnspedagogik 5 sp								5		
Barns utveckling och lärande 5 sp								5		
Förjupad praktik inom småbarnspedagogik 10 sp								10		
Kasvatieteiden perusopinnot 25 op (yakt)									25	
Pedagogisk psykologi II 5 op	5		5							
Didaktik II 5 op	5		5	5						5

Åbo Akademi	L0	LO kieli- kylpy	EO	KO & KÄ	VO kieli- kylpy	AO	AMM (myös KM)	VAKA	YOP**	OPO
Praktik II: Fältpraktik 5 op	5									
Specialpedagogik och inkludering 5 op	5									
Lärarskap och arbetsgemenskap 5 op	5		5							
Praktik III: Ämnespraktik 5 op	5									
Praktik IV: Avslutande praktik 5 op	5									
Pedagogisk ledarskap inom småbarnspedagogik 5 sp								5		
Småbarnspedagogiska lek- och lärandeteorier 5 sp								5		
Kvalitet, uppföljning och utveckling av småbarnspedagogisk verksamhet 5 sp								5		
Flerspråkig litteracitet och kommunikation 5 sp								5		
Praktik 5 sp								5		
Kommunikation, relationer och medier i skolan 5 op				5		5				
Ämnesdidaktisk teori och praktik 2 10 op.				10		10				
(myös KM)								VAKA	YOP**	OPO
Praktik 3: Klasslärarpraktik 5 op									5	
Undervisningspraktik 1 5 op										5
Undervisningspraktik 2 5 op										5
Kompetenspraktik 5 op										
Praktik 4: Avslutande praktik 5 op									5	
Intercultural education 5 op									5	
Yrkes-och ämnesdidaktik I 5 op										5
Yrkeslärare, profession 5 op										5

Åbo Akademi	LO	LO kieli- kylpy	EO	KO & KÄ	VO kieli- kylpy	A0	AMM (myös KM)	VAKA	YOP**	OPO
Specialpedagogik (yrkeslärostuderande) 5 op							5			
Yrkes- och ämnesdidaktik II 5 op							5			
Yrkespedagogiskt utvecklingsarbete 5 op							5			
Undervisningspraktik 5 op							5			
Kompetenspraktik 5 op							5			
Didaktisk design av högskoleundervisning 5 op									5	
Digitalt lärande i högskoleundervisning 5 op									5	
Digitala verktyg för lärande 5 op									5	
Utbildningsledarskap 5 op									5	
Pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete 5 op									5	

* Korvaavuus yhden vuoden opettajakokemuksella väh. 16 t/vk

** Korkeakoulupedagogiikan opinnot (yliopistopedagogiikan opintojen yhteensä YOP)

Liite 2. Terveystieteiden opettajat

Kaikissa suomenkielisissä opinnoissa on pohjana kasvatustieteiden ja/tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op

Terveystieteiden opettaja, ISY (pääaineena hoitotiede) 60 op	Hoitotieteen didaktiset ja pedagogiset lähtökohdat ja ratkaisut 11 op	11
	Opetusharjoittelu terveysalan oppimisympäristöissä 12 op	12
	Terveysalan opettajan laaja-alainen asiantuntijuus – projektiharjoittelu 8 op	8
	Terveysalan koulutuksen tutkimus 4 op	4
Terveystieteiden opettaja, JY (pääaineena fysioterapia) 60 op	Omakohmainen opettajuus ja harjoittelu terveystieteissä I 8 op	8
	Omakohmainen opettajuus ja harjoittelu terveystieteissä II 5 op	5
	Andragogian teoreettinen ja filosofinen perusta 5 op	5
	Opettajuuden ja ohjaajuuden tutkimukselliset tulokset 6 op	6
	Andragogisen oppimisen yksilölliset ja yhteisölliset ulottuvuudet 5 op	5
	Yhteiskunnalliset ilmiöt, aktiivinen kansalaisuus ja aikuiskoulutus 4 op	4
	Sosiaali- ja terveysalan koulutuksen hallinto 2 op	2
Terveystieteiden opettaja, OY (pääaineena hoitotiede)	Johdatus terveystieteiden pedagogiaan 5 op	5
	Pedagogiset prosessit ja opettajuus 5 op	5
	Digipedagogiikka 5 op	5
	Johtaminen, innovaatiot ja verkostot koulutuksessa 5 op	5
	Opetusharjoittelu oppilaitoksessa 10 op	10
	Opetusharjoittelu kliinisessä ympäristössä 5 op	5
Terveystieteiden opettaja, TaY (pääaineena hoitotiede)	Kehittyminen terveystieteiden opettajaksi ja kouluttajaksi 15 op	15
	Terveystieteiden koulutuspolitiikka 5 op	5
	Opetusharjoittelu 15 op	15

Hälsövetenskapernas lärare, ÅA	<i>Hälsövetenskapernas didaktik, modul 1 (HVM) 20 sp</i>	
	Vårdvetenskapens didaktiska grundsyn 5 sp	5
	Handledning och återkoppling 5 sp	5
	Auskultering och undervisningspraktik I, 5 sp	5
	Undervisningsmiljöer och metoder 5 sp	5
	<i>Hälsövetenskapernas didaktik och metodstudier, modul 2, 20 sp</i>	
	Auskultering och undervisningspraktik II, 5 sp	5
	Läroplanstänkande och den didaktiska processen t 5 sp	5
	Kvalitativ metod eller Kvantitativ metod 5 sp	5
	Valfri kurs	5
	<i>Hälsövetenskapernas didaktik, modul 3: vuxenpedagogik 20 sp</i>	
	Pedagogisk aktionsforskning 5 sp	5
	Kompetens och kompetensutveckling 5 sp	5
	Lärandets digitala dimensioner 5 sp	5
	Kollaborativa lärandeprocesser i företag och organisationer 5 sp	5

Liite 3. Ammattikorkeakoulujen opettajan pedagogiset opinnot

Ammatillinen opettaja, H-H	60 op
<i>Tutkiva ja kehittävä opettaja 15 op</i>	
Kehittyminen ammatilliseksi opettajaksi 5 op (HEKS:n laadinta)	5
Oppimisen ja opetuksen lähtökohdat 5 op (kt)	5
Oppiminen työelämässä ja verkostoissa 5 op (kt)	5
<i>Eettisesti ohjaava opettaja, opetusharjoittelu 35 op</i>	
Opetuksen ja ohjaamisen havainnointi 5 op	5
Opetus- ja ohjaustoiminta oppilaitoksissa sekä yrityksissä 15 op	15
Valinnainen pedagoginen painotus 5 op*	5
Osaamisen arviointi 5 op	5
Uraohjaus 5 op	5
<i>Yhteiskunnallisesti aktiivinen opettaja 10 op</i>	
Ammattisivistys ja työelämän muutos 5 op (kt)	5
Uudistuva ammatillinen koulutus 5 op	5
Ammatillinen opettaja, HAMK	60 + 6 op
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 13 op</i>	
Kasvatustiede tieteenalana 4 op	4
Koulutus yhteiskunnallisena tehtävänä 4 op	4
Oppimisen keskeisiä teorioita 5 op	5
<i>Ammattipedagogiset opinnot 18 op</i>	
Dialoginen vuorovaikutus 3 op	3
Opetuksen suunnittelu ja henkilökohtaistaminen 6 op	6
OppimISRatkaisut ja opetusmenetelmät 5 op	5
Arviointi 4 op	4
<i>Syventävät ammattipedagogiset opinnot 9 op</i>	
Kulttuuritietoisuus 3 op	3
Erityinen tuki 3 op	3
Koulutuksen verkostot 3 op	3

<i>Opetusharjoittelu 9 op</i>	
Orientaatio opetusharjoitteluun 3 op	3
Opetusharjoittelu oppilaitoksessa 6 op	6
<i>Pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen 11 op</i>	
Oma ammatillinen opettajaosaaminen 5 op	5
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaaminen 6 op	6
<i>Opettajan osaamista syventävät muut opinnot 6 op</i>	6
Ammatillinen opettaja, JAMK	60 op
<i>Oppimisen ohjaamisen moduuli 25 op</i>	
Oppiminen ja elämäntilanne 6 op (kt)	6
Oppimisen ohjaaminen 14 op (opetusharjoittelu)	14
Yhdenvertaisuus opetuksessa ja ohjauksessa 5 op	5
<i>Tulevaisuuden tekemisen moduuli 19 op</i>	
Koulutuksen tulevaisuus 6 op (kt)	6
Tutkiva ja kehittävä opettajuus 8 op	8
Opettajan muuttuva toimintaympäristö 5 op (amm.ped.)	5
<i>Ammatillisen opettajuuden kehittämisen moduuli 16 op</i>	
Opettajuuden rakentaminen 6 op (amm.ped.)	6
Valinnaisia opintoja joko 5 op tai 10 op tai hyväksilukuja (amm.ped.)	10
+ <i>Valinnaiset opinnot 1–2, 0–10 op</i>	
Esim. Yrittäjyyskasvatus opettajan osaamisena 5 op (muut opinnot)	
Ammatillinen opettaja, OAMK	60 op
<i>Kasvatustieteellinen osaaminen 10 op</i>	
Kasvatustieteelliset perusopinnot (Amok) tai	
Kasvatustieteen perusopinnot (avoin yliopisto) 10 op	10
<i>Ammattipedagoginen osaaminen opetuksen ja ohjauksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa 38 op</i>	
Pedagoginen osaaminen I 6 op	6
Pedagoginen osaaminen II (opetusharjoittelu) 10 op	10
Erityispedagoginen osaaminen 3 op	3
Digipedagoginen osaaminen 4 op	4

Turvallisuusosaaminen 2 op	2
Työelämä- ja verkosto-osaaminen 4 op	4
Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen 2 op	2
Arvo-osaaminen 2 op	2
Lainsäädäntöosaaminen 3 op	3
Tutkimus- ja kehittämisosaaminen 2 op	2
<i>Jatkuva kehittyminen opettajana 12 op</i>	
Ammattipedagogisen osaamisen itsearviointi 3 op	3
Opettajan osaamisen kehittämissuunnitelma 3 op	3
Valinnaiset opinnot 6 op*	6
Ammatillinen opettaja, TAMK	60 op
<i>Opettaja oppimisen ohjaajana 15 op</i>	
Oppimisprosessin muotoilu 5 op	5
Opetus- ja ohjausmenetelmät ammatillisessa koulutuksessa 5 op	5
Opiskelijoiden hyvinvointi ja oppimisen tuki 5 op	5
<i>Ammatillisen opettajan toimintaympäristöt 10 op</i>	
Monipuoliset oppimis- ja toimintaympäristöt 5 op	5
Opettaja yhteiskunnallisena toimijana ja vaikuttajana 5 op	5
<i>Opettaja kehittäjänä 10 op</i>	
Tulevaisuuden oppiminen ja koulutus 5 op	5
Valinnaiset pedagogiset opinnot 5 op	5
Kehittämistyö 5 op	
Valinnainen pedagoginen opintojakso 5 op	
<i>Kasvatustieteelliset perusopinnot 10 op</i>	
Kasvatustiede ja kasvatuksen perusteet 5 op	5
Kasvatustiede ja työelämä 5 op	5
<i>Ammatillisena opettajana kasvu ja kehittyminen 15 op</i>	
HOPS ja portfolio 5 op	5
Harjoittelu 10 op	10

Ammatillinen opettaja, ÅA & Novia	60 op
Pedagogikens psykologi 5 op	5
Pedagogikens sociologi 5 op	5
Pedagogisk idé- och samhällshistoria 5 op	5
Pedagogiskt ledarskap I organisationsperspektiv 5 op ja	10
Pedagogiskt ledarskap I samhällsperspektiv 5 op tai	
Vuxenutbildningens organisationer 5 op ja	10
Vuxenutbildning och samhälle 5 op	
Yrkes-och ämnesdidaktik I 5 op	5
Yrkeslärares profession 5 op	5
Specialpedagogik (yrkeslärostuderande) 5 op	5
Yrkes- och ämnesdidaktik II 5 op	5
Yrkespedagogiskt utvecklingsarbete 5 op	5
Undervisningspraktik 5 op	5
Kompetenspraktik 5 op	5

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET
MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE

ISBN pdf: 978-952-263-866-3
ISSN pdf: 1799-0351